

Vatra veche

2

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul XI, nr. 2 (122) februarie 2019 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Desen de Monseniorul Ghika

Interviu cu Grigore Vieru - un plagiat

SUMAR

Interviu cu Grigore Vieru – un plagiat, de Nicolae Băciut/3
 Ocean întors. Perspective, de Gheorghe Moldoveanu/6
 Să ne (re)amintim de Ion Minulescu, de Dumitru Hurubă/9
 Să ne (re)amintim de A.E.Baconsky, de Dumitru Hurubă/10
 Remember -30. N. Steinhardt, de Veronica Pavel Lerner/11
 Uite casa fraților Ciucă, de Dan Puric/12
 Corespondența lui Dimitrie Stelaru, de Gheorghe Sarău/14
 Jurnalul, operă literară non-fictivă (Eugen Simion), de Florian Copcea/15
 Mihai Diaconescu, tendința actuală..., de R. Subțirelu/18
 Asterisc. Cercul vicios al dictaturii, de Silvia Urdea/20
 Cartea inimii. Despre inimă, numai de bine, de Aurel Buzincu/22
 Vitrina. Ioan Evu – portretul poetului, de Constantin Stancu/22
 Cronica literară. Istoria e-o curvă, dragii mei (Nicolae Dan Fruntelată), de Rodica Lăzărescu/24
 Hoinarul de la Brotuna (Nicolae Crepcia), de Constantin Stancu/25
 Fantoma din moară (Doina Ruști), de Roxana Manea/26
 Țara prunelor verzi (Herta Müller), de Milena Munteanu/27
 Școală-te și scrie (Dumitru Nicodim-Romar), de Lucian Goia/28
 Ochii înțeleptului (Harry Ross), de Mihai Batog-Bujeniță/29
 Monahul de la Rohia, în dialoguri literare, de Mircea Daroși/30
 Interogația sinelui... (Aurelian Antal), de Ilie Șandru/31
 Omagiu fauritorilor Marii Uniri (Ilarie Gh. Opreș), de Florin Bengean/32
 Poeme de Dumitru Ichim/33
 Întâlniri în spațiul virtual (Eugen Stancu), de Veronica Pavel Lerner/34
 Poeme de Ioan Groșescu/36
 Documentele continuității. Transilvania, starea noastră de veghe, de Ioan-Aurel Pop/37
 Mihai Eminescu și Basarabia, de Gicu Manole/38
 Poporul românesc locuind poetic (C. Brâncuși), de Constantin Zărnescu/39
 Actualitatea lui Alexandru Mironescu, de Dorin Nădrău/42
 Convorbiri duhovnicești cu Î.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/44
 Amvon. Nepăsarea e cumplită, de Gheorghe Șincan/45
 Asterisc. Analiza uni om fără partid, de Mihai Floarea/46
 Starea prozei. Sadism, de Nicolae Aurelian Diaconescu/47
 Starea prozei. Orbeții, de Tania Nicolescu/48
 Poeme de Camelia Ardelean/50
 Ocean întors. Către apusul vieții, de Valeriu Tănăsă/51
 Cuvintele apropiate, îndepărtează, de Daniel Mureșan/51
 Starea prozei. Flirtu cu virtutea, de Daniel Drăgan/52
 Poeme de Viorica Șutu/53
 Poeme de Valeriu Nițu/54
 Starea prozei. A locui într-un sac, de Nicolae Suci/55
 Nu-ți cer, poem de Răzvan Duncan/57
 Trioletul, grupaj de Mihai Merticaru/58
 Provincia literară în dialog. Gheorghe Jurcă, de Nicolae Băciut/59
 Provincia literară în dialog. Aurel Podaru, de Maria-Daniela Pănzăan, Monica Grosu/61
 Starea prozei. Cărbășii însângerați, de Gheorghe Andrei Neagu/64
 Starea prozei. La medic, de Ioan Mugurel Sasu/65
 Poeme de Miron Țic/66
 Ocean întors. Dialog alb negru, de Ben Todică/67
 Am ucis o sfântă, poem de George Filip/67
 Despre francmasonerie, de Eugen Mera/68
 Mapamond. Japonia, note de călătorie, de Mihai Posada/69
 Asterisc. Personalitatea individului, de Galina Martea/70
 Maxime și aforisme noi, de Nicolae Mareș/72
 Argumente pentru pace, de Corina Simeanu/73
 Comandante, Memento mori, de Sorina Bloj/74
 Concertul cencertelor – 2019, de Radu Șerban/75
 Vatra veche dialog cu Paul Chiribută, de Tamara Constantinescu/77
 Teatru. Streptase la Bazin, de Cristian Stamatoiu/78
 Muzica. Despre folk pur și simplu (Teodora Ionescu), de Sorina Bloj/79
 Literatură și film. Un maraton din 1979, de Alexandru Jurcan/80
 Ocean întors. Casa, de Decebal Alexandru Seul/80
 Lumea lui Larco, de Vasile Larco/81
 De la un clasic citire. Efin Tarlapan/81
 Epigrame criptograme, de Nicolae Mățaș/82
 Curier/83
 Plastica. Monseniorul Ghika/86
 La închiderea ediției. La ICR „Mihai Eminescu” din Chișinău, sub semnul unității de neam/86

Monseniorul Ghika

Monseniorul Ghika

Monseniorul Ghika

Număr ilustrat cu lucrări ale Monseniorului Ghika

Interviu cu Grigore Vieru UN PLAGIAT!

Am primit, în 18 ianuarie a.c., prin email, de la Stelian Gomboș, un interviu cu Grigore Vieru. Înainte de a deschide fișierul, am și replicat corespondentului, cu întrebarea: „E un interviu inedit?”

După ce am deschis fișierul, nu mai aveam nevoie de niciun răspuns. Nu doar că interviul nu e inedit, ci, deși poartă semnătura DR. STELIAN GOMBOȘ, e realizat chiar de mine! E culmea, să ți se trimită un interviu chiar ție, autorului lui, de către cel care și l-a însușit prin furt/plagiat, ca să îl publici!

Cu bună știință.

Interviul a fost realizat în toamna lui 2000, în 20 octombrie, când am participat, între alții, cu Dimitrie Pop-tămaș, Ilie Șandru, Cornel Moraru, la manifestările organizate de Claudia Șatravca, directoarea Bibliotecii „Târgu-Mureș” din Chișinău. A fost împreună cu noi și Grigore Vieru, fratele nostru, poetul, cel cu care ne-am întâlnit de atâtea ori la manifestări literare în localități din țară și din Basarabia.

Gazdele noastre din Chișinău, extrem de primitoare, ne-au dus și la manifestările prilejuite de „Hramul Chișinăului”, într-o piață din cartierul Râșcani. Am realizat atunci, înregistrat pe bandă magnetică, un interviu cu Grigore Vieru și, dacă nu mă înșală memoria, un interviu a realizat și Ilie Șandru.

Interviul meu a fost publicat de altfel, în vol. II, p. 332, din cartea mea „O istorie a literaturii române contemporane în interviuri”, pe care a tipărit-o în 2005, Editura Reîntregirea, de la Alba Iulia.

Spre marea mea surpriză, am descoperit că acest interviu a fost publicat în mai multe rânduri în diverse reviste, fiind semnat de același Stelian Gomboș.

Interviul este preluat integral, plagiatul prefăcându-l cu un text în care plasează realizarea interviului în toamna lui 2002 „Drept mărturie că am avut marele privilegiu de a-l cunoaște și prețui, redăm, în cele ce urmează, interviul făcut cu el – Poetul Grigore Vieru – la întâlnirea noastră de la Chișinău, din toamna anului 2002...”

Că autorul furtului e conștient de gestul său, reiese și din faptul că el retușează și o paranteză în care eu localizam circumstanțele realizării interviului: această sărbătoare „hramul Chișinăului, n.m. N.B”, care devine la Stelian Gomboș: sărbătoare „la care am participat împreună la Chișinău”.

Pe parcursul interviului, Stelian Gomboș a împopoțonat fiecare întrebare cu numele său, iar la prima, „Grigore Vieru, cum ați descoperit...” a mai adăugat „Domnule”...

Citatul pe care l-am pus la începutul interviului „*Poezia mea vine din marea singurătate și greaua suferință*”..., Stelian Gomboș i-a mai adăugat „*In memoriam: Interviul cu Poetul Grigore Vieru - Apologetul și Mărturisitorul*”.

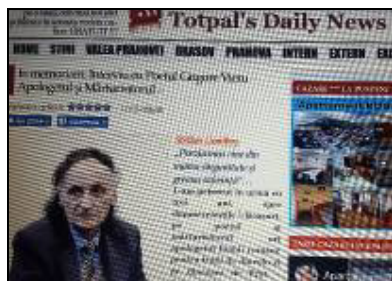
Redăm în continuare textul interviului meu, așa cum a apărut până acum, din ceea ce am descoperit eu, cu semnătura lui Stelian Gomboș și în „Creștin ortodox” din 25 iulie 2012, „România magnifică”, 16. 01. 2014, în revista „Armonii culturale” din 16 februarie 2015, în „Liternautica” din 13 februarie 2015, în „Confluente literare”, Ediția nr. 2940 din 18 ianuarie 2019, revista „Singer”, 19.1.2019, „Totpăl's Daily News”, „Revista Română”, „Astra Blăjeană”... etc.

Firește, solicit celor care au publicat acest interviu să ia măsurile care se impun, urmând ca pe autor să-l acționăm în instanță pentru plagierea interviului, pentru prejudiciile morale aduse.

NICOLAE BĂCIUȚ

Email Stelian Gomboș

Interviul în „Totpăl's Daily News”

La Chișinău, în ziua interviului, 20 octombrie 2000; în dreapta: Cornel Moraru, Grigore Vieru, Nicolae Băciuț, Claudia Șatravca.

L-am petrecut în urmă cu zece ani, spre dumnezeieștile lăcașuri, pe poetul și mărturisitorul ori apologetul limbii române pentru frații de dincolo și de dincoace de Prut – Grigore Vieru – cel care s-a săvârșit în urma unui năprasnic accident în apropiere de Chișinău, la întoarcerea de la comemorarea „Luceafărului poeziei românești” la Cahul – în ziua sa de pomenire a 159 de ani de la nașterea sa în această lume, adică la 15 Ianuarie 2009.

Așadar, Grigore Vieru s-a săvârșit atunci când se afla în misiunea sa nobilă – de mărturisitor și apărător al culturii, civilizației, spiritualității și mai ales, al limbii române – prin comemorarea simbolului ei – Poetul Mihai Eminescu – pe care, (cărui, n.red.) potrivit mărturisirii sale, i-a studiat opera și l-a (re)cunoscut abia în anii studenției, căci așa erau vremurile... Probabil nimic întâmplător, numai că noi, cei rămași aici, jos, am mai fi avut nevoie, și încă una foarte mare, de Grigore Vieru, însă avem nădejdea și convingerea că el va (supra)veghea și de acolo, de sus, la bunul mers și îndeosebi, la apărarea limbii române – cea atât de contestată ori de blamată prin unele locuri!...

Drept mărturie că am avut marele privilegiu de a-l cunoaște și prețui, redăm, în cele urmează, interviul făcut cu el – Poetul Grigore Vieru – la întâlnirea noastră de la Chișinău, din toamna anului 2002...

- Stelian Gomboș: Domnule Grigore Vieru, cum ați descoperit poezia, cum ați început să scrieți?

- Grigore Vieru: Mi-este teamă că o să repet niște lucruri. Am mai→

fost întrebat, inclusiv de copii, de unde vine poezia mea, și am răspuns de fiecare dată că din suferință și singurătate. Eu am trecut prin suferință și singurătate din copilărie. Sunt născut în anul 1935, iar în anii 1946 - 1947 noi am trecut prin mari încercări, noi, românii din Basarabia.

A fost o mare secetă, o mare foamete, când au murit mai mulți decât în război. Dar acea foamete a fost programată, organizată. A fost, într-adevăr, o mare secetă, dar fiecare țaran avea în pod o rezervă de porumb, de grâușor, de fasole. Eu sunt fecior de plugari, țin minte anii aceia. Dar și noi aveam în pod niște rezerve. N-ar fi trebuit să moară nici un suflet, cu toată seceta, căci și cei mai săracuți mai aveau ceva rezerve. Dar au venit păgânii și ne-au măturat podul. Chiar și la noi, cu tot că mama era văduvă de război, au urcat și ne-au măturat podul și nu ne-au lăsat nici un grăunte.

De aceea, au murit mai mulți ca în război. Țin minte că mama pleca la Cernăuți - eu sunt născut în preajma Cernăuțiului - pleca în căutarea unui pumn de făină, de grăunțe, scotea din casă ce mai putea să aibă o văduvă, un covoraș, niște lăicere, ca să le vândă la Cernăuți, ca să ia ceva de mâncare pentru mine, că eram mic, și surioara mea, mai mare decât mine. Se întorcea după două-trei zile de la Cernăuți, unde pleca cu soră-mea, iar eu rămâneam singur în casă, iar eu, bolnav fiind și înfricoșat, fiindcă auzeam că mănâncă om pe om de foame, nu mai puteam să dorm și în acea singurătate a mea, noaptea, îmi spuneam povești.

Dar eu nu știam multe povești, pentru că bunicii și părinții mei nu știau multe povești și nici nu aveau timp să ni le spună, și-mi spuneam Capra cu trei iezi, singura poveste pe care o știam în copilăria mea. Dar o spuneam numai până vine lupul la ușă, la fereastră, fiindcă mai departe mă temeam s-o spun, și mi-o repetam de mai multe ori.

Și-atunci începeam să-mi fac poveștile mele, așa cum putea un copil să și le facă. În nopțile acelea de singurătate, am compus primele versuri. O așteptam pe mama și spuneam „Vino tu, vino tu”, și-mi părea că vine, apărea chipul ei și eu spuneam „Nu te du, nu te du”. Acestea erau primele mele versuri pe care le-am scris în 1946, așteptând-o

pe mama. Deci, poezia mea vine de acolo, din mare singurătate și din mare suferință. Și, de altfel, tot de acolo vine și azi poezia mea.

Marea poezie românească am descoperit-o nu la școală, pentru că ea era interzisă, ci din proverbele noastre, care nu puteau fi interzise, din cântecele noastre populare, care le auzeam pe la șezătorile noastre la care mergeam cu soră-mea, din ghicitoriile noastre, în ele am descoperit marea poezie română, fără să știu că aceasta este poezia noastră, poezia română. Proverbele, ghicitoriile noastre sunt fără egal pe fața pământului. Eu studiez folclorul poetic al lumii de zeci de ani, am o pasiune pentru folclorul planetar și trebuie să spun și nu cred că exagerez, folclorul nostru este poetic, este fără egal.

- Căutările în poezie suportă rătăcirii. Mănuirea cuvântului este și mântuirea cuvântului. Care au fost rătăcirile poeziei dumneavoastră?

- Eu îndrăznesc să spun că nu am rătăcit în poezia mea. Eu nu am avut o bună pregătire națională, ca să zicem așa, în școală, dar am avut o foarte bună pregătire... nu știu cum să spun... ajută-mă dumneata...

-**Stelian Gomboș**:...instinctivă?..

Grigore Vieru: ...instinctivă, dacă este bine așa. Deci, dragostea mea pentru cuvântul românesc, pentru cântecul nostru, pentru tot ce este național, am moștenit-o prin instinct. Mie nu mi-a spus nimeni la școală că sunt român, că vorbesc limba română. Din contră, ei mi-au spus că nu sunt român, căci vorbesc altă limbă, cea moldovenească, dar instinctiv, strigătul sângelui mi-a spus că eu vorbesc limba română. Și-atunci când am greșit, mai exact, se crede că am greșit, cred unii tineri de-aici de la noi, artiști, poeți și, din păcate, și din

Chișinău, octombrie 2000.

Jos: Nicolae Băciuț, Grigore Vieru și Cornel Moraru

țară, cred că am greșit, îi asigur că nu am greșit. Eu, cum să spun, am încercat să fiu diplomat, deși vocația mea nu a fost de diplomat. Eu știam că un cântec frumos despre limbă, pe care l-am scris în anii bolșevici, un poem frumos despre tricolor, despre neamul nostru, nu va trece dacă nu voi scrie o strofă, două, trei, despre Lenin. Nu scriam din rătăcire un astfel de poem, dar știam că dacă nu scriu o astfel de strofă despre Lenin, (despre partid nu am scris niciodată), cartea mea nu va trece. Și eu știam foarte bine că cititorul cuminte, frumos și înțelept, va trece peste strofa asta și va găsi în întreaga carte niște versuri creștinești - nu zic geniale, nu zic frumoase - despre mama, despre pământul nostru, despre limba română pe care eu niciodată nu am numit-o limbă moldovenească.

Am scris foarte multe poeme și cântece dedicate limbii noastre. Nu puteam s-o numesc limbă română, dar n-am numit-o nici limbă moldovenească. Răsfoiți întreaga mea creație și nu veți găsi nici un poem în care să fi cântat limba moldovenească. Știam că poemele acestea vor ajuta neamul meu în această margine de țară, poporul, și-mi vine să cred căci chiar l-au ajutat. Chiar în lumea aceasta pe care o vedeți la această sărbătoare **(la care am participat împreună la Chișinău)**, rătăcită, într-un fel, veți găsi și foarte mulți români frumoși, care, deși au fost educați în limbă de lemn, au crezut în poezia noastră.

- Cum a fost întâlnirea cu poezia română, când Prutul n-a mai putut fi menținut de alții drept graniță între frați?

- Cu poezia română m-am întâlnit fără să știu că mă întâlnesc cu poezia română, prin istoria noastră, prin proverbele noastre, prin cântecul pe care-l cânta mama, îl cânta tata, →

Interviul, în „Creștin ortodox”

dar mai târziu, după dezghețul hrușciovist, m-am întâlnit în primul rând prin poetul nepereche, Mihai Eminescu, prin Vasile Alecsandri, prin anii '57, '58, când ajunseseră la noi în Basarabia într-un mod selectiv.

Din Mihai Eminescu, *Împărat și proletar*, *Somnoroase păsărele*, dar eram totuși fericiți, înțelegi, căci auzeam limba noastră adevărată, frumoasă, muzicalitatea cuvântului nostru, și eram fericiți că cunoaștem măcar atât. Pe urmă, desigur că au fost editați toți clasicii noștri din Moldova și i-am studiat în ultimii ani la facultate. Apoi, sigur că am cunoscut și poezia lui Blaga, care a venit mai târziu în Basarabia, apoi și a lui Tudor Arghezi.

Dar m-am întâlnit cu poezia română și prin poezia generației de aur a lui Nichita, a lui Labiș și Nichita Stănescu. Prin a lui Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Tomozei, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu. Repet, eu am răsărit ca poet din marea poezie română. Țara are o mare poezie, eu o cunosc bine, și aș vrea să cred că poezia română este una din cele mai originale și mai variate și mai frumoase la ora actuală. Poate că numai poezia țărilor latino-americane se ridică la nivelul poeziei române.

- Alături de care poeți români de peste Prut vă simțiți mai apropiat?

- De poeții care au venit și ei din suferință. De Octavian Goga și George Bacovia. Iar ca expresie poetică sunt și eu poet al timpului pe care îl trăim și nu mă pot desprinde de acesta, ca expresie, deci, cred că aș veni tot din Bacovia, dar și din Blaga, Stănescu, Sorescu și din Păunescu, care este un mare poet, vă rog să rețineți aceasta, dincolo de unele poeme de-ale lui de ocazie, din care are destule, după cum bine știți. Dar dacă dăm deoparte zgura poetică păunesciană și lăsăm numai poezia lui autentică din cărțile lui atât de voluminoase, ca să zic așa, aș putea selecta un singur volum, așa cum pricep eu poezia, un volum de o sută de poeme, cu care l-aș așeza pe Adrian Păunescu alături de cei mai mari poeți ai noștri.

Deci, se crede greșit, nu greșit, dacă s-ar crede greșit nu m-ar supăra, dar unii poeți și unii critici literari de dincolo de Prut, din țara noastră, spun că eu sunt un poet vetust, pașoptist. Sunt niște minciuni și ei știu că spun

Interviul, în „LITERNAUTICA”

minciuni și asta mă supără cel mai mult. Eu am spus că eu vin din tradiția noastră folclorică și clasică, dar eu sunt un poet modern, ca expresie și ca simțire. Și, ca exemplu, dacă nu vă supărați, vă spun un poem din două strofe, pe care l-am scris nu azi, ci pe la începutul anilor șaptezeci, în urmă deci cu treizeci de ani, și care se numește *Făptura Mamei*:

*„Ușoară, maică, ușoară
C-ai putea să mergi călcând
Pe semințele ce zboară
între ceruri și pământ!
în priviri c-un fel de teamă,
Fericită totuși ești –
Iarba știe cum te cheamă,
Steaua știe ce gândești”.*

- **Stelian Gomboș:** Se vorbește mult în ultima perioadă de recuperare și integrare a poeziei din Basarabia. Cum vedeți dumneavoastră strategia acestei integrări?

- **Grigore Vieru:** Eu o văd foarte simplu, din punctul meu de vedere, și poate primitiv. Așa ar putea să creadă unii - primitiv. Ce se întâmplă cu scriitorii români din Basarabia? Unii cred că, dacă au fost editați dincolo de Prut, la București, la Iași, la Craiova, la Cluj, la Oradea, la Târgu-Mureș ori la Timișoara, s-au integrat în literatura română. După mine, cred că este o mare greșeală. Și v-o spune un poet care este poate cel mai editat dincolo de Prut. Aproape toate cărțile mele au fost editate în țară, însă eu nu mă pot bucura. Mă bucur, bineînțeles, că am fost editat, însă bucuria mea nu este deplină.

Căci eu știu că deși sunt în literatura română nu m-am integrat, totuși, în literatura română, pentru că nu s-a integrat și lumea aceasta rătăcită. Basarabia nu s-a integrat însă și nu este vina ei. Și, deci, eu, fără ea, fără lumea asta, așa cum este ea, rătăcită, Basarabia, eu nu mă pot considera deplin integrat.

Mă bucur însă, frate dragă, c-au venit și timpuri când uite, stăm aici și poate că este și altcineva prin preajmă care ne înregistrează, dar nu-mi mai

este frică, nu-mi mai este teamă și asta mă bucură cel mai mult. Că ne putem întâlni, că trecem vama, chiar dacă uneori nu prea ușor, dar ați ajuns aici la noi și noi putem sta de vorbă și lucrul cel mai important pe care trebuie să-l știe românii, și cei de-aici și cei de dincolo de Prut, este că istoria nu se mai poate da înapoi. Din momentul în care vom ști că istoria nu mai poate fi întoarsă, va fi bine în Țara Românească.

Deci, cu răbdare, cu înțelepciune, să facem lucrul pe care nu am putut să-l facem în timpurile acelea draconice, satanice. Deci, eu sunt optimist, foarte optimist, deși se spune că, mă rog, granița va fi întărită la Prut, vor fi niște vize, dar eu știu că comunismul, bolșevismul nu mai poate reînvia, imperiul nu mai poate reînvia, cu toate tancurile lui, cu toate rachetele lui. Și eu cred că voi apuca vremurile când vom fi împreună noi, românii de pe ambele maluri ale Prutului, vom fi împreună cu adevărat.

- **Stelian Gomboș:** Dincolo de optimismul poetului, să acceptăm și vizionarismul său. Avem o patrie de cuvinte întreagă. Când credeți că am putea avea și o patrie de pământ întreagă?

- **Grigore Vieru:** Deci, vă pot spune. Eu sunt autorul mai multor cărți de versuri pentru copii și al unor manuale pentru copii. Am fost la multe întâlniri cu copii din clasele primare, din gimnaziu, din licee și, când intru, de pildă, în sala de clasă, la clasa întâi, prima întrebare pe care o pun copiilor e întrebarea „Ce limbă vorbiți, copii, moldovenească sau română?” Copiii îmi răspund în cor: „Limba română”. Apoi: „Copii, ce sunteți, moldoveni sau români?” Copilașii îmi răspund în cor: „Români!”

Deci, ei au la ora actuală șapte anișori. Când vor absolvi liceul, se vor trezi chiar cu totul, vor avea optsprezece ani, ei vor fi în România întreagă, vor realiza ceea ce n-am realizat noi, cei înfricoșați, rățaciți, înfricoșați de Siberiei și de toate. Repet, mersul istoriei nu mai poate fi întors și vom veni spre țară, dar și țara trebuie să vină spre noi, să ne înțeleagă, să nu ne jignească. Mulți români din țară, care nu ne cunosc suferința, ne fac ba ruși, ba kaghebiști, ba cutare. Să nu uite că suntem români și am trecut prin mari suferinți. Basarabia este un copil cu inima în afara pieptului. →

Am văzut un film documentar despre un copil care s-a născut cu inima în afara pieptului, iar niște mâini de aur ale unor chirurghi au reușit să pună inima la locul ei. Asta este și Basarabia, un prunc cu inima în afara pieptului. Inima Basarabiei trebuie pusă la locul ei. Locul ei este limba română, este istoria română, credința strămoșească. Și lucrul acesta îl putem face numai împreună, în primul rând românii din țară și apoi românii de-aici.

Acum, în încheiere, vreau să subliniez că eu personal, mă simt foarte împlinit și onorat pentru faptul că am avut fericitul prilej și marea șansă de a-l întâlni și (de) a-l cunoaște pe Grigore Vieru Poetul – mare personalitate a culturii și spiritualității noastre românești și nu numai, având convingerea și nădejdea că vom ști cu toții pe mai departe, să ne cinstim înaintașii, potrivit meritelor și vrednicilor fiecărui, cu toate că în aceste vremuri, prețuim mai mult pe alții de oriunde și de aiurea, căci ni se par a fi mai exotici, mai spectaculoși, mai senzaționali!..

Însă, rămânem convinși de faptul că ce este nobil rămâne iar ce este ieftin, apune!...

Așadar, cei alungați din turnurile babilonice ale acestei lumi, pot bate acum la porțile cetății noului Ierusalim – cel bisericesc și ceresc, ce „nu are trebuință de soare, nici de lună, ca să o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o, făclia ei fiind Mielul” (Apoc. 21, 23).

Lucrarea aceasta scriitoricească și cărturărească ce rămâne în urma autorului simbol și poet, cu alte cuvinte, va fi pe mai departe, una de referință în domeniul istoriei culturii, limbii, literaturii și a spiritualității noastre autentice, care ar trebui să se afle la îndemâna tuturor celor ce rămânem convinși de faptul că: noi, locului ne ținem, cum am fost, așa rămânem!..

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!

Veșnică să-i fie pomenirea și amintirea! Amin!...

*Cu aleasă prețuire și deosebită recunoștință,
Dr. Stelian Gombos
<https://steliangombos.wordpress.com/>*

Ocean întors

Perspective

Prima dintre activitățile studentești ale lui Ghiță Domoleanu a fost audierea cursului de socialism științific. Era zi de marți și începea cu socialismul științific. Nu prea încurajator. Nu era superstițios, dar nici nu putea să nu observe cum se legaseră lucrurile. „Noroc că numărul grupei este 234, cu cifrele așezate în ordine crescătoare, gândi el. Doar trei din ceasurile zilei de marți sînt rele și va trebui să le includ în programul de noapte. Celelalte ore ar trebui să fie bune. Să vedem ce aduce socialismul științific“. Cel mai bine era să se folosească de experiența lui și a altora: curaj, găină, că mîine te tai! Cu Dumnezeu înainte!

La intrare în amfiteatru se opri o clipă să privească și să drămluiască ce vede. Nu prea avea ce drămlui. Rumoarea era firească pentru o adunare în așteptarea activității ce urma; fiecare își găsea de lucru fie discutînd cu învecinații, fie căutînd ceva în sine. Se strecură ușor spre partea din spate a amfiteatrului. Erau mai multe locuri libere și nu ar fi vrut dea cuiua informații despre ce căuta acolo. În așteptarea profesorului, se lăsă furat de plăcerea de a observa, considerîndu-se în afara observației altora. Fetele precumpănneau numeric. Unele, mai guralive, se străduiau să se mențină în centrul de interes al grupului, ceea ce explica, într-un fel, și tonul dintre sfat și zarvă al discuțiilor. Privirile i se opriră la un moment dat asupra unui chip spre măslineu, așezat sub un păr pe care onduleurile îl făceau mai bogat și mai lung. Memoria îl transpuse o vreme în urmă, cînd se afișaseră listele cu rezultatele la admitere. Atunci îi atrăsese atenția un tic: își tot smulgea fire de păr din barbă, în timp ce-i spunea rîzînd, cu detașare reală sau pozată, unuia de lîngă el: „Uite, mă, că am reușit!“! Acum părea atent la ce-i spunea colega și avea replici scurte. Îi lipseau și surîsul de atunci, și ticul, ceea ce însemna că erau provocate de emoțiile pe care doar prin ticul respectiv reușea să și le stăpînească.

Furat de gînduri, se trezi cînd rumoarea fu întreruptă de zgomotul provocat de băncile ridicate de lumea ridicîndu-se în picioare, salutînd astfel profesorul care intrase.

Cu o față rotundă, continuată de fruntea ce se prelungea pe toată suprafața capului printr-o cărare multilateral dezvoltată, ce ar fi vrut poate să-l asemene cu Lenin, profesorul I. N. vorbea cu determinarea celui convins de importanța cunoștințelor cursului său pentru formarea studenților în spiritul concepției socialiste. De cum începuse, lui Ghiță îi păru că tot ce aude mai auzise în instruirile la care participase ca director de cămin cultural sau ca instructor de pionieri, ori i se derula prin față înșiruirea de cuvinte din manualul de istorie, din cuvîntările tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej și cuvîntarea tovarășului Nikita Hrușciiov la al XX-lea congres al PCUS, obligatoriu de învățat pentru admitere. Lecțiile următoare aveau să probeze că nu se înșelase.

Cunoscut prin preocupările sale pentru punerea în lumină a momentelor grele din viața muncitorilor de la Atelierele Nicolina și a luptei acestora împotriva cruntei exploatare din timpul societății capitaliste, profesorul prezenta nu evoluția conceptelor și doctrinelor sociale, repede expediate, ci doctrinele socialiste, iar, dintre acestea, socialismul utopic, emanație a spiritului exploatare, cu înțelegerea limitată a fenomenelor sociale, reținea atenția doar în treacăt. Cursul devenea un fel de istorie a mișcării muncitorești din România, aducîndu-i aminte, ca de fiecare dată în astfel de situații, de ziua cînd învățătorul de la școala din sat le ceruse elevilor să rupă din manual foile ce prezentau România de după domnia lui Al. I. Cuza. Istoria României era acum istoria luptei de clasă, a luptei clasei muncitoare, organizată întîi în sindicate, apoi în partidul care, sub diferite nume, punea în practică doctrina lui Marx și Engels privind rolul proletariatului →

GHEORGHE MOLDOVEANU

în societate, cu dezvoltările creatoare ale lui Lenin, în condițiile din timpul și de după primul război mondial. Caracterul doctrinar al cursului făcea ca autorul să nu dea importanță contradicțiilor dintre concepții. Insistența pe conceptul democrație populară, mereu în opoziție cu democrația burgheză, era ciudată, din moment ce democrația, prin opoziție cu aristocrația, desemnează puterea poporului, de fapt puterea asumată în numele poporului, cum considera burghezia. Numai că doctrina comunistă respingea că puterea se exercită în numele poporului, susținând că este a poporului însuși; democrația populară devenea o conducere populară a poporului sau o conducere a poporului popular. Reprimarea reprezentanților vechii orânduirii era legitimată de caracterul revoluției populare prin opoziție cu revoluția burgheză; revoluția burgheză se încheia prin cucerirea puterii politice, puterea economică avînd-o deja, în timp ce în revoluția populară cucerirea puterii politice era abia primul pas, puterea economică urmînd a fi cucerită din mîinile vechilor proprietari, deloc doritori să-și cedeze poziția și ca urmare trebuind să fie aruncați la groapa de gunoi a istoriei. În timp ce societatea capitalistă, la apus, se caracteriza prin exploatarea omului de către om, în socialism lucrurile erau exact invers.

O dată cu venirea la putere a lui Hrusciiov, cultul personalității trebuia combătut; fusese înlocuit cu centralismul democratic, ceea ce însemna, în fapt, același lucru, sub formă mascată, de vreme ce toate se bazau pe învățătura leninistă, preluată și îmbogățită de Hrusciiov și, în plan național, de Gheorghiu-Dej, pentru promovarea internaționalismului proletar și combaterea naționalismului, inevitabil burghez. Lupta dintre lagărul socialist și cel capitalist-imperialist se va încheia cînd revoluția socialistă va triumfa în întreaga lume, împletindu-se însă cu lupta pentru pace, în condițiile conviețuirii pașnice a celor două sisteme sociale. Cursul urmărea, învederat, nu formarea unor convingeri, ci îndoctrinarea, concretizată în limbaj, cuvintele folosind la învăluirea și prezentarea realității pe placul dirigitorilor. Limbajul de lemn își dovedea din plin utilitatea în condițiile cînd, după evenimentele din 1956, în mediul universitar se

Monseniorul Ghika

operaseră numeroase rețineri, cum li se spunea, în loc de arestări. Rezultatele la examen, promovate de cei mai mulți studenți „din prima” aveau să probeze că profesorul reușise; limbajul era corect folosit. Ce credeau, ce gîndeau era treaba lor și bine făceau că nu spuneau.

După pauză urma cursul de literatură română, așteptat cu justificată nerăbdare după strepezeala primului curs. Primirea nu părea a diferi; același zgomot, provocat de mișcarea scaunelor la ridicarea studenților în picioare. Ajuns la catedră, profesorul își plimbă înfrîmînd privirea, fără grabă, pe deasupra celor din față, și, după ce dădu afirmativ din cap, ca și cum ar fi primit vreo confirmare, salută cu urarea pentru o zi bună, impresionantă nu prin ea însăși, căci bună ziua poate zice oricine, ci prin felul cum o rostise. Tonul cald și vocea ușor răgușită, cu vibrații învăluitoare, mărturisea îngăduința cu care dorea să-și conducă invitații în universul ale cărui chei îi aparțineau. Vrajit de vocea profesorului, Ghiță se tot întreba de unde îi era cunoscut chipul acestuia, convins fiind că posibilitatea de a-l fi întîlnit mai înainte trebuia exclusă. Îl aduse la realitate ghiontul colegului de alături: „Tu nu iei notițe?” „Ba da, însă caut ceva în memorie și nu găsesc”. Din banca din față se ridică un deget pentru apostrofare. Însemnările luate în timpul prelegerii erau sursa de informare cea mai la îndemînă și nimeni nu era dispus să piardă ceva din cele spuse. Informații se puteau găsi în numeroase lucrări, dar numai puține erau accesibile în afara fondului documentar al Bibliotecii Eminescu, unde se putea ajunge doar cu cerere aprobată de profesor și numai pentru cărțile menționate în cerere. „Am găsit, reluă Ghiță cu

voce șoptită către vecin. Fernandel”. „Ce?” „Fernandel. Profesorul nostru seamănă cu Fernandel”. „Ei, asta-i. Asta o știe toată lumea”. „Da, dar eu îl văd pentru prima oară”. Colegul dădu din mînă a neînțelegere. Era destulă vreme de cînd cursurile începuseră și prezența la ore era obligatorie, iar responsabilul grupei avea datoria să noteze prezența la fiecare activitate.

Tot ce se petrecea acum în sala de curs era complet diferit. Tonul profesorului de socialism științific, agitatoric-mobilizator, asortat sarcinii asumate, îndoctrinarea, cedase locul unei atitudini diferite. Diferea înfrîmînd lumea despre care se vorbea, ca și percepția acelei lumi, în contradicție cu cea impusă de autorități, necontrazisă aici, necontestată, ci doar neluată în seamă. Începea excursia intelectuală care avea să se întindă pe întreg parcursul anului. Mînăstirile nu mai erau vînzătoare de opium pentru popor, formulă preluată de la Karl Marx, unul dintre promotorii doctrinei comuniste, și folosită ori de cîte ori se vorbea despre religie și biserică, ci focare de cultură. Aici au funcționat vreme îndelungă singurele școli, prin care se pregăteau nu numai viitorii slujitori ai bisericii, ci și toți slujitorii culturii românești în forma ei scrisă, dieci, pisari, grămăticii, logofeți etc., din rîndul cărora se ridicau cărturari, autori ai documentelor de la cancelariile domnești sau de la curțile marilor boieri, în slujba cărora se aflau, aici, cel mai adesea, se copiau, chiar și o bună perioadă după introducerea tiparului, dar se și traduceau lucrări necesare ofierii serviciului divin în biserică, folosite și pentru învățarea scrisului și a cititului. Și dascălii pentru școlile la domiciliu, cum am spune azi, dascălii particulari, tot aici se instruiseră.

Perspectiva cursului era una integratoare. Literatura avea ca obiect tot ce era scris, cum, de altfel, recomandă și cuvîntul *literatură*, format de la *literă*. Devenea astfel curs de evoluție a culturii românești majore, cultura scrisă, incluzînd textele de orice natură, fie ele scrise în limba română, slavonă sau latină, de români sau de alogeni. Expunerea Profesorului arunca punți peste timp, îi transpunea pe ascultători în *acele timpuri*, făcîndu-i martori ai activității unor oameni din vremuri de prea→

puține ori prielnice preocupărilor culturale. Se exploatau cunoștințele de istorie ale cursanților, care nu lipseau, căci dăduseră și probă de istorie la examenul de admitere, dar ieșea în evidență nivelul lor redus și nevoia de actualizare. Programa de liceu se reducea la înșirarea unor ani, nume de domnitori, războaie, nu lipsite de importanță, dar cu prea puține referințe la mișcarea culturală, care ar fi fost de mare folos acum.

Oricât de aspre, aceste condiții nu țineau și nici nu puteau ține lumea românească izolată de restul lumii. Grija, precumpănitoare, pentru generațiile următoare obliga. Rolul limbi latine, ca limbă de cultură în apusul Europei, era asumat de limba slavonă în Moldova și Țara Românească, nume folosit mereu de români, dar înlocuit în documentele oficiale prin Valahia, iar în Transilvania de limba latină, pentru documentele oficiale, și limba slavonă, pentru biserică. Era mai important accesul la cultură decât instrumentul, limba, prin care se asigura accesul la cultură. Faptul că *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* erau scrise în slavonă, ca și faptul că Nicolaus Olahus își scrisese vestita operă *Hungaria* în limba latină, nu le scădea din importanță. În primul caz se proba conectarea românilor la civilizația apuseană, în celălalt se oferea Apusului informații despre etnicia români din nordul Dunării, cu origine comună, chiar dacă trăiau în trei state diferite.

Dificultatea vremurilor impunea mai mult ca în alte părți sporirea atenției pentru pregătirea generațiilor următoare. Educația morală, atribuit ce revenea bisericii în primul rând, trebuia să asigure coeziunea societății. Preceptele religioase, fundament pentru *Învățăturile lui Neagoe Basarab*, vizau impunerea unor modele de conduită socială, canalizarea energiilor sociale în sensul formării reacției colective în fața pericolelor de toate felurile, proclamau respectul față de om, creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Săracii trebuie să se bucure de același respect ca și avuții, căci aceștia își au importanța lor în societate și numai domnul care va judeca drept se poate considera unsul lui Dumnezeu. Primele coduri de comportare socială tot bisericii îi

datorează existența, probînd prestigiul de care instituția se bucura, prin implicare în viața socială și amintind că într-o vreme mai veche biserica fusese și lăcaș de judecare.

Preocuparea cunoscătorilor scrisului pentru a însemna evenimente demne de a fi pomenite („păstrate în memorie”), concretizată în cunoscutele pomelnice, era și în acord cu grija Apusului pentru cultivarea istoriei, dar în primul rând era, cum avea să explice un cronicar, grija pentru propria istorie. Letopisețele străine pomenesc („amintesc”) de la alții doar lucrurile considerate mai însemnate, războaie sau schimbări importante, iar a lăsa nepomenite fapte și întâmplări definitorii pentru propria istorie iaste inimii durere, cum spunea același cronicar, căci necunoașterea sau reaua-credință pot duce la răspîndirea basnelor, cum s-a întâmplat de atâtea ori în istoria românilor.

Departa de a aparține literaturii beletristice, textele perioadei nu sînt lipsite deloc de valențe expresive, dat fiind interesul de totdeauna al oamenilor pentru personalizare, pentru frumos, dar expresia, subordonată scopului urmărit, informarea și stimularea interesului pentru cunoaștere, preocupa numai în măsura în care facilita înțelegerea prin prezentarea plastică a realităților. Era funcția pe care frumosul a avut-o dintotdeauna, înainte de a deveni autonom și cultivat pentru sine însuși. Polivalența actului cultural este una dintre caracteristicile evului mediu și nu a dispărut pînă astăzi din cotidian. Așa se explică de ce bisericile, monumente de cult, au devenit monumente de artă, ca și cărțile, prin grija acordată înfrumusețării, prin arta miniaturilor, portrete sau grafici, ori prin arta ferecăturilor.

Patosul cenzurat al comunicării proba convingerea intimă în valoarea celor afirmate și dorința de a forma aceleași convingeri. Pe parcursul anului Profesorul avea să fie concurat în privința modului de prezentare a valorilor culturii românești vechi doar de cunoscutul om de cultură Petru Comarnescu, invitat al Universității să conferențeze în fața studenților despre arta românească din evul mediu, minunată incursiune în istoria artei europene, obligată de realități să ia în seamă și valorile românești. Efuziunile acestuia, extazul în fața

Monseniorul Ghika, Vizitarea săracilor

unor imagini din arta românească, pe care, zicea conferențiarul, nu le-ar schimba cu altele de mult impuse în patrimoniul european, nu găseau publicul nepregătit și se bucurau de primirea cuvenită.

Concurat nu însemna însă și întrecut. Locul Profesorului în inimile studenților era definitiv fixat prin numele cu care persoana îi era desemnată în discuțiile dintre ei, *Nea Ionică*.

Exploatarea virtuților expresive ale textelor scrise în limba română în secolele XVII – XVIII se înscria liniei dialectice, de care se făcea mare caz în epocă, dar care aici își dovedea valabilitatea. Studenții erau obișnuiți din liceu cu eforturile profesorilor, care, obligați de programă să comenteze creații modeste (Th. Neculuță, Ion Păun Pincio), simple versificări (Dan Deșliu) sau din planuri secundare ale literaturii (reportajele lui Al. Sahia), în locul creațiilor valoroase ale scriitorilor puși la index din cauza orientării lor ideologice sau politice neconvenabile regimului politic, făceau inventare de procedee și mijloace artistice. Profesorul atrăgea acum atenția asupra momentului creației, cu valorificarea mai vechilor resurse și dezvoltări ulterioare. Dosoftei se lăsase furat în talmăcirea *Psalterii în versuri* de tonalitățile *Psalterii* în limba polonă, dar ajungea original prin autohtonizare, sub vizibila influență a folclorului, devenind el însuși model pentru creații ulterioare, iar letopisețele vor deveni model de inspirație nu numai pentru subiecte, ci și pentru maniera de prezentare a evenimentelor și oamenilor. Era invitația pe care George Călinescu o făcea ca la studierea istoriei literaturii să se aibă în vedere și perspectiva inversă, pentru a constata continuități și perspective.

La acea vreme însă renumita *Istorie a literaturii române de la origini pînă în prezent* se afla la index, deși autorul era în grații.

Să ne mai (re)amintim de...

ION MINULESCU

(VII)

Cum desigur se cunoaște, încă din timpul vieții poetului, scrierile sale au fost analizate și comentate de critici literari importanți ai vremii, iar opera sa apreciată, valorificată și fixată corect în spațiul istoric al literaturii române. Acest adevăr poate fi și trebuie argumentat cu scrieri de gen ale unor: N. Davidescu, *Aspecte*, I (1921); Camil Petrescu, în *Cetatea literară*, nr. 3, 1926; E. Lovinescu, în *Critice*, VII, IX (1925-1929); Perpessiciu, *Mențiuni*, I (1928-1946); G. Călinescu, *Istoria literaturii române...*, Ed. Minerva, 1988, pp. 691-697; Ș. Cioculescu, *Aspecte lirice* (1940); T. Vianu, *Figuri și forme literare* (1946); E. Sperantia, *Amintiri din lumea literară* (1967); E. Manu, *Minulescu și conștiința simbolismului românesc* (1981); I. Pop, în *Steaua*, nr. 1/1981; Al. Piru, în *Ateneu*, nr. 1/1981; Ș. Cioculescu, în *România literară*, nr. 3/1981; M. Zăciu, *Minulescu*, în *Steaua*, nr. 12/1981; D. Dimitriu, *Introducere în opera lui Ion Minulescu* (1984); Adriana Iliescu, *Poezia simbolistă românească* (1985); Mioara Minulescu, *Amintiri despre Ion Minulescu* (1985)... Fără alte mențiuni sau argumente, este cât se poate de clar că opera minulesciană s-a bucurat de atenția unor reprezentanți de seamă ai criticii și istoriei literare de la noi, chiar de la începuturile literare ale poetului *Romanțelor*... Doar într-o scurtă paranteză să mai adaug că una dintre poeziile satirice ale lui Caragiale din acea vreme, numită *Litanie pentru sfârșitul lumii*, a fost influențată în mod direct de lucrarea lui Minulescu în versuri libere. „Lucrarea” în cauză era cunoscuta romanță *În orașul cu trei sute de biserici*... Iar Tudor Vianu sublinia că, încă de la începuturile sale, creația poetică a lui Minulescu devenise sursa „unei industrii a parodiei minulesciene”, în timp ce Victor Eftimiu a reamintit că prima lui scriere reușită a fost o piesă care a batjocorit poezia lui Minulescu *Romanța celor trei romanțe*, fiind intitulată *Romanța celor trei sarmale*...

Revenind la comentariile privitoare la opera lui Minulescu, consider că următorul citat fixează creația minulesciană extrem de corect și eficient în contextul general al literaturii române: „Poezia d-lui Minulescu urmează aceeași linie evolutivă ca și civilizația noastră materială. Ea ne face să trecem de la ițari și căciulă la

haine nemțești și joben, de la cămașa cu flori la pijama, de la țigara răsucită cu degetele la trabuc, de la țuica de Văleni la lichior și whisky. Istoriceste, meritul unei asemenea literaturi este imens și semnificativ. Procesul ei de inovație este voluntar, ușor epicurian, ca orice satisfacție, inedită, adaptațiunea ei este ostentativă, volubilă și deschizătoare de apetit.” (Pompiliu Constantinescu – *Figuri literare*, Editura Minerva, București, 1989). Iar Tudor Arghezi completează: „E tot simbolismul de care poate dispune și singurul simbolism, de altfel, al așa-zișilor noștri simbolști, preocupați foarte puțin de însușirea literaturii ce-o fac, dar foarte mult, în schimb, de titlul acesta și fără sens și fără ridicul.” (Tudor Arghezi, *Scrieri*, București, Editura Minerva, 1972).

Însă, succesul și voga literară pe care le-a declanșat, au făcut din Minulescu un promotor al simbolismului, un catalizator al liricii moderne. Rețeta succesului minulescian constă în alegerea romanței — specie cu tradiție în literatura română, pentru muzicalitatea ei ușor de adaptat la tehnicile și clișeele simboliste. Iar dacă Șerban Cioculescu este de părere că Minulescu își închipuia lumea ca teatru, el considera și că eul său liric era mai mult un personaj într-un spectacol... *Emfatic, expresiv, plastic, Ion Minulescu a oferit posterității o bogată metamorfoză poetică a experienței sale personale, transpusă sub semnul unui simbolism tardiv care i-a format reputația de „maestru simbolist”*. Ca să nu mai vorbim că Eugen Lovinescu îl numește pe Minulescu „adevăratul stegar al simbolismului”, la care trebuie adăugată precizarea un pic veselă a lui Șerban Cioculescu și anume că poetul ar fi fost „agentul cel mai activ al simbolismului înainte de război”... Iar criticul este de părere că, în esență, se poate aprecia că poezia minulesciană, de o muzicalitate plastică, reușea să capteze în mod spectaculos, mai ales prin structură. Însă ar fi total greșit să eliminăm din context faptul că încă unii dintre contemporanii lui Ion Minulescu, mai cu seamă literații, au apreciat umorul și lirismul poetului, precum și că alții i-au contestat versurile simboliste.

În tot acest spațiu ideatic, este normal să avem în vedere esența lucrurilor, respectiv că simbolismul românesc, până să atingă faza de maturitate odată cu marele poet, a fost mai întâi precedat de câteva încercări de redefinire a lirismului cu scopul de a se personaliza în „lupta” pentru eliberarea

de sub imperiul poeziei eminesciene și din... ținutul unui anume epigonism. Începutul și-apoi impunerea-consolidarea acestui fenomen a avut și s-a desfășurat, odată sau concomitent, cu apariția creației lui Macedonski, Minulescu, Petică, Anghel, Densușianu... Din acest punct de vedere, Macedonski încearcă și reușește într-o oarecare măsură să impună o transformare/transferare a creației lirice în spațiu diferit decât cel eminescian. Până la urmă, acest nou incipient curent literar, simbolismul, ajută la modul propriu și consistent individualizarea creației literare, mai ales poetice. Pentru acest ansamblu uriaș al schimbărilor, apariția lui Minulescu în peisajul liric de-atunci, a avut un impact foarte important, pentru că se renunță la polemicile de cenacul și la speculațiile teoretice, poetul adresându-se direct publicului doritor de poezie altfel. Acest lucru se petrece tocmai fiindcă poezia sa, de o muzicalitate plastică este aptă să ademenească ascultătorul, cel mai adesea în mod spectaculos, mai ales prin structură decât prin versul în sine, astfel cititorul este în permanență invitat să participe la actul de creație. Pentru că Minulescu își închipuia lumea ca o scenă de teatru, el însuși apărând ca personaj din spectacol, fiind cel care și reabilitează lirismul comun și pentru că romanța devine la el un soi de program de comunicare în stil impresionist, „jovial și expansiv, revărsat și bonom, cu clipiri șirete și complice”, spune, pe bună dreptate, Șerban Cioculescu. Ca un fel de aproximativă concluzie, mă voi folosi de ajutorul lui Perpessiciu, care crede și notează: „Poezia lui Minulescu biruia prin sinceritatea accentului ei. „Romanțele” mai ales cucerise prin palpitul acelei melancolii, acelei tristeți care se degajează din toate sonoritățile sufletului său. Este în „Romanțe” o undă de adevărată și mare poezie, care trebuie cântată mai ascuns.” (id.).

DUMITRU HURUBĂ

Să ne mai (re)amintim de...
A.E.BACONSKY
- 16 iunie 1925 – 4 martie 1977 -
(IV)

Înregimentați sub egida unui conservatorism acut-proletcultist, mulți autori ai vremii – ne aflăm la începutul deceniului 60-70 – au privit suspicioși spre drumul literar deschis de Baconsky, de fapt o primă deschidere... periculoasă chiar spre un postmodernism greu spre imposibil de conviețuit împreună cu realismul socialist așezat în fruntea tuturor bucatelor literare. Așadar, alarmă!

În această ordine de idei, simt nevoia, normală și explicabilă, să apelez din nou la acad. E. Simion pentru a-mi argumenta afirmațiile, căci scrie Domnia sa: „...un poet (Baconsky, n. D.H.) despre care se vorbește azi foarte puțin. Ca să nu spun aproape deloc. „Optzeciști” nu l-au revendicat printre modelele lor, ei renunță programatic la formele de seducție ale lirismului înalt, iar „fracturiști” („douămiiști”) și, în genere, postmoderniști îl ignoră cu desăvârșire.” (id.). Afirmația implică o realitate deosebit de gravă și cu... bătaie peste granița Revoluției din Decembrie 1989 când furia cărcotașilor denigratori se dezlănțuie, însă fără a conștientiza o veridicitate de care doar forțând prostește lucrurile se putea face abstracție.

Teoretic, acest duel între taberele pro și contra creației baconskyene, declanșat ca urmare a marii schimbări de macaz în lirica poetului clujean, prefigurată odată cu apariția volumului *Fluxul memoriei* (1957), se va manifesta oarecum... nehotărât, fiindcă Baconsky își va menține statutul de autor controversat agreeat tot mai mult de noile generații de scriitori, în timp ce unii critici literari, cu spatele asigurat de ideologia comunistă vor continua să-l denigreze... Demonstrând o putere de muncă impresionantă, el își continua activitatea literară, fie prin scrieri de inspirație proprie, fie prin traduceri. Astfel, întorcându-mă la... cronologia faptelor: în anul 1962, traduce și publică romanul *Marea călătorie*, de Jorje Semprun; tot în 1962 va începe să publice timp de trei ani în revista *Contemporanul*, eseuri despre mișcarea literară universală în secolul XX, ciclu purtând titlul semnificativ *Meridiane*, Faptul că în

luna octombrie a aceluiași an, într-o dezbatere organizată de Uniunea Scriitorilor, Baconsky prezintă referatul intitulat: *Situația poeziei universale contemporane*, constituie o dovadă în plus a preocupărilor poetului, concretizată în volumul de traduceri *Meridiane*, publicat în 1965. În anul următor – 1963 – el publică volumul *Poeți și poezie*, cu un *Cuvânt înainte* propriu, în care spune, ca un fel de... profesiune de credință: „*E o pledoarie (Cartea, n. D.H.) împotriva singurătății și a palorii crepusculare drapată în rafinement, împotriva artificului care tinde să disimuleze inconsistența printr-o supralicitare a tuturor iluziilor de superioritate, împotriva epigonesmului deghizat, obișnuit să ignoreze marea și glorioasă tradiție a poeziei, nesocotind marmura statuiilor și preferând să maimuțărească profilul înaltașilor, după formele labile și nearticulate ale umbrelor proiectate pe caldarâm.*” (A.E.Baconsky, *Cuvânt înainte*, la vol. *Poeți și poezie*, EPL, Buc., 1963, p. 9). E greu să-l recunoaștem pe autorul multpomenitului volum de versuri *Fluxul memoriei*, de exemplu? Absolut deloc! Ideea se consolidează înaintând spre altă carte de referință, *Cadavre în vid* (1968). Însă, până atunci, să mai notăm că, în 1964, Baconsky publică o traducere din *Mahābhārata*, una dintre cele mai importante epopei ale Indiei antice... Un an mai târziu, în 1965, Baconsky forțează parcă lucrurile printr-o activitate deosebit de intensă pe toate planurile, astfel: publică volumul *Fiul risipitor*, în februarie este ales membru în Comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor; februarie-aprilie: călătorește în Austria, Paris, Italia, Belgrad...; începe colaborări cu versuri și eseuri în publicații străine, precum: *Neues-Forum* (Austria), *Les Cahiers de'Herne* (Franța), *Die Presse* (Austria), *Aksente* (fosta R.F.G.), care, pe genuri de creație, continuă și în 1966, după unii comentatori ar fi vorba despre pregătirea unei antologii din creația proprie care va fi și publicată în 1967 sub titlul *Fluxul memoriei*, în care sunt incluse și multe inedite. Tot în anul respectiv, după volumul de poezii menționat, Baconsky publică volumul de povestiri *Echinoxul nebunilor*, în care predomină atmosfera unei alegorii cu străvezie trimitere spre societatea unde trăiesc și activea-

ză persoane și personaje reprezentative, chiar dacă ele reprezintă categorii sociale ilustrând o lume cu viață lipsită de demnitate, dar integrate perfect în atmosfera generală a cărții... În aceeași notă de bogată activitate, în 1968 A.E.Baconsky publică două volume de însemnări de călătorie sub titlul comun *Remember*, o parte dintre acestea fiind republicate nouă ani mai târziu sub titlul *Remember, fals jurnal de călătorie* (Editura Cartea Românească, Buc., 1977) „DE CE FALS JURNAL?”, întrebă retoric Baconsky într-un scurt preambul, „*Pentru că, răspunde el, autorul nu se mai simte în stare să caligrafieze un jurnal de călătorie – și paginile de față o ilustrează, lipsite cum sunt de echilibru și seninătate, dacă nu și de sănătatea prezumată a gestului.*” (p. 5). Din cuprinsul acestui an, trebuie să mai reținem o informație extrem-extrem de interesantă/importantă, și anume că Baconsky începe un serial de emisiuni radiofonice sub un generic semnificativ „*Meridiane lirice*”, cu prezentare de mari poeți ai lumii, în traducerea sa și cu recitaluri aparținând unor importanți actori români. Această... producție de traduceri (de fapt, imagini-eseu) va intra în alcătuirea celebrului volum „*Panorama poeziei universale contemporane*” (1973), conținând aproape 1000 de pagini...

Ca an important în activitatea literară a lui Baconsky, trebuie să subliniez ca fiind vorba despre 1969, când îi apare volumul de versuri intitulat deloc pe placul autorităților și cenzurii, și de care aminteam ceva mai înainte, *Cadavre în vid*, pentru care, în anul 1970, i se acordă, totuși, premiul Uniunii Scriitorilor...

DUMITRU HURUBĂ

(Continuare în p.13)

Remember – 30

N. Steinhardt

(29. 07. 1912- 30. 03. 1989)

(II)

Voi continua seria de evocări ale lui N. Steinhardt cu ocazia împlinirii a 30 de ani de la moartea lui, începută în numărul trecut al *Vetrei vechi*. Oferisem, în prima parte, citate din cartea de scrisori către Virgil Ierunca, intitulată *Dumnezeu în care spui că nu crezi* (Ed. Humanitas, 2000). Selecția citatelor am făcut-o pe baza amintirilor mele în legătură cu temele pe care el le aborda și în conversațiile curente. Să răsfoim mai departe, împreună, scrisorile lui N. Steinhardt.

În multe din ele comentează concerte la care a asistat. Era un mare iubitor de muzică și, când îi plăcea un compozitor sau un interpret, își exprima admirația printr-o explozie de cuvinte. Îi plăcea la nebunie Bach, când i-am lăsat, la plecarea mea din țară, discul vinil *Magnificat* de Bach, m-a copleșit cu mulțumiri și binecuvântări. Cum dragostea pentru muzică ne-a legat foarte puternic, am avut de-a lungul anilor multe schimburi de păreri cu Nicu și, din fericire, am fost întotdeauna de acord. Aveam, cu siguranță, aceleași gusturi!

Nu mă pot împiedică să nu dau un citat mai lung dintr-una din scrisori, pentru că despre subiectul respectiv vorbisem și eu cu el și i-am recunoscut și cuvintele și reacția. Fragmentul mi se pare o ilustrație fidelă a exprimării lui exaltate și, în același timp, fascinante!

"Era prin 1953 ori 1954 – nu mai știu. De mult nu mai venise un solist străin pe la noi. Țin minte că era pe la începutul unui octombrie cald, nițel ploios. În mica sală Dalles se anunțase concertul unei cântărețe ruse; la pian, S. Richter. Aflasem - ghicisem? intuiseam? sau știusem? - că acest "acompaniator" era de fapt un pianist remarcabil. La Dalles, sala pe trei sferturi goală. Cădea o ploică blândă. Cântăreața, soția lui Richter, se dovedi o doamnă *sur le retour* (tre-cută de prima tinerețe), cu aspect și maniere de contesă scăpătată; distin-să, cam subredă; o voce studiată și curățică, deși nițel spartă; dar de bună calitate. Acompaniatorul se dovedi o namilă cuminte, foarte atentă, un artist desăvârșit. După terminarea nu lipsitului de farmec - desuet- concert, accompaniatorul vesti cu glas subțire

că va cânta de unul singur... Debussy. Și-atunci, brusc, ca din trăsnet, pereții sălii se topiră, plafonul pieri, cerul se deschise. Cohorte de îngeri coborâră din înălțimi. Și, fapt autentic, de nu știu unde, nu știu cum - și se făcuse târziu -, sala, pe trei sferturi goală se umplu: de oameni? de spirite întrupate? de holograme? de umbre? de năluci?" (*Scrisoarea 68, apr. 1971, p.117*)

Îmi amintesc cât m-a impresionat, de la cea mai fragedă vârstă, erudiția lui Nicu. Indiferent de subiectul pe care-l aborda, îl exemplifica - din memorie - cu citate din autori și cărți. Iată un fragment de scrisoare care ilustrează remarcabila lui erudiție:

„Cât de adevărat este că dualitatea și contradicția sunt principalele însușiri ale omului! Pe de o parte, am stăruit rugându-te să nu-mi mai trimiți cărți, iar pe de alta mă bucur nespus când le primesc! *Comprenne qui peut!* (să înțeleagă cine poate!). Asta-mi aduce aminte de Péguy, la plecarea-n război. Spunea că se duce să moară pentru republica universală - și era sincer, a dovedit-o; a murit pe front, făcându-și datoria cu prisosință: a rămas în picioare ca să poată comanda mai exact tirul bateriei. Dar același Péguy, care spunea atât de sincer și de adevărat că se duce cu intenția de a muri, făcea și altceva: îi recomandă soției sale să aibă grijă să-i cumpere ziarele și revistele ca la întoarcerea să nu care cumva să-i lipsească vreun număr din colecții! Îmi caut deci adăpost la umbra acestui ilustru exemplu spre a putea să-ți mulțumesc din tot sufletul - deopotrivă de sincer și eu, crede-mă, și când te rog să nu mai cheltuiești pentru mine, și când mă bucur ca un copil primind darurile tale. Da, suntem dialectici (!), contradictorii, ciudați; da, Ionel Gherea are dreptate deplină cu a sa teorie a planurilor multiple de conștiință." (*Scrisoarea 72, I. VI. '71, p. 125*)

Când a venit din închisoare, N. Steinhardt era foarte slab. Suferea de o boală de stomac, dar nu se plângea, spunea doar, zâmbind: "Mașele mele

își cam fac de cap". Eram trei tinere prietene cu el: Sanda (fiica filosofului Mihai Șora), despre care pomeneste adesea în scrisori, Floriana, verișoara mea, care, sărmana, a murit foarte tânără, și eu. Toate trei încercam să-l răsfațăm - atâta cât puteam - și Nicu ne era foarte recunoscător.

Când avea câte o răceală zdravănă sau o criză mai serioasă de stomac și trebuia să stea în pat, eu îl vizitam la garsoniera lui din București, pe strada Ghica. Îi duceam fie un disc, fie o poză cu pisici, carora le spunea "mâțe" și pe care le iubea la nebunie. Muzica și pisicile intrau în *sectorul meu* de răsfaț, Sanda și Floriana aveau altele. Mă primea într-un halat matlasat și alături de el era o femeie de serviciu care îl îngrijea și pe care el o ridica în slăvi: "Uite îngerul meu păzitor care are grijă de mine și-mi face toate ceaiurile de care am nevoie. Dumnezeu s-o binecuvânteze!". Nu se plângea, dar, de sub halatul matlasat, se ghicea silueta lui subțire și fragilă.

Noblețea lui suflotească îl făcea sensibil la suferințele altora. Când era vorba de prieteni bolnavi se întrista foarte tare. Am găsit o mărturisire a lui într-o scrisoare din decembrie 1971, care m-a emoționat în mod deosebit. Pentru el, eu eram *Cântăreața*, dar, când li se adresa altora, care îl cunoșteau pe Toma, eu eram, simplu, *sora lui Toma*.

"O mulțime de boli, din nefericire, bântuie în rândurile prietenilor și cunoscuților mei, aici: Codin Mironescu a fost internat la un spital, părintele Benedict are o hepatită, sora lui Toma, o fată minunată, are nechezuri cu tiroida, cred...Și subsemnatul prezintă semne vădite de ramolisment rapid, cu tot cortegiul aferent." (*Scrisoarea 80, 15. XII. 1971, 136*)

Toma era atunci deja plecat din țară. La data respectivă, eram în spital, în pericol de a-mi pierde viața, după ce tratamentul tradițional eșuase. Mi-a salvat-o un doctor cu ideea de a folosi un tratament diferit.

Erudiția lui Nicu, pe care am menționat-o deja, cuprindea și cunoștințele lui în arta plastică. Mi s-a părut foarte interesant să regăsesc în scrisorile către Virgil Ierunca fragmentele de idei pe care le-am regăsit și în cronicile lui plastice. Dar, despre acestea -și despre multe altele - într-un fragment viitor.

VERONICA PAVEL LERNER

„Uite casa fraților Ciucă!”

Așa am auzit un glas din mașina veche hodorogită de turneu, ce transporta mica trupă de teatru din Botoșani care tocmai intrase în pitoreasca localitate Săveni. M-am uitat brusc, curios în clipa aceea, pe geamul „căruței noastre cu paie” și în viteză, parcă pentru o clipă, prin fața ochilor mei mi-a trecut imaginea unei case de țară simplă, curată, ce mă privea ea pe mine cu o inocență ce-mi aducea aminte de eternitatea satului românesc.

„- Aici s-au născut și au copilarit frații Ciucă!”... continuă cu emoție glasul acela care ne atenționase asupra acestui loc de taină. Era sufleurul teatrului, suflător de român, care prin turneele lungi prin țară și mai ales prin Moldova cea plină de istorie, ne sufla dincolo de textul dramatic, povești miraculoase, ascunse parcă de vreme și de vremuri de privirea celor mulți, dar nu și de spiritul lui viu și curat. Pentru cei din mașină, atenționările respective n-au avut niciun impact. Ochii lor zburau pe meleagurile moldave ca și cum nicio poveste de viață nu-și aciuisse taina ei pe acolo. În schimb, pentru mine glasul acela prin de emoție, dublat de imaginea căsuței țărănești, m-a trezit parcă din viața mea de zi cu zi, într-un vis dorit și în același timp neașteptat.

Cu câțiva ani în urmă, primisem de la cineva drag mie, o carte care dintr-un bun început mi s-a părut mult prea specială și chiar fără nicio legătură cu zona mea de interes artistic.

„- Citește-o!” mi s-a spus. „Știu că ai să zici că nu intră în sfera ta de preocupări, dar nu știi cât de mult te înșeli!” a întărit încă o dată, cu glas autoritar, distinsa doamnă care mi-o oferea.

Ajuns acasă, mânat de provocarea făcută și într-un fel, plin de curiozitate, am deschis cartea cu pricina, fiind totuși pregătit în sine mea s-o pun de-o parte lângă atâtea altele din acea vreme, care nu-mi stârneau niciun interes. Și totuși din prima clipă, de la lectura primelor rânduri, ceva aparte, neobișnuit pentru mine până atunci, se întâmpla. Simțeam un fel de vibrație sufletească, ce mă confisca pe nesimțite. Un altfel de a scrie, liber, degajat, și în același timp, dublat de o profundă sensibilitate, strunită parcă de partitura unui

clavecin bine temperat. Pagină cu pagină mi se descoperea calm, cu precizie, dar și cu un subtil ecou sufletească, venit dintr-o lume aparte, o altă Românie. O Românie ce a dăinuit miraculos prin țări de neclintit a celor ce și-au purtat până la capăt, cu noblețe discretă, condiția de a fi român. Căci ce altceva, în fond, sunt aceste două vieți ale fraților Ciucă, dacă nu două țării sufletești ce au răzbătut cu toată ființa lor momentele nefaste ale istoriei ultimului veac, neplătind niciun impozit vremelniciei, dar în schimb, dăruind totul vocației. Și povestindu-le viața, vrând, nevrând, autorul a trebuit să povestească și viața țării de atunci. Iar eu tocmai asta descopeream cu o intensă sete sufletească. Două vieți, două vârful de cunoaștere științifică, dar și două culmi de conștiință aruncate în dezordinea cinică și neiertătoare a istoriei. Și totuși eu vedeam cum, dincolo de toate acestea, cei doi o traversau prin muncă, prin abnegație și mai ales prin fidelitatea față de crezul științific și al propriului lor popor. Iar mai presus de toate, vedeam că ei nu erau singuri. Pe atunci, calitatea era majoritară. Cartea însăși vorbea de faptul că cei doi frați, Mihai și Alexandru Ciucă, cele două excelențe ale cunoașterii științifice, nu erau o generație spontanee. Coborau din veac, din neam de cărturari și preoți. Și așa, într-un fel discret, dar ordonat, descopeream continuitatea discretă și tainică a valorii românești. O altă eră sufletească a acestui neam mi se deschidea atunci în fața ochilor mei tineri, ce căutau cumva în viață să se regăsească. Iar eu, citind cartea, mă regăseam. Mă regăseam în munca lor

tainică, în ordinea și disciplina lor interioară, în spiritul lor de jertfă, dublat mai ales de acea nobilă discreție cu care au trecut prin suferință.

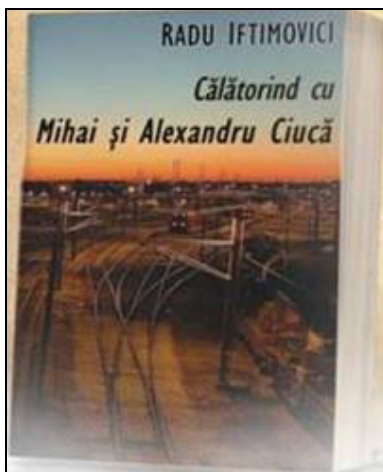
Imagini crâncene de pe frontul balcanic sau din Primul Război Mondial, acele prime coborâri în iad, arătau, de fapt, acea putere miraculoasă, de nezdrunțat, a fibrei românești. Căci în ranița soldătească a fraților Ciucă se găseau, nu numai prețioasele cunoștințe medicale izbăvitoare, ci și bastonul de mareșal al unei înalte conștiințe românești. Și dacă citeam cu răsuflarea tăiată cum frontul de luptă al soldaților din cele două tabere opuse era dublat și contaminat de brigăzile invizibile ale morții prin tifosul exantematic, holera, febra recurentă, gripa spaniolă, febra tofoidă, hepatita epidemică, în sinea mea, în schimb, mă contaminam pe nesimțite de curajul fraților Ciucă, de țăriia lor și mai ales de conștiința lor jertfelnică. Și atunci am înțeles îndemnul acela:

„- Citește-o! N-o să-ți pară rău! Căci nu vei primi informații, ci un mare capital de putere sufletească!”

În fond, destinul fraților Ciucă e unul exemplar, căci ei și-au așezat destinul întregii lor vieți într-o dublă crucificare, atât pe altarul științei, cât și pe crucea neamului românesc. Parcă îi văd prinși cu ardoare de microscop, lăsând istoria lumii să treacă pe lângă ei, dar nu și pe dușmanii invizibili ai omenirii. Apoi lupta acerbă cu malaria, eradicarea acestei cumplite boli, care pe atunci avea rezonanța pe care o are cancerul azi, mintea aceea născută în casa modestă, țărănească din Săveni, conducând lupta mondială împotriva teribilei maladii ce zgâlțâia în teribilele ei friguri pământul întreg, trebuiau să poarte un nume românesc. Iar acesta era Mihai Ciucă.

Inteligența aceea atipică de țăran curios în fața tainelor →

DAN PURIC

Să ne mai (re)amintim de...

A.E. BACONSKY

(Urmare din pagina 10)

→ Așa cum se poate constata, din cronologia ultimilor aproximativ 10 ani, el dovedește o putere muncă extraordinară, aceasta dacă ne gândim și la faptul că, în 1971, cunoscuta și apreciată revistă *Magazin*, îi acordă spațiu în paginile sale – la interval de două săptămâni – pentru o rubrică de însemnări de călătorie, pe care o va susține până în 1974. În această ordine de idei, ar fi nedrept să nu remarcăm că Baconsky făcuse o reală pasiune pentru literatura despre călătorii, dacă avem în vedere o scurtă retrospectivă... Această părere e întărită și de faptul, un argument în plus, că, stabilit în Germania pentru un an, la invitația Academiei țării respective (februarie, 1972), el întreprinde numeroase călătorii în Germania, Suedia, Austria, Belgia și Olanda... Și, în sfârșit, el publică masivul volum *Panorama poeziei universale contemporane* (1973), pentru care e distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor. Pentru activitatea sa prodigioasă, în anul 1974, Baconsky e invitat în Germania la sesiune de comunicări organizată de Academia germană și dedicată întregii sale opere, fenomen petrecut în Berlinul de Vest, în decembrie, 1974... Un an mai târziu, el publică un album bilingv (româno-englez) de reproducere din picturile lui Botticelli, în cunoscuta și prestigioasă colecție *Clasicii picturii universale*.

Din păcate, A.E. Baconsky, unul dintre scriitorii cei mai prolifici, inteligenți și dăruți cu har din literatura română, a murit în urma cutremurului din seara zilei de 4 martie 1977... Se afla în vizită, împreună cu soția sa,

Clara, la prietenii săi, Veronica Porumbacu și Mihail Petroveanu. La o lună și două săptămâni după aceea întâmplare nefericită, la 21 aprilie 1977) se dă „bun de tipar” pentru *Remember. Fals jurnal de călătorie*, în 2 volume, de care am amintit ceva mai înainte, apărute la Editura „Cartea Românească”...

...În volumul „9 PENTRU ETERNITATE”, alcătuit și îngrijit de Mircea Micu și Gheorghe Tomozei, din cuprinsul căruia fac parte, în ordine alfabetică: A.E. BACONSKY, SAVIN BRATU, DOINA CAUREA, MIHAI GAFIȚA, VIRGIL GHEORGHIU, ALEXANDRU IVASIUC, MIHAIL PETROVEANU, VERONICA PORUMBACU, NICOLAE ȘTEFĂNESCU, cei doi autori, într-un „ARGUMENT”-preambul îl numesc pe Baconsky „nobilul și trufaș-însinguratul prinț al poeziei”...

Deocamdată, sau pentru o nouă bază de discuții, mă gândesc la o latură a comentariului de care am amintit numai în treacăt, doar pentru a fixa în timp și spațiu momente din viața și creația marelui scriitor care a fost, și va rămâne!, în literatura română, A.E. Baconsky. Pentru aceasta – sper să fie cât mai completă lista – voi aduce în prim-plan opera sa. Așadar, iată cum stau lucrurile: de-a lungul anilor, de la debutul editorial cu volumul *Poezii* (1950), cu permanenta acuzare de tributar al proletcultismului, Baconsky a mai publicat: *Să dăm poporului muncitor produse de bună calitate* (în colaborare cu I. Dragomirescu), București, 1951; *Constructorii vieții noi* (în colaborare cu Mihail Sadoveanu, Maria Banuș, Eusebiu Camilar etc.), București, 1951; *Cântece de zi și noapte*,

București, 1954; *Itinerar bulgar*, București, 1954; *Două poeme*, București, 1956; *Colocviu critic*, București, 1957; *Dincolo de iarnă*, București, 1957; *Fluxul memoriei*, București, 1957 (ed. a II-a, 1964); *Călători în Europa și Asia*, București, 1960; *Versuri*, București, 1961; *Imn către zorii de zi*, București, 1962; *Poeți și poezie*, București, 1963; *Clujul și împrejurimile sale*, București, 1963; *Versuri*, prefață de Mihail Petroveanu, București, 1964; *Fiul risipitor*, București, 1964; *Meridiane*, București, 1965 (ediția a II-a, 1969); *Dumitru Ghiață*, București, 1966; *Echinoxul nebunilor și alte povestiri*, București, 1967; *Remember*, vol. I: *Jurnal de călătorie*; vol. II: *Fals jurnal de călătorie*, București, 1968; ediția a II-a, volumele I-II, București, 1977; *Cadavre în vid*, București, 1969; *Meridiane*, București, 1969; *Ion Țuculescu*, București, 1972; *Botticelli*, București, 1975; *Botticelli. Ilustrații la Divina Comedie*, București, 1977; *Corabia lui Sebastian*, București, 1978, ed. a II-a, 1989; *Fluxul memoriei*, ediție îngrijită și prefață de Mircea Braga, București, 1987; *Itinerarii plastice*, ediție îngrijită de Șerban Stati, prefață de Petre Stoica, București, 1987; *Scrieri*, ediție îngrijită de Pavel Țugui, introducere de Mircea Martin, vol. I-II, București, 1990; *Biserica Neagră*, ediția II, îngrijită de Pavel Țugui, București, 1995; *Poezii*, București, 1996; *Biserica Neagră și alte proze*, București-Chișinău, 1997; *L'Eglise Noire*, traducere de Samuel Richard, prefață de Alexandru Călinescu, București-Paris, 1997.

Uite casa...

→ naturii, capabilă să facă asociații imprevizibile, înlănțuind printr-un singur gest al unui scripitori geniale, versatilitatea aceluia cumplit dușman al oamenirii, virusul aftos, avea și ea să primească tot un nume românesc și acela avea să fie Alexandru Ciucă. Dar mai presus de toate, cartea arăta că roadele acestea minunate răsăriseră nu întâmplător pe câmpul științei medicale românești. Ghinda căzută pe pământ era darul stejarului. Iar stejarul nu era altul decât acel *spiritus rector* al epocii, Ion Cantacuzino. Acea piatră din

Heracleea, care atrăgea către sine ca un imens magnet tot ce era valoros în preajmă-i. Căci de la el, de la Ion Cantacuzino, au învățat cei doi perspectiva cea înaltă și bogată a cunoașterii științifice. Acea cunoaștere ce se lasă fecundată în voie de atâtea lucruri care în aparență n-ar avea legătură cu ea: literatura, pictura, muzica. Ion Cantacuzino, ființa enciclopedică, prințul științei, le vorbea, în mod magistral, mai puțin de strictul câmp al cunoaștințelor, cât de zarea nemărginită a cunoașterii științifice, ca mai apoi, în mod negrăit, să-i contamineze la rândul-i,

cu suflul cel rar, dar atât de aristocratic al conștiinței.

O Românie a valorilor, o Românie valoroasă cu care oricând ne putem mândri în fața lumii, dar și o lume a conștiințelor românești cu care ne putem mândri în fața lui Dumnezeu, mulțumindu-i în șoaptă pentru minunea de a fi român. Și tocmai de aceea, cartea aceasta pe care vi-o las să o descoperiți singuri, mi se pare, acum ca și atunci când am deschis-o pentru prima oară, o sublimă transfuzie de „sânge forte” în nădejdea recăpătării Sfintei noastre imunități, ce ne-a făcut să dănuim prin veacuri.

Correspondența lui Dimitrie Stelaru

(XI)

1961

Scrisoare trimisă de Despina Stelaru, de la Constanța (probabil, în ianuarie 1961, după încheierea vacanței de iarnă) mamei poetului, Pasca Stoicea, la Turnu Măgurele, mulțumindu-i pentru pachetul trimis.

[Constanța, probabil, ianuarie 1961]

„Dragă mamă,

Iartă-mă că nu ți-am putut răspunde pînă acum. Am fost bolnavă și acum sînt foarte ocupată, suplinesc o colegă bolnavă.

Îți mulțumesc mult pentru pachet și eu și Eumene. Te rugăm însă să nu te mai necăjești. Îți dorim matală și moșului ani mulți, sănătate și pace sufletească. N-am putut veni în vacanța asta acolo. Sper că ne vedem la vară. Eu o să trebuiască să stau în București o lună și jumătate la niște cursuri, în vară. Trebuie să dau un examen destul de greu. Poate, eventual, s-o aduc pe Eumene să stea acolo sau vii dumneata la Constanța. Eumene e mare și grăsuță. O să-ți scrie și ea. Acum e la școală și, fiindcă sînt, deocamdată, ocupată și dimineața și după amiază, nu mai am timp deloc de ea. Deocamdată, stăm la mama, fiindcă n-am timp nici să gătesc. Mama a fost și ea aici vreo două săptămîni în spital; nici acum nu se simte prea bine nici ea.

Mitia nu mai e la Constanța de peste o lună. Nu e nici în București. Nu știu dacă mai are sau nu camera. L-a căutat frate-meu acolo și era altcineva acolo. Probabil, a dat-o cuiva. Mitia nu mi-a scris nimic. Cred că, oricare ar fi relațiile dintre mine și el, matală ai să continui să ne iubim mult; îți dorim sănătate! Aș fi fericită să-ți aducem mai multă bucurie acum la bătrînețe. Deocamdată, în afară de faptul că fetița e sănătoasă, învață bine și e cuminte, nu-ți pot comunica nimic altceva.

Cred că dragostea care ne unește în jurul fetei va continua între mine și matală. Îți sărutăm mîna și te îmbrățișăm.

Multă sănătate și bunicului Stoicea,

Despina și Eumene”

*

„Dragă bunicuță,

Eu sînt bine, sănătoasă și învăț bine. Notele mele sînt 9 și 10. Și mama e sănătoasă și maia e bine. Am primit pachetul și mă bucur mult de cele primite. Eu învăț de dimineață, iar după amiază îmi fac lecțiile. Te rog să mă ierți că nu ți-am scris pînă acum, dar n-am avut timp.

Te sărută cu drag și vă dorește sănătate a voastră nepoțică, Eumene”.

Note

1. Rezultă că la sfârșit de an (1960), în urmă cu “peste o lună”, Stelaru fusese la Constanța, la soție și fată, după care dispăruse, inclusiv din str. Roma 55, unde l-a căutat fratele Despinei și a aflat că în „cameră” lucuia o altă persoană.

2. Această scrisoare i-a fost dăruită lui Gheorghe Sarău, în anul 1989, de către cea de-a treia soție a poetului, Anghelina Stelaru.

*

Scrisoare trimisă de Despina Stelaru, de la Constanța, la 3 februarie 1961, lui Dimitrie Stelaru, la Turnu Măgurele.

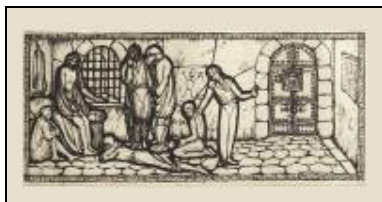
Constanța, 3 februarie 1961

“Dragă Mitia,

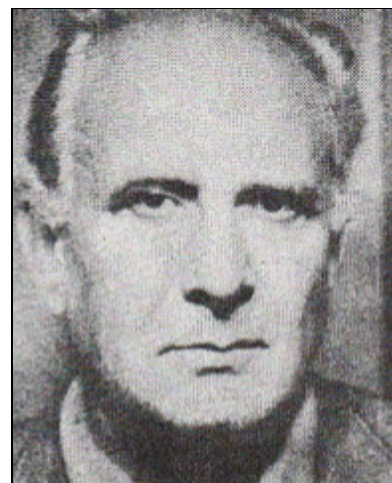
Am primit scrisoarea ta și te rog să mă ierți că-ți răspund cu întârziere. Stau de 20 de zile la mama din cauza frigului și am trecut pe acasă de-abia acum cîteva zile. Plicul de care-mi vorbești e la mine. Livretul ți-l voi trimite recomandat, dacă-ți trebuie imediat. Celelalte, poate să fac un pachetel și să ți le expediez. Nu e nevoie să te scuzi. A ieșit așa cum a ieșit. Mă impresionează că știi să numeri așa exact.

Nu, n-am rezolvat nimic cu Bucureștiul, n-am avut timp și vreau să reușesc fără să mă coste prea mult. Te-am căutat la București. De ce ți-ai măritat locuința? Speri, poate, în alta mai bună; dar, la urma urmei, nu-i treaba mea.

Am primit o scrisoare de la Ion A. Manolescu în care-ți spune că

Monseniorul Ghika

secretarul literar s-a arătat surprins că treburile le rezolvă o panicată, un bețiv etc. și întreba unde-s muncitorii. Îți cerea sugestii. Adresa cred că i-o știi, așa că te vei descurca cu el.

Sper ca nu-i amărăști bătrîinii inima cu năzbîtiile tale; asta nu pentru mine.

În sfîrșit, sper că ai să încerci să vezi lucrurile așa cum sînt ele, nu cum le-ai văzut pînă acum; nici asta, nu-i pentru mine, pe mine nu mă mai interesează nimic. Am învățat să mă bizui pe ce pot face eu și să-mi economisesc viața pentru fetiță. Îți doresc succes și sănătate, asemenea și bătrînilor. Cred că nu-i bine să ne mai scriem. Prea-i mare prăpastia între noi doi și doar bunele intenții și maniere n-o pot umple. Drumul spre iad e pavat doar cu bune intenții și, cum am fost în iad, aș vrea, în viața asta pămînteană, să nu-l mai cunosc. Pe cea lume oi vedea eu.

Încă o dată, cele mai bune urări!

Despina”

Note

1. Se înțelege că Despina (ori fratele ei) l-a căutat pe Stelaru la București și nu l-a găsit la locuința pe care Stelaru o „măritase”. Reiese descumpănirea Despinei în privința reluării căsniciei cu Stelaru.

2. Cea de-a treia soție a poetului, Anghelina Stelaru, i-a dăruit această scrisoare lui Gheorghe Sarău, în anul 1989.

*

Scrisoarea trimisă de Carmen Mihailescu, din București, la 10 februarie 1961, lui Dimitrie Stelaru, la Turnu Măgurele

GHEORGHE SARĂU

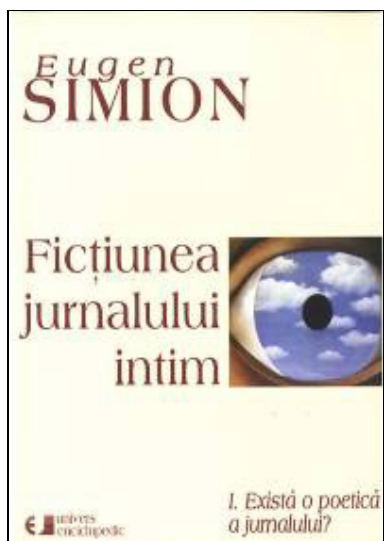

Jurnalul, operă literară non-fictivă

(II)

Un paradox în care intră mulți autori. Mai precaut, Barthes, care cunoaște toate subtilitățile, vicleniile textului, relativizează teama lui de literatură în acest jurnal cu totul și cu totul atipic. L-am putea numi chiar un *jurnal anti-jurnal* pentru că nu respectă mai nimic din ceea ce știm până acum despre poetica direct sau involuntară a jurnalului intim...” (p.447), și riscăm să devenim partizanii unei anarhii fundamentale evidente. Firește, spiritul lui Eugen Simion nu se potrivește cu exaltarea lui R. Barthes. Nu este însă exclus ca noi să nu fim obișnuiți cu această ipostază a esteticianului, motiv pentru care nonconformismul său ne irită. „Retorica” diaristică ar putea însemna un moment de respiro în activitatea sa de teoretician, poate un „moft” sau chiar o prejudecată (improvizată? provizorie?), caracteristică omului aflat într-o acută criză de ficțiune introvertită.

Eugen Simion reface, remaniind *legea Stendhal*, principiile jurnalului intim – spontaneitatea și autenticitatea – pentru a „steriliza scriitura confesivă” (p.34) nu fiindcă a fost neapărat provocat de constatarea lui F. Nietzsche²⁶: „în fiecare clipă începe viața”. Principala sa preocupare devenind, se pare, identificarea „ființei fictive”²⁷ cu „eul-narator” stendhalian. Ar fi nevoie de respectiva intervenție pentru a participa efectiv la schițarea portretului „unui om inteligent și imaginativ” (p.49). Expunem rezumativ: „1. Stendhal dă, voit sau nevoit, o clară dimensiune romanească însemnărilor sale secrete. Fapte de viață, scene epice, portrete, reflecții, analiză și autoanaliză, observații despre societatea timpului, clasificarea morală, filozofia pasiunilor... [...]; 2. Jurnalul reprezintă formarea unui caracter și a unui destin. La amândouă participă intens omul care scrie. El are în grad maxim conștiința personalității sale. Jurnalul intim este un instrument al cunoașterii de sine... [...]; 3. Stendhal nu elaborează o teorie a jurnalului intim, dar găsim în jurnalul său mai toate elementele care definesc structura unui jurnal, inclusive bolile profesionale ale diaristului, virtuțile

și limitele lui (de la fragmentarism la calendaritate)... [...]; 4. Jurnalul intim nu-i pentru Stendhal un laborator de fraze, dar este un depozit pentru memorie și este, mai ales, un instrument de cunoaștere și de perfecționare a caracterului. Un spațiu în care se meditează și în care este definit un stil de viață și un stil scriptic... [...]; 5. Stendhal a creat un model al genului și, chiar dacă modelul a ieșit târziu la lumină (1888), el a avut și are în continuare o influență hotărâtoare asupra dezvoltării, genului biografic...” (pp.49-50).

Am fost dispuși, în mod imediat, să cităm părți din comentariile-analiză ale lui Eugen Simion în contextual relevant având în vedere dorința sa irecuzabilă de a recupera atât vocile narative *a priori* semnificative din textul diaristic, cât și pentru a demonstra „opозиția” dintre „stil și scriitură”²⁸. O întrebare geneticeană nu ne dă pace: cine vorbește (în câmpul naratologic propriu-zis)? Naratorul: Eugen Simion? Autorul: Stendhal? Ne confruntăm, fără somație, cu o cruzime a sincerității. Poate Benjamin Constant ne va scoate din încurcătură, evident, prin „glasul” lui Eugen Simion care a deschis „larg ferestrele jurnalului” spre anatomia „clipei” trăită imediat: 1. plăcerea fizică; 2. dorința de a rupe legătura sentimentală cu Mme de Staël; 3. întoarcerea la această legătură, prin amintiri sau prin momentele de încântare; 4. muncă; 5. discuții cu tatăl; 6. proiecte de călătorie; 7. proiecte de căsătorie; 8. oboseală față de Mme Lindsay; 9. amintiri duioase și revenirea dragostei pentru Mme Lindsay; 10. ezitări

asupra proiectelor cu M^{ma} Du Tertre; 11. iubire pentru M^{ma} Dutertre (sic!); 12. incertitudine asupra tatălui; 13. proiect de stabilire la Dole pentru a rupe cu Biondetta; 14. proiect de stabilire la Lausanna, în același scop; 15. proiecte de voiaj în străinătate; 16. dorința de împăcare cu câțiva dușmani etc.” (p.55).

Clasic, astfel ar arăta schema jurnalului lui B. Constant, întocmită de Simion în scopul justificării operațiunii de recuperare a literarității. Concluzia sa: „Dacă acceptăm ideea că orice jurnal este sau ascunde un *roman intim*, atunci autorul lui *Adolphe* a scris, încă unul, în caietele sale secrete. Câteva caracteristici: eroul său trăiește aproape în exclusivitate în universul feminității și face din sentimental erotic tema prioritară a existenței sale. [...] Mai trebuie spus că jurnalul intim al lui Benjamin Constant nu-i opera lui capital, cum se întâmplă în cazul lui Amiel, Léautaud și, în parte, în cazul Gide. Nu-i încredințează jurnalului misiuni capitale, dar îl scrie în așa fel încât, indirect, acesta și le asumă. E documentul unui destin. Documentul are multe repetiții, dar ce jurnal care respect legea cotidianității nu se repetă?” (pp.66-67).

Exegetul, la alt diarist, Maurice de Guérin, trecându-i în revistă *Jurnalul intim* sau *Caietul verde*, remarcă „refugiul interior” (p.70) al unui spirit vulnerabil de fragil, *șocul și meditația confesiunii*. Și în cazul acestuia sunt operate, în rezumat, câteva dintre regulile *imaginarului diaristic* (sintagmă deja consacrată): 1. recuperarea unui orizont îndrăgît (loc de reverie, melancolie, disperare calmă și fericire familială); 2. în centrul *orizontului îndrăgît* se află acoperișul părintesc protector și în jurul lui... 3. o natură deschisă, purificatoare, în care se afundă zilnic pentru a scăpa de două rânduri de fantasmе reale: a) fantasmеle din afară și b) cele ale *răului din interior*” (p.71). Simion nu se lasă sedus de exaltarea autorului *Caietului verde*: „Experiența interioară pe care o cultivă Maine de Biran este, așadar, un eșec pentru spiritul romantic. La capătul ei este suferința. Deschiderea spre lumea din afară e un eșec dinainte știut. Nici o șansă, dar, pentru omul care caută un echilibru...” «Le toit paternel» nu-i asigură, până la →

FLORIAN COPCEA

urmă, protecția pe care o aștepta și pe care o lăuda la începutul jurnalului. Nu-i rămâne decât resemnarea («nu mă refugiez decât în resemnare», 25 mai 1834) și, după câteva zile, anunță că a făcut mari progrese în această direcție: «le dépouillement de toute haute pensée». Iată o propoziție care i-ar fi plăcut lui Cioran.

Romanticul Maurice de Guérin pare a nu avea nici o ieșire, nu-l așteaptă decât cele două margini ale abisului: marginea dinăuntru și marginea din afară. La mijloc, clocotul haosului. Imagine teribilă: «Tout se brouille au dedans et au dehors. Un immense chaos, la nature, les hommes, la science, l'universalité des choses roule ses flots contre un point isolé comme un écueil dans la mer, non âme perdue dans l'écume et le bruit... Je soutiens l'assaut d'une onde infinie: combien de temps tiendrais-je ferme? Si je m'abîme dans votre sein, vagues mystérieuses, m'arrivera-t-il comme à ces chevaliers qui, entraînés au fond des lacs, y rencontraient de merveilleux palais, ou, comme ce pêcheur de la fable, en tombant dans la mer deviendrais-je un dieu? J'ai douté de moi-même, d'un point imperceptible. Le doute qui couvrait ce point imperceptible a rompu ses limites, il couvre le monde; un atome s'est dilaté sur l'univers entier. Je ne souffrais qu'en moi-même, je souffre en toute chose», încheiată cu o propoziție sublimă: sufăr în/și prin toate lucrurile sau toate lucrurile suferă prin mine...”(p.73).

În măsura în care caracterul literar al jurnalului tinde să domine, putem presupune că discursul este redus, trist, dar adevărat, la un simplu delir. Hermeneutul Simion ar numi asta simulacru, bineînțeles din considerentul că „lucrarea criticii (nu aceasta este unul dintre sensurile demersului său?) se desfășoară în zona întinericului, nu a luminii”²⁹. Despre întinericul spiritului critic este vorba. Mercuțio, personaj shakespeariean destul de controversat dealtminteri din cauza măștilor sale ianusiene, fantas(ma)tice și onirice, „exprimă mai bine drama adevărată a criticului, condiția existenței lui într-o lume a vanităților oarbe”. Să oprim aici paradoxul deghizat într-un enunț non-utopic aparținând, adesea, sau în totalitate, acestei ramuri a literaturii care este, nu?, jurnalul, din care ni se

dezvăluie hiperrealitatea acestei lumi, reprezentată simbolic de „haosul” postmodernismului în literatura noastră.

Conceptul de literatură, în cazul nostru, așa cum este el explicat de ligviști, aduce și o mai intensă, încrâncenată confuzie asupra a ceea ce numim lectura textului, acesta din urmă, văzut, în accepțiunea lui R. Barthes, „ca o hyphologie”³⁰.

Dar eu, eu unde sunt? Care este locul meu în discursul diaristic?... Prin asimilarea ideii că nu asistăm la *moartea autorului*, ajungem la concluzia, mai mult decât firească: Eugen Simion pune limite exteriorizărilor și își focalizează discursul strict pe „mitologia personală și secretă a autorului”³¹. La fel procedează și când vorbește despre Delacroix³², Henri Frédéric Amiel (care „reuşeşte să facă, totuși, din jurnalul său un îndreptar moral și un instrument de pedagogie personală”), Lev Tolstoi, (al cărui jurnal, devenind „pândit de prea mulți ochi”, cultivă „o poetică implicită în discursul său diaristic), Jules Renard (ale cărui „noduri și jocuri ale gândirii...[...] răscumpără golurile timpului”, deși „visează” la un jurnal fără nici un cititor), Gide (care „introduce jurnalul naratorului și jurnalul personajului în opera ce tocmai se constituie”), Virginia Woolf (refugiată în jurnalul secret pentru a-și salva eșecurile).

Motivările pentru care Simion se apleacă asupra confesiunilor, memoriilor diariștilor menționați, sunt punctele de plecare ale reflecțiilor personale, grija sa fiind o permanentă misiune de a comunica și informa totodată, originalitatea scriiturii constând și în modul inventiv de a racorda afectiv limbajul literar la necesitatea unei convenții angajată de realități ideal distribuite. „De aceea – suntem atenționați – diariștii nu trebuie crezuți pe cuvânt. Ei sunt de multe ori altfel decât ne spun că sunt. Scriitura taciturnă ascunde mari surprize și, în cazuri fericite, din valurile de dezgust, și migrene ies superbe zeițe ale meditației...” (p.211).

Franz Kafka, în mod identic, îmbracă haina personajului din avanscenă și duce „o existență interioară în permanentă mișcare” (p. 212). Pentru el „literatura este, fără exagerare, un fapt de viață și de

moarte” (p.217). Din acest motiv se află într-un interminabil conflict cu familia, amănunt la care ajungem prin intermediul lecturii și interpretării lui Eugen Simion, atras de „spiritul lui Kafka”, magnetizat/provocat de „fantasma literaturii”, de „obsesia scrisului”. Pentru Kafka, mărturisește, „scrisul face parte dintr-o mitologie a ființei, din păcate o mitologie mai ales a răului din ființă” (p.218). Și se justifică: „Utopia literaturii iese, la Kafka, din utopia salvării prin literatură” (p.228). Vorbind despre rațiunea de a ține un jurnal intim, teoreticianul este constrâns să recunoască, fără însă a filozofa pe această temă, că angoasa lui Kafka indică o surprinzătoare adaptare a „existenței interioare” la tarele unei societăți aflată într-o instabilă criză existențială”. Ar fi poate superfluu să arătăm că F. Kafka, adesea, nu se îndoiește nici un moment de utilitatea jurnalului, nici când parcurge drumul în sens invers, către proză adică. Un text, indiferent de materia din care este conceput, este *altceva*, prin analogie, în termenii lui Barthes, o rostire altfel alcătuită și înțeleasă. „Acest *altceva*, acest *altul*, explică Simion, nu poate fi decât jurnalul, adică un discurs postmodern (în sensul pe care îl dă Umberto Eco acestui concept) în care se țes și se deșiră neconținut fragilul, iremediabilul, vidul, anxietățile de tot felul și fantezmele unui spirit programat să nu reușească în nimic. Ei bine, toate acestea nu-i vindecă spiritul, dar fundamentează discursul disperării existențiale. Diaristul nu se salvează pe sine printr-o scriitură exactă, amănunțită, reușește totuși ceva: să-și salveze jurnalul, adică o eminentă literatură indirectă, care, între altele, are meritul de a ne propune un model de existență din secolul său. Să luăm termenul *model* în determinările lui tragice...” (p.229).

Generalizând, într-adevăr, se constată, în scriitura majorității diariștilor analizați de Eugen Simion, cu alte cuvinte, trecuți prin filtrul său intelectual, tranziția de la stilul autobiografic la cel «fictiv autobiografic». Acest procedeu, evident, face parte din mașinăria jurnalului, indiferent dacă acesta „reconstituie în chip coerent o istorie a sufletului”, ori pune în operă „o cronologie a sufletului în chiar momentul desfășurării ei”, sau dacă→

„disertațiile” confesive sunt considerate drept memorii. Dar oricare ar fi diferențele între respectivele genuri, un lucru este clar, amândouă mizează atât: „pe o poetică involuntară: poetica spontanului și a autenticității”, cât și pe ipostaza scripturală a eului, acesta fiind în definitiv „vocea” prin care autorul își transmite ideile, sentimentele, stările sufletești etc. Eugen Simion, monologhează, nu departe de Michel Tournier: „jurnalul este o expresie a singurătății individului [...] refugiul obsesiilor și al dorințelor, o scriere taciturnă, [...], în fine, o oglindă în care individul se privește, ca Narcis”.

În *Ficțiunea jurnalului intim – Intimismul european*, Eugen Simion nu-și narează viața, este detașat de viață, ne spune Mihai Cimpoeș³³, dar își „infiltrează” prezența în text prin impresiile ce i le-a provocat lectura operelor ilustrilor diariști ai culturii naționale și universale. În felul acesta spiritul său, legat ombilical de al acestora din urmă, fără a se îngemăna însă, pătrunde în mitul operei, înlocuindu-l astfel pe cel al creatorului, și îl rescrie. La fel se întâmplă și cu *Jurnalul literar* al lui Paul Léautaud, „acest stendhalian bizar la începutul unui secol ce are oroare de biografism și desparte *le moi profond* de *le moi social* în opera literară” (p.231). Léautaud „nu este un teoretician al autenticității, ca Gide, dar apără cu mijloacele sale critice impresioniste ideea sincerității în artă și stilul neglijent, acela care să reproducă modul de viață și atitudinea existențială a autorului. Este, din această pricină, mai feroce decât Jules Renard, un adversar neîmpăcat al *flaubertienilor*, considerând că perfecțiunea este o formă de sterilitate în literatură. Nu-l citește pe Proust și nu-i place aproape deloc Valéry. Admite că Anatole France este un mare *littérateur*, dar se îndoiește că este un mare scriitor. Nu-i are, în genere, la inimă pe *les théoriciens, les friseurs à la mode* și-i vânează cu cruzime în articolele din *Mercure de France*, la *Nouvelle Revue Française* și *Nouvelles littéraires*. Léautaud este, cu toate acestea, *fou de Mallarmé* – ceea ce este o mare surpriză – o bucată de vreme îl simpatizează pe Apollinaire, luând apărarea mai ales a scrierilor lui abandonate” (pp.230-231).

Mărturisirea lui Simion ne lămurește, dacă mai era nevoie, de ce lecturează „jurnalul interminabil” al lui Léautaud și își justifică mefiența prin a ne încunoștința că scopul său prioritar „este să descopăr *tehnica* din interiorul confesiunii”. Ce descoperă: „spontaneitate absolută, stil neglijent, direct, sec, natural (care să exprime direct stilul de viață al autorului), dispreț față de făcătorii de fraze frumoase, ură nestinsă față de flaubertieni” (p.234), el nefiind, orice i s-ar imputa, „un om lipsit de o anumită complexitate intelectuală” (p.240).

Jurnalul exprimă mai mult decât ființa autorului: e o construcție epică, deseori fragilă, o formă de aprehensiune sesizabilă imediat în care întâlnim imaginea propriei sale gândiri. Realitatea factuală a acestui *alt chip*, despre care am mai adus discuția, obținută prin aglutinarea unor filosofii fundamentale, se combină programatic cu ordinea intelectuală a incontestabilului Creator. Ideile sale, juxtapuse aleatoriu, alături de miturile predecesorilor, *întemeiază*, prin limbaj, adevărul ontic și ontologic al scriiturii și dă posibilitatea, cum sugerează, dacă nu greșesc, în *Dimineața poezilor*, împăcării spiritului creator cu sine și cu lumea din jur. Aidoma se petrec lucrurile și cu Robert Musil, „spirit laborios, lent, serios, *neamț* prin rigoarea lui” (p.246).

Discursul diaristic al acestuia, din *Jurnale*, îi prilejuiește lui Simion adnotarea (care reflectă corect identitatea imagistului Musil): „[...] fără a fi preocupat în chip special de structura sau poetica jurnalului intim,

el a intuit ambiguitatea vocii din narațiunea confesivă și dedublarea *eului* narator. Acest *eu*, insistă Musil, nu este în totalitate nici *autorul* (naratorul) care vorbește, nici *personajul* despre care se vorbește, *personajul* inventat de autor. Observație esențială pentru a înțelege corect modul în care funcționează narațiunea diaristică și vocile (pluralul este absolut necesar aici) din narațiune. În alți termeni, este vorba de *personajul* de la suprafața discursului (*personajul-emblemă*) și de ceea ce am numit până acum, în cuprinsul acestui studiu, *personajul ascuns*, *personajul* ce trebuie ghicit printre rânduri” (p.248).

Retorica, iată termenul care evocă întocmai travaliul confesorului, propune o abordare temeinică, cu o absolută peremptorietate, a unui decadentism aflat mereu dincolo de simbolism. Sper să fi intenționat și autorul nostru, prin intervenția sa, să ne introducă, la rândul-i, într-o perioadă literară în care *variația*, despre care Barthes spune că angajează „o responsabilitate a formei”³⁴, este în stare să completeze/acoperă „spațiul gol al experienței interioare”. Altfel Musil nu ar putea fi înțeles. Este dificil, iar ideile sale nu coincid cu moda și modelele. Simion concluzionează memorabil: artistul este un labirint de contradicții, nu produce decât un șir de *antiteze* (p.256).

Note:

²³Marxism and Form. Twentieth Century Dialectical Theories of Literature, Princeton, Univ. Press, 1971, p. 320

²⁴Conștiința critică, București, 1979, p. 23.

²⁵Roland Barthes, *Romanul scriiturii*, Ed. Univers, București, 1987, p. 67.

²⁶Così parlò Zarathustra.

²⁷Gérard Genette, *Fiction et Diction*, Editions du Seuil, 1991.

²⁸Ibidem.

²⁹Moartea lui Mercurio, Ed. Nemira, București, 1993, p. 258.

³⁰Romanul scriiturii, Ed. Univers, București, 1987, p. 207.

³¹Roland Barthes, *Gradul zero al scriiturii*, Ed. Cartier, Chișinău, 2006, p. 14.

³²Pagini de jurnal, Ed. Meridiane, București, 1965.

³³Modelul de existență Eugen Simion, Ed. ICR, Chișinău, 2018, p. 147.

³⁴Romanul scriiturii, Ed. Univers, București, 1987, p. 136.

Monseniorul Ghika

MIHAIL DIACONESCU

TENDINȚA SPIRITUALĂ ÎN CULTURA ROMÂNĂ DE AZI (XV)

- În monografia *Lainici. Capodoperă a artei românești și europene* ați vorbit, de asemenea, despre rafinamentul stilizărilor în compozițiile lui Grigore Popescu-Muscel. De ce sunt importante aceste stilizări?

- În arta Ortodoxiei, stilizarea, respectiv înfățișarea unei persoane, a unui obiect, a unui peisaj, a unei situații, în linii puține, în imagini supraconcentrate, esențializate, păstrând însă elementele originale, semnificative, este un procedeu atent cultivat de iconari și de autorii de fresce sacre.

Stilizarea, opusă oricărei schematizări, îndreaptă atenția și sufletul privitorului spre ceea ce este *dincolo* de imagine, spre sacru, transcendent și puterea divină.

De aceea stilizarea are nu numai o funcție tehnică, respectiv artistică, ci și una teologică.

Având în vedere funcțiile numeroase și deosebit de complexe ale stilizării, îndeosebi importanța ei pentru raporturile dintre immanent și transcendent în pictura sacră din aria Ortodoxiei, trebuie spus că nu orice autor reușește să fie convingător atunci când o practică. Ca și compoziția, desenul și coloritul (cromatica), stilizarea este o probă grea pentru un artist.

Grigore Popescu-Muscel domină știința esențializării (a stilizării) în mod suveran.

- Vobiți despre arta compoziției, despre subtilitățile desenului, despre rafinamentele cromatice și despre semnificațiile teologice ale esențializării, respectiv ale stilizării în opera lui Grigore Popescu-Muscel. Ce ne mai puteți spune despre el?

- Vă pot spune că pictorul Grigore Popescu-Muscel, autor de capodopere artistice murale, una dintre marile personalități ale picturii românești și europene din toate timpurile, demonstrează în mod strălucit vigoarea tendinței spiritualiste în arta și cultura română de azi. Creația lui magnifică ne ajută să înțelegem importanța acestei tendințe în timp și în lume.

- Ca să-mi demonstrați amploarea și importanța excepțională a acestei tendințe în cultura română de azi, m-ați purtat, stimate domnule Mihail Diaconescu, prin domeniile filosofiei, teologiei dogmatice, liturgice și misionare, ale sociologiei, ale poeziei, prozei și dramaturgiei contemporane, ale esteticii teoretice, ale arhitecturii și picturii... Mai sunt și alte domenii ale artei care ilustrează această tendință?

- Mai sunt destule... Nu le putem epuiza în acest dialog.

- În muzică se manifestă această tendință?

- Se manifestă... Chiar foarte puternic.

- Știu că în cercurile literare și artistice sunteți considerat muzicolog... Vă rog să-mi vorbiți despre actuala tendință spiritualistă în muzică!

- Cred că este necesar să amintesc mai întâi de faptul că în muzica europeană a secolului al XX-lea această tendință este marcată de compozitori și creații de o înaltă valoare artistică.

- La cine vă referiți?

- La autorii care au creat opusuri susținuți și orientați de valorile creștine. Ei sunt creatori de liturghii (mise în limbajul teologic și muzicologic occidental), tedeumuri, compoziții psaltice, recviemuri (parastase muzicale), imnuri, ode cu conținut religios și cu forme expresive de o mare varietate.

- Vă rog să-mi dați exemple din cultura europeană!

- Păi... Sunt mulți... Foarte mulți... Cred că nu sunt în stare să-i amintesc pe toți.

- Dați-mi măcar unele exemple!

- La cumpăna dintre secolul al XIX-lea și al XX-lea a trăit compozitorul ceh Leoš Janáček,

autorul capodoperei *Misa glagolitică* (1926), expresie a evlaviei autorului și a încrederii sale în Pronia și bunătatea divină, care îi ocrotește pe cei din neamul său.

Misa glagolitică are textul în limba slavă veche. Este un omagiu adus de Janáček strămoșilor săi slavi.

Personal, mă simt profund atașat sufletește de creația muzicală a lui Leoš Janáček din mai multe motive.

El era, ca și mine, fiu al unui învățător de țară. Fac precizarea că tata, părintele Aurelian Diaconescu de la Vulturești, n-a fost numai învățător, ci și preot.

Leoš Janáček a dat o înaltă apreciere cântecelor și dansurilor populare ale vlahilor din țara sa. A mers prin sate și cătune îndepărtate, mai ales în partea de sud a Cehiei și în Slovacia, ca să culegă melodii folclorice ale vlahilor.

Acești vlahi sunt partea nordică a blocului etnic românesc din Maramureș, Transilvania și Bucovina. Mii de persoane din aceste ținuturi cehești, pe care le-a cercetat Ștefan Meteș, unul dintre marii noștri istorici, au numele de familie Vlach. Ștefan Meteș a fost director al Arhivelor Statului din Transilvania, între 1922-1949 și a avut la dispoziție o cantitate enormă de documente despre așezarea unor sate de români în ținuturile poloneze, slovace și cehești, acelea care îl fascinau pe Leoš Janáček.

Vlach înseamnă Român. Numele Vlachos apare în mod curent și în antroponimia grecească. Cel care în lumea grecească poartă numele Vlachos vine din mediul etnic al macedoromânilor.

În fine, Leoš Janáček este autorul mai multor capodopere inspirate de sfintele și nemuritoare valori creștine. La loc de frunte, între aceste capodopere, se află magnifica *Elegie despre moartea Olgăi* pentru cor, tenor și pian (1903), pe care a compus-o după decesul fiicei sale.

Un alt autor devotat formei muzicale a misei este Joseph Haas, de importanța cărei am început să-mi dau seama în anii când am fost *Gastdozent* la Universitatea Humboldt-Berlin. El a compus *Eine deutsche Singmesse*, opus 6 (1924), o creație liturgică de mare virtuozitate polifonică și orchestrală, marcată de emoționante efecte trimbrale.→

R. SUBȚIRELU

Joseph Haas a fost discipol al lui Max Reger. La vremea sa, dar și în posteritate, Max Reger s-a impus ca un compozitor de mare autoritate și de imens succes la public, profesor de compoziție la *Akademie der Tonkunst* din München, iar apoi ca organist la celebra catedrală Apostolul Toma din Leipzig (unde cu sute de ani în urmă a cântat Johann Sebastian Bach). Mi-amintesc cu o profundă emoție reacția mamei, maica preoteasă Aurelia de la Vulturești, când am pășit împreună sub bolțile catedralei Apostolul Toma. S-a nimerit ca tocmai atunci, cineva să cânte la orgă. Ne-am așezat pe o bancă și am ascultat în tăcere mai multe piese. Cele trăite atunci sunt de neuitat pentru mine.

Joseph Haas a învățat de la maestrul său Reger, dar și de la înaintași ca Bach, Schumann, Beethoven și Brahms arta îmbinărilor dintre tehnica polifonică și subtilitățile orchestrației însumând aspecte melodice, armonice, heterofonice și arhitectonic-sonore.

La Igor Stravinski, capodopera *Misa* (1945-1947) reia numeroase aspecte ale Sfintei Liturghii Ortodoxe, mai ales în secțiunile cu dialoguri dintre solouri și răspunsurile corului, dar și unele sugestii oferite de muzica sacră gregoriană, respectiv de repertoriul tradițional al Bisericii Catolice apusene.

Leoš Janáček, Joseph Haas, Igor Stravinski și alți autori de mise au avut un model măreț în culegerea de compoziții realizate de Giovanni Pierluigi zis Palestrina și publicate în a doua parte a secolului al XVI-lea (*Missa Papae Marcelli*, *Aeterna Christi*, *Assumpta est Maria* și altele).

Palestrina a compus aproximativ 100 de mise la patru, la cinci, la șase și la opt voci, tipărite în 12 volume dedicate în special Papei Iulius al III-lea (a păstorit între 1550-1555), un prelat nonconformist, pasionat de vânătoare, de banchete și de sărbători la Vatican, dar și mare iubitor de artă, de muzică, în special, om de vastă cultură, cel ce a aprobat Universitatea de Studii Catolice inițiată de Ignatius de Loyola în plină epocă a Contrareformei.

În volumul al doilea al culegerii tipărite de Palestrina se află celebra *Missa Papae Marcelli*, considerată de muzicologi și de cei ce iubesc arta sunetelor o capodoperă polifonică. Este un opus de mare intensitate lirică

și tragică, perfect realizat structural, armonic și stilistic.

Papa Marcel al II-lea a păstorit foarte puțin (doar câteva luni) în anul 1555. S-a remarcat însă prin faptul că o parte din veniturile Bisericii Catolice, pe care el le centraliza la Vatican, au fost dăruite săracilor din Roma și din alte orașe ale Italiei. Filantropia sa i-au adus renumele de Sfânt.

Spiritul său caritabil, viața de o simplitate severă, de adevărat monah, în total contrast cu a altor mari prelați catolici ai epocii, dar mai ales iubirea lui pentru muzică, pe care o considera o artă venită din cer, l-au îndemnat pe Palestrina să compună *Missa Papae Marcelli*, o rafinată combinație de *missa cantata*, *missa sollemnis*, *missa brevis* și *missa defunctorum* (contemporanul său spaniol Tomas Luis de Victoria a compus, și el, o cunoscută *Slujbă a morților* – *Officium defunctorum*, o creație polifonică monumentală cu caracter sacru, marcată de momente și accente tragice, de elanul smereniei și de o rafinată utilizare a sugestiilor oferite de *cantus planus*).

Contemporan cu Palestrina în secolul al XVI-lea, tot așa de reputat, dar mai puțin productiv a fost Orlando di Lasso, credincios catolic și maestru al polifoniei flamande în plină epocă a Contrareformei, care a scris însă numai 53 de mise, caracterizate printr-un puternic elan religios, prin grandoare și o mare varietate de intensități expresive.

Urmând exemplul lui Palestrina și Orlando di Lasso, și alți compozitori au creat mise.

Mozart a creat o *Misă în do minor*, o capodoperă nemuritoare.

Toți cei ce iubesc muzica știu că Beethoven a compus o *Missa sollemnis*, o capodoperă pe care eu nu mă simt în stare s-o comentez în mod adecvat. Capacitatea mea exegetică este prea slabă, prea neînsemnată în raport cu această capodoperă. Voi spune doar că geniul creator beethovenian se manifestă aici în toată splendoarea sa.

Și Johann Nepomuk Hummel, renumit compozitor austriac de la cumpăna secolelor al XVIII-lea - al XIX-lea, care a fost discipol al lui Mozaart și contemporan cu Franz Joseph Haydn și Ludwig van Beethoven, a creat mise.

Hummel a creat muzică vocală și instrumentală, concerte pentru pian și trompetă, opere, muzică de cameră, dar mai ales celebrele sale cinci mise, considerate de specialiști capodopere lirice.

Și Johann Nepomuk Hummel îmbină elementele de *missa cantata* cu *missa sollemnis*, într-o revărsare sonoră patetică și copleșitoare.

Muzica lui Hummel ne ajută să fim mai buni, mai sensibili, mai încrezători în noi înșine. Vocația lui religioasă susține idealurile artistice și disponibilitățile creatoare cu care Dumnezeu l-a înzestrat.

Hummel ne demonstrează, ca mulți alți autori, de altfel, că arta, adevărata artă, are dimensiune spirituală.

Într-una dintre vacanțele pe care le-am petrecut în Belgia, domnul Roland d'Ursel, descendent dintr-o veche familie ducală, o persoană de mare sensibilitate artistică, afirmat ca fotograf eminent (în biblioteca mea am volumul său *Portraits d'Artistes, 1948-1952* în care găsim imagini emoționante cu James Ensor, Paul Delvaux, Jean Tordeur, pe care l-am cunoscut personal, Antoine Allard, Michel de Gelderode și alți mari creatori de frumos) și doamna Corinne de Potter d'Indoy, admirabilele mele gazde, mi-au oferit ocazia să discutăm despre *Missa sollemnis* creată de compatriotul lor Peter Benoit, personalitate ilustă a culturii flamande în secolul al XIX-lea. A fost o experiență artistică de neuitat.

Nu uit nici vizita la Gembloux, un orașel nu departe de Namur, unde în plin Ev Mediu a trăit eruditul monah Sigisbertus Gemblacensis.

Am fost acolo însoțit de admirabila doamnă Corinne de Potter d'Indoy, devotatul meu ghid, ca să văd ruinele mănăstirii unde a trăit Sigisbertus Gemblacensis. Acest Sigisbertus Gemblacensis l-a evocat în scrierile sale pe autorul dacoroman Laurentius Mellifluus de Novae, personalitate reprezentativă a Școlii Literare de la Dunărea de Jos, căruia eu i-am dedicat un capitol în tratatul *Istoria literaturii dacoromane*.

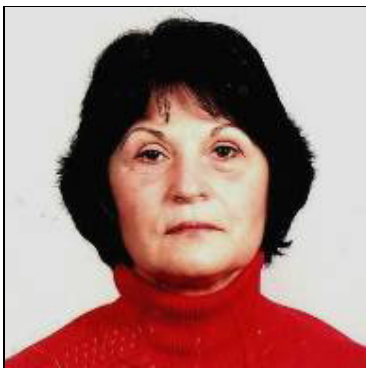
Revenind la *Missa sollemnis* de Peter Benoit este important să subliniem caracterul său monumental și rafinată îmbinare a părților constitutive, dar mai ales puternicul și maiestuosul ei elan liric.

Asterisc

Cercul vicios al dictaturii

În toți acești aproape treizeci de ani de la "revoluție" am stat sub semnul unei dictaturi voalate, care acum se dă pe față tot mai mult. Ce naște din Ion Iliescu, fost prim-secretar "luminat" nu se dezice de dictatură, ea fiind în înseși genele "aleșilor". Ion Iliescu e responsabil pentru morții de după 22 decembrie din capitală, pentru numeroșii răniți, pentru agresivitatea mineriadelor, care aduceau din nou în prim plan teroarea colectivistă a unui segment de populație manipulat împotriva altui segment. Pledoaria pentru democrație a lui Ion Iliescu a fost pură demagogie de înșelat o populație căreia îi lipsea un minim de cultură politică și discernământ. O mulțime gregară a putut fi dusă de nas în *Duminica Orbului*, anesteziată de promisiunile mincinoase atunci, ca și în campania electorală din 2016 a lui Liviu Dragnea.

Spectacolul cinic se repetă. Strategia și tactica pesediștilor, proveniți din fesenști, la rândul lor originiați de peceriști, a rămas în esență neschimbată. Dar ele nu mai lucrează și de aici starea actuală de criză. Nu se mai poate răspunde cu sloganuri și tranzaționism la o economie de piață care luptă să se alinieze ritmului occidental. Îți trebuie știință, expertiză, bună credință și înaintea de orice onestitate față de propriul tău popor. Toate aceste calități lipsesc cu desăvârșire pesediștilor organizați în stilul mafiot care a îmbolnăvit întreaga societate românească. Mineriele lui Ion Iliescu au fost înlocuite cu demonstrațiile (vezi cea din 10 august 2018) cu protestatari molestați de poliști trenaiți în acest sens și grupuri de bătauși specializați în dislocarea maselor nemulțumite. A dispărut orice disponibilitate de dialog cu populația revoltată din cauza protecției prin legi speciale a hoților, care au jefuit an de an bugetul statului timp de aproape trei decenii. Stupefiați, asistăm cum prejudiciile hoților de elită nu au fost recuperate, cum ele au fost orientate spre paradisurile fiscale, cum guvernul Dragnea deplânge pe infractori nu pe cetățenii lipsiți de școli, spitale, autostrăzi etc., iar porțile închisorilor s-au deschis pentru cei care au ruinat economia românească după 1989. Atenționările Comisiei de la Veneția, MCV-ul defavorabil nu tulbură actuala guvernare de penali, decisă să

nu plătească pentru infracțiuni și să-și țină banii cu orice preț. Conducătorii românilor au psihologia tâlharilor: acum sau niciodată! Sfidarea a mers atât de departe încât un fost primar de Slatina, condamnat la opt ani de închisoare, Darius Vâlcov, a fost numit pentru evaluarea calității prestației guvernului. S-a furat atât de mult, încât stai și te întrebi de unde mai au de furat. Dar se vede că are balta pește!

Tierry Wolton, scriitor, istoric, profesor la Ecole Supérieure de Commerce din Paris a analizat în multe din cărțile sale regimurile comuniste și a conchis că marea greșală care s-a făcut în țările foste comuniste, cu excepția țărilor baltice și a Germaniei, a fost evitarea punerii în aplicare a unei legi a lustrației, care n-a fost dorită. Dar cum să fi fost dorită când falanga activisto-securistă s-a transformat în detestată clasă politică actuală. **Legea lustrației** ar fi trebuit să fie un imperativ în primii ani după 1989. Nu era o răzbunare, ci o clarificare a lumii social-politice: „însemna să tragi linie pentru tot ce s-a făcut în trecut și să-i îndepărtezi pe cei mai vinovați pentru ce a fost”. (*Partidul sau serviciile? Cine a câștigat în România lupta pentru moștenirea comuniștilor, Interviu cu Thierry Wolton de Magda Grădinaru în Ziare.com, Luni, 19 noiembrie 2018*). Comunismul nu a fost supus unei condamnări, unui tribunal așa cum a fost tratat nazismul. Dar cine s-o fi făcut, se întreabă T. Wolton, când intelectualitatea occidentală a fost complice la crimă? „Adică occidentalii trebuiau să judece crimele comunismului când tocmai din cauza lor a durat comunismul atât de mult. Lucrurile nu s-au spus în acest fel, dar erau clare pentru toată lumea. Și nici nu se vor spune deschis niciodată”. (*idem, ibidem*). Iată deci că absența lustrației și a unui proces definitiv al comunismului a avut ca urmare perpetuarea unor structuri și

mentalități, preluarea unor foști aparatici la nivelele decisive ale societăților care se doreau democratice. Perpetuarea elementelor vechii puteri a frânat procesul democratic în ansamblul lui, generând criza actuală din România.

Pe lângă aceste aspecte de la nivelul elitelor politice trebuie menționată și psihologia maselor, transferate cu forța de la sat la oraș în timpul industrializării comuniste. Nicolae Grosu și Ionel Danciuc au analizat detaliat impactul acestui fenomen asupra anihilării identității umane a insului strămutat la oraș, care n-a putut dobândi în mod firesc norme urbane, rămânând anomic, fără nici o normă, rob al impulsurilor, ceea ce a condus la răspândirea agresivității, a vulgarității, deci la o decădere a populației la nivelul mahalaiei. În comunism fostele elite au fost distruse, societatea a fost decapitată valoric. Fără elite piramida socială s-a prăbușit într-o masă informă, anulându-i-se orice posibilitate de a mai evolua. (vezi, Nicolae Grosu, Ionel Danciuc, *România sub invazia mârânăiei*, Ed. Ecou Transilvan, 2014, p. 13-18). Consecințele nefaste ale acestui fenomen de decădere morală și intelectuală, identitară se văd astăzi atât la nivelul guvernanților cât și al electoratului. Profesorul Thierry Wolton aduce în discuție și aspirația paternalistă a românilor prea obedienți din fire, care ar simți nevoia să fie dominați de „un păstor”. Vezi proverbul despre „capul plecat”.

Aș adăuga însă la observația lui T. Wolton contribuția nocivă a puterilor occidentale la jefuirea României, prin specularea decăderii morale a guvernanților românești. Partenerii occidentali în frunte cu Austria nu s-au dat în lături să devină complici la înstrăinarea pe prețuri de nimic a unor giganti precum *Petrom* (vezi guvernarea Năstase) și a altor companii autohtone, obligate să se privatizeze. Privatizarea a fost sinonimă cu o maximă pauperizare a României și transformarea ei în neocolonie a Vestului. Cine nu vede această realitate însemnează că adoptă politica struțului. Imaginați-vă cum ar fi trebuit să arate România pe care Nicolae Ceaușescu a lăsat-o fără datorii externe și cu o economie funcționabilă, care nu trebuia distrusă. **Noi toți am contribuit cu banii și munca noastră la construirea ei!** Occidentul a profitat atât prin cumpărarea pe nimic a resurselor →

SILVIA URDEA

noastre cât și prin însușirea unei forțe de muncă instruite în România, pe bani românești. Cine ne va despăgubi pentru asta!!! Numai un dușman al românilor a putut califica industria românească un morman de fiare vechi! Puteam fabrica tractoare pentru piața din lumea a treia. Dar de ce să fim lăsați să trăim normal?! Am fost condamnați la Malta s-o luăm de la capăt. Îmi pasă prea puțin că europarlamentarii români câștigă bine. Mă doare sufletul de cei cinci milioane de români plecați și de cei care se sting în mizerie în satele total ignorate de capitalismul vorace de la noi. Am schimbat teroarea comunistă pe "libertatea" de a fi constant mințiți și furați de capitalismul de junglă.

Nu putem sta cu mâinile în sân să așteptăm optimizarea calității intelectual morale a întregii societăți românești. Ea nu se poate produce decât printr-o educație adecvată la toate palierele sociale. Dar ce atenție se acordă educației în România, ce fonduri se alocă? Se face extrem de puțin. Să nu ne iluzionăm că se va schimba ceva de la sine. „*Democrația este o cultură, nu cade din cer precum Sfântul Duh*”, observa Thierry Wolton despre necesitatea unei atitudini active. **Impasul actual al societății românești este rezultatul unei nefericite conlucrări de factori precum absența lustrației, perpetuarea vechilor structuri și mentalități, pseudovaloarea elitelor diriguitoare, predominarea cleptocrației în dauna spiritului civic, practici electorale detestabile de cumpărare a electoratului, încălcarea flagrantă a principiului separării puterilor în stat, alunecarea spre dictatură, regresul social și politic.**

De doi ani, Liviu Dragnea, șeful partidului de guvernământ mobilizează toate forțele pesediste și pe cele din ALDE pentru albirea propriilor dosare penale și ale confrăților mafioți, începând cu baronii cei mai de jos. Societatea românească este infestată cu morbul cleptomaniei, așa încât fără măsuri exemplare de curățare a ei de sus până jos cu greu se întrevide o posibilă înșănătoșire. Criticile de catifea ale Comisiei de la Veneția și ale Comisiei Europene nu îi ating pe cei care nici loviți cu parul nu ar lăsa osul de ros, pe care l-au prins și pe care vor să-l salveze cu orice preț. Onoare, demnitate profesională, spirit civic, slujirea cetățenilor, bun simț nu mai există. Indivizii care au ajuns printr-o

contraselecție valorică să conducă România își justifică puterea de a lua decizii antidemocratice prin votul obținut în alegerile din 2016. A fost de fapt o fraudă electorală cauzată de înșelarea buneicredinței, nu de furtul voturilor. Programul electoral prezentat a fost o minciună de proporții. Nu au înfăptuit nimic din acest program folosit ca momeală pentru masele induse în eroare. În afară de mafia pesedistă, sunt sigură, că nici un alegător al pesedului nu a votat pentru distrugerea justiției, protecția infractorilor, gesticulația pseudodemocratică manifestată cu impertinență de Liviu Dragnea.

Democrația lui Dragnea devine din ce în ce mai mult o formă fără fond: „*afișează și chiar revendică principii democratice, dar nu le respectă*” (Cristian Părvulescu, *Anul restaurației*, Observatorul cultural, nr. 952, 21-12-2018). Ce să mai vorbim despre transformarea partidului într-o gașcă submisivă în cadrul căreia vocea "președintelui luminat" este singura care contează, opiniile divergente fiind anihilate sau opozații chiar excluși. Guvernarea Dragnea este un avorton al democrației. Parlamentul este și el „*o docilă mașină de vot*”. Două din cele trei puteri în stat sunt deja la butoniera lui Dragnea. Acum se duce lupta aprigă pentru neutralizarea puterii judecătorești chiar cu concursul unor reprezentanți ai ei. Statul de drept se destramă prin colaborarea lașă, complice, a ministrului justiției, Tudorel Toader, a Curții Constituționale etc. Și tocmai acum guvernul pesedist al incompetenților va prelua președinția Consiliului Uniunii Europene spre a-și da întreaga măsură a ignoranței sale în conducerea unei economii de piață.

Analizând spațiul politic românesc ești cuprins de disperare, constatând dispariția aproape totală a comandamentelor etice. De la cine să pretinzi convingeri morale: de la Șerban Nicolae, Codrin Ștefănescu, Florin Iordache? Este aproape exclus. Principala lor preocupare sunt pensiile speciale pe care să și le ofere, nu necazurile cetățenilor, nu centura Capitalei, nu bacteriile careucid pe noii născuți în maternități insalubre, nu cei 9000 de criminali eliberați, care bagă spaima în oameni, violentând femeile nevinovate, nu pesta porcină lamentabil gestionată, nu scurgerea de inteligențe peste hotare, nu grosolănia moravurilor afișată la tot pasul pe străzile României etc. Din cei o sută de kilometri de autostradă promiși

până la sfârșitul acestui an s-au dus la bun sfârșit doar trei kilometri. Râd și curcile de o asemenea eficiență! Scara axiologică este răsturnată. M-am saturat să o tot văd pe Elena Udrea pe la unele televiziuni care-i deplâng soarta! Trezește-te România! Pedepsește-i exemplar pe cei ce-au jefuit! Restaurează puterea justiției dacă vrei ca oamenii să nu mai plece din disperare printre străini.

Dar privirea vulturească a conducătorului este ațintită spre viitoarele alegeri, așa că cetățenilor li s-au promis creșteri de pensii și salarii. Numai că visteria este goală. Pomenile electorale nu pot fi respectate deocamdată pentru câteva luni bune, în ciuda sporirii anuale a datoriei externe. De trezeci de ani se flutură sume enorme de euro, milioane și miliarde prin spațiul public românesc, dar banii dispar printr-un hocus pocus fără să se materializeze în ceva succese economice. Visteria fiind de tot vlăguită, băieții deștepți s-au năpustit printr-o ordonanță de urgență asupra roborului bancar și asupra multinaționalelor. Jurnalistul Costi Rogozanu observă sarcastic dimensiunea ipocriziei actualei guvernări: „*Hoțul național plânge că e făcut praf de hoțul multinațional. ... Discursul lui Dragnea pune din nou în oglindă marele capital și capitalul autohton. Or, dependența de primul e atât de mare încât această prezentare adversativă e ridicolă.*” (Comentariul românesc și hitlerceaușescul Dragnea, în voxpublica.ro/2018/12/17). Cleptocrații de la conducere par a spune: „*DNA și SRI, dacă ați lăsat multinaționalele să scape, de ce nu ne lăsați pe noi și ai noștri cu bani, „mai autohtoni” să scăpăm?*”. (idem, *ibidem*).

Romancierul Bedros Horasangian constata cu amărăciune că în anul Centenarului ne-am găsit „*dezbrinați și plini de resentimente. Unii împotriva altora.*” (2018 - Anul Centenar, în Observatorul cultural, nr. 952, 21-12-2018). Condamnând „*matrapazlăcurile*” care sug visteria statului, depozitându-i pe majoritatea românilor, autorul îndeamnă la toleranță. Un lucru este însă cert: nu se poate ajunge la pace socială când în fruntea statului se află indivizi care au jefuit fără impunitate averea națională în detrimentul întregului popor, iar acum luptă să siluiască legile pentru a-și păstra averile agonisite prin furt. Guvernarea Dragnea e a infractorilor pentru infractori! Pe hybris moral nu se poate întemeia concordia socială.

Despre inimă, numai de bine!

Adicătelea e destul de musai să fie așa, întrucât în chestiunea ei, chiar dacă nu se vorbește despre asta cât de mult ar trebui, stăm cam ca în cea a încălzirii globale: ori toată lumea exagerează, prinsă într-un fel de psihoză a unui rău global iminent pe care civilizația și-l autoadministrează, ori lucrurile merg într-adevăr prost, iar atunci nu e nicio îndoială că ne aflăm pe marginea prăpastiei și în pragul catastrofei.

Culmea ar fi ca situația să fie aceeași – fie exagerare (de dragul și în interesul vreunui turism sau al vreunei politici), fie adevăr sadea și într-o variantă și în cealaltă. Iar atunci e chiar atunci: și o culme, încă una (ceea ce devine interesant ca spectacol), dar și o situație fericită, pentru că, să vedem pozitiv, am mai avea o șansă. Ba chiar Șansa, ea însăși.

Adevărat că alternativa la exagerare este groaznică: extincția. Dar speranța că putem fi în regulă cu menținerea în stare de sănătate și de funcționare normală și a globului, și a inimii parcă ar face să merite trăită spaima de dispariție.

Cu atât mai mult cu cât, din păcate, în caz că situațiile sunt diferite, dacă globul se încălzește nepermis și calotele de gheață se fluidizează și apele dau buzna în suvoaie peste continente într-o bună zi, inima, biata de ea, oricât ar fi de mare, de sănătoasă, de vitează și de aprinsă, e totuși firavă, omenească, slabă și neputincioasă în bătălii de atare anvergură și nu pare să păstreze sorți de izbândă. E drept, nădejde, speranțe, da.

Pe de altă parte însă, în ipoteza că în inimă s-a cuibărit răul – și ea este precum spun doctorii, asaltată de boli, de amenințări de tot felul, de pericole, ori, de asemeni, precum o vedem toți cu ochiul liber, pusă la colț, marginalizată, cu cele ce-i sunt atribuite dintotdeauna, ale sufletului, inutile, alungate, ridiculizate, biciuite și fugărite din viață – ei, atunci la ce bun sănătatea planetei?...

Notă: Întrucât sunt dintre autorii care se respectă și sunt respectați, nu-mi pot lăsa opul slobod în lume

fără nicio notă de subsol. Una măcar – singură și absolut necesară. Iată: nu cred că Eminescu poate fi argument și sprijin în orice privință, dar omul avea, în ce privește viitorul și răspunderea față de acesta, o viziune și o angajare solide, încât nu-i de trecut cu vederea peste ceea ce gazetarul nota în 1876 – desigur că în baza a ceea ce vedea și discuta lumea – despre „insalubritatea climei”, anume că „temperatura și-a pierdut tranziția gradată de la cald la frig și viceversa, și trecerea e nemijlocită, fără grade intermediare, astfel încât numai plămâni de cal o pot suporta” – asta fiind deja cauză de scăderi în sănătatea și în cifra populației, adevărat că nici în Principate și nici, încă, la nivel global, ci în Ungaria, dar explicându-se lucrul nici mai mult și nici mai puțin decât „prin stărpirea pădurilor”. Că nu e de ignorant intuiția eminesciană în materie de pericole care vizează și pot greva viitorul devine și mai clar dacă mai adăugăm o dovadă. Doar încă una, aici, ținând de gazetăria aceluiași an și de o materie în care istoria avea să valideze temerile de acum un veac și jumătate: „...oare multă vreme au să rămână neatrinse imunitățile câinilor din oras (n.n., e vorba de Iași), care când izolați, când doi câte doi, când constituiți în mici societăți de voiaj se bucură de o existență foarte nesupărată și totuși foarte supărătoare pentru conlocuitorii lor bipezi”.

E vorba de Iași, însă cine a dorit a putut afla că subprefectului de Dorohoi i s-a tras chiar moartea de la mușcăturile unui câine „de prisos” de pe ulițele Mihălenilor. Dar una peste alta, cu încălzirea globală mergem înainte, o ducem...

AUREL BUZINCU

Ioan Evu - portretul poetului

în rama unui cântec

În 24 octombrie 2018 Filiala Sibiu a Uniunii Scriitorilor din România a acordat premiul **OPERA OMNIA** poetului Ioan Evu. Trăind în județul Hunedoara el a fost/ este un scriitor activ, mai ales sub raport calitativ, făcând notă distinctă față de veleitării din domeniul literar. Cu o viață destul complicată, marcată de schimbarea paradigmei sociale și de schimbările din domeniul profesiei sale, el a rămas fidel poeziei. A scris numeroase texte critice și cronici de întâmpinare la cărțile apărute în peisajul literaturii române, cu precădere legat de zona aceasta. Are cultul prieteniei, deși s-a retras în apartamentul său Hunedoara unde alcătuiește cronica spirituală a timpului său, scriind poeme cu un farmec aparte. Reușește să îmbine regulile poeziei clasice (ritm și rimă) cu zicerea modernă și post modernă, apelând la elementele culturii solide. A fost și este autodidact, atent la fenomenele care cutremură istoria recentă. Cunoaște mulți scriitori, are o afecțiune aparte pentru cei cu talent înăscut.

Pierderea fratelui său, Eugen Evu, l-a marcat. Era pierderea unui om și a unui poet pe care l-a simțit ca făcând parte din familia mai largă a celor care tipă în universul mov ale existenței.

A trecut prin încercări în viața de familie, a fost afectat de boală, dar a găsit resursele necesare să continue cursa. Reținem câteva date fruste despre poet...

IOAN EVU – născut la 19 Februarie, 1953 în comuna Peștișul Mare, jud. Hunedoara. Poet, prozator, cronicar literar, talmăcitor din lirica germană, cantautor, solist vocal, chitarist și lider al grupului muzical **Canon** din Hunedoara. Redactor al revistei literare „Provincia Corvina” și „Ardealul literar”. A publicat poezie, proză și cronică literară în majoritatea revistelor de cultură din țară și în câteva reviste din străinătate.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Sibiu.

Deținător al mai multor premii literare, dintre care: Premiul I al Concursul național de Poezie – Tabăra literară Păușa (1970), Premiul revistei *Luceafărul* – Festivalul național de poezie „Nicolae Labiș” (1976), Premiul revistei *Tribuna* – Festivalul național de poezie „Nicolae Labiș” (1977), Premiul revistei *Transilvania* – Festivalul →

CONSTANTIN STANCU

național de poezie „Lucian Blaga” (1981), Premiul Festivalului național de poezie „Lucian Blaga” (1982), Premiul revistei *Familia* – Festivalul național de proză scurtă „Marin Preda” (1982), Premiul Uniunii Scriitorilor (Filiala Sibiu) pentru volumul „Însoțitorul umbrei” (2004) etc.

Cărțile sale: *Fereastră de apă*, editura Facla, 1982; *Fără armură*, editura Albatros, 1984; *Somnul în munte*, editura Facla, 1986; *Poet de bunăvoie*, editura Eminescu, 1996; *Cetatea moartă*, editura Helicon, 1998; *Însoțitorul umbrei*, editura Axa, 2003; *Cenușă vorbitoare*, editura Călăuza, 2006; *Amintirile unui pitic din vremea când era mai mic*, editura Călăuza, 2007; *Drei Dichter aus Rumänien / Trei poeți din România* (Ioan Evu, Gheorghe Mocuța, Sorin Roșca), editura Radu Bărbulescu, München, 1999; *Biografia durerii* – poeme de Thomas Bernhard tălmăcite de Ioan Evu și Theresia Haas, editura Călăuza, 2009; *Elogiu furtunii*, editura Tipo Moldova, 2012; *Înger de rezervă*, editura Paralela 45, 2016.

A fost în atenția lumii literare de la noi, despre creația sa și-au exprimat opiniile: Ioan Adam, Paul Aretzu, Ion Arieșanu, Marian Barbu, Radu Bărbulescu, Valeriu Bârgău, Carmen Blaga, Miron Blaga, Adrian Botez, Constanța Buzea, Marin Chelu, Neculai Chirica, Mircea Ciobanu, Radu Ciobanu, Alexandru Condeescu, Ștefan Augustin Doinaș, Horia Gârbea, Ion Gheorghe, Silviu Guga, Dumitru Hurubă, Ion Itu, Iv Martinovici, Ion Mircea, Florea Miu, Gheorghe Mocuța, Mircea Moț, Romul Munteanu, Gabriela Negreanu, Tudor Opreș, Edgar Papu, Adrian Păunescu, Mariana Păndaru, Petru Poantă, Maria Diana Popescu, George Pușcariu, Ion Roșioru, Atila Socaciu, Constantin Sorescu, Constantin Stancu, Mircea Stepan, Ion Stratan, Constantin Ștefuriuc, Laurențiu Ulici, Dumitru Velea ș.a.

Ioan Evu nu mai are nimic de trecut sub tăceri. *Poesia* sa, cântecul său, au ajuns la maturitate. Unii copaci dau rod toamna. Unii copaci dau rod vara, alții primăvara; copacul numit destin a dat rod în cântec pentru Ioan Evu.

Poetul are puține lucruri de care se leagă în această viață, averea sa materială este modestă, dar este bogat spiritual. Alături de sine sunt: cărțile, ghitară, mașina de scris, inspirația sa, undița și, mai ales, o mare iubire. Regretul suprem al poetului este că nu și-a împlinit iubirea.

De fapt, poeții sunt blestemați să nu-și ducă la bun sfârșit energia divină

care înseamnă iubire. Pentru poet principiul de a-ți iubi aproapele este unul fundamental. Ioan Evu mai are răbdare, mai are destin pentru asta. Sunt sigur că la bătrânețe, ajuns aproape înțelept, poetul își va împlini dorul de iubire.

Ioan Evu a publicat de tânăr.

A fost pătruns de suflul eminescian, de fluxul versului venit dinspre Lucian Blaga, a fost atent la fenomenul poetic apărut prin Nichita Stănescu. A știu să vadă aura vieții în jurul oamenilor care se străduiau să reziste prin frumos.

Îi stătea bine cu privirea visătoare, cu ghitară înmugurind, cu speranța de iubire, sărutat de premiile vremii.

Acum Ioan are răbdare. Are răbdarea de a se întâmpla atâtea în viața sa: un război undeva, superficialitatea politicianilor altundeva, trădarea prietenilor, uitarea iubitelor, neglijența primăriei, blestemul altor poeți care nu înțeleg ceea ce este de înțeles. În timpul acesta Ioan merge la pescuit și se ntâlnește cu cerul și apa, cu focul și cu pământul, cu cerul și cu piatra. Natura, cu magnetismul ei, face lumină în viața poetului și asta e bine, numai aproape de natură se mai poate încălca de eternitate.

Memoria poetului este o memorie de aur. Aproape că își urăște această memorie care devine pe zi ce trece o dulce povară. Dar memoria sa redă speranță, iubire, dor, durere, tristețe, blestem.

Cântecele sale sunt demne de fredonat. Sunt pline de suflet și nu fac parte din moda zilei. Cântecul său izvorăște din ghitară ca lava din pământ. Totul este natural, nimic nu se cheamă a fi comercial.

Când Ioan cântă: „Dă-te jos din turnuri, frate”..., simți că se va întâmpla ceva cu sufletul tău. E o chemare, e o invocație adresată ascultătorului, de parcă ne-am afla cu

toții într-un templu. Suntem implorați să ne amintim că lumea asta este un templu și nu un stadion în care urlă nebunii, cerșind pâine și circ.

Nu de mult Ioan Evu a scris la o revistă însemnată despre un poet tânăr dăruit poeziei, iar revista a refuzat colaborarea pentru că Evu a „îndrăznit” să scrie despre necunoscuți. Dar Ioan va scrie despre poeții adevărați pentru că el nu mai vrea să facă acele compromisuri care rod cultura română în chiar esența ei. Îi stă bine lui Ioan cu această ambiție, cu această hotărâre...

Poemele sociale ale lui Evu izvorăsc direct din „Doina” lui Eminescu. Sunt poeme care ard, sunt torțe vii, sunt aruncătoare de flăcări dintr-un război ce nu va izbucni poate niciodată. Poetul „simte” mișcarea socială cu durere, cu spaimă, dar și cu speranță. El nu se dă bătut, acolo unde unii mari poeți au eșuat în politica, în putere, în minciună, Ioan Evu nu va eșua pentru că el este îmbrățișat de eternitate... Crispările vor trece, le va depăși prin cântec.

„Mulțumescu-ți pentru cântec,/ pentru graiul de pământ./ Cel purtat de cer în pântec/ să renască din cuvânt.../” Aceste versuri definesc pe scurt un adevărat **testament**.

Cândva un mare poet, pe numele său Tadeus Rozewicz a scris un poem special pentru Ioan Evu: „Îmi plac femeile bătrâne/ femeile urâte/ femeile rele// sunt sarea pământului//... femeile bătrâne sunt nemuritoare// ... femeile bătrâne sunt indestructibile/ zâmbesc cu indulgență//... când mor/ din ochi le curg/ lacrimi/ care se împreună/ cu zâmbetele de pe buzele/ fetei tinere”. Acest poem al poetului polonez este o profeție și pentru Ioan; simbolul acesta este revelator, iubirea se-mplinește doar în plină maturitate, în plină ninsoare...

El are capacitatea de a scrie poeme definitive, am remarca poemul: „Dar astea nu-s ninsori iubito/ sunt lacrimi plânse de poet/ bat clopote la Clopotiva/ în turla cerului încet./ Ding-dong auzi-le cum sună/ prin noaptea veacului de fier/ m-aș călări până la ele/ pe dalbe funii de eter./ M-aș tot sui și m-aș tot duce/ au lume scoasă la mezat/ mi-aș da cămașa pe tarabă/ pentru un fulg imaculat./ M-aș tot sui și m-aș tot pierde/ lume fardată cu monede/ pe-un fulg m-aș vinde într-o piață/ la traficanții de zăpezi./ Dar astea nu-s ninsori iubito/ sunt lebede murind încet/ bat clopote la Clopotiva/ trase în taină de-un poet (Ninsori la Clopotiva – din volumul *Elogiu Furtunii*, ed. Tipo Moldova, 2012).

„ISTORIA E-O CURVĂ, DRAGII MEI...”

Placheta semnată recent de Nicolae Dan Frunteletă, *Scurt tratat de istorie contemporană* (Ed. Semne, 2018), dăruită „într-o iarnă grea” (după cum îmi scrie autorul în dedicație), este o dureroasă „epopee de la izmene la blugi”, în care „eu descifrez, bătrân și obosit / această sfâșiere de destin” a unui „uitat popor, străvechi popor”, cum este poporul român.

Declarându-se „naționalist” și „sudist”, „bolnav de destinul unei țări mici / dintr-o lume nebună”, poetul șade „la apa Vavilonului / plângând de mila Domnului / de mila mare-a tuturor”. Plângând adică de mila acestei țări „ca o pâine aburindă / Într-un țest de pofte, la răscură / De imperii tot mereu lispă / Răstigniți precum Iisus pe cruce / Între Occident și hoarde slave”, țară „veche și mică” „răstignită mereu”, din care au mușcat „toți câinii Eurasiei”, și de mila românilor, „greieri în a istoriei iarbă”, popor străvechi („aici a fost imperiul de-nceput / o Europă care se naște / din armonia stelelor hinduse”), așezat în bătaia tuturor vânturilor, pus în calea tuturor jefuitorilor, „între mize mondiale”, vândut „ca o pată pe hartă”, acuzat acum de „judecătoria cei mari din Apus” care vin „să mă judece pentru că m-am născut / pentru că bătrânii lor ticăloși / m-au scuipat în ochi și m-au vândut”.

„Valah străvechi”, Nicolae Dan Frunteletă scrie o răscolitoare odă închinată acelor „eroi necăjiți, soldați români”, „ca niște cruci albe ale neamului”, „mămăligarii luptând în izmene”, creatorii vechiului mit, cel al „soldaților români și țărani / care-și spălau hainele în sireturi / și-n pruturi, și-n râurile / care nu fuseseră încă sorbite de dușmani”, „mitul alb care mai naște numai / câte-un pierdut și păgubos poet”, în vreme ce „alt mit se naște”, cel scris de „nepoții mei contemporani / în pulovere fără gât de la magazinul Beriozka / ori de la alți telali, americani”, „nu fii ai mămăligii, ci golani”, vânzători de neam și țară „pentru un iaht, o vilă și mulți bani”.

Asemănând istoria acestui „popor dac în marea slavă” cu columna brâncușiană, Nicolae Dan Frunteletă descifrează simbolul Coloanei, „cel mai greu blestem, din oțel” – „asta e crucea ta, cu ea trăiești prezentul / și tot cu ea te duci în viitor”. E simbolul

unei istorii, urcând de la „Ștefan Mușatinul prinț”, cu scurte momente de glorie, urmate inevitabil de o poticnire, de o strangulare, de o sufocare: „la fiecare cincizeci de ani, blestemul lucrează / vine un timp scurt, aproape ca o fericire / trăim în el puțin, febril, înalt / apoi ne prăbușim în gâtuire”, astfel încât, după „câteva / zvâcniri pe columnă”, urmează „numai lipsă de aer / numai vânzări și eșecuri de glorie”.

După o succintă, dar elocventă trecere în revistă a istoriei poporului său, după un teribil rechizitoriu al momentului așa-zis revoluționar din decembrie 1989, când „am uitat de părinți / ne-am urât tot trecutul și gloria / ne-am făcut de două parale istoria / am scos în față golani, / hoții au devenit băieți deștepți...”, poemele conturează un tablou actual, sumbru, al țării în care „românii stau la cozi, la mici, la moaște”, „copiii plâng uitați pe la buncii” și cresc ca „niște zombii triști / fără identități, precum cumanii”, o țară a cărei limbă „veche, sălbatică floare” azi pare „un grai [...] străin și necunoscut”, căci „a pierdut mereu cuvinte calde” și e, practic, în agonie, „aproape moartă”, baladele s-au manelizat, iar oia năzdrăvană „nu mai are glas”; o țară din care până și „copacii au plecat”, ne sunt luați „și limba și eroii / și ne boiesc istoria cu anii”. „Coroană de spini e Patria mea / Rotundă, bogată și nefericită”, în vreme ce „noi cerșim din poartă-n poartă / căpșunim, trădăm, uităm / limba, nașterea și rostul”. Sunt realități ce-i smulg poetului o disperată întrebare: „Unde-i țara mea / unde-i maica mea?”

Nici la nivel mondial lucrurile nu

sunt așezate și normale, lumea e „ne-bună”, stă sub semnul distrugerii, e împinsă „într-un Ev Mediu fără de nume”, „e un timp al terorii”, „Apocalipsa spre noi se ridică”: „în Plaka Atenei, un terorist [...] / A închis tavernele visului”, „în Picadilly Circus un metrou / Sare în aer”, iar în vârtejul acestei înfricoșări generalizate au intrat sau au fost împinși și românii – „se moare-n flăcări la Colectiv”...

Făcând o sumbră previziune a ceea ce „vom fi”, poetul ne atenționează că „nu vom iubi nimic”, „vom feisbuci solemn limba de lemn”, „nepoții” sunt deja „generația incultă / care n-așcută nici de dumnezei / și nici măcar de-ai ei părinți n-așcută”, deviza de-acum aproape trei decenii (*vom muri și vom fi liberi*) fiind astăzi adaptată realității postdecembriste: „vom fi obezi și vom fi liberi”.

Într-o construcție antitetică amințind de „Epigonii” lui Eminescu, prezentului degradat și viitorului degenerat i se opune secțiunea dedicată frumoșilor „prinți ai cuvântului” – scriitori și artiști, de la noi și de aiurea, precum „Nichita cel blond”, „Labiș cel brun”, „Amza din Sudul nebul”, Fane Iordache, Fănuș, Dinică, „Micu, plecatul din Aradul durerii”, „marele Păcă”, „femeile de iubit ca niște icoane, / leopoldine, marii și ioane”, dar și „răgușitul” Vișoțki și „luminoasa” Marina Vlady ori „Jenia Evtușenko, poetul-strigăt”. N. D. Frunteletă sintetizează, în cea mai pură descendență eminesciană, idealul generației sale: „Noi chiar am trăit într-o lume / A poeziei și a visului / Noi chiar am crezut că există / O pasăre a paradisului”.

În fond, avem în față un tulburător volum testamentar, „Acest caiet de poezii e singurul drum / pe unde aș putea fugi / în Oltenia mea tutelară”: „Știu, sunt bătrân, aștept să mă întind / pe-a țării iarbă veșnică și dulce / dar, dacă mă priviți cum stau culcat / vedeți că am imaginat o cruce”.

Crucificat de propriul destin, de istoria remilor sub care a șezut precum cronicarul, înțelegând că „Istoria e-o curvă, dragii mei” (*à bon entendeur, salut!*, vorba franțuzului), N. D. Frunteletă trage cortina la finalul volumului, împăcat și vizionar: „Închid în carnea mea această carte / această istorie, acest destin românesc / punte de aur între viață și moarte / între ce sunt și ceea ce gândesc”.

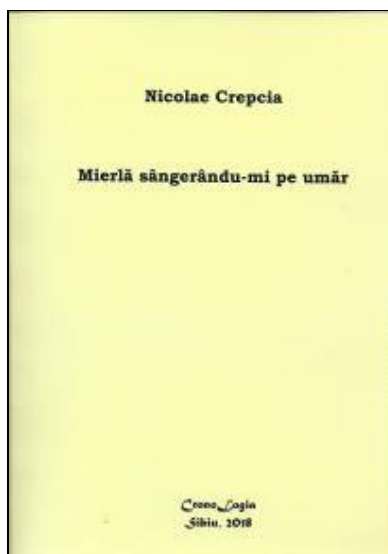
RODICA LĂZĂRESCU

Hoinarul de la Brotuna

Vine o vreme a echilibrului, poetul își adună apele poeziei sale pentru a le pune în albia unui timp nedefinit. Cu antologia de autor, Nicolae Crepcia s-a definit pe sine prin versurile bătute în argintul cuvintelor. *Mierlă sângerându-mi pe umăr**, antologie susținută de Editura CronoLogia în anul 2018, reprezintă fața adevărată a poetului așa cum s-a proiectat cu intensitate în poemele scrise de-a lungul anilor. Sunt reluate cele mai solide poeme din volumele anterioare, văzute prin ochii poetului la maturitate. Selecția se bazează pe cărțile: *Pe umărul lui Rimbaud* (1996); *Îngenuncheat în lacrimă*; *Scrisorile de la Brotuna*; *Halucinațiile unui hoinar singuratic*; *În intimitatea frigului*; *Strigătul care se vede*; *Fără glorie*.

Sunt poemele unui poet dedicat poeziei fără frontiere, echilibrat în exprimare, preluând partea bună a fenomenului literar apărut de-a lungul timpului, prelucrând-o prin viziunea proprie. De la clasic la modern, spre disperarea postmodernă, de la cântec la frumusețea zicerilor cu tâlc. Autorul are darul de a prinde în cuvinte lucruri fulguite din oglinda clipei. Elementele romantice, de asemenea, se regăsesc cu prisosință: natura, iubirea, credința, stările de glorie personală, când timpul se dizolvă în cuvinte. El se lasă prelucrat de aceste stări, le caută, le exprimă cu generozitate. Sinceritatea, bucuria în fața miracolului unui anotimp, regăsirea în poezia altor poeți, deschiderea spre alte orizonturi secrete, toate formează materia primă a poeziei sale, nu-i pasă de stiluri, se lipește de poezia care vine și îl cucerește. El nu experimentează literar, preferă să fie el obiectul experimentului. Poetul lansează epistole din **Brotuna** (acolo unde locuiește modest și încrezător, în Munții Apuseni), semn că poezia a bătut la poarta inimii sale. Singurătatea nu-l împinge spre disperare, din contră, îl cheamă în patria poemului, alături de alți artiști sau de eroii din Apuseni.

Descoperim versuri care se deschid cititorului ca o zicere profundă despre taine: *lacrimă pe lacrimă se clădește iubirea; iubirea arde cu o lumină pe care trupul nu o*

poate stăpâni; ca un cuțit ruginește primăvara în inima mea; mirosul realității intră pe gaura cheii; poetul vorbește despre moarte ca despre o femeie frumoasă...

Nicolae Crepcia se simte stihuitor cu toată ființa sa, retras la Brotuna, între pomi puternici și mituri încrustate în aerul dimineții, el afirmă: „Moartea m-a închiriat/ acest trup/ în care m-am mutat în anul/ unamienouăsutecincizecișidoi// În rest ce să vă spun?// Dacă mă căutați cumva/ bateți/ cu degetul inimii/ și puteți ajunge/ la mine/ prin poarta acestui poem (*Prin poarta poemului*, p. 110). De reținut grafia anului în care a venit poetul pe lume, cifrele sunt legate prin cordonul ombilical al literelor născute în poem.

Se observă de-a lungul timpului o înăsprire a zicerii poetice, de la energia debordantă a începuturilor, de la optimismul deschis, spre o alunecare spre lumi noi, asprimea vieții presându-l. Treptat, poezia nu mai este joacă de tânăra care sparge bariere, ea devine meditație dinamică. Unele poeme au locuri comune, semn că versurile s-au blocat într-o stare nedefinită, sugerând o criză a inspirației, repede trecând într-o altă etapă. Se repetă și motivele care au stat la baza poeziei sale. El păstrează aceste poeme ca semne prin vreme, ca punte între vise și realitatea dură, de zi cu zi. Cităm: „Poemul se iscă/ albă ninsoare/ acoperind urâtenia lumii (*Frigul dens*, p.151).

Depășindu-și etapele, poetul redescoperă o lume **fără glorie**, dar o lume în care Dumnezeu este o prezență coplesitoare și-l provoacă pe

muritor. Descoperim revelația: „Ceea ce Dumnezeu// nu a spus/ a lăsat să rostească poetul// strigătul care se vede/ până dincolo/ de marginea timpului// înălțându-se/ multiplicat/ din flacără în flacără (*Ceea ce Dumnezeu*, p. 165).

Crepcia este conștient că nu este singurul poet, dar dorește ca „sunetele poeziei sale să se vadă”, se bazează pe toți poeții dinaintea sa, îi simte, este solidar cu singurătatea lor sau cu tristețea lor: „Cuvintele din care/ vreau să zidesc poemul/ le-a mai folosit altcineva/ altcândva// Le curăță/ de mortarul altor emoții/ ca pe niște cărămizi/ dintr-un edificiu demolat (*Cărămizi*, p. 169).

Dacă la început se considera un naufragiat, solidar cu Rimbaud, încartiruit în singurătate, văzând poezia ca o fată morgana și silabisind peste abecedarul durerii, la final aude pașii vântului pe acoperiș, simte cum singurătatea fixează frigul și toate au fost definite, abandonându-se definitiv, dându-și trupul păsărilor să-l poarte, ca o evadare fără glorie. Ultimul poem redă spaima omului în fața durerii absolute, întoarcerea în haos... „Tentația de a merge la dentist/ a devenit spaimă/ că eu însumi/ aș putea fi extras/ prin propria-mi gură/ odată cu durerea (*Spaima*, p. 200).

În poemul *Fără glorie* el tratează problema acestei teme vizibile pentru orice om care a văzut poemul cu aripi. El declară că nu a văzut gloria deoarece nu-i utilă ca o pastă de dinți, o consideră o abstracție, e dureroasă ca nefericirea, concludând că „Gloria este marginea unei prăpastii”. Ea nu vindecă, este deșertăciune și este mai bine să plângi cu *Ieremia* sau să citești cartea *Iov*. Cu alte cuvinte, poetul se simte legat de eternitatea lui Dumnezeu, de pasta divină a Scripturii, cele trecătoare se duc „ca o spirală de fum”...

Când evadează în realitate, autorul afirmă cu nonșalanță: „Nu le pasă mieilor/ abia ieșiți din pântecul iernii/ că în telescopul Hubble/ din când în când/ se mai naște o stea” (*Chiar dacă închizi ochii*, p. 183). Realitatea se pliază pe prognoza meteo de fiecare zi servită la televizor, iar timpul mort miroase-a cadavru. Întâmplările lumii nu se sfârșesc, este o agitație continuă, iar sunetul carelor de luptă se aude, sub ele a căzut Babilonul... →

CONSTANTIN STANCU

FANTOMA DIN MOARĂ

Doina Ruști este o figura emblematică a literaturii actuale de la noi. Tradusă în numeroase limbi, invitată la evenimente internaționale, s-a impus în special prin romanele cu tematică diversă și construcție solidă. Dintre romanele sale, amintim „Zogru” (2006), „Lizoanca la 11 ani” (2009), recompensat cu Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române. „Manuscrisul fanariot” (2015) și „Mata Vinerii” (2017), două bestselleruri, au deschis seria ficțiunii istorice. În 2017, a mai publicat romanul „Logodnica”. Scriitoarea trăiește în București, este profesor universitar și scenarist.

Romanul „Fantoma din moară” este o narațiune la persoană I, subiectivă, în care vocea narativă aparține personajului Adela Nicolescu, la început o adolescentă, mai apoi femeia matură, cu o carieră solidă, inginer de meserie, care provine dintr-o familie respectabilă. Cartea este o incursiune în perioada comunistă, a cărei acțiune se mută de la țară la oraș și invers. Este o parabolă a comunismului, în care o suită de personaje, puternic legate între ele, fie prin relații de rudenie, fie prin prietenii nevinovate și autentice, „alunecă” prin viață, maturizându-se treptat. Personajul-narator Adela, zărind într-o librărie coperta cărții a cărei eroină este chiar ea, plonjează în trecut, în propria copilărie, rememorând pe firul memoriei afective întâmplări care au marcat-o, care i-au consolidat relațiile: nebunia lui Mircea, băiatul croitorului, moartea bruscă și inexplicabilă a lui Max, conversațiile nevinovate cu Lucica, prietenă din copilărie,

intervențiile brutale ale lui Grigore, militianul tipic din acea perioadă, care domină satul, cu puterea ce i-o dădeau uniformă și statutul, dar, mai presus de toate, evenimentele care se succed rapid în moară satului, în care sălășluiește fantomă. Despre care zice-se că are puterea de a lua vieți. De ce? Pentru că dispariția subită a unor personaje se leagă, conform superstițiilor și presupunerilor Sandinei și nu numai ale ei, de această fantomă din moara.

Romanul „Fantomă din moară” este o narațiune la persoană I, subiectivă, în care vocea narativă aparține personajului Adela Nicolescu, la început o adolescentă, mai apoi femeia matură, cu o carieră solidă, inginer de meserie, care provine dintr-o familie respectabilă. Cartea este o incursiune în perioada comunistă, a cărei acțiune se mută de la țară la oraș și invers. Este o parabolă a comunismului, în care o suită de personaje, puternic legate între ele, fie prin relații de rudenie, fie

prin prietenii nevinovate și autentice, „alunecă” prin viață, maturizându-se treptat. Personajul-narator Adela, zărind într-o librărie coperta cărții a cărei eroină este chiar ea, plonjează în trecut, în propria copilărie, rememorând pe firul memoriei afective întâmplări care au marcat-o, care i-au consolidat relațiile: nebunia lui Mircea, băiatul croitorului, moartea bruscă și inexplicabilă a lui Max, conversațiile nevinovate cu Lucica, prietenă din copilărie, intervențiile brutale ale lui Grigore, militianul tipic din acea perioadă, care domină satul, cu puterea ce i-o dădeau uniformă și statutul, dar, mai presus de toate, evenimentele care se succed rapid în moara satului, în care sălășluiește o fantomă. Despre care zice-se că are puterea de a lua vieți. De ce? Pentru că dispariția subită a unor personaje se leagă, conform superstițiilor și presupunerilor Sandinei și nu numai ale ei, de această fantomă.

Cartea este împărțită în trei capitole bine sudate între ele: Viață secretă a Adelei Nicolescu, Moară, Două zile. Acțiunea este dinamică, fluentă, curge cu rapiditatea unui rău învolburat de ploile verii, întâmplările se înlanțuiește scotând la suprafață tarele comunismului, simplitatea și naivitatea oamenilor vremii din satul Comosteni, relațiile încurcate, uneori interzise dintre ei, amărăciunea existenței ecelei epoci. „Fantomă din moară” poate fi o emblemă a literaturii contemporane care tratează cu realism, obiectivitate, sinceritate și, pe alocuri, umor negru, o epoca ce a lăsat urme adânci în mentalitatea romanească..

ROXANA MANEA

→Realitatea se pipăie cu fiecare pădure, cu fiecare animal care se naște într-o iesză, cu anotimpurile care izbesc marginile epocii trăite, cu ploile sau ninsoarele care invadează gândurile celui care știe să „vadă” vorbele lui Dumnezeu.

Nicolae Crepcia este un poet complex, dedicat literaturii, sincer și curat. A depus efortul de rămâne proaspăt în *intimitatea frigului*... Poemele pe care le consideră definitive sunt scrise simplu, fără grafia clasică, fără virgule și alte semne de punctuație, preferând

zicerea actualizată, cartea devenind un poem continuu. Titlurile sunt încrustate în corpul poemului, au sens, sunt parte a experiențelor poetice și sunt, totodată, expresive, atinse de fulgerul inspirației.

De obicei, astfel de antologii au date legate de autor sau de opera sa, referințe critice referitoare la creația poetică. Nicolae Crepcia a preferat să prezinte cititorului poezia în mod direct, sugerând că biografia poetului face parte integrantă din volumele publicate de-a lungul timpului, un fel de jurnal de bord în care el se

întâlnește cu inefabilul și cu alți poeți plecați în călătorie pe oceanul literaturii.

Mierla este simbolul poeziei care se frânge pe umărul poetului, fiorul acela unic care coboară din ceruri ca un cântec neînțeles și înțeles, în același timp, doar de poet. Mierla atinge cu prezența ei opera lui, iar el, legat de creație cu toate firele, își acceptă destinul și faptul că toate se vor sfârși într-o zi...

*Nicolae Crepcia, *Mierlă sângerându-mi pe umăr* (antologie de autor), 206 pagini, Sibiu: Editura CronoLogia, 2018

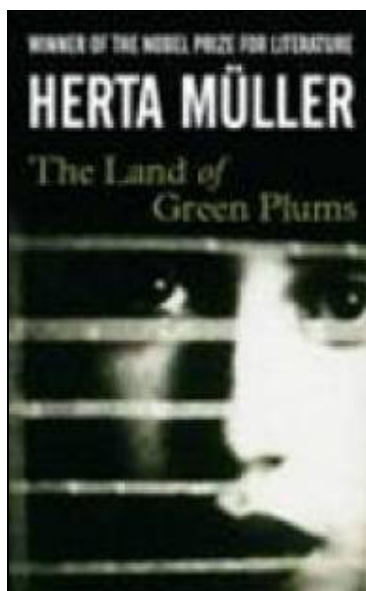
Țara prunelor verzi

„Țara prunelor verzi”, de Herta Müller, e o carte de mare sensibilitate și frumusețe poetică, descriind selectiv aspectele terifiante ale dictaturii comuniste. Societatea e bolnavă, iar boala pare să fie la tot pasul, în corpuri tinere, dar și în fiecare scrisoare primită de la părinți. Maladivul e real, tangibil, și domină trupuri și suflete. Frica pare să domine, bolnav și epidemic, fiecare suflet. Demenții sunt singurii neatinși de acest flagel: ei și-au dat frica pe insanitate... Pentru restul, condamnarea la spaime pare să fie reală: „Nimeni nu m-a întrebat în ce casă, în ce loc, la ce masă, în ce pat și în ce țară să merg, să mănânc și să iubesc în frică”. În întreaga lor înfățișare, oamenii poartă imaginea locurilor de unde vin, a privațiunilor la care au fost supuși și au pe chip stigmatul fricii. Ea găsește o formă să se arate: „Dacă controlezi fața, frica își face loc în voce. Dacă controlezi vocea, frica ajunge în degete și apoi se infiltrează în piele... de unde dă pe-afară...” (traducere liberă, din versiunea engleză în care am citit-o). Frica pare să se reverse asupra întregii suflări, totul pare contaminat. O reflecție a stării de spirit generale influențează chiar și animalele din ju, păsările din pădure ajung să fie înnebunite de atmosfera creată, iar pădurea e palidă, deși nu e încă toamnă.

În aceste condiții, omul de rând ajunge să-și delege gândirea, lăsând-o în seama altora. Fugind de zilele goale și fără de-nteles, oamenii se refugiază în bodegi, căutând alianțe subversive. Măinile se ridică la vot cu prudență, și numai dacă o fac și alții...

Călăii, bine reprezentați de căpitănelul Pjele (Piele?), însoțiți invariabil de câini, sunt aceiași care se simt fericiți să ajute orice regim opresiv. Distincția între regimuri e intenționat neclară, se fac referiri interschimbabile între diverși conducători și fâhri. Călăii controlează totul: corespondența între părinți și copii, adevărul, dreptatea... Tentaculele lor se întind până în locuri îndepărtate, în care nici n-au pus piciorul. Ca să poată să-și facă treaba bine, ei trebuie să-i urască pe cei pe care îi urmăresc („they could only pass judgement on the enemies”)...

Victimele sunt percheziționate, abuzate, urmărite, intimidare, forțate

să scrie declarații sub dictare, umilite, hărțuite. Dacă ești bătut, să-ți fie clar că nu ești bătut degeaba, ai tu o vină...

Sinuciderea pare să fie o ieșire convenabilă din situație, iar moartea e văzută ca o evadare: „multe pietre erau gata să se scufunde cu mine”. Cureaua colegei de cameră pare să fie o invitație la spânzurătoare, o soluție imediată și acceptabilă de a părăsi o viață fără speranță. Alții aleg să riște într-o zi cu ceață, încercând să treacă granița înot sau să străbată câmpurile de porumb când nu se uită nimeni. Alții își iau riscul și mai mare de a cere să plece din țară, dar sfârșesc prin a fi hăituiți și după ce ajung dincolo...

Atmosfera cărții e creată expert și obsesiv din cioburi de amintiri, care includ de la mici detalii familiare (duzii, păpădiile, etc.), până la versurile cântecului „Cine iubește și lasă” sau altele, probabil fictive, nefamilia-re și bolnave. Exemplele merg de la organele de animale din frigider, secvențele înfiorătoare din abator, pozele-secvență ale sacrificării vițelului, iepurele ce ajunge să fie servit la masă, mici observații care creează o atmosferă maladivă, degradată, coruptă. Din colaje de cioburi de memorie se reconstruiește imaginea terorii, a neputinței și a disperării.

Nimeni nu scapă de acest calvar, copiii devin victime, martori și complici și cresc contaminându-se.

Un episod în care emigranții găsesc normal să prindă porumbeii primăriei germane și să-i mănânce, căci doar sunt destui, și doar „stau ca proștii”... e, poate, inspirat din episo-

dul, larg popularizat în presa occidentală, al emigranților Est-europeni care au mâncat lebedele din orașele vestice. Faptul că, în acest caz, o nemțoaică venită din Est se gândește la acest lucru poate sugera că nimeni nu e imun, că relele se învață și se întind, se multiplică, se amplifică.

Cartea este inteligent și frumos scrisă. Proza are poezie, iar volumul are forță și claritate.

Este oare o imagine completă a realității acelor ani? Nu este. Deși cartea e inspirată de o anumită perioadă, ea nu se vrea o imagine a complexității realității de atunci. Sunt omise încercări oneste de a se face schimbări dinăuntru, rezistența inițială din munți, speranța naivă că americanii n-or să stea cu mâinile în sân și vor interveni pozitiv, decența celor care au ales să nu îmbrățișeze murdarul, coruptul, ca să supraviețuiască. Lipsesc eroismul celor care i-au ascuns prin poduri, cu riscuri asumate, pe cei urmăriți pentru convingerile lor, frumusețea ajutorului dat aproapelui aflat în sărăcia lucie și fără speranță, curajul celor ce au păstrat capul sus, în demnitate. Au fost și dintre aceia. Cei care au refuzat să ia mită, să toarne, cei care au ales să spună adevărul într-o lume dominată de minciună, cei care au reușit să câștige atât respectul torturului cât și al călăului.

Sigur că relevarea nuanțată ar fi diluat mesajul. E probabil și mai ușor să creezi o imagine alb-negru, decât una multicromatică. Mai cred că nici n-a fost greu să se găsească exemple de corupție, doar erau pe toate drumurile. Așadar, Herta Müller a abordat o poziție clară, universal acceptată, că dictatura e rea, iar aceea anume, rea de tot. Poate că parte din succesul cărții se datorează chiar acestei poziții deliberat alese. Cu toate acestea, dacă ea n-ar fi fost scrisă superb, așa cum este, cu poezie splendidă, în proză, creând frumusețe din anormal, urât, vicios și bolnav, cu imagini pline de forță, care ating corzile cele mai intime ale decenței umane, nici chiar luarea unei poziții larg acceptate nu ar fi transformat acest roman în succesul prezent. În plus, filtrând detaliul și complexitățile specifice unei dictaturi anume, cartea ajunge să se aplice oricărui regim totalitar, transcendând timpul, locul și cultura care au inspirat-o.

MILENA MUNTEANU

Scoală-te și scrie

Dumitru Nicodim, cunoscutul autor de „rumaiate” (traduse în italiană și franceză), care și-a luat pseudonimul de Romar (de la Omar Kayyam), scrie și proză de bună calitate.

Autorul s-a născut la 16.02.1951 în satul Sălcioara, comuna Jurilovca, județul Tulcea. Tatăl său care s-a opus colectivizării fiind închis în repetate rânduri și internat în spitalele de nebuni, a sfârșit omorât în propria-i locuință în anul 1982. Decăzut din drepturile părințești încă din anul 1967, copilul devine asistat al caselor de copii din Năvodari și Tulcea.

Fiind foarte studios, absolvă Facultatea de Energetică din cadrul Universității Politehnice București (în anul 1976) obținând apoi doctoratul în hidroenergetică. În acest domeniu a lucrat ca șef de șantier la hidrocentralele de pe râul Olt: Govora, Strejești, Drăgănești și Rusănești.

În perioada 1990-1992 a urmat Școala Superioară de Jurnalistică și Relații Publice.

A mai realizat construcțiile pentru scenografia unor filme regizate de Nicolae Mărgineanu.

Este membru al Societății Române de Inforenergetică și bioterapeut radiestezist.

Aceste ultime activități îl fac receptiv la mesajele unor entități spirițuale din lumea de dincolo, ceea ce se petrece în romanul *Scoală-te și scrie* (Libris Editorial, 2017)

pe care îl comentăm în continuare.

Entitatea este o femeie care a murit la 45 de ani și care îi cere imperativ să-i scrie viața pe care ea i-o povestește în decursul a șapte nopți. „Scoală-te și scrie!” – este porunca ei. Spiritul femeii care dictează textul se fixează asupra vârstei de 19 ani, când încă era o copilă/adolescentă. Stilul este pe măsură, de o sinceritate dezarmantă. Fata se numește Maria și s-a născut la 23.05.1946 în satul Necrilești, comuna Întregalde, raionul Alba-Iulia, județul Hunedoara. Între părinții ei, Vasile și Floarea, era o diferență de 20 de ani ceea ce îl făcea pe bărbat foarte gelos, chiar violent. Fetița a avut încă din copilărie o viață grea, încă de la trei ani mergea cu animalele la păscut. Părinții mor de tineri, tatăl în urma unei căzături din podul improvizat pentru depozitarea fânului în grajd, iar mama de tuberculoză, neamurile nevoind s-o interneze într-un sanatoriu.

Viața fetei devine foarte grea, îmbolnăvindu-i-se mama nu mai poate

urma clasa a IV-a, trebuind să vadă de animale și gospodărie.

După moartea mamei, este luată sub tutelă de mătușa Paraschiva din satul Ivănești.

Aici se simte străină mai ales că fiicele mătușii Emilia și Ionica, o priveau de sus.

Continuă școala și visul ei este să devină învățătoare.

La începutul Noptii a III-a, entitatea îi dezvăluie scriitorului că scrisul său o eliberează și că prin acesta trăiesc și părinții ei dragi. Într-adevăr, lucrurile care dispar trăiesc în literatură. În timpul vieții, Maria se simțea foarte singură întrucât nu aveau timp să meargă prea des la biserică. Iată ce spune Maria: „În rest, bisericile mele au fost Munții Ciumernii și ai Căpățânii, Dealul Fășenje, pădurile verzi, poienile înflorite sau albe de zăpezi când îngheța și sufletul în mine. Biserica mamei a fost mușuroiul uriaș de lemne acoperit cu pământ în care focul ardea mocnit să le transforme în mangal. Din mușuroiul mare ca o cupolă uriașă de catedrală ieșeau fuioare de fum albastru cu miros de tămâie prin care se lega de cer să-i dea căldură la tălpi celui fără de moarte, cum zicea ea în glumă.” Mama fabrica mangal pe care îl vindea la Alba.

În afară de natura soră, alt mijloc de alinare a suferinței îl constituiau cântecele pe care le inventa fetița și pe care le cânta când era singură cu animalele la pășune.

Dar timpul trece, Maria își continuă școala, termina clasa a IV-a, urmează clasele V-VIII, absolvă cu note bune și reușește la admitere la liceu, îndemnată de directorul Cârnaț Isidor care vorbește cu mătușa ei.

În primul an de liceu este trimisă prin organizațiile UTM și PCR în tabără la Năvodari și aici se simte, fără griji și fericită.

În sfârșit termină liceul și devine învățătoare. Visul ei cel mai fierbinte i s-a împlinit.

Maria devine învățătoare la Întregalde, își ia toate gradele didactice și este iubită de elevii cărora le predă cu drag toate cunoștințele acumulate. Se mărită și împreună cu soțul ei (care o mai supăra mergând cam des pe la cârciumă) își construiesc o casă frumoasă în comuna menționată. Casa era deschisă tuturor prietenilor.

Maria moare prematur, de infarct, în anul 1991, la 45 de ani, după ce a lucrat la pregătirea nunții unei nepoate. Fratele scriitorului Dumitru Nicodim – Romar, preotul Eugen i-a cântat prohodul.

Odată, pe când Maria trăia și părin-

tele Eugen cu o echipă de muncitori construiau casa parohială, scriitorul se afla și el acolo. Maria aduce de mâncare muncitorilor și îl întâlnește pe Nicodim, citindu-i sufletul curat. Iată ce spune entitatea: „Privindu-te, am văzut în adâncul sufletului tău cum vedeam în mine. Te-am întrebat: tu ești? Și mi-ai răspuns: *eu sunt*. Dar nu știai ce spui Eu mă gândeam la suferința mamei mele și la toate câte ți le-am spus.”

După ce Maria îi dictează viața scriitorului, acesta merge la mormântul ei din Întregalde și-i aprinde o lumânare. Apoi se informează de la cei care au cunoscut-o, despre viața ei. Faptele relătate de entitate se confirmă. Valeria M. a asistat la moartea eroinei. Afirmă că, după atâta pregătire a mesei de nuntă, Maria se simțea obosită și mergea greu. Deodată, a ieșit din ea o sferă albă cam cât o minge de tenis care s-a rotit lent. Valeria a vrut să o prindă dar Maria se împieticea și aspijinit-o conducând-o și întinzând-o pe pat. Sfera dispăruse.

Cartea aceasta povestește despre viața după moarte, așa cum o fac câteva alte scrieri interesante, între care aş aminti cartea semnată de James van Praagh – *Mesaje de dincolo de moarte*. Despre povestea descrisă, Dumitru Nicodim – Romar – ne spune că fiecare să creadă ce vrea. Pe de o parte, avem aici o problemă de credință care ne propune meditație profundă, dar, după părerea mea, problema este alta. Dincolo de problema credinței trebuie să decidem asupra talentului literar cu care e scrisă. Și aici avem o confirmare a artei lui Dumitru Nicodim – Romar.

LUCIAN GRUIA

OCHII ÎNȚELEPTULUI ÎN LUMINA INTERIOARĂ

Dară ochiu-nchis afară, înlăuntru
se deșteaptă.
Eminescu, *Scrisoarea III*

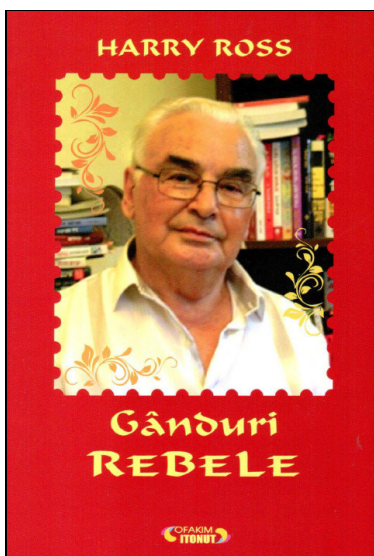
Cu câteva zile înainte am primit cel mai frumos cadou cu care mi-am însoțit venirea noului an. Dragul meu prieten, Harry Ross, cu acea delicatețe care-l caracterizează, mi-a dăruit o carte: *Gânduri rebele*, pe care, așa cum fac întotdeauna când mă fericește cu o nouă creație a sa, am lecturat-o aproape fără să o las din mână. Acest magician al slovelor cucerește de la prima pagină și nu te lasă până când, cu regret, constăți că ai terminat de citit și te încearcă dorința să o iei de la capăt.

Faptul că sunt de mai bine de un deceniu unul dintre prietenii lui Harry Ross, lucru cu care mă și mândresc, m-ar putea face un posibil lăudător al operei sale doar pentru acest fapt, prietenia, iar în acest caz, fără să fiu singurul, aș fi subiectiv.

Am însă alături de mine, ca argument al obiectivității, opiniile unor oameni pe care îi respect și pe care îi apreciez în mod deosebit pentru ceea ce ei au făcut în viață și încă mai reușesc să facă.

„Acest scriitor strălucit, care a știut să se reconstruiască din bucățele, care a știut să-și refacă viața sfărâmată de bocancii nemiloși ai nazismului, își uimește mereu cititorii cu prospețimea și diversitatea publicațiilor sale” Am citit-o pe doamna Doina Meiseles, editorul acestui volum, dar și vocea de primă importanță a culturii israeliene de limbă română, directorul celei mai importante publicații de limba română din Israel: Jurnalul Săptămânii.

„Harry Ross este unul din puținii scriitori israelieni de limbă română cu o vastă operă literară ce cuprinde capodopere în diferite genuri literare: liric, epic, dramatic, cât și în creația sapiențială la limita paremiologiei: reflecții, sentințe, maxime, enunțuri gnomice, cugetări, să le numim aforisme, exprimând prin sintagme caracteristice pentru noțiune idei și gânduri, aluzii și comparații privind moralitatea,

comportamentul uman în maniera unui anumit profil moral-psihologic, emoții și sentimente, trăsături specifice semenilor noștri”. Sunt cuvinte preluate, cu tot respectul, din prefața pe care distinsul și eruditul scriitor Arnold Hellman o dedică volumului despre care vorbim.

Presupunând că numai aceste două păreri ar fi scrise despre Harry Ross și tot aș avea curajul să spun la rândul meu că maestrul scrierilor înțelepte este un dar de preț pe care divinitatea ni l-a făcut nouă, contemporanilor săi. Dar nu, vă asigur că mulți alți scriitori valoroși, ori doar oameni care l-au cunoscut și citit au avut cuvinte de laudă pentru complexa sa operă literară.

Personal nu am nici o uimire față de scrierile sale fascinante aparținând unor varii domenii: poezie, proză scurtă, roman, aforism, memorialistică ori eseuri. Nici faptul că iată, la o venerabilă vârstă, după o viață lungă și deloc lipsită de drame, în condițiile în care unele funcții ale corpului fizic își cam arată slăbiciunile, Harry Ross reușește să rămână același autor prolific, plin de înțelepciune și umor, fermecător și generos cu mulțimea sa de admiratori.

Pe undeva chiar cred că harul său vine, cam la fel precum la anticul Homer ori mai apropiatul de noi, Borges, din acea mirifică transformare produsă atunci când ochii încep să se scalde mai mult în lumina interioară, acea lumină strălucitoare, dar insesizabilă pentru simțurile noastre, lumina spiritului. Acolo unde, de-a lungul vremurilor s-a adunat nu numai experiența de viață

ci și trăirile sufletești, emoțiile, iubirile, cunoașterea, dar și miracolul dăruirilor percepute ca fiind puntea cea mai trainică a omului cu umanitatea. Și, iată cum puținii aleși care se pot bucura de această mirifică transformare pot deveni chiar exemple demne de a fi urmate, chiar dacă șovăielile firești ale fiecăruia dintre noi, mult prea ancorați în derizoriul cotidian, sunt de înțeles.

Cred însă că lecturând acest volum putem găsi puterea de a ne privi așa cum suntem, ne putem regăsi în ființa noastră profundă, mai buni și mai iubitori de oameni, așa cum ne învață să fim Harry Ross prin exemplul întregii sale vieți.

În mod absolut firesc volumul începe cu un imn închinat Ierusalimului cel istoric, dar și cel spiritual, inima milenară a poporului ales: ***Tu ai fost și ai rămas coroana/Pilda pentru cei robiți,/Pentru cei care au crezut și cred/În cuvântul Celui de Sus. (Gânduri despre Ierusalim).***

Precum vedem, nimic emfatic, totul simplu, convingător, cu dăruire și respect pentru un adevăr de nezdruccinat, chiar dacă știm foarte bine că nici contestatarii adevărului nu lipsesc din această lume.

Mai apoi îl găsim pe acel Harry Ross bonom, înțelept, cu mult umor, dar și consistență în gândire și rostire, cel care, oarecum șăgalnic precum buncii din povești, ne dă sfaturi pe care, ce bine ar fi, dacă le-am urma. ***Se recomandă tuturor,/o baie zilnică de umor, sau: Să fii fericit cu ceea ce e al tău,/E lucru mare, zău!, dar și: Dacă sufletul e mic/ Și omul mare e pitic.*** Vom găsi în carte zeci de asemenea perle de gândire și bine ar fi să le parcurgem cu atenție fiindcă precum ne spune autorul: ***Copiii iubesc mai mult aventura/ decât învățătura.***

Savuros și capitolul *Glume rebele*, capitol în care, ca orice bun evreu care știe să înfrunte vicisitudinile vieții glumind pe seama greutăților, autorul ne convinge că este, cel puțin un colecționar de anecdote din cele mai diferite medii și straturi sociale, dovedindu-se astfel un demn urmaș al lui Shalom Alehem ori al lui Cilibi Moise (născut Froim Moise, 1812 - 1870).

Partea a III-a a *Gândurilor Rebele*, consistentă, profundă și provocatoare de interogații merită citită literă cu literă fiindcă este de o densitate a→

MIHAI BATOG-BUJENIȚĂ

ideilor care poate părea greu de parcurs, dar haideți să ne amintim că în viață nu drumul ușor a fost cel plin de satisfacții ci acela greu din care am avut de învățat multe și ne-a rămas în minte ca o izbândă, o victorie, care ca orice victorie, ne-a ridicat puțin chiar și în proprii noștri ochi.

Din acest capitol citez doar: **Refuzul iubirii e un viciu al firii.** Nu vă lăsați amăgiți de aparenta simplitate a acestei aserțiuni! Încercați să o aprofundați și veți constata că ar fi foarte greu de explicat la o eventuală întrebare de tipul: de ce?

Acesta fiind și misterul scrierilor lui Harry Ross, o fascinantă dihotomie care pornește de la o tulpină aflată în perimetrul aprecierii directe și o ramificație atât de fastuoasă încât ai toate șansele să te rătăcești printre sensuri și diferite interpretări.

Așadar, cititorule, nu trece cu viteza peste scrieri pentru că nici nu știi ce poți pierde cu propria ta superficialitate.

Aproape așa cu te aștepți, cartea se încheie tot cu o poezie intitulată simplu: **Om.**

De fapt este un eseu versificat al condiției umane, un fel de apologie a celui fără de care: **Totul ar fi pustiu: Vânt, nisip și piatră/Și câinii care latră!**

Când termini de citit îți vine să spui precum crupierii din sălile de joc unde roata ruletei seamănă de multe ori cu o viață de om: **rien ne va plus!**

Monseniprul Ghika, Timbru

Monahul de la Rohia, în dialoguri literare

Cunoscut prin cărțile sale de căpătâi, intitulate „Jurnalul Fericirii ” și „Dăruind vei dobândi ”, Nicolae Steinhardt a cucerit publicul larg nu numai în mediile bisericești, ci și în cele culturale, naționale și internaționale. Monografiile, cronicile, dicționarele, evocări, emisiuni de radio și televiziune, înfățișează oamenilor un monah sincer, deschis, care a abordat în mod admirabil cuvintele Mântuitorului ce i-au robit inima. El s-a bucurat de prietenia unor oameni minunați, cărora le-a acordat cele mai frumoase interviuri și dialoguri literare. Unul dintre aceștia este preotul și poetul Ioan Pinte, devenit ucenicul său cel mai devotat, căruia avea să-i împărtășească tainele vieții sale. Drumurile lor s-au intersectat la vremea unei binecuvântate clipe, când s-au întâlnit în acel spațiu de mare sfințenie, la mănăstirea Rohia. Era un loc pe care Ioan Pinte îl frecventa încă din copilărie, după cum îl descrie în amintirile sale : „Un drum șerpuit care urca printr-o pădure, pe un deal. Mergeam acolo în copilărie, cu mama. Era un decor care mi se părea de basm, ireal. O pădure transformată de anotimpuri, adâncă, bătrână, plină de șoapte și de mister ”. Magia acestei priveliști l-a fermecat și l-a însoțit pretutindeni. Rohia a devenit pentru el o mănăstire de suflet, iar episcopul Justinian, pe care-l cunoscuse în acei ani, avea să-l lipească pentru totdeauna de acest spațiu. Aici a descoperit cea mai mare bibliotecă din Transilvania, care îl atrăgea ca un magnet. Cuprindea cărți din diferite domenii : literatură, teologie,, filozofie, istorie, știință și altele. Atracția devenea tot mai mare și revenea acolo ori de câte ori simțea că are nevoie să se încarce spiritual. Într-un moment de revelație, sau de premoniție, când se afla în anul II la liceul din Beclean, a fugit la Rohia, hotărât să rămână acolo pentru totdeauna. „Am stat doar câteva luni. Într-o bună zi, a venit după mine miliția, dar și inspectorul de română, un om extraordinar, care avea să mă ajute după aceea. M-au convins să mă întorc în lume și am făcut-o cu inima îndoită, pentru că mă despărțeam greu de locul acela. În realitate, o parte din mine a rămas acolo, și am știut

întotdeauna că o să mă întorc cumva într-o zi ”. Despre Nicolae Steinhardt a aflat tot de la episcopul Justinian, dar și din articolele publicate în revista „Steaua ”, pe care le citea cu nesaț. Pe viitorul său magistru l-a cunoscut personal în anul 1980, la o întâlnire din cadrul cenaclului „Seaculum ”din Beclean, apoi la Bistrița și în nenumărate rânduri la Rohia, momente care au pus pecetea unei mari prietenii ce îi vor marca drumul în viață, așa cum, plin de satisfacție, avea să spună mai târziu: „El mi-a deslușit cumva drumul. Avea această vocație, a maestrului, dar eu simțeam între noi legătura, în primul rând sufletească. Și pe viață. M-a vegheat întotdeauna, s-a interesat întotdeauna de ceea ce făceam și ceea ce eram, a fost lângă mine mereu, apoi lângă mine și familia mea, pe care îndrăznesc să cred că a iubit-o, căci a făcut față de noi gesturi extraordinare ”. Și câte n-a învățat de la el prin lecțiile predate în aer liber, care însemnau înainte de toate o chemare înspre cea mai frumoasă vocație. Legătura lor intimă, caldă, sufletească s-a păstrat până la 30 martie 1989, când Nicolae Steinhardt s-a stins din viață. Înainte cu două zile îi trimisese o scrisoare testamentară : „Dragă Ioane, o duc din ce în ce mai greu cu angina pectorală. Crize din ce în ce mai dese și mai dureroase. Se prea poate să nu mai am decât puțin... Aș dori totuși să încerc să las în urma mea o dovadă, o mărturie de credință creștină ”. Și într-adevăr i-a lăsat moștenire manuscrisele și→

MIRCEA DAROȘI

dactilogramele păstrate în secret la Rohia, documente care, au stârnit apoi valuri scandaloase. Mărturisirile monahului nu s-au risipit însă în neant. Ioan Pinte a așternut în volumele „Primejdia mărturisirii”, o carte document care punctează momente esențiale ale itinerarului spiritual al lui Nicolae Steinhardt și „Mic jurnal discontinuu : însemnările unui preot de țară”, despre care se spune că „are meritul de a fi marcat ieșirea la rampă a unuia dintre spiritele „noi”, dar autentice ale Ortodoxiei românești, care are multe de spus, mai ales pe fundalul mânjit de fariseisme contemporane”. Atras de personalitatea marcantă a monahului de la Rohia, scriitorul Nicolae Băciuț a întreținut cu el un dialog epistolar între anii 1986-1988 pe cele mai diverse teme, realizând volumul „Între lumi”. Apoi, Zaharia Sângeorzan îi propune părintelui să răspundă zilnic la câte o întrebare, începând din 11 ianuarie 1988. S-au adunat 365 de răspunsuri, până în ziua în care, Nicolae Steinhardt a murit. Erau întrebări privind teologia, literatura, etica, angajarea politică, societatea și identitatea noastră, ca și raportarea sa la reperiile culturii române. Răspunsurile, de fiecare dată spontane și pline de vervă, demonstrează profunzimea, bunul simț, permanenta vioiciune a unui spirit deschis către oameni și cărți. Dacă viața lui a fost un lung șir de suferințe, fiind condamnat la 12 ani de muncă silnică, sub acuzația că a uneltit împotriva regimului comunist, trecând prin închisorile de la Jilava, Gherla și Aiud, nici opera sa n-a scăpat de ochiul vigilent al Securității. Manuscrisele sale erau confiscate, iar cele ajunse la tipar, cenzurate. Chiar și înmormântarea a fost supravegheată de securitate. Abia după 1990, opera lui Nicolae Steinhardt a intrat în atenția editorilor și a celor interesați de personalitatea acestui reprezentant al culturii și spiritualității românești. Printre cei care au compus portretul fascinant al lui Steinhardt se numără personalități teologice și culturale, de la părintele Mina Dobzeu, cel care l-a botezat în pușcăria comunistă, episcopul Justinian Chira al Maramureșului, care l-a uns în monahism, sau starețul mănăstirii Bixad, Emanuil Rus, scriitorii Virgil Bulat, Alexandru Vlad și nu în ultimul rând Ioan

Pinte, Zaharia Sângeorzan și Nicolae Băciuț, despre care am amintit mai înainte. Nicolae Steinhardt a rămas pentru contemporaneitate un model de intelectual rafinat care și-a trăit viața într-o perpetuă căutare a fericirii prin cultură și credință.

Interogația sinelui pe veacul apus

Am primit, zilele trecute, o carte trimisă de artistul plastic Aurelian Antal, din Dorohoi. Este chiar cartea sa, apărută de curând la Editura Gea, din Botoșani. Are aproape patru sute de pagini și cuprinde „prozo – eseuri – poeme – plastică”. E o carte frumoasă. Aș numi-o un frumos album epico-liric, ilustrat cu numeroase lucrări de artă plastică ale autorului. Dar nu oricum, fiindcă există o legătură strânsă între „prozo-eseurile-poeme” și lucrările de artă plastică.

Dar cine este Aurelian Antal?.. S-a născut la Toplița, în 1947, unde a urmat cursurile școlii gimnaziale și cele liceale, după care s-a înscris la Facultatea de Arte Plastice din Iași, pe care a absolvit-o în 1969.

De aproape 40 de ani trăiește în Dorohoi, unde, în scurtă vreme de la absolvirea facultății, s-a impus ca unul dintre cei mai importanți artiști plastici botoșăneni, cu o abordare a unor genuri variate ale artelor plastic (pictură, grafică, sculptură, design ambiental și industrial, sculptură, scenografie). În prima perioadă a creației sale artistice, Aurelian Antal a făcut pictură obișnuită, în ulei. Însă voia altceva. Căuta ceva nou în artele vizuale, ceva ce nu s-a mai făcut. Neastâmpărul căutărilor a dus, în cele din urmă, la descoperirea unei tehnici

– aș numi-o revoluționară! – fiindcă avea să schimbe totul în ceea ce numim arte plastice, sau vizuale. A numit-o „Antsol” (Antal+solvenții organici și reactivi, chimici, folosiți în lucrările sale).

Așadar, culorile pe care Aurelian Antal le folosește în creația sa artistică nu sunt din cele ce se găsesc la magazinele de specialitate. Sunt culori originale, obținute prin procedee numai de el știute. Cineva l-a numit un „alchimist al culorilor”. Așa este, fiindcă toți putem vedea tablourile realizate de Aurelian Antal, însă nimeni nu știe cum și din ce se nasc ele. Tocmai datorită acestui fapt, este un creator unic în plastica românească contemporană. Prin tehnica sa creată, prin talentul său și prin modul unic în care folosește culorile Aurelian Antal creează o lume fascinantă, încărcată de semnificații multiple, născute din viziunea sinelui său.

Nu întâmplător deci a fost distins cu numeroase premii în țară și peste hotare: la Leipzig (ceramică), la Bruxelles (Talerul de Argint), la Cholet-Franța, la Madrid (Premiul „Extraordinary”); Premiul Eminescu și medalia „Teiul de Argint” (2006) și „Teiul de Aur” (2016), acordate de Editura Gea din Botoșani.

Dacă acceptăm ideea că Aurelian Antal este un „alchimist al culorilor”, aceeași afirmație o putem face și în privința scrierilor sale. Fiindcă un „alchimist” este el și în ceea ce creează ca scriitor, pentru că, așa cum se va vedea, demersul literar al său forțează limitele limbii, prin crearea de cuvinte și înțelesuri noi. Deocamdată însă vom spune despre **Interogația sinelui pe veacul apus** că este o carte cu multiple conotații filozofice, contopite într-o viziune „psihologist-abisală”, cum o numește autorul.

Este foarte greu să-l încadrez pe Aurelian Antal într-un curent literar. Poate doar în postmodernism, însă și aici cu semne de întrebare. Fiindcă toată creația sa literară, cuprinzând prozo-eseurile și prozo-poemele, este una atipică. Cum de fapt este și pictura sa. Așa este și poezia contemporană, devenită un fel de proză scrisă în rânduri suprapuse vizual, cu un conținut de monolog reflexiv, cu multe întrebări și exclamații, menite să deschidă noi orizonturi revelatoare. →

ILIE ȘANDRU

Ceea ce face Aurelian Antal în cartea la care ne referim este un demers introspectiv mitologic-filozofico-plastic, realizat dintr-o perspectivă personal-individuală, dar și din una istorică, referitoare la istoria noastră națională. În prozopoeemele sale, autorul folosește, cu abilitate, arhietipuri, simboluri, leit-motive, aparținând mitologiei, religiei și filozofiei. Începutul îl face tocmai de la protopărinții religioși, dar neascultători, ai omenirii: Adam și Eva, ajunși „într-o grădină, la vreme de soroc,/ culegători/ desprindeau forme urcate din humuri pe ramuri cu rod/ uitând în fapta lor de cel ce pus-a sămânța/ într-un joc de noroc”(…) mușcând din fructul oprit, Eva și-Adamul și-au descoperit/ partea de jos a extazului, lucrarea cârnii, exteriorizând/ sonorice, prima vocală, prima silabă/ a mirajului nașterii în cuvânt/ învățare pentru numirile viitoarelor conduite de conținut/ pe-a tuturor știutelor nașterii în precuvânt/ din marele melc cosmic”(Preambul).

Din această „lucrare a cârnii”, de la care pornește autorul în demersul său, el ajunge, în finalul acesteia, la „lucrarea pielii”, ca un scut exterior și interior al cârnii, folosind același discurs în orizontul tradițional mitologico-religios: „Lucifer,/ cel responsabil / de-orgoliile ce-s viscerate plastelinei / (...), mistificându-se-n humaticul zelos pielos, / gelos genezei și-a toatelor ce sunt / pe jumătate ascuns scripturei / și-a dat în timp acest răspuns:/Așa este!? Așa să fie! Și-am să fac sac de / păcăleli, din pielea celui ce a mușcat / din măr!?(Pielea). Este ultimul prozo-poem al cărții, definitoriu pentru ceea ce autorul concepe prin „lucrarea pielii”, plecând de la pielea sa individuală ajunge la pielea Lumii, a percepției exterioare, apoi înspre pielea artei, a trăirii interioare, cu valențe mistico-religioase. Acestea s-ar părea să fie coordonatele între care se consumă destinul uman: carnea și pielea, devenită un intermediar celorlalte organe de simț trupești, justificând deopotrivă incursiunea în arta imaginii și în cea a cuvântului. Alăturarea cuvântului și a imaginii, în carte, concretizate prin vers și pictură, este emblematică, fiindcă se explică una pe cealaltă. Fiindcă amândouă se

constituie expresie ale aceluiași elan afectiv.

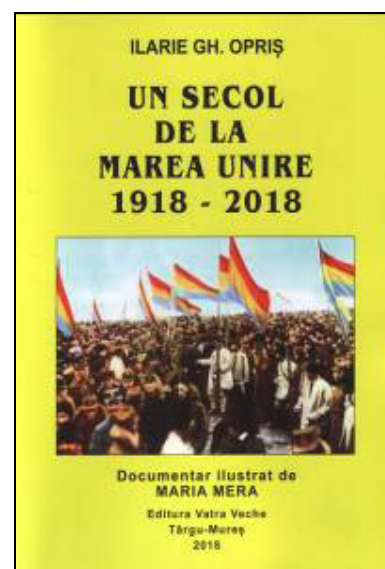
Pornind de la „lucrarea cârnii”, până să ajungă la „lucrarea pielii”, Aurelian Antal ne conduce, în postură de poet-ghid, prin istoria și cultura națională, cărora le dedică un lung șir de prozo-poeme (*Țara mea; Blaga, poetul Gheșiei-Alfa; Necuvinte.. Cuvânt-Tu Nichita Omega; Rugăciunea de la Toplița Română; Pășitor prin nordul Basarabiei(Ava Grigore); Peste pământene trăiri senzboară Eminescu; Romanța de la Toplița etc. etc.* Călătoria începe însă cu un... Alfabet al Limbii române, văzut însă printr-un *Alfabet de ziceri de Alfabet*.

În toate acestea autorul apelează la un demers epico-liric care forțează de multe ori, așa cum spuneam la început, limitele limbii, folosind cuvinte și înțelesuri noi, prin schimbarea valorilor gramaticale, precum: *flăcărit, solzuit, gogoșenie, înzburare, învorbit, vântuit, nemurit, fereștrii, carnicol, păhărit, împăturare, înfiruire etc.etc.* E vorba aici de strădania scriitorului, iscoditor de nebănuite sensuri, de a îmbogăți limba, fiindcă, ca și în artele vizuale, Aurelian Antal este un neastâmpărat căutător. El se află mereu în căutarea sinelui. De aceea e greu de înțeles ce ne spune poetul despre sine, fiindcă transgresarea limbii urmează, în chip logic aceleia a simțurilor: „Am văzut și nu cu privirea / am înțeles și nu cu rațiunea / am auzit universul cântând dar nu cu urechile cârnii / și-am pipăit cerul cu degete desprinse din teaca umană, / rebotezându-mă cu plasma nemărginirii iubirii; / și-am știut c-am murit trupuit dar viat duhuit, / între spații nemateriale într-o nesfârșită zi / și-n înfinită lumină!”(Regăsirea).

Ne dămirim mai bine atunci când Aurelian Antal se dedinește pe sine ca scriitor: „Scrișul pentru mine este o adiacentă obligată de instanța gândirii să slujească mecanicii în spectacolul artelor vizuale(...) ca o verigă din lanțul vrut a se lega bunul mers al căutării și regăsirii de sine ca să pot spune că-s un plastician al scribului se simte poematic cum se emaciază timpul știind acum cuvântul din cuvinte ca punct înnăscător de drumuri prin zilele istoriei ce înmereu se-mbie la bine și frumos”.

Omagiu făuritorilor Marii Uniri

în pagini de carte, prin elemente biografice și portrete pictate

Apariția unei noi lucrări editoriale este un motiv de bucurie, cu atât mai mult cu cât cartea care apare este un frumos prinos de cinstire adus celui mai important moment din istoria neamului românesc, făurirea României Mari, precum și celor care, prin faptele lor minunate, și-au adus aportul din plin la împlinirea dezideratului de veacuri. Cartea distinsului om de cultură mureșean Ilarie Gh. Opriș, intitulată „Un secol de la Marea Unire 1 Decembrie 1918”, Documentar ilustrat de Maria Mera, este dedicată, prin cuvânt și imagine picturală, acelor care fac parte din galeria marilor oameni ai țării, care au scris pagini de o neîntrecută frumusețe istorică și au contribuit la realizarea unității de neam. Cartea cuprinde elemente biografice precum și portrete pictate ale unor ilustre personalități de nivel național, dar și a unor distinși oameni ai pământului mureșean care au contribuit la Marea Unire. Cartea cuprinde și o serie de cronici ale unor evenimente culturale, unde a fost prezentată expoziția cu picturile acestor personalități cuprinse în carte. Sunt prezentate aici figurile unor mari bărbați de stat, ale unor oameni ai Bisericii și ai altor instituții, care, cu toții dimpreună și-au unit toate →

FLORIN BENGHEAN

forțele și energiile spre împlinirea idealului de unitate al românilor.

Istoria își reconstituie faptele sale mărețe prin multe căi. Imaginea actului istoric și efectele pe care le-a produs în viața poporului nostru, o realizăm integral, numai dacă o privim și prin prisma faptului de cultură, nu numai prin documentul istorico-politic și militar. În cadrul fenomenului cultural intră, desigur și artele. Realizările picturale au contribuit din plin la conturarea momentului istoric, la impactul pe care l-a avut asupra societății umane, precum și la efectul transmiterii informației istorice pentru posteritate. Realizarea picturală transmite o istorie vie, activă, prezentă în momente și locuri extrem de importante. Observăm că din gama diversă a artei, pictura a fost una din cele care au exprimat mai pregnant evenimentul istoric, starea de spirit care a stăpânit întreaga suflare românească la acel moment.

Referitor la poporul român, momentul culminant al istoriei sale îl constituie desigur realizarea statului național român în cadrul Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.

Îl felicit pe autor pentru modul în care a făcut un exercițiu de aducere aminte și omagiere a celor care, mai de demult, au scris, o pagină în istoria neamului românesc.

Personalitățile cuprinse în acest volum sunt împodobite cu atâtea realizări, de la înălțimea cărora pot privi cu deplină bucurie spre anii cei mulți în care au trudit cu maximă osârdie, cu seriozitate, perseverență și înțelepciune. Numele lor va rămâne permanent legat de marile lor realizări, pe care le-au înfăptuit pe diverse planuri, realizări care sunt multe și importante.

Marii oameni, la care se referă prezentul volum, au avut o viață trăită în neconținută și stăruitoare muncă. Munca este o lege sfântă, ea este cea care îl înobilează pe om și-l urcă pe treptele ierarhice ale oricărei societăți moderne.

Omul care scrie istorie este cea mai mare valoare din această lume, atât prin creație cât și prin menire, iar noi ne valorificăm pe noi înșine dacă îl stimăm, prețuim și iubim, căci prin aceasta ne arătăm prin noi înșine valoroși și îl valorificăm și pe aproapele nostru.

Personalitățile cuprinse în acest volum sunt oameni valoroși, oameni pe care societatea s-a putut baza neconținută, sunt persoane care lasă în urma lor o dâră de lumină. Aducem un gând de apreciere și prețuire tuturor acestor personalități, pentru realizările pe care le-au întreprins, realizări prin care intră în istorie, scriind, cu sufletul, cu viața și cu faptele lor mărețe, pagini de o neîntrecută frumusețe, care se vor impune posterității ca o comoară scumpă, vrednică să fie păstrată și cinstită.

Personalitățile cuprinse în paginile acestei cărți sunt învăluite de un puternic și nobil sentiment patriotic, de o dragoste de țară care nu cunoaște limite.

Vasile Conta spune că „fundamentul moral al unui popor e patriotismul; fără el nu putem concepe o viață, dar încă un stat”.

Formarea conștiinței și conduitei patriotice urmează drumul formării comportamentelor morale. De obicei, se vorbește despre „sentimentul” patriotic, plasându-se patriotismul, în mod exclusiv, în planul afectiv. Dacă patriotismul s-ar limita numai la planul afectiv, el n-ar avea nici o valoare. Valoarea acestei trăsături morale constă în fapte, în comportamentul patriotic. Este vorba de identitatea națională, identitatea de conștiință națională și sentimentul apartenenței naționale.

Conținutul educației patriotice îl constituie patria. Patria este pământul stropit cu sângele strămoșilor, bogățiile naturale și realizările poporului, frumusețile peisajelor, evenimentele de luptă și sacrificiu prin care a trecut poporul, precum și bogățiile sale spirituale: limba, portul, obiceiurile din străbuni.

Toate aceste au susținut identitatea noastră națională peste capul tuturor vitregiilor vremii.

Aducem cuvânt de felicitare, însoțit de omagiul nostru de cinstire și prețuire autorului acestui volum, distinsului publicist, om de carte și de cultură veritabilă, Ilarie Gh. Opreș, care s-a preocupat ca acest volum să poată vedea lumina tiparului în condiții dintre cele mai bune. Îl felicit pentru seriozitatea și rigurozitatea de care a dat dovadă și de data aceasta, ca și cu alte multe ocazii similare și îi urez mult succes în activitatea viitoare a domniei sale.

AUREOLA NARCISEI

"Vino, vino, vino",
am auzit narcisa
chemând
pe Thomas de Aquino:

"Fără andrea,
fără fus,
fără fuscel,
cu slova lutului
și-a nevăzutului,
uite,
cum I-am țesut în scrisul nou -
aureola!"

Poate și-acum îți poartă
tot corola,
asemănarea-n cântec de demult,
din prima săptămână
a lumii,
când, după ce-ai oftat cu greu în
palmă,
s-a luminat zidirea Ta, din cântec
într-un altar
de flăcări și țărână.

PSALMUL POLENULUI DE CENUȘĂ

Ca să-mi purceadă rândul, semn pun
ca spaniolii,
Spre-a ști că întrebarea de două ori
te strigă.
Tot ce-nverzise taina, scăpă de sub
verigă.
Ce violet - bemolul, îndurerând
magnolii!

- Și de-o să afle apa? - Ei, și! Las-o
să știe,
Că lacrima i-e rudă, înnegurând
departe,
Pe unde curcubeul se bea sfios din
moarte,
Spre-a ninge-apoi diezul pe cetina-
mi târzie.

Iubirea nu-i speranței și nici
credinței roaba.
Ce-i veșnic totdeauna a râs de tot ce
timp e.
Cum și-ar purta coroana, din scris de
spin și ghimpe?
Crezi roua, plânsul nopții, că-i
ochiului degeaba?

Nici colbul din nădejde, nici praful
din credință,
Polenul de cenușă dă focului ființă!

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

ÎNTÂLNIRI ÎN SPAȚIUL VIRTUAL

EUGEN STANCU

Istoric. A publicat *Politics and Science Fiction: Science Fiction in Communist Romania 1955-1974* (VDM Verlag, 2008); a editat împreună cu Richard McMahon și Hanna Orsolya Vincze *Cultures of Communication: New Historical Perspectives*, număr special al *European Review of History* (Routledge, 2009). A tradus *Crearea Europei de Est: de la preistorie la postcomunism* de Philip Longworth (Curtea Veche, 2002). Este director al Asociației Eurocentrica și cadru didactic asociat la Facultatea de Istorie, Universitatea din București.

Veronica Pavel Lerner: *V-am întâlnit în 2013, când am dat întâmplător peste platforma electronică "LaPunkt", unde am descoperit nume de valoare ale colaboratorilor și pe care, am aflat ulterior, ați înființat-o împreună cu câțiva colegi. Înainte de a formula alte întrebări, v-aș ruga să-mi descrieți puțin parcursul vieții dv.*

Eugen Stancu: M-am născut în Turnu Măgurele, județul Teleorman în 1978. Aici mi-am petrecut copilăria și adolescența. Am avut șansa să întâlnesc dascăli extraordinari în acest orașel. Aș vrea să-i amintesc, în mod deosebit, pe profesorii **Traian** și **Ștefania Panea**. În plus părinții mei își făcuseră o bibliotecă bună cu ce apăruse prin anii 60, 70 și 80 în România. În liceu am fost preocupat mai degrabă de literatură, filosofie, istoria artelor și istoria religiilor. După liceu am urmat istoria în București. Aici l-am cunoscut pe profesorul **Lucian Boia**, cu care mai târziu aveam să fac și o carte de convorbiri.

Subiectul lucrării mele de licență a fost unul mai neobișnuit pentru un student la istorie. Titlul a fost: "Utopie și Politică. Literatura Științifico-Fantastică în perioada 1955-1974". Am continuat cu aceeași temă la Central European University, o universitate americană în Budapesta, de unde am obținut Masteratul și Doctoratul. Am mai avut stagii de cercetare la Liverpool University, Universite de Lausanne și un an *Chevening Scholarship* la Oxford, Lincoln College.

Nu sunt un fan mare al literaturii *science fiction*, cu toate că genul are capodopere incontestabile. Însă ceea ce am urmărit în cercetarea mea a fost să înțeleg felul în care s-a gândit, imaginat și internalizat viitorul în perioada comunistă. Iar literatura *science fiction* și comunitatea din jurul ei, denumită *fandom*, au fost prisma prin care să explorez o dimensiune complexă a trecutului românesc recent. Am cercetat arhive, am făcut interviuri de istorie orală, a fost o aventură intelectuală deosebită. Teza mea de doctorat s-a numit "Engineering the Human Soul. Science Fiction in Communist Romania". I-am avut coordonatori pe **Sorin Antohi** pe atunci profesor la CEU, pe **Marsha Siefert** și pe **Leonid Heller** de la Universitatea din Lausanne. Dar am mai lucrat și cu **Catrionna Kelly** de la New College, Oxford. Am publicat o carte despre asta și mai multe articole.

Apoi am predat câțiva ani ca profesor asociat teoria istoriei la Facultatea de Istorie din București. Am cam încheiat episodul ăsta. Am început să lucrez în privat să fac consultanță de prezență publică pentru mediul politic și de afaceri. Altfel, nu am renunțat la istorie. Am început să fiu interesat de un alt subiect: *nostalgia*. Am pornit de la ipoteza că în anii imediat următori căderii comunismului, sentimentul nostalgiei (atât pentru perioada interbelică, dar și pentru regimul care tocmai se prăbușise) a articulat felul în care românii și-au construit discursul despre istoria națională. E o poveste mai lungă, de care m-am ocupat câțiva ani. Am pus punct acestei cercetări după un stagiu la IWM (Institut für die Wissenschaften vom Menschen /Institutul de Științe Umane) din Viena. Acum colaborez cu acest institut la organizarea unei școli de vară pe tema Demografiei și Democrației:

<http://www.iwmat/events/event/demo-cracy-and-demography/>

Dincolo de toate acestea, mai este aventura cu **LaPunkt.ro**. Totul a pornit 2013, și a crescut într-o comunitate intelectuală de spirite afine care schimbă liber idei prin intermediul unei platforme online. Și istoria asta ar merita povestită... Acum îmi dau seama că s-au strâns ceva lucruri în cei 40 de ani pe care îi am.

VPL: *Interesant parcurs! Eu vă cunoscusem doar datorită "aventurii" LaPunkt, cum o numiți dv, dar preocupările dv cuprind multe domenii, chiar foarte interesante. Aș începe totuși cu locul în care v-am întâlnit. Cum v-a venit ideea platformei LaPunkt.ro?*

ES: Totul a început în vara anului 2012, o perioadă irespirabilă în România. Pur și simplu se înfierbântaseră toate: societatea, politicul dar și mediul intelectual. A fost momentul referendumului pentru demiterea președintelui. Eu îmi terminasem doctoratul și revenisem în țară. LaPunkt a venit atunci că o rezervă de aer proaspăt. Am plănuit totul la terasele din centrul vechi în București împreună cu bunii mei prieteni **Ioan Stanomir** și **Cristian Vasile**. Am vrut o publicație în care să ne facă plăcere să scriem, să circulăm idei în mod liber fără să fim asociați diverselor coterii intelectuale sau tabere și orientări politice din România. Cred că am reușit. LaPunkt.ro a crescut de la o zi la alta, atât ca aflix de cititori cât mai ales ca număr și diversitate de autori. Echipa editorială s-a extins și ea: îl amintesc în mod special pe **Cristian Pătrășconiu** care conduce în LaPunkt o serie extraordinară de interviuri.

VPL: *Da, seria de interviuri a lui Cristian Pătrășconiu e remarcabilă, primul lucru marfa dimineața când mă scol este s-o citesc. Ceea ce îmi place la revista dv este calitatea și diversitatea articolelor. Aveți vreun criteriu de selecționare a colaboratorilor?*

ES: M-aș întoarce la motivația din spatele revistei. Ne-am dorit o publicație independentă, activă în piața ideilor. Autorii au venit la început din rândul prietenilor de idei și în timp, prin contaminare, cercul s-a lărgit. Astăzi **LaPunkt.ro** are peste 300 de autori; intelectuali consacrați, dar și tineri care se lansează prin noi în spațiul public. Niciodată CV-ul n-a fost o condiție. Mai degrabă citim→

VERONICA PAVEL LERNER

cu atenție materialele trimise de autori și decidem dacă pot fi publicate sau nu.

Vreau să spun că cea mai importantă dimensiune a relației cu autorii este colaborarea voluntară. Autorii nu sunt plătiți. Nu pentru că nu ar merita, ci pentru că nu există bani. Nu ne-am învrednicit să strângem fonduri pentru revistă. Nici nu avem o redacție fizică. Munca editorială o facem din locurile în care ne aflăm. Poate să fie în România, sau oriunde altundeva. LaPunkt.ro există numai grație entuziasmului editorilor și autorilor săi. Nu aș vrea să-l uit pe **Cristian Mazilu**, IT-istul nostru, care a crescut odată cu noi. Acum are propria companie IT și este pe ultima sută de metri să-și termine doctoratul în informatică.

VPL: *Sunteți, în redacție, o echipă de oameni tineri, "post-decembriști ai anului 1989". Cum puteți dv, ca făcând parte din generația care n-a cunoscut decât în copilărie "anii lumină" ai dictaturii ceaușiste, să detectați și/sau să pătrundeți în fenomenul de nostalgie al generației anterioare?*

ES: Am fost pionier, era să fiu comandant de grupă, însă am sfârșit numai responsabil pe clasă cu economisirea energiei electice. Apoi am mai prins un an de practică la cules tomate și ardei pentru fabrica de conserve din orașul meu. Nostalgie nu este prea greu de pătruns pentru că trăirea are mai mulți declanșatori ușor de reperat. În secolele 17-18, era considerată boala dorului de casă. A fost identificată la mercenarii elvețieni care luptau în diverse armate. Legat de nostalgie noastră, îmi amintesc o discuție pe care am avut-o cu **Ioan Albescu**, redactorul Almanahului "Anticipația" din România anilor 80. După ce mi-a descris cât de dificilă era munca redacțională în acei ani, mai ales datorită cenzurii sau a ofițerului de la securitate arondat publicației, mi-a spus că, totuși, a fost și bine. Am rămas perplex și l-am întrebat imediat, de ce? "Pentru că atunci eram tineri", mi-a răspuns.

Desigur, nostalgie se definește ca o întoarcere, sau mai precis, dorința de întoarcere la ceva trăit deja. Dar mai există și așa numita "ersatz nostalgie". Este același sentiment al dorului de revenire. Este puternic asumat, dar este împrumutat din

poveștile părinților, bunicilor sau din cărți. Și Don Quijote suferea de același lucru! Nostalgiea împrumutată a României postcomuniste a fost pentru perioada interbelică, pentru acel timp minunat, acel mers organic al istoriei care nu s-ar fi oprit dacă nu ar fi venit comunismul.

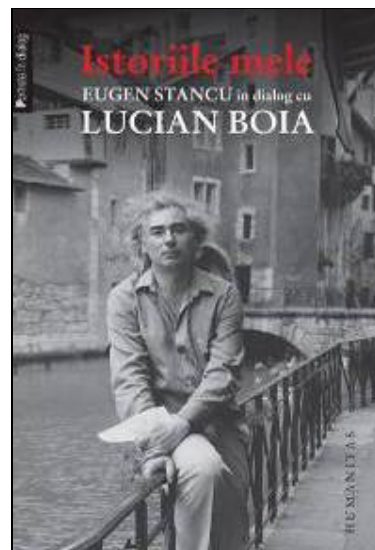
Apoi, pentru mulți care nu au reușit să-și organizeze viața în perioada tranziției, și comunismul a început să fie obiect al nostalgiei. După 1989 s-au schimbat multe și nu a fost chiar cum își imaginaseră oamenii la revoluție. Nu a mai existat statul paternalist care avea grijă de toate și, mai ales, nu mai era Marele Conducător. Tensiunea dintre aceste regimuri ale nostalgiei a determinat în bună măsură felul în care mulți români și-au articulat după 1989 povestea trecutului național. Ar fi fost bine să se fi oprit lucrurile aici! Însă nostalgiea s-a regăsit în preferințele românilor pentru diversele oferte politice pe care le-au avut în față în ultimele decenii. Prin nostalgie, în mod paradoxal, drumul către viitor trece prin trecut!

VPL: *Într-adevăr, nostalgiea este inseparabilă de om, ea se manifestă oriunde ar fi el. Personal, admir efortul generației dv de a înțelege în profunzime și cu detalii trecutul comunist al țării. În acest sens, câteva apariții editoriale la Humanitas și la alte câteva edituri sunt lăudabile. Și, dacă deja vorbim despre edituri, în România "self-publishing"-ul e în floare, micile edituri înfloresc. Calitățile aparițiilor sunt, uneori, discutabile. Ce părere aveți despre acest fenomen? E bun? E rău?*

ES: Asta depinde de felul cum definim binele și răul. Eu aș include *self-publishingul* în categoria *vanit*

Monseniorul Ghika

press. Majoritatea celor care aleg să publice așa o fac din dorința de a avea o carte semnată de ei cu care să se mândrească în față familiei, prietenilor etc. În cazul unor scrieri meritorii, aparițiile de tip *self-publishing* sunt o soluție temporară pentru că imediat o editură bună îl preia pe autorul în cauză, îi publică și îi face o strategie de marketing. Pentru orice autor, publicarea la o editură serioasă presupune, în primul rând, depășirea unor filtre de calitate. Apoi contribuția unui editor profesionist este vitală. Știu câteva astfel de cazuri în România. Altfel, *self-publishingul* s-a mutat semnificativ pe online în blogosferă. Asta este chiar bine pentru că lucrurile scrise ajung mai rapid la cititori și se mai salvează din stuful sau lemnul din care se produce hârtie.

Lăsând gluma la o parte, nu aș fi îngrijorat prea mult de calitatea îndoielnică a *self-publishingului*. Într-un fel este firesc să fie așa și nimic nu poate fi reglementat în acest caz. Ceea ce este cu adevărat rău astăzi este faptul că la nivel de mase se citește tot mai puțin în condițiile în care accesul la cărți, atât pe hârtie cât și în format electronic, este tot mai facil. În condițiile astea poate că ar trebui să ne preocupăm mai mult de întreținerea și dezvoltarea gustului pentru lectură.

VPL: *Da, din păcate cititul a devenit o "rara avis", oamenii vor texte scurte, pre-digerate. Sunt totuși sigură că adevărata literatură va continua să existe! În încheiere, vă mulțumesc pentru interesantele răspunsuri și vă urez mult succes în planurile dv de viitor.*

1987. Autorul, văzut de Nicolae Krukh

Cunoscutul

L-am cunoscut.
Ungeam răni împreună.
N-avea crengi atâtea
ochiul mi-l vedeam
în uitătura lui.

Pe el îl știu.
Lăsam drumuri în urmă.
Niciunul navea rădăcini
doar pași, recunoscute
după cuvinte.

Îl caut, alerg după el
nerecunoscându-mă.

Redeschiderea răni

Veche și acunsă
de nu știu
ce-o doare.
În răstimpuri, o deschid
și-i las scrisă durerea
s-o rețrăiesc
citind-o.

Survolează

Ai crede că zborul
e iscoadă.

Cu drumul

Ajuns din urmă, i-am strigat
Și eu, și eu. Și am zburat
părere, curcubeu, un arc.
Să-i sar în cărcă nu să-l străbat

Pe urme

Caii își lăsau din copite
pe pietre, din dinți pe iarbă.
Păsările își lăsau din aripi
pe-albastru, ploaia, lacrimi

pe streșini

Pe unde să trec să nu calc
pe trupuri
cu osul tălpii mele

***

Limpezimea ochiului de apă
lasă dezvelită
sub ochiul berzei
fuga peștișorului...

Netulburată răcoare

Vântul de toamnă
dresează norii
să se ridice în două picioare
pe pajiști, caii
învață frunzele să zboare

Țurțure

Lacrima lui
colindă în cercuri
oglindea de sub sălcii.

Să fie altfel
de cum am înțeles?!
Tardivă întrebare

Umbra

Încă mai vreau,
încerc, încă încerc
peste umbra-mi să sar
iar timpul îmi trece,
îl petrec, mă petrece.

Monseniorul Ghica

Ea, sub lumină
înainte-napoi,
eu, încercând să o sar...

Nebunia

Solitară suferință
maladia socială,
Nebunia,
enigmatică fantezie
ce face norma
să pară nebunie.

Nu te prefacă

Văd cum îngropi vederea
sub pleoape.

Îngăduință

Norii trebuie lăsați
și ei
să-și trăiască efemeritatea
cum și noi
trebuie să fim lăsați
să ne trăim clipa
de a-i vedea trecând,
cum și fluturele
trebuie lăsat
în raza lui de lună
cât clipa ce i s-a dat.
Dacă singuri
cei ce-ndrăznesc
să trăiască
nu-și ucid îndrăzneala,
ei trebuie lăsați
să și-o trăiască.

Steaua

O leagănă unda
ea, despletită, își lasă
plete și trup
de raze albe
dezmiardate.

Din șoapte,
lebezi grăbite
o afundă-n răcoare.

În urmă-le,
uimită,
alunecă în trestii...

Umbră

Umblu
cu lumina pe umeri.
Întuneric
cu teamă de-ntuneric,
cu cea care mă naște
dispar odată cu ea.

IOAN GROȘESCU

(XXII)

Cu alte cuvinte, mai toate denumirile din hotărnicirea de mai sus sunt românești și de origine latină. Din zece toponime și oronime (am numărat termenul „grui” o singură dată), opt provin din latinește, ceea ce dă o proporție de 80%. Aceasta înseamnă că „graiul getic” maramureșean era de fapt latin! Lăsând paradoxurile la o parte, constatăm că notarul (scribul, diacul), care nu știa românește, a numit totuși limba română sermo geticus, expresie tradusă de noi prin „graiul getic”. Lucrul este de mirare și nu prea, fiindcă ne aflăm încă în această parte de Europă în epoca Renașterii, care, prin umanism, introdusese maniera de a arhaiza denumirile în conformitate cu exigențele clasicismului greco-latin. Desigur, firesc ar fi fost ca notarul să scrie sermo valachicus sau, după moda umanistă, sermo dacicus, fiindcă provincia formată de romani s-a chemat Dacia și nu Getia. Însă autorii cunoșteau unele texte antice din care reieșea identitatea, de la un moment dat, a dacilor cu geții, considerând probabil Dacia și Getia drept sinonime. Dar chiar și așa, cu aceste explicații posibile, după știința noastră, suntem în fața celei mai vechi denumiri de acest fel a limbii române, consemnată într-o sursă internă, din mijlocul societății românești. Cu alte cuvinte, un notar din Sighet – centrul istoric al comitatului Maramureș, rămas covârșitor românesc în Evul Mediu – îi aude pe români vorbind, le consemnează, atât cât se pricepe și cum poate, numele de locuri și de ape și spune (pe la 1592) că toate acestea erau în „limba getică” sau în „graiul getic”. Faptul este coplesitor din mai multe perspective, inclusiv pentru ceea ce avea să însemne moștenirea daco-romană în conștiința publică românească modernă.

Nobilii de origine cnezială din Maramureș se întruneau în 1592 la Sighet, așa cum o făcuseră la 1404 și mereu-mereu de-a lungul vremii, în

calitatea lor de autorități locale în țară cu putere străină. S-au adaptat în tot acest timp noilor reguli, dar nu au uitat nimic din tradiție, din rânduielile vechi.

La această neuitare au contribuit ei înșiși, cu vâna lor puternică de români, dar au contribuit și moldovenii. După revărsările de sub Dragoș și Bogdan spre est și după formarea deplină a celei „de-a doua libertăți românești”, au venit undele înapoi, ca să hrănească matca obosită și sărăcită. Principele Ștefan cel Mare a fost cel dintâi mare patron moldovean al românilor intracarpatici și nu se cuvine să insist aici asupra faptelor lui, în urma cărora era numit „domnul nostru” la Feleac, la Ciceu ori Cetatea de Baltă, adică în domenii mari, cu zeci de sate românești. Al doilea a fost feciorul său, principele Petru Rareș, trecut și el în Ardeal, cu pace și vrajbă deopotrivă, dar mai ales cu faptă românească. Oștile lui au cutreierat Transilvania și au văzut că din rutenimea de sus până în secuimea de jos erau numai vorbă românească și haină românească (cum spune frumos Nicolae Iorga). Petru Perembski (Porembski), secretarul reginei Isabela a Ungariei (de neam polonez), nota tot atunci, în secolul al XVI-lea, legat de aceste întâmplări: „Unii români au o bună parte din țară [din Transilvania], care ușor s-ar uni cu dânsul [cu Petru Rareș], pentru că au aceeași limbă”¹⁴.

După cum se vede, două voci străine și independente una de alta – un oficial polonez și doi oficiali habsburgici – notau aproape concomitent, în secolul al XVI-lea, același lucru, anume că românii transilvani (maramureșeni) s-ar uni ușor cu Moldova, pe baza comuniunii de limbă, de religie, de tradiții. Firește, lucrul era mai ușor de notat decât de făcut.

Consilierii regești de la 1547 fac ceea ce le cerea natura meseriei lor, adică dau sfaturi. Sfatul lor este să nu fie tulburați prea tare românii maramureșeni prin răpirea bruscă a munților și pădurilor lor.

Acestea ar fi trebuit – în opinia lor – să li se ia până la urmă, dar cu grijă, prin concursul unor oameni experimentați și fideli coroanei ungare.

Nici acum, la 1547, ca și la 1366, românii nu aveau acte scrise

(chartae) pentru pământurile lor și astfel nu aveau nici parte de ele!

Astfel, după cam două secole de la descălecat, aceeași problematică agita spiritele românești dintre munți și aceeași soluție părea să se impună, anume căutarea liniștii și adăpostului în Moldova.

În tot acel timp greu, o constantă s-a păstrat totuși în Transilvania: încrederea în virtuțile și valorile neamului, în speranța de a suporta apăsarea împreună.

Unirea cu moldovenii se baza pe încrederea comuniunii, a reușitei schimbării vieții ticăloșite. Ceea ce înseamnă că dialogul s-a păstrat mereu, că românii de la răsărit de Carpați, având șansa de a fi organizați în stat românesc, cu putere politică românească, au vegheat asupra ardelenilor, de la protecția averilor lor, făcută de Domnie, până la oblăduirea bisericească, exercitată de Mitropolia de la Suceava.

Prin urmare, sensul descălecatului transilvănean spre est și sud s-a întors cu vârf și îndesat înapoi, aducând virtuți și valori românești noi, acolo unde acestea erau agresate, amenințate, umilite. De aceea, este mai mult decât o pură întâmplare fără sens – cu spun unii – faptul că Mihai Viteazul, pornit din Țara Românească, ajungea în Transilvania și de aici trecea în Moldova, unde, la Iași, în iulie 1600, se proclama „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei”, făcând nu doar stema și pecetea unică, ci și planuri mari de viitor comun.

Acad. IOAN AUREL POP

¹⁴ N. Iorga, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, București, 1989, p. 113; I.-A. Pop, *Națiunea română medievală. Solidarități etnice românești în secolele XIII-XVI*, București, 1998, p. 110

MIHAI EMINESCU
ȘI BASARABIA (X)

Basarabia a fost a noastră din veacul al patrusprezecelea...

A doua zi după articolul pe care l-am analizat mai sus, pe 15 februarie 1878, Eminescu publică în „Timpul” un altul dedicat aceleiași probleme a Basarabiei, pe care România era forțată de Rusia să o cedeze ei.

Dintru început, poetul național constată că de câte ori el, Eminescu, ca și creatorul gazetei conservatoare „Timpul” a întrebat parlamentul sau guvernul cu privire „asupra adevăratelor condiții de pace ale Rusiei”¹, sau de câte ori presa a ridicat „chestiunea Basarabiei”², tot de atâtea ori „guvernul răspundea că nu știe nimic”³. Ba, mai mult, se adresa cu năduf cititorilor Mihai Eminescu, „Românul” răspundea la întrebări că toate câte se spun despre Basarabia sunt „calomnii de ale conservatorilor”⁴, ca să fie discreditat guvernul țării (liberal, firește), invenții ca „să amăgească opinia publică”⁵, „cai verzi pe pereți”⁶, scorniri care urmăresc să semene îndoiala în „loialitatea înaltului nostru aliat”⁷.

Toate acestea s-au risipit ca fumul în fața tristului adevăr. Generalul Ignatief sosește la București „pentru a ne spune nouă tuturor că Dumnezeu a făcut lumea la 1812 și că pentru Rusia numai aceea e drept, ce s-a făcut de atunci încoace”⁸. Așadar, generalul rus afirma, observă cu durere și amărăciune poetul național „fiindcă au anexat Basarabia la 1812”⁹, Rusia la 1878 „trebuie să reanexeze... părăsita ce-am recăpătat-o cu mare greu la 1856”¹⁰. Desigur, continuă Eminescu, lumea „nu-i făcută la 1812”¹¹, iar Basarabia e a poporului român „din veacul al patrusprezecelea”¹², și poartă ca nume numele celei mai vechi „dinastii românești, a dinastiei Basarabilor”¹³.

Basarabii prin Mircea cel Bătrân „luase partea de loc de la tătari într-o vreme în care nu era vorba de împărăția rusească...”¹⁴.

Așa stând lucrurile, Eminescu revine cu critica la guvern acuzându-l că nu știa nimic „despre intenția Rusiei”¹⁵ pe care „celelalte puteri”¹⁶ o cunoșteau „înaintea trecerii Dunării”¹⁷. Mai mult, guvernul se arătase atât de „neștiutor”¹⁸ cu privire la intențiile Rusiei „încât am intrat în război și pentru ruși”¹⁹. Mai departe, Eminescu pune la colț guvernul, făcând trimitere la conținutul unei note diplomatice din vara lui 1877 „pe care contele Șuvalof a comunicat-o lui Lord Derby deja la 8 iulie 1877”²⁰.

Eminescu informează opinia publică cum că „nota Șuvalof” a asigurat Anglia „că interesele engleze nu vor fi atinse nici în Egipt, la Canalul de Suez, nici la Golful Persan, nici la Dardanele”²¹, deoarece Rusia pune un preț mare „pe neutralitatea Angliei”²². Rusia informa Anglia asupra condițiilor de pace pe care le-ar impune Turciei „înainte de a trece [...] Balcanii”²³. Dintre aceste condiții se găseau „reforma Bulgariei, rotunjirea frontierelor Serbiei, noua poziție a Bosniei și Herțegovinei...”²⁴. Despre România „care și-a proclamat neatârarea”²⁵ Rusia și împăratul ei considerau că este o chestiune ce va trebui „reglată prin înțelegere comună”²⁶.

Dacă Turcia primește aceste condiții de pace înainte ca armatele rusești să treacă Balcanii, Rusia ar fi gata să accepte pacea în schimbul a „câ-

teva foloase ca compensație pentru cheltuielile de război”²⁷. Între aceste „foloase” Rusia avea în vedere „retracsiunea Basarabiei cedată la a. 1856 până la malul de nord al Dunării... și cedarea Batumului împreună cu teritoriul învecinat”²⁸. Într-o asemenea situație, continua Eminescu, nota Șuvalof prevedea pentru România o despăgubire prin „înțelegere comună”²⁹ sau prin acceptarea independenței și „cesiunea unei părți din Dobrogea”³⁰. Dacă Austro-Ungaria ar solicita „o compensație”³¹ pentru mărirea teritorială a Rusiei, aceasta nu ar avea nimic împotriva ca aceste compensații să le aibă în Bosnia și Herțegovina.

Dacă Turcia nu acceptă condițiile de pace avansate „înainte de a trece oștirile rusești Balcanii”³², după „condițiile vor deveni mai grele”³³. Spre final, Eminescu constată că atât Anglia, cât și Austria au știut „condițiile adevărate de pace încă de la 1877”³⁴. Cum e posibil, se întreba Eminescu, ca niciuna dintre puteri „să nu fi spus nimic ministerului nostru de externe”³⁵? Poetul național se aștepta ca „guvernul liberal”³⁶, chiar dacă e compus „din oameni înstrăinați, să spună sincer pericolele în care plutește țara”³⁷, pentru ca apoi să se ducă „în întunericul din care a ieșit”³⁸. Iar în locul lor să vină să „lucreze oameni a căror nume de la 1870 încoace e legat cu înseși destinele țării”³⁹; și care nu doresc decât o singură glorie: „să moară pentru o țară al cărui trecut să predominescă în aceste momente, în care istoria întreagă a României e primejduită”⁴⁰. Să creadă cititorul, postula Eminescu, că cel din urmă răzeș „din vremea lui Ștefan-Vodă”⁴¹ sau „a mărilor Basarabi”⁴², aveau „mai mult simț istoric”⁴³ și mai multă iubire de țară „decît veniturile care decid astăzi asupra țării românești”⁴⁴.

GICU MANOLE

¹ Ibidem, p. 79.

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem.

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Ibidem.

³¹ Ibidem.

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ibidem.

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem, p. 80.

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ibidem.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem.

POPORUL ROMÂNESC LOCUIND POETIC ÎNTR-DOUĂ COLOANE!

În onoarea marelui nostru prieten,
DAVID VIOREL

„Dacii au fost oameni religioși și sofisticați!... În fața Romanilor, ei erau motivați: fiindcă își apărau pământul!... DACII reprezintă civilizația antică cea mai evoluată, din stânga „barbară” a fluviului Dunării! Și, poate, cea mai cunoscută și prosperă, după aceea Romană!...” (James Watt, 2017)

Ajunși aici cu romanul nonconvențional *ROMA SORGINTEI NOASTRE*, trecând prin toate genurile literaturii: povești, parabole, nuvele, poeme, jurnale, ne aflăm, iată, în fața unei narațiuni, al cărei titlu, indubitabil, ar putea fi: *POPORUL ROMÂNESC – fiind poetice, în pacea sa neolatină, își înalță, iată, și azi, istoria pe pământul nașterii sale; construiește, statornicește, edifică și locuiește – între două coloane!...* COLUMNA TRAIANĂ și COLUMNA BRÂNCUȘIANĂ!

În toamna anului 1918, la sfârșitul războiului celui mondial, sculptorul român, la Paris, Constantin Brâncuși, bucurându-se de o faimă internațională, intrat în colecții de artă modernă ale Americii, a trecut de la portrete de femei și păsări măiestre, la un subiect, o temă – „socotită imprevizibilă și enigmatică” – o *Columnă înfinită*, pe care o cioplește, cu o bardă antică, în arbore de stejar (după alții, de brad – *totemuri carpatice*).

Aceasta e prima versiune, variantă a unei „opere unice!”, care va evolua, în șapte... serii, până la opera monumentală-colosală, de la Tg. Jiu (1937). Este primul semn al izbucnirii subconștientului său personal, ca român de munte. Compusă din trei romboedre și două jumătăți, la capete, *Coloana înfinită I* (aflată în colecția „Sisler”, New York) este reprezentarea stilizată, aproape abstractă a unui trup de bărbat, tânăr; iar ca arhetip al artelor primitive, este un par, un stâlp, o colonetă, simboluri, am insistat, și la imperialii romani! Brâncuși a afirmat că *acea sculptură* era onestul său omagiu adus „copiilor războiului mondial”, soldații români, care pieriseră, tragic, dându-și viața întregirii Poporului Românesc!...

Brâncuși, decembrie 1947 (inedit)

*

Sunt unele coincidențe absolut uluitoare. Brâncuși nu știa că arhitectul Bucureștiului, italianul Giulio Magni, și-ar fi dorit, înainte de a se întoarce acasă, la Roma, după 10 ani, o coloană a împăratului Traian, la București!... În subconștientul personal al sculptorului, prima sa coloană „fără sfârșit” (la început de 2,10 cm înălțime) va „crește” continuu! Ne relevă, deja, o anume „secretă obsesie”. Fiindcă, în luna mai 1920, el călătorește, aproape o lună, la Roma!... Își aprofundează concepte, precum „armonia plastică”, numărul „de aur – pitagoreic”; *teoria perspectivei*, a *legilor și percepției vizuale*; apoi, studiază, zilnic *Capela Sixtină*, *Colonadele lui Bernini*, *obeliscurile egiptene*, *elenistice* etc.

La Pestișani (Hobița), ajungând, printre rudele sale, în iunie 1920, le propune (*notabilităților!*) o *fântână de pomenire* a celor ce și-au pierdut viața, pentru Patrie.

Cetitorii acestei epopei „mozaicate” reușesc, oare, să deceleze influența fericită asupra sculptorului a Fântânilor din Roma?!, cultivând și ele memoria unor figuri păgâne (împărați), ori creștine (papi), ale Civilizației? „Nu avem noi destulă piatră, în Carpați?”, întreabă C. Brâncuși, văzându-i îndoșiți, nesiguri și săraci pe concetățenii săi gorjenii.

În anii viitori, Brâncuși le propune sătenilor o altă „idee plastică” – o Poartă! Nu dintre cele care (se) deschid și închid, ci... un arc, indubitabil, din piatră carpatică. Nu îi va reuși nici acest „dar” pe care sculptorul dorea să-l facă tuturor celor care participaseră la a înfăptui România cea Mare.

Coloana înfinită, în lemn de tei (1926, cumpărată de artistul fotograf american Edward Steichen) a crescut până la înălțimea de 6,20 cm, fiind amplasată în spațiul verde al unei vile baroce, din apropierea Parisului.

În 1930, vizitând Bucureștiul, Constantin Brâncuși îi propune primarului Dem Dobrescu, care studiasse la Paris, o *Columnă înfinită din bronz*, în Centrul Capitalei, chiar în fața *Palatului Regal*. Acela îi comandă o variantă în gips; însă vin alegerile și el a pierdut re-elecțiunea; a căzut și șansa lui Brâncuși de a omagia *acea generație de aur*, care s-a sacrificat, pentru întregirea *Patriei Românești*; iar *Coloana* a rămas „albă” în Atelier!

Ai zice că astfel de stagnări și amânări trăiesc doar Românii. Mai bine, mai târziu, s-a spus, decât niciodată!... Abia după 20 de ani, grație unui „preafericit destin”, pe care i l-a oferit *Liga Națională a Femeilor Române*, condusă de soția *Primului Ministru* Gheorghe Tătărescu – Aretia Tătărescu, Brâncuși a fost invitat în Țară, în vara anilor 1937 și 1938; să ridice un mareș monument comemorativ, la 20 de ani de la sfârșitul războiului mondial!...

*

Născut în zodia *Peștelui*, persuasiv, excesiv secretos și tăcut, „ca o marmură”, artistul nu le spune oficialilor, din Tg. Jiu, că în subconștientul său, viziunea sa „crescut”, asemenea unei plante, unui arbore; și, după *Coloana înfinită*, pe *via sacra* (numele *drumului sacru* al vieții – ultima porțiune din *Via Appia*, la Roma. care intra, triumfal, prin interiorul *Arcului lui Constantin*, al lui Titus, al lui *Septimius Severus* – și ajungea pe colina *Capitolului*), el dorea să mai adauge două opere.

S-au obținut greu *fonduri*; s-a cumpărat travertin, piatră din orașul Deva; iar sculptorul a (mai) creat un *Arc al Sărutului*; o *Alee a scaunelor*; și o *Masă a Tăcerii*, la final (august și septembrie 1938).

Drumul sacru și drept (al vieții), pe care au fost direcționate înnoitoarele sculpturi ale lui Brâncuși, inducea ideea unei epopei plastice, spațiale, precum cele din vechime, când peregrinii urcau drumul pe Acropole, sau la Delphy, sau la Epidaur!... Epopee „spațială” aparținând Bărbatului și Femeii sale, de la naștere (tânărul sau tinerii) din *Coloana înfinită*, la maturitate, →

CONSTANTIN ZĂRNESCU

căsătorie (*Arcul Sărutului*) – „*arcul Fecioarei*”; trude, istorie, familie – *Aleea scaunelor*; și *Masa tăcerii*, în sfârșit (precum *pace „de mormânt”*, în eternitate).

*

Studentii fiind, în 1968, octombrie, la *Cenaclul de latină al Filologiei*, l-am întrebat pe acad. Virgil Vătășanu, care fusese „funcționar”-epigafist, la *Academia di Romania*, în Roma, ce opinie „științifică” deține despre sculpturile brâncușiene, de la Tg. Jiu, ca o concluzie.

„– Numai *Templul (Arcul) Sărutului* este considerat, de specialiști, ca fiind de influență latină, adică romană. Însă, nu comemorează războiul, armele, ci iubirea, armonia, pacea dintre oameni. *Masa tăcerii* rămâne o *tabulă virtuală, de ceremonii*, a oricărei religii, precum, aici, cea *geto-dacă*, în Carpați!... *Columna înfinită* rămâne, însă, cu desăvârșire, *enigmatică!*...”

*

Abia în 1972, când, redactor-reporter la revista „*Tribuna*”, l-am cunoscut pe criticul de artă Petru Comarnescu, am avut o adevărată *epifanie*. Prieten, adânc, cu intelectuală rafinați și bătrâni, dintre războaie, unii dați la fund, de regim, precum D. Gusti, Henry Stahl, Harry Brauner, el, Comarnescu fusese sfătuit să călătorească, *per pedes*, pe Valea Frumoasei (valea Sebeșului); și să-și adâncească acea tănuitoare expresie, poetică, de altfel memorabilă, a lui Lucian Blaga: „*Revolta Fondului Nostru Nelațin!*...”

Petre Comarnescu a vizitat, atunci, toate cimitirele sătești, de munte, cu cioplituri și cruci vechi, de lemn, din tată în fiu, comori anonime ale artei și etnografiei păstrate (cât de vechi?), ale lemnului!... În frunte cu *cimitirul Loman*, pe care l-a făcut celebru aproape ca pe acela de la Săpânța. La Loman erau zeci de *stâlpi (pari, colonete)*, sculptați, care stăteau la capul morților tineri, necăsătoriți, sau pierduți în războaie. Toți stâlpii erau *mignon*, imitând trupuri de bărbați. Toți erau... *romboedrici* (adică ciopliți în *volum!*); nu *romboidali*. Și astfel, Petru Comarnescu a făcut o surprinzătoare, în sfârșit, o „*vorbitoare*” descoperire!..., ținând de spiritul *unic-spiritual*, antic, *carpatic*.

La originea acestui stâlp fruntar țărănesc (colonetă), ar fi fost un

„*magic*” obiect al practicilor religioase milenare, existente probabil la strămoșii românilor, în jurul vieții și morții. Acest stâlp, spune criticul, e foarte probabil să fi fost în vechime un *perfect echivalent al crucii creștine*, cu multă vreme înainte de mitologia creștină, pe aceste pământuri; și amintește și un argument cunoscut de noi toți că, atunci când moare un tânăr, se plantează pe mormântul său, fie un *brad*, un puiet, fie un astfel de *stâlp* fin lucrat.

Rombul (romboedrul), element geometric și *simbolic*, însemna la cioplitorii țărani din vechi vremuri, nici mai mult nici mai puțin decât: *sugestia nașterii, respirației, creșterii, împlinirii și expansiunii* vieții. Întrebată fiind ce ar voi să însemne *Coloana*, stilizată mărunț pe ii și pe fuste, țărâna nu a mai putut spune decât „*șirul de zile și de nopți*”, însă ea a continuat să preia de la mama ei și să predea fiicei ei acest strălucit element de decor, chiar fără să-i mai știe, în totalitate, semnificația, sau uitând pur și simplu, din generație în generație, simbolul lui și prețuindu-i numai frumusețea *ornamentală*.

Înșiruirea romboidală, din verticala *Columnă fără sfârșit*, nu reprezintă „*scrâșnitul dinților și zimților, de fereastră*”, cum s-a crezut; și nu este niciodată născută dintr-o încâlcire-împletire de zig-zaguri sau de spirale întâmplătoare, îmbinate etc., așa cum s-ar putea crede, după mai mulți cercetători ai artei, ci intuim, dimpotrivă, în aceste succesiuni nesfârșite o realizare stilizată până la *abstractizare*, a brazilor *rituali*, adică a *bradului vieții* (cu vârful în sus), ca și a *bradului morții* (cu vârful în jos) care,

suprapuși perfect, pe axele verticale, vor da naștere, grație etapelor succesive de crengi simetrice și egale (stilizate și ele), unor șiruri, șiruri perfecte, de romburi nesfârșite. Cu alte cuvinte: și *Viața și Moartea*, interferându-se într-o continuă orânduire ciclică. Iar că este în discuție o *suprapunere* a celor doi brazi și nu altceva, nu mai rămâne nici o îndoială, știind că, în popor, bărbatul (stâlpul casei) este comparat, în chip admirativ, cu un *brad înalt* sau cu un arbore și că pe mormântul său, dacă se stinge de tânăr, se plantează un... *brad*. Și, astfel, stâlpul edificiilor țărănești (construit din minuscule romboedre, avântate unul peste altul, la pridvorul caselor) poate oare să reprezinte altceva, dacă nu uriașul *simbol* al *coloanei familiei* și a *vieții*, care este totuși bărbatul; bărbatul-brad; bărbatul-arbore; înalt și frumos, semeț și vital, văzut în absolut toate ipostazele vieții sale: tinerețea, maturizarea și moartea.

*

În întregul Sud-Est European întâlnim doar *rombul figurat*, ca un important element al geometriei; spre ilustrare, *rombul enorm*, din centrul scenei *Teatrului Antic al zeului Dionisos*, din Athena, conservat și vizitat, permanent, de turiști mondiali, la poalele templului *Pantheonon*, în vecinătatea *Coloanelor* împăratului Hadrian. Ghizii prezintă acel *romb ornamental*, fixat în mozaic, drept „*un element străin*”. Oare, cât de *străin*?... Deîndată ce îl întâlnim și îl contemplăm (și) la *Muzeul de arheologie*, din Balcic, oraș-cetate, care se numea, în antichitate... *DIONISOPOLIS*? Este un măreț simbol, prin urmare, al imensului spațiu al nordului Traciei.

Însă, *rombul* – metamorfozat, în *romboedru* cioplit, un simbol *unic*, așadar, în *volum*, îl vom contempla numai și numai în *spațiul Carpaților*, grație totemului *sacru*, al *Arborelui-Brad*, ce apare și pe *Columna Traiană*!

Artist polivalent și genial – sculptor revoluționar și arhitect, Constantin Brâncuși a *redescoperit* sensul *magico-religios, precreștin* al *stâlpului mortuar (romboedric)*, monumentalizat într-o viziune modernă – o *operă comandată* și acceptată – chiar și politic – ce a comemorat, în 1937-38, 20 de ani de la uriașul sacrificiu al soldaților români, întru întregirea *Neamului Românesc*. →

*

O NARAȚIUNE GERMANĂ
DESPRE COLUMNA BRÂNCUȘIANĂ
ȘI COLUMNA TRAIANĂ! Receptate
drept „axis mundi”, „stâlp al Cerului și
al Morților”; „nesfârșire a vieții și a
cosmosului”, „succesiune de
generații”, „zbor vertical”, „respirație”
– „suflet”, „înălțare”, „litanie și rugă”,
„armonie a tuturor lucrurilor, lăsate de
Dumnezeu”, „numărul de aur” – cele
două *columnae* au avut foarte grele
existențe în anume epoci, de la *barbarii*
antichității târzii, până la al II-lea război
mondial și perioada comunistă și a
proletcultului grosier. Ideea a fost
susținută de istoricul și criticul de artă
Carola Giedion-Welcker, care, vizitând
Bucureștiul și spațiul nașterii și
copilăriei lui Brâncuși, a scris *un*
reportaj, în „*Neue Zürcher Zeitung*”,
în noiembrie 1967.

Carola Welcker vizitase replica
Columnei Traiana, din *Lapidarium-ul*
Muzeului Național de Istorie. Și a
surprins micul *liberalism*, după
dispariția perioadei dejiste; ea vede,
aleargă, mângâie, sărută – *vizualizează*,
pentru întâia oară *Coloana*
Recunoștinței fără de sfârșit, de la Tg.
Jiu, scoasă de sub *plafonul* muzeelor,
pe care le vizitate ea, inclusiv în
America; și „*desfășurată*”, acum,
desprinsă de poverile „pământești și
arhitecturale”, îndreptându-se, liberă,
spre „*imensitatea cerului*”.

Află, însă, *Doamna*
Brâncușiologiei mondiale, pentru întâia
oară, lucruri oral-vizuale, aproape
șoptite urechii, de tema *cenzurii* și a
vreunei... dări cu subsemnatul, care i-ar
fi produs interdicția de a mai reveni, *să*
se documenteze, în România. „Simbol
radios (solar) *Coloana infinită* a fost
silită să treacă prin grele crize ale
existenței sale”. A fost vopsită, *mat*, de
trupele germane, spre a nu deveni un
indicator primejdios, pentru raidurile
aviatice!... După 1947, a fost trasă de un
tractor *Lantz*, deviind-o 5°, din dorința
unei asociații de tineret muncitor, de a-i
vinde cuprul și alama, *la fier vechi*. „Doi
negustorași englezi vroiau să
cumpere și să transplanteze (*Coloana*
infinită), la Londra”. Totdeauna, afirmă
D-na Welcker, s-au ridicat, în ultima
clipă, „*spirite bune*, care au intervenit
salvator!... Această sculptură epocală
(pentru *arta modernă universală* și
vechea civilizație românească, arhaică),
își pusese accentul decisiv,
imprimându-i întregului oraș gorjenesc
o noțiune intimă a valorii – încât oferta
englezilor s-a izbit de urechile lor

surde!... *Habent sua fata Columnae!*...
Au și *columnaele* (chiar *sacre fiind*),
soarta lor!...”

„*Ansamblul Brâncuși* de la Târgu
Jiu rămâne singura sculptură a
vremurilor moderne, care se poate
compara cu mărețele monumente ale
Egiptului Antic, ale Greciei și ale
Renașterii” (*William Tucker*, Londra,
1974).

*

Încet-încet, dezvăluim
peregrinarea și *studiul* sculptorului
Constantin Brâncuși, aproape o lună,
printre *vestigii* și *ruinele* Romei
Eterne. Întotdeauna, s-a afirmat că, de
la *barbarii* până în sec. XX, *Columna*
Traiana a scăpat, nevătămată și în
perfecțiunea ei zeiască, salvată de la
orice soi de *distrugere*.

Amândouă *Columnele*, însă, au
fost „*șlefuite*”, „*cioplite*”, „*stilizate*”,
pe *cale oral-vizuală*, de *spiritul vulgar*
ne-artistic, preluat (și) de *latina*
vulgară. Știm de la Euripide (din sec.
IV), că în *coloanele* (templelor)
cetățenii vedeau pe „*bărbați tineri*”, vii
sau căzuți în războaie. Pe vremurile
Parthenonului, „vedeau în coloane –
trupuri de fete-fecioare!”

Ce *văd* (*vizualizează*), azi,
europenii, în *Columna Traiana* și
Coloana Brâncușiană? Monseniorul
Vasile Cosma, de la *Catedrala*
greco-orientală, rue Ribera (Paris) mi-a
arătat, în 1986, însemnarea unui călugăr
anonim, portughez, care fiind novice,
întorcându-se cu alt călugăr, de la
grădinile de zarzavat, vaticane, au
trecut, cu uneltele la ei, în spinare, prin
Forul lui Traian. „Ce este *turnul*
acela?...”, l-a întrebat tânărul pe celălalt,
mai bătrân. Iată răspunsul: „*Falus*
Imperatorii”. Celălalt, mai tânăr, la
Roma, n-a înțeles bine. Celălalt a
schimbat, atunci, parolele: „*Pullus*
Traianei!...”

„– Creștinismul, a adăugat, cu
umor, monseniorul Cosma, nu a putut
reprima aceste *expresii vulgare*, despre
vitalitatea omenirii, fala-făloșenia lumii,
regăsite în *Măgarul de Aur*,
Decameronul sau *Don Quijote!*... Ca
admirator al lui Brâncuși, știi cum îi
spun comuniștii, ca și ne-comuniștii?
Coloanei infinite!... Ei, ai auzit,
cumva?...”

Monseniorul Cosma trăia în *exil*,
cu imaginile regilor României în *săli*, în
auditorium; chiar și în *bucătăriile*, mult
mai des vizitate. Am simulat că nu știu.
Să văd!... Să aud! Cum își găsea
domnia sa *cuvintele*?... Era straniu,

Monseniorul Ghika

emoționant, așteptând răspunsul unui
prelat important, la Paris, care în 6
octombrie 1986 urma să se îmbrățișeze
cu Papa Voitița și cu ceilalți creștini
catolici, la *Notre Dame*, în piațetă, sub
ocrotitoarea statuie ecvestră a
legendarului „*Charlemagne*”:

„– Au numit *Coloana* infinită
S(c)ula lui Tătărescu! Ba, mai rău! Sunt
(și) vreo două-trei *cuvinte* și mai
strașnice, *noduroase*, *vajnice* și
vârtoase!...”

*

– Este trist; e chiar *grav*, pentru
spiritul nostru național, că nu se mai
predă *limba latină!*... Dintr-un *popor*
latin, vom deveni o *populație*
dunăreană! Profesorul Hadrian
Daicoviciu, fiul savantului, a întrebat-o,
odată, pe o studentă, la examenul de la
finele anului 1974, printre altele: „Cum
traducem: *Habent sua fata libelli!*...”
Studenta a răspuns, ca o *točilă*, care
știa tot: „Au și fetele *libertățile* lor!”. A
stăruit, ironic, istoricul, înroșindu-se de
nervi și de prostia ignorantă, tinerească.
Și a repetat, a simulat:

„– Nu găsești o traducere mai
reală, exactă?...”

„– Au și fetele problemele lor! În
funcție de vârstă!...”

„– Bravo!... Ieși afară!...”

[Acea studentă devenise *celebră*,
adică i se dusese *vestea*, ca de *popă*
tuns! La restanța din toamnă, cu
asistenta lui Daicoviciu, a fost întrebată:
cum traducem: „*HABENT SUA SAXA*
LIBELLI!?” Nici nu a stat să se
gândească de deșteaptă ce era!... A
răspuns, *forte*, *scurt pe doi*:

„– Are fiecare fată *sexul* ei!...”]

*→

Apropieri, similitudini, analogii. Vizitând, în taină, Roma, în 1920, sculptorul Constantin Brâncuși a devenit (și și-a desăvârșit), sigur, concepțiile *revoluției sale plastice*. *Imaginea* concura, acerb, *cuvântul*, iar el, precum Picasso, se transforma în *părinte* al unei noi ere, vijelioase și ea, rapidă și intraductibilă: *civilizația* (globală) a *Imaginii*.

A stăruit, în chip accentuat, în Roma, asupra *coloanelor* lui Bernini, la Vatican!... A observat că o singură *coloană*, cu capitel *doric*, este multiplicată și copiată de 284 de ori!... Și este o imitație a *Columnnei lui Traian* – însă simplificată, nesculptată, fără basoreliefuri.

Înșiruie, eliptic-geometric, în *Agora Vaticană* (încă nu apăruseră *fântânile* lui Petru și Pavel), colonadele se transformă într-o *sculptură-arhitectură*, devin *zid*, cum observase filosoful Seneca, legile *perspectivei*, ieșite din mâinile, rigla și compasul – *creații ale lui Dumnezeu!*

Este o muncă titanică, *de grup*, în extinse *atelieri*, pline de primitive macarale și munți de piatră, unelte ascuțite și *geniu „egiptean”... colectiv*; ateliere ce vor căpăta, de acum înainte, un nume *emblematic*: „*șantiere religioase*”.

În centrul *Agorei vaticane* – este *obeliscul egiptean*; iar la capetele *colonadelor*, sunt *frontoane*, de câte 4 *coloane doric* și arcade atheniene, ca la Acropole.

Nu poți vizualiza acest ecletism mediteranean, pe care l-a preluat *Creștinismul*, fără influența *Lumii Elenistice*, a lui Alexandru cel Mare!... Șocul și noutatea lui Bernini constă în transcenderea majestății spiritului, a grandorii și solemnității, de la *civilizația greco-romană*, spre civilizația creștină, înțeleaptă și *moștenitoare*.

Ce a *vizualizat* Constantin Brâncuși, ca sculptor *modern* al unei lumi *antice, carpatice?*... (Picasso – maur, Brâncuși – spirit dac!) Colonetele, stâlpii, parii ciopliți, din cimitirele dace, erau *simboluri mortuare*, universale.

Și, întrucât nu s-au descoperit *arheologic*, colonete (*carbonizate*), nici mari, nici mici, ci trecute spre viitorime, din tată în fiu, la construcția și cioplirea pridvoarelor și prispelor, ca *stâlpi, din bardă, ornamentali*; am căutat *romboedre*, figurate *columnar-vertical*, pe *ceramică* și cusături. Descoperirile, făcute de un preot-arheolog, Petre

Govora, la Ocnele Mari (Vâlcea) și *publicate* de jurnalistul-sculptor Petru Cichirdan – ne relevă o viziune a *olarilor* sau *ciopliților* populari-anonimi, în *format-mic*, detaliat, familial, numit astăzi „artă *minimală*”.

Brâncuși a scos *Coloana sa infinită* de sub plafonurile muzeelor și a înălțat-o în *spațiul celest*, dându-i același *monumentalism*, ca al *Columnnei Traiane*; și al *coloanei doric singulare* a lui Bernini, multiplicată, copiată, industrial, de 284 de ori, în acele *șantiere religioase*.

Aici este *epifania*, pe care sculptorul român nu a dorit să le-o declare, în *aforismele* sale, specialiștilor și criticilor! *Columna Traiană* are înălțimea de 29,33 cm! *Columna infinită* are, și ea, înălțimea de 29,33 cm!...

Cele 17 elemente romboedrice ale românului nu vin din *Cabală*; și nici din cele 17 litere „personale” (*nomen et cognomen!*). Ci sunt numerele celor 17 *elemente-tamburi ale Columnnei Eterne!*...

Simbolurile lor *falice*, sexuale, fascinante, au călătorit, oral-vizual, fiind preluate (și) de *limba latină* (*zisă vulgară – populară*); și de spiritul popular-european și universal. Nu au putut fi ascunse, nici acoperite acele simboluri, niciodată; nici tăiate, castrate, *cenzurate!*... etc.

*

Columna fără de sfârșit le oferă privitorilor o stranie imagine, copleșitoare și ambiguă: pentru că pare în chip șocant *greco-romană*; dar aparține și fondului nostru *autohton*, dinainte de a sosi *Romanii, în Dacia*.

Revolta *fondului nostru ne-latin*, a afirmat și fixat, pe ocolite, filosoful nostru-poet Lucian Blaga, parcă spre a nu *supăra* pe cineva, definind-o cea mai sublimă reprezentare a spațiului românesc – „*ondulat*”.

*

Dar cel mai uimitor fenomen este să putem *vizualiza* și această „*idee plastică*”, esențială: cum a devenit, din păgână, *Columna Traiană... creștină*, în fața românilor, încă din vechime?... Descoperindu-și, lent, în ciuda vânturilor și cutremurelor istoriei, a inundațiilor, holerei și ciumelor, năvălirilor – originea *latină*; și apoi *romanitatea* și, odată cu ele, trăirea, curată și *mântuitoare*, întru Isus.

[Fragmente]

Actualitatea lui Alexandru Mironescu o strălucită minte a României interblice

„Pământul acesta oferă imaginea unui cap plin de abcese, unui corp bolnav, amenințat de o boală gravă, de o febră, de o septicemie: absolut pretutindeni revolte, răzmerițe, anarhii, eforturi parcă inutile, incendii, pregătiri de ostilități, înfruntări rasi-ale, o materie omenească fermentând parcă într-un non-sens, într-o obscuritate, sub imperiul unor duhuri și a unor germeni care folosesc inconștiența, confuzia de instincte, jocul cu neantul, cu autoflagelarea”, scria cu 50 de ani în urmă în jurnalul său.

Intelectual cu vocație enciclopedică, Alexandru Mironescu a fost om de știință, profesor universitar, filosof, eseist, precum și un reputat colecționar de artă. A fost primul copil dintre cei patru fii ai familiei Victor Mironescu, colonel, și Elena Mironescu (născută Budișteanu). S-a născut la Tecuci, în ziua de 10 iulie 1903. Între 1922-1926, urmează cursuri de fizică și chimie la Facultatea de Științe a Universității București, obținând licența, iar apoi doctoratul în filosofie. Își continuă studiile științifice la Paris în perioada 1926-1929, devenind doctor în științe fizice. Se întoarce în țară și ocupă un post de asistent universitar la Catedra de chimie organică a Facultății de Științe de la universitatea bucureșteană. În anul 1931, se căsătorește cu Maria Constantin, cu care a avut doi copii, Ileana și Șerban. Desfășoară o intensă activitate intelectuală: îi apare studiul „Spiritul științific” (1934), după care romanul „Destrămarea națională” (1939), menționat de George Călinescu, doi ani mai târziu, în celebra sa lucrare „Istoria literaturii române”, colaborează la Revista Fundațiilor Regale. Ține o serie de conferințe pe teme filosofice la Radio București și la Fundația Culturală „Regele Carol”. În anul 1943, participă alături de Sandu Tudor, cel mai bun prieten al său, de Paul Steian, Benedict Ghiuș ș.a. la o întrunire spirituală organizată la Cernăuți de Mitropolitul Tit Simeodrea. Prolific și în continuare, →

DORIN NĂDRĂU
(S. U. A.)

își completează creația cu noi lucrări publicate: studiul „Limitele cunoașterii științifice” (1945), monografia „Claude Bernard” (1946) și eseu filosofic „Certitudine și adevăr” (1947).

În anul 1948, prietenul său, poetul Sandu Tudor, se călugărește la Mănăstirea Antim. „Se pare de interes capital să restituim aici starea mănăstirii din anii 1945-1947, precedând experiența Rugului Aprins [...] comunitate de călugări-studenți, mai ales la teologie cu precădere, dar și la filosofie, arte frumoase, matematici chiar[...] Persoanele pe care Antimul le reunea, citadini adesea tineri sau chiar foarte tineri, veneau din lumea studiilor riguroase și deschise, cum se cuvine universalului. Pentru aceștia viața monahală, departe de pitoresc sau evlavie semănătoristă, răsună de chemările Absolutului viu. Ea deschidea calea căutărilor și a descoperirilor trăite, dar de un alt ordin - ar fi spus Pascal - decât ordinul acestei lumi (Andrei Scrima, „Timpul Rugului Aprins”). Alexandru Mironescu s-a alăturat grupului „Rugul Aprins”, devenind un reprezentant de seamă al mișcării de reînnoire spirituală și duhovnicească a anilor 1945-1948 de la Mănăstirea Antim, în care se întâlneau, sub semnul Rugăciunii lui Iisus, intelectuali mireni și clerici însuflețiți de taina isihasmului. În anul 1949, este înlăturat, din motive politice, de la universitate, ajungând un simplu profesor de liceu. Ia parte și pe mai departe, cu regularitate, la activitățile grupării spirituale „Rugul Aprins” și se retrage adesea la Cernica. Ateu și discreționar, regimul comunist a interzis în anul 1948 aceste întâlniri incluzând impresionante conferințe religioase, considerându-le subversive, iar cei mai mulți dintre participanții la ele au fost arestați, judecați și încarcerați în închisorile Gulagului: Alexandru Teodorescu (Sandu Tudor), părintele Benedict Ghiuș, părintele Roman Braga, părintele Sofian Boghiu, părintele Arsenie Papacioc, Alexandru Mironescu, părintele Dumitru Stăniloae, Nichifor Crainic, părintele Petroniu Tănase, părintele Bartolomeu Valeriu Anania, părintele Andrei Scrima.

Alexandru Mironescu a fost arestat la 14 iulie 1958 împreună cu fiul său.

Un gest emoționant care probează un spirit altruist și generos, precum și un cult al prieteniei fără egal este cel de la procesul nefast intentat. Folosindu-se de dreptul său la ultimul cuvânt, a solicitat instanței clemență nu pentru el, ci pentru medicul și poetul Vasile Voiculescu: „Nu am nimic de adăugat în ceea ce mă privește. Nu cer nimic pentru mine. În schimb, vă cer să reconsiderați prezența aici, ca învinuit, a doctorului Vasile Voiculescu. Vă rog să vă gândiți că sunteți pe cale de a condamna pe unul dintre marii poeți și oameni de cultură ai acestei țări. Pentru el cer înțelegerea dumneavoastră; cer să se ia în considerare vârsta lui și să fie pronunțată achitarea din partea tribunalului”. Tulburătoare este și relatarea părintelui Bartolomeu Anania despre cum a aflat vestea eliberării poetului Vasile Voiculescu: „...la Aiud, intersectându-ne numai pentru câteva secunde, într-o pauză de muncă brută, Alexandru Mironescu a izbutit să-mi șoptească, cu ochii înecați de bucurie, că Voiculescu părăsise pușcăria, grațiat printr-un decret special”. În amintirile sale, părintele Anania, cu harul său inconfundabil, îl numește pe Mironescu „omul rugăciunii cu candelă și lumânare”, „cărturarul admirabil, interlocutorul delicat și ferm, îngrăgostitul de muzică și poezie, observatorul fin și nu lipsit de umor, colegul generos și prietenul total”.

Sub acuzația de „activitate subversivă”, Al. Mironescu a fost condamnat la 20 de ani de închisoare. A ispășit 5 ani de temniță între 1958-1963, fiind eliberat, cu sănătatea zdruncinată, în noiembrie 1963. După eliberare, își pune ordine în

manuscrise, dar nu face nicio concesie regimului comunist pentru a le edita.

În 1964, încheie romanul „Ziduri între vii” și volumul de meditații spirituale „Floarea de foc”, dar nu va mai publica nimic până la moarte. În 1966, finalizează și romanul „Serile singurătății”, iar în perioada următoare își va definitiva și eseu de teologie a istoriei „Kairos”, precum și „Poemele filocalice”, pe care le considera culminația scrisului său. În ultimul deceniu de viață, a continuat să-și întrețină vechile prietenii (Nichifor Crainic, Benedict Ghiuș, Radu Gyr, Petre Manoliu ș.a.) și leagă unele noi (Ioan Alexandru, Andrei Paleolog, Spiru Vergulescu ș.a.).

Alexandru Mironescu a murit de cancer în ziua de 20 ianuarie 1973. Slujba de înmormântare a fost oficiată de prietenul său părintele Benedict Ghiuș, care l-a caracterizat ca nimeni altul în cuvinte de înaltă prețuire rostite cu acest prilej: „om de știință, profesor fascinant, gânditor cu vast orizont de cultură, de finețe, de informație, scriitor consacrat și totodată mărturisitor puternic și întotdeauna substanțial al credinței noastre”.

Jurnalul ținut de Alexandru Mironescu a fost publicat la Editura Eikon sub titlul „Admirabila tăcere. Jurnal (2 iulie 1967 - 29 septembrie 1968)”, ediție îngrijită și prefăcută de Marius Vasileanu, publicist pasionat de valorile creștine în trăirea lor vie și autentică, profesor de istoria religiilor. Cartea a fost bine primită și apreciată pentru rigurozitatea cu care a fost structurată și edificată, având un indubitabil statut de document, volum din care citatul care urmează ne dezvăluie o constatare ce pare a fi valabilă și în prezent: „Generația de azi, tinerii (inclusiv cei care au acum 30-35 de ani), formează un grup de oameni, era să zic o familie, dar m-am răzgândit, care nu mai e ca altădată, o generație nouă, ci o lume închisă față de noi, streină, înconjurată de un zid chinezesc, cu atribute noi, alte reacții, alte impresii depozitate în substanța lor, alte concepte despre viață, despre lume, despre relațiile dintre oameni, dintre sexe, dintre ei și copii, dintre ei și societate. Se constituie ca un stat în stat, ca un organism nou, în altul care într-un fel l-a născut și purtat, dar care aproape e alceva”.

Ioan al Banatului

„Pruncii sunt darul lui Dumnezeu făcut părinților.”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, aș dori să vorbim despre prima mare sărbătoare din anul nou bisericesc, *Nașterea Maicii Domnului*. Vă rog să ne spuneți un cuvânt de folos în legătură cu această sărbătoare, despre nașterea Fecioarei Maria.

Îps. Ioan: Credincioșii care au fost în sfintele biserici la această deosebită sărbătoare s-au bucurat de marea cinste pe care le-a făcut-o Hristos, să-i cheme la ziua de naștere a Maicii Sale. Mulți oameni își sărbătoresc zilele de naștere în desfătări lumești. Hristos a lăsat să prăznuim ziua de naștere a Maicii Sale, însă praznicul îl face Hristos. Hristos este Cel care pregătește acest praznic prin Sfânta Liturghie. Vedeți cum a rânduit Hristos! Ne dă exemplu cum să ne sărbătorim și noi zilele de naștere.

Ce fac astăzi oamenii în ziua lor de naștere? Nu caută, nu cercetează biserica. Câți dintre noi, când aniversăm în ziua de naștere, suntem la Sfânta Liturghie? Câți dintre semenii noștri, într-o zi de naștere, se pregătesc pentru cele mai mari desfătări lumești, în loc să cinstească pe Dumnezeu, pe părinții ce i-au născut și i-au crescut?

În ziua de naștere, îndemn credincioșii să-și pomenească părinții, să-și aducă aminte de ei, că i-au născut, că i-au crescut și să se roage lui Dumnezeu pentru ei, dacă sunt în viață sau dacă sunt adormiți în Domnul.

Văzând Dumnezeu cât de mult s-a îndepărtat omul de credința în Dumnezeu și cum Dumnezeu n-a dorit să vadă lumea pe care a creat-o căzând spre pierzanie, a zis: *Voi trimite pe Fiul Meu să ridice lumea din păcatul în care zace*. Și a zis Dumnezeu-Tatăl: *Cum o să coboare Fiul Meu de pe tronul Sfintei Treimi? Cum o să coboare pe pământ?* Și atunci a ales Dumnezeu o fecioară pe care a făcut-o scară pe care a coborât Dumnezeu pe pământ.

L.C.: Dacă e să continuăm această frumoasă „poveste”, cum, Înaltpreasfințite Părinte, a ajuns Dumnezeu la Fecioara Maria?

Îps. Ioan: Da. Câte fecioare n-au fost în vremea aceea în lume! Mii

și mii. Una a fost aleasă de Dumnezeu, ca să fie scară, să fie tron, să fie maică a Fiului Său, aici, pe pământ, pe Fecioara Maria. Cum s-a născut această Fecioară? *Maica Domnului a fost și rămâne rodul rugăciunii părinților săi Ioachim și Ana*, oameni cărora la adânci bătrânețe le-a dat Dumnezeu rod. Și astăzi sunt atâtea mame, atâtea tinere, atâtea familii, care vin cu multă dragoste și cu multă evlavie la sfânta biserică și se roagă lui Dumnezeu să le dea un fiu sau o fiică, să le dea prunci. Aceasta este, în general, marea dorință a tinerilor care se căsătoresc. Chiar la cununie, multe rugăciuni sunt ca Dumnezeu să le dăruiască fii și ascultă Dumnezeu rugăciunea preotului, atunci la cununie. Unii se bucură și nasc prunci. Unii nu se bucură că Dumnezeu le va da un fiu sau o fiică și îl opresc; scoate sabia și nu-l lasă să pășească în viață, așa cum s-a rugat preotul, la cununia lor, să le dea Dumnezeu prunci buni în viața aceasta.

L.C.: Minunat glăsuți, Înaltpreasfințite Părinte. Iertați-mă, vă rog să reveniți la părinții Fecioarei Maria, la Sfinții Ioachim și Ana.

Îps. Ioan: Sfinții Ioachim și Ana văzând darul lui Dumnezeu, care li se dat, această pruncă, această fiică Miriam, Maria, au zis: *Doamne, noi suntem în vârstă, cui o s-o lăsăm aici pe pământ? Așa că noi ți-o dăruim Ție*. Așa se face că la vârsta doar de trei anișori, ei, în vârstă fiind, au dus-o la templul din Ierusalim, acolo, să aibă grijă de ea câteva văduve care-și duceau viața în curățenie, la acel templu din Ierusalim.

Vedeți cât de greu și câte lacrimi se varsă în ziua când începe școala, când părinții își duc copiii în prima zi de școală, în prima zi de grădiniță, când se despart, pentru prima dată o zi întreagă, de părinți. Merg copiii la grădiniță plângând după mama lor. Tot așa s-a întâmplat, cred, și la vârsta de cei trei anișori, când părinții au lăsat-o pe Fecioara Maria la templul din Ierusalim și s-au duus și s-au duus pe valurile vieții. Ce-o fi fost în inima bieteii copile de trei anișori, când a văzut că mama, tata nu mai erau!

N-avem consemnări că ar mai fi venit părinții s-o vadă. N-avem consemnări, doar deducem, că atunci când la cincisprezece anișori, după doisprezece ani de stat la templu și-ar mai fi găsit părinții. Pe atunci așa se întâmpla și se înțelege faptul că la vârsta aceea preoții de la templul din Ierusalim o încredințează bătrânului și rudei sale Iosif.

După cei doisprezece ani petrecuți la templu din Ierusalim, preoții s-au interesat cine ar fi din neamul ei cel mai apropiat, ca să aibă grijă de această fecioară. Atunci l-au găsit pe dreptul Iosif din Nazaret, o rudă apropiată cu familia Maicii Domnului și i-au încredințat-o lui. Dar în mod cert că i-au spus: *Iosife, vezi că această fecioară a fost dăruită de părinții ei lui Dumnezeu*. Cum s-ar traduce aceasta în limba noastră? Adică ea va trebui să rămână toată viața ei fecioară. Atunci l-au întrebat pe dreptul Iosif: *Îți asumi această responsabilitate de a păzi această fecioară în lume?* Și dreptul Iosif și-a asumat această responsabilitate și a luat-o la casa lui, în familia lui din Nazaret.

Dar ce s-a întâmplat, după Buna Vestire, când Fecioara Maria a luat în pânțec de la Duhul Sfânt și a mărturisit taina întrupării lui Dumnezeu? Dreptul Iosif s-a tulburat și a vrut s-o lase. S-a tulburat mult în sufletul lui, văzând că n-a putut s-o ocrotească și s-o păzească, crezând că din altă parte era nașterea. Atunci era pe punctul de a o părăsi. Dacă ar fi părăsit-o, cei din cetatea Nazaretului ar fi scos-o afară din cetate, bărbați și femei ar fi lovit-o cu pietre până ar fi omorât-o. Așa se întâmpla în vremea aceea, când fecioarele care nu-și păstrau fecioria lor erau ucise cu pietre. →

A consemnat
LUMINIȚA CORNEA

Amvon

Nepăsarea e cumplită când are ca obiect „veșnicia”

Se povestește că într-o seară, într-un restaurant câțiva cetățeni stăteau de vorbă la un pahar de băutură. Din una în alta, a venit vorba și despre Spovedanie. „Eu”, zice unul, „nu m-am spovedit de 20 de ani”. „Asta înseamnă că ești laș. Ți este frică să te spovedești!” „Ba nu mi-e frică deloc”. „Ba ți-e frică!” „Punem pariu pe o damigeană de vin ca mâine dimineață merg la spovedit?” „Punem!”

A doua zi dimineața, iată-l că intră într-o biserică și merge direct la preot căruia îi spune că vrea să se spovedească. Prietenii din ajun ajunseseră înaintea lui, să vadă dacă își ține cuvântul.

-Părinte, zice omul îngenunchind, eu n-am venit, de fapt, să mă spovedesc, dar am pus un pariu pe o damigeană de vin că nu mi-e frică să vin la scaunul de Spovedanie și vreau

să câștig pariul. Uitați-vă la prietenii mei cum mă spionează. Preotul a rămas uimit de o asemenea obrăznicie și a început să-l dojenească:

-Se poate măi omule, să glumești cu lucrurile sfinte? Nu te gândești ca este deasupra un judecător? Că o să te bată Dumnezeu?

-Nu- mi pasă, zice omul. Dar gândește-te că o să mori, continua preotul.

-Nu-mi pasă!

-Dar gândește-te la judecată și la iad.

-Nu-mi pasă.

-În cazul acesta, zice preotul, ai câștigat pariul, damigeana cu vin. Dezlegare nu pot să-ți dau, că nu o meriți, doar canon de pocăință pot să-ți dau. Timp de o lună de zile să spui în fiecare dimineață și seara: „Este un Dumnezeu care mă va judeca, dar nu-mi pasă. Voi muri, dar nu-mi pasă. Voi merge în iad, dar nu-mi pasă!”

Omul a plecat și le-a spus prietenilor ce a făcut și ce a spus preotul.

-Trebuie să împlinești canonul

dat de părintele, altfel nu câștigi damigeana. Și omul a trebuit să facă lucrul acesta, dar n-au trecut decât două săptămâni și cuvintele spuse în fiecare dimineață și seară, au avut în conștiința lui un efect deosebit care parcă l-au trezit dintr-un somn. Nu i-a mai trebuit damigeana cu vin, a mers iarăși la scaunul de spovedanie și, cu lacrimi în ochi, și-a mărturisit păcatele.

**Pr. GHEORGHE NICOLAE
ȘINCAN**

CONVORBIRI...

→Ce s-ar fi întâmplat de n-ar fi intervenit din nou Arhanghelul Gavriil, îngerul lui Dumnezeu? Ar fi murit scara pe care a coborât Hristos-Dumnezeu la noi, s-ar fi dărâmat tronul lui Dumnezeu, brațele fecioarei care s-au făcut tron al lui Dumnezeu și Hristos, întrupat fiind, ar fi murit înainte de a fi adus Evanghelia de Sus, înainte de a se fi răstignit pentru noi.

Iată că arhanghelul Gavriil îi spune bătrânului Iosif să n-o lase pentru că ce este într-însa este de la Duhul Sfânt. Așa se face că bătrânul om crede cuvintele îngerului și rămâne alături de Fecioara Maria în toate momentele, după cum bine știți, la Betleem pentru naștere, și fuga din Egipt. Fuge cu pruncul și cu Fecioara Maria în Egipt, să scape pruncul de sabia lui Irod. Iată aceste momente cu totul deosebite ce-au urmat apoi în viața Maicii Domnului!

L.C.: Desigur, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, aveți pentru cititori multe sfaturi.

Îps. Ioan: Mă adresez iubitelor mame și iubiților părinți cărora le-a rânduit Dumnezeu să aibă fecioare și feciori în casele și familiile frăților lor. Vă va întreba Dumnezeu: *Cum i-*

ați păzit în viața aceasta? Cum i-ați învățat în viața aceasta? Ce i-ați învățat în viața aceasta? Pentru că Dumnezeu v-a dat un fiu sau un fiică și probabil în mod sigur v-a întrebat: *Vei putea avea grijă de un fiu sau o fiică pe care am să ți-o dau?* Mama răspunde că da. Însă la un moment dat uită ce i-a promis lui Dumnezeu, că va avea grijă de fiul său, că va avea grijă de fiica sa, ca ei să-și păstreze viața în curățenie și să fie buni creștini în viața aceasta pământească.

Vedeți cum a ocrotit-o bătrânul Iosif pe Fecioara Maria! Gândiți-vă, om în vârstă să ia calea pribegiei! Cu o mamă și un pruncuț în brațe, să ia calea pribegiei, să meargă tocmai în Egipt! Gândiți-vă că n-au plecat cu ceva, decât cu un asin și pe jos au parcurs sute și sute de kilometri în pustiu, unde nu găsești o cupă de apă, pentru că de la Nazaret până la Cairo, unde au ajuns, nu găsești decât piatră, stâncă, nisip și să te duci atâția kilometri pe jos, ca să salvezi mama și pruncul de sabia lui Irod!

Astăzi iubitelor mame și părinților nu li se cere să plece de aici cu pruncii, din țara aceasta în altă parte, că îi urmărește cineva să le taie capul, să-i sfășie, așa cum a făcut Irod.

Să dea Dumnezeu pace și liniște, dar păziți-vă copiii pe lângă casele dumneavoastră și aveți grijă de ei, că o să vi-i ceară Dumnezeu înapoi.

Ai cui sunt pruncii? Noi zicem și părinții zic: pruncul meu, fata mea. Sunt ai lui Dumnezeu. Cum ziceau părinții noștri și mamele noastre, odinioară? Ne-a dat Dumnezeu un prunc. Ne-a dat Dumnezeu o fată. Așa ziceau odinioară părinții noștri, nu ca astăzi când tatăl spune: *a născut soția mea un fiu sau o fiică*. Și așa din punct de vedere anatomic este corect. Dar iată cum părinții noștri spuneau: *ne-a dat Dumnezeu un prunc sau o pruncă*.

Toți care ne aflăm în sfintele biserici suntem darul pe care Dumnezeu l-a făcut părinților noștri. Și fericiți vor fi părinții noștri dacă după ce ne-au legănat pe ale lor binecuvântate brațe mamele noastre au zis într-o zi: Doamne, ți-l dau ție pe acest prunc!

Spuneți celorlalți, vecinilor că *pruncii sunt darul lui Dumnezeu făcut părinților*. Și să aibă grijă de acest dar și să-l dea înapoi lui Dumnezeu. Știm de la moșii noștri că *dar din dar se face rai*... Dumnezeu a dat dar din Rai și frățiile voastre să faceți ca pruncii să ajungă în Rai.

Asterisc

Analiza unui om fără partid

Marea Unire, sărbătorită în anul centenarului, mă obligă să meditez la condiția umană a românului impusă de o conducere politică și mai ales executivă nevolnică, dezbinată, cosmopolită, demagogică, disprețuind legile, morala creștină și bunul simț.

În timp ce Hristos unește, chemînd blînd la comuniunea familială, la dragostea necondiționată față de aproape, la pace și iertare, diavolul (i.e. dia-bolos = despărțire, dihonie, vrăjmășie) îndeamnă urlînd la ură, dispreț, competiție, distanțare critică, răzbunare și polarizare.

Bun strateg, viclean și tobă de cărți, potrivnicul a fost fericit că n-a fost validat referendumul pentru definirea constituțională neechivocă a familiei ca uniune dintre un bărbat și o femeie. Victoria lui e cu atît mai importantă cu cît nu numai cei învechiți și înrăiți, bine școliți marxist fiind, i s-au alăturat în numele „drepturilor omului“, ci și oameni tineri aparent de bună credință, angajați în lupta pentru dreptate, cunoaștere și libertate. Am fost nevoit cu strîngere de inimă să le adresez unora dintre ei un mesaj dur, sperînd să-i dezmeticesc:

Către „Declic“ despre boicotul referendumului:

Oribilul clip* înfiorînd pe toți oamenii credincioși ai acestei țări vă caracterizează pe voi, cei care vreți să educați în stil „accept“ populația! „Mîna de politicieni corupți“** la care vă referiți ipocrit în această „realizare“ au fost, de fapt, cele peste 3.000.000 de oameni responsabili care tocmai că nu vor să trăiască în lumea distopică a exercițiilor amoroase perverse... obligatorii! Deasupra drepturilor omului pe care le invocați pătimaș se află Dumnezeu Creatorul, pe Care nu-L recunoașteți, de fapt, propovăduind un neomarxism antinaționalist și anticreștin. De aceea, nu pot merge alături de voi.

Ruptura de Biserică a acestor tineri e îngrijorătoare. Împietrirea lor față de mesajul hristic e dramatică, predispunîndu-i la grele suferințe. Măcar dacă ar putea învăța ceva de la mărturisitorii închisorilor comuniste, dacă de la noi, cei peste trei milioane de creștini contemporani cu ei nu vor să învețe!

O altă victorie a diavolului împotriva neamului românesc este emigrarea de după 1990. O statistică alături de o analiză a fenomenului a apărut recent în „Revista Română de Statistică“, din care rețin: *Aproape 485.000 de persoane, cu vîrste cuprinse între 0 și 19 ani, au emigrat din România între 2007 și 2017. Dacă la acest număr se adaugă și cei de pînă la 21-22 de ani, vîrsta studenției, atunci numărul emigranților temporari și definitiv depășește 500 de mii din totalul de 2.613.477 persoane contabilizate ca emigranți de către INS în cei 10 ani de la aderarea României la Uniunea Europeană.* Concluzia e devastatoare: *Asociația Română de Geopolitică, Geoeconomie și Geocultură a comentat astfel pe pagina de facebook: „Statul român exportă poporul român. «Marele salt înainte» va fi ajungerea la exportul întregii populații românești. Un stat care reușește să se debaraseze de o bună parte (25%) din propriul popor la aniversarea a 100 de ani de la Marea Unire. De la Marea Unire la Marea Plecare! O clasă politică, un sistem politic al falimentului generalizat, format și ținut în viață de elite prădătoare“.**** Uimitor este că, făcîndu-se că nu văd și nu pricep aceste realități crunte, guvernării, parlamentul și președinția își văd mai departe de programul impus vădînd, in corpore, crasă obediență și lipsă de patriotism.

Singura mare mîngîiere adusă de 2018 a fost sfințirea altarului Catedralei Naționale (fericită această denumire, față de prima – ascunzînd o prea îndrăzneală doleanță, căci mîntuirea este personală și trebuie lăsată la mila Domnului!). Semnificația marelui izbînzii îngăduite românilor de Dumnezeu este că rugăciunea este cea mai eficientă armă împotriva tuturor adversităților și ispitelor. Acolo unde dezbină și distruge zgomotos diavolul, prin rugăciune strălucitoare fiind chemat Hristos împacă și rezidește pașnic dar minunat-hotărîtor.

Să ne ajute Dumnezeu în rugăciune și fapte benefice semenilor în noul an dăruit fiecăruia spre bilanț, meditație și spor duhovnicesc!

(5 gerar 2019)

MIHAI FLOAREA

Note:

* Este vorba despre cel intitulat „Copiii referendumului“ conceput de „Papaya Advertising“ și susținut de „Declic“ și „Accept“.

** Iată mesajul lor în întregime: Referendumul pentru familie a fost o adevărată încercare pentru Comunitatea Declic. Știam că păreriile sunt împărțite și persoane care ne-au fost alături în diferite campanii nu aveau să fie alături de noi și de această dată. Drepturile omului nu sunt, însă, negociabile și nu se pot supune unui referendum. Am lansat campania #Stauacasă. Asta am făcut, milioane de români, și referendumul nu a trecut. O parte importantă a campaniei a reprezentat-o clipul „Copiii referendumului“, co-produs împreună cu asociația Accept și Papaya Advertising, cărora le mulțumim pentru curaj și tenacitate. Împreună am vorbit despre un viitor distopic, unde am fi putut ajunge dacă am fi pornit pe acest drum al discriminării. A fost, poate, cea mai importantă victorie a anului care a trecut. Am dovedit că nu mergem aliniați în direcția prăpăstioasă sugerată de o mână de politicieni ipocriți.

*** Cf. Andrei Nicolae, *Exod: Peste 500 de mii de copii, elevi și studenți au emigrat din România în 10 de ani de la aderarea la Uniunea Europeană. Asociația Română de Geopolitică, Geoeconomie și Geocultură: Statul român exportă poporul român*, publicat: Joi, 03 ianuarie 2019.

<https://www.activenews.ro/stiri-educatie/Exod-Peste-500-de-mii-de-copii-elevi-si-studenti-au-emigrat-din-Romania-in-10-de-ani-de-la-aderarea-la-Uniunea-Europeana.-Asociatia-Romana-de-Geopolitica-Geoeconomie-si-Geocultura-Statul-roman-exporta-poporul-roman-154052> Notă: Am corectat ortografia, punctuația și erorile tehnoredacționale.

Starea prozei

Sadism

Încă de la cinci ani, deși nu știam ce înseamnă, căutam libertatea! Dacă făceam o pozna, ca să nu mă bată mama, mă ascundeam în cel mai îndepărtat colț, sub pat. Patul nostru era foarte mare, cu stinghii și tăblii din lemn, în care dormeau cinci inși, de-a latul, mama, tata, eu, soru-mea Tatiana și nenea Aurică. Ceilalți frați și surori erau plecați în toată lumea. De ce dormeam așa, claie peste grămadă? Ne luaseră totul din casă, ba mai mult, fuseseră rechizionate și trei camere, că tata era chiabur și nu reușise să-și plătească dărilor. Primarul, pe care oamenii din sat îl numeau Bulibașa, ne instalase acolo pe secretarul comunal, era din altă localitate! Iarna eu îi căram lemnele cu brațul, îi aprindeam focul, aveam grijă să-l întrețin până se încălzeau bine pereții.

Deși atmosfera era sumbră, mă bucuram de frumusețea vieții, hălăduiam prin păduri, mergeam cu Ion, fiul Bulibașei, la pescuit, pe râul Argeșel, prindeam sturzii cu ligheanul și boabe de porumb legate de o ață, strângeam alune și nuci toamna, până dădea zăpada.

Domnul învățător Emilian Constantinescu, vecinul nostru, l-a pus pe Ion în bancă, alături de mine, să-l ajut să citească, să socotească. La început nu m-a deranjat, dar când începea frigul, îi curgeau lumânările din nas pe bărbie, apoi pe piept, că mi se făcea scârbă. Era cam bolând bietul băiat, dar părea de treabă, îmi întindea felia lui de pâine unsă cu unt pe care n-o mâncam, i-o dădeam lui Ciobănică. Venea cu basca plină de găinaț și toți copiii râdeau de el. Ion nu ieșea din vorba mea, iar eu îl chinuiam cât puteam. Îl luam în pădure cu mine, și deodată strigam, stai, după fagul ăla e ascuns Dracul, vine să te ia, fugi! Urla de spaimă și fugea mâncând pământul! Eu în spatele lui nu mai puteam de râs.

Într-o seară de august îi spun, hai Ioane la râu să prindem pește. Te despoi și stai pe burtă în apă, da să nu te miști că puțica ta e pe post de rămă și când te gădila îmi dai de veste și eu haț, am prins știuca. A stat Ion în apă, s-a întunecat, au apărut stelele pe cer. Dărdăia ca apucat de streche și striga din când în când, mă gădila iar eu îi înhățam puțica și-o strângeam bine în

pumni. Aoleeeu, aoleu, mă doareee. Stai cuminte, cum vrei să prindem cleanul cel mare?...Și continua să dărdăie. Am ajuns acasă pe la miezul nopții, mama apăruse pe prundul gârlei cu un felinar și striga cât putea: Niculee...Prin cotețul găinilor m-am urcat în podul cu fân, m-am îngropat acolo și foarte repede am adormit. Toți ai casei m-au căutat, nenea Aurică a trecut de câteva ori pe lângă mine, n-aveau nicio șansă să mă descopere... Mama mă ruga, ieși de pe unde te-ai ascuns, n-o să-ți fac nimic, te îmbolnăvești și mori, nu mă mai chinui și tu, destul mă chinue alții.

Nu m-am îmbolnăvit, n-am murit doar că și azi am astfel de apucături!!!

Trăiesc la țară și mă minunez când văd un stol de grauri care face acrobații întunecând cerul, admir zborul păsărilor călălătoare în unghi ascuțit și mai ales mă înduioșează cei doi câini, Japonică, un Labrador negru ca pana corbului și Lupși, un șoricar maro. Sunt foarte geloși pe mângăierile mele. Japonică, mai puternic, îl ține la respect pe Lupși, degeaba îi dau drumul noaptea, rămâne în coteț, de frică. Soției i s-a făcut milă de Lupși și tocmai în mijlocul zilei l-a dezlegat. Eu, grijuliu să nu intre cineva în curte și să dăm de necaz, strig:

-Hai Lupșică, hai la tata, ziua trebuie să stai în lanț, se poate ...? S-a apropiat de cușcă și când să-i pun cureaua de gât, haț, mi-a străpuns podul palmei. Am fost așa de surprins că n-am apucat să reacționez. Lupși s-a retras în coteț, strategic, în colțul cel mai îndepărtat și s-a făcut covrig. Mie îmi curgea sângele de parcă aș fi fost înjunghiat. Toți ai casei mi-au dat sfaturi, le era grijă că Lupși a turbat, uneori, pentru a gusta din libertate, soția îl ducea de sgardă pe deal și acolo îi da drumul. Probabil a întâlnit vreo vulpe turbată și ... am dat de necaz. Câinele nu voia să mai iasă nici din coteț, se simțea vinovat, ne și amenința, scotea niște mârâieli, își

Monseniorul Ghika

rânjea colții că ne-am gândit să chemăm veterinarul să-l omoare!!!

Cât privește rana mea, am urmat tratamentul empiric, bitter, spălarea ranei cu iod sau propolis, bandaj cu miere și foaie de varză pisată, toate lecurile le-am aplicat, dar mâna mi-a amorțit, noaptea nu puteam să mai dorm de durere, iar când desfăceam bandajul și mă uitam la rană mă apuca leșinul de la burtă. Soacră-mea, de 92 de ani, s-a trezit din letargie, de mai multe zile zăcea bolnavă, răcise și tușea până se înneca.

-Du-te maică și fă injecție, nu lăsa infecția să intre în tot corpul. Ce-o să faci biata mea fată? Cum rămâneam insensibil la sfatul ei, se adresa autoritar, soției

-Cheamă salvarea, nu te mai codi!

-Lăsați-mă, dacă din asta mi se va trage, nu e nimeni de vină! Am obosit pe lumea asta! Dincolo, poate o fi mai bine! Soția, palidă, i-au dat lacrimile. Știa că dacă nu vreau ceva sunt mai rău decât un catâr. Se simțea vinovată că dăduse drumul câinelui deși o rugasem să nu facă asta.

A mers la farmacie, a cumpărat medicamentele recomandate, îmi schimba pansamentul în mod regulat și se ruga de mine:

-Încă mai suntem în termen, n-au trecut 72 de ore de la mușcătură. Eu nimica!

-Doar știi, băiatul lui Răzvan Theodorescu, (fostul ministru al Culturii) a fost mușcat de șarpe. A crezut că nu e grav, n-a mers la medic și a murit în chinuri groaznice.

-Insistențele ei au rămas fără ecou, n-a reușit să mă convingă. În a patra zi a apărut o schimbare în →

**NICOLAE AURELIAN
DIACONESCU**

comportamentul meu. Mă întreba soția:

- Cum îți mai este?

- Bine! Ham, ham! Hârrr!

- Doamne, Nicușor, ai febră?!!

- Hârr! Ham, ham! M-am repezit simulând că vreau s-o mușc. Și-a făcut semnul crucii, biata de ea s-a speriat îngrozitor. În a cincea zi ne-a vizitat familia Enache, Florin vărul ei primar și soția lui, Mariana. Sunt foarte prietenoși, de câte ori vin pe la noi ne aduc câte-un dar.

- Ți-am adus suc de mere, de la tine din Mușcel, scrie pe cutie, Vulturești!

- Mulțumesc! Hârrr! Ham, ham! Ham!

- Ce-ai pățit Nicușor, s-a întâmplat ceva?!!

Îmi desfac bandajul și le arăt buba neagră care supurează.

- Aoleu, ce ai pățit?!

- L-a mușcat Lupșii, eu sunt de vină, i-am dat drumul în timpul zilei. Așa îmi pare de rău! L-am rugat să mergem la doctor și n-a vrut.

În timp ce toți ai casei stau de vorbă îngrijorați de starea mea, iau o hârtie și notez în mare grabă. I-o dau lui Florin s-o citească. Printre ei, mârâi.

- Hai, citește, îi zic.

Florin își drege glasul:

- Merge în fiecare duminică la biserică, degeaba, n-are credință, doar un rânjet sinistru. Își duce mâna la piept mimând o înaltă simțire, degeaba, n-are inimă, doar ...Hau, hau hauu... îl întrerup eu.

Mariana îi șoptește ceva soției, am auzit foarte bine ce i-a spus, că de când am început să latru, mi s-a ascuțit și auzul, ca la câine.

- Sună dragă la 112, să vină să-l ia, reprezintă un pericol real, ce te faci dacă te mușcă?!

- Hau, hau, hauuu! Ies în fugă din cameră și mă ascund pe hol, sub un șifonier vechi. Stau câteva clipe acolo și consider că ascunzătoarea nu e prea sigură. Alerg în magazie unde, printre vechituri de tot felul mi-am găsit un culcuș pe cînste. De-aici n-au cum să mă scoată, doar dacă dau foc, așa, ca la Colectiv. În depărtare se aud sirenele salvării, ale pompierilor, iar eu, sub niște harțabale, mârâi liniștit.

În sfârșit, mi-am câștigat libertatea! Fiindcă am turbat pot să le spun celor din jur și celor de la putere, ce gândesc!

Starea prozei

ORBETII

Pluta vopsită în roșu aprins, asemeni unui Narcis miniatural încremenise ușor înclinată peste oglinda limpede a apei, în contemplarea propriei imagini. La baza stufărișului de anul trecut se ridicaseră deja noii lăstari de un verde crud. De dincolo de acest zid vegetal corul armatelor de broaște, secondat de nenumăratele triluri ale păsărilor înălțau către cerul senin pe care pluteau scamele câtorva nori, un adevărat imn al vieții. Un șoim plană rotindu-se fără grabă deasupra locului ca apoi, fără vreo urmă de sfială să se lase din zbor în apropiere, pe ciotul unei sălcii putrede încovoiate ca o siluetă cocărită de bătrân. Deși era abia începutul lunii mai, soarele ardea cu putere astfel că Vasile se văzuse nevoit să-și dezbrace hanoracul rămânând în tricou. Aruncând o privire către Marcel, observă că și pluta acestuia părea să fi adormit la suprafața apei. Simțindu-se privit, acesta își întoarse capul și-i zâmbi.

- Ce-i bătrâne, te-ai plictisit? Zezi, la pescuit este ca și-n viață. Trebuie să te pregătești cu mai multe momeli, pentru că nu știi ce te așteaptă la fața locului, ce fel de pește se va nimeri pe acolo și apoi e bine să ai răbdare cât cuprinde și să te concentrezi pe ceea ce faci, dacă vrei să reușești. Și-apoi, ca să nu ți se pară o povară prea mare așteptarea, este bine să deschizi ochii mari, astfel încât să nu scapi din priviri nici pluta, dar nici frumusețea din jur care, cel puțin mie, îmi dau un sentiment de pace și de bucurie care-mi amintește atât de mult de copilărie... Știi, mi-a trecut uneori prin gând că ceea ce-l deosebește pe om de animal este capacitatea asta a lui de a putea aprecia frumusețea care-l înconjoară. Mi se pare că nicicând nu se apropie sufletul omului mai mult de divinitate decât atunci când vibrează la auzul ropotului unei ploii de vară, când se înfioară în fața unui incendiar apus

sau răsărit de soare, sau ascultând foșnetului lanurilor de grâu ce se unduiesc pe vânt asemeni coamelor înspumate ale valurilor unei mări ce se fugăresc pe nisip... Știi, uneori, când privesc aceste minunății, mi se întâmplă să simt că mă dizolv cumva în acest spațiu și timp și că eu însumi, sunt doar ... un fir de nisip gânditor rătăcind printre galaxii.

- După cum văd tot poet ai rămas, Marcel. Mai scrii?

- Și tu acum... Ce poet? Ce dacă am scris și eu câteva cărți? Și începu să murmure o melodie pe care Vasile și-o reaminti imediat: "*Că nu e om să nu fi scris o poezie...*"⁴⁵

- Și?

- Și în ultimii ani, mai ales după accidentul băiatului... nu știi... poate că am fost nevoit să fiu, ca să spun așa... mult mai prezent în viață, obligat de tot felul de situații să rezolv ba una, ba alta, că Lenuța părea să fi uitat și de ea... parcă nici timp să mai gândesc n-am avut, dar să mai visez... A fost, ca și cum aș fi intrat într-un tunel al cărui capăt era de nevăzut și n-am mai putut fi atent decât la pașii pe care-i făceam înaintând metru cu metru. Abia după ce Lenuța și-a mai revenit și am putut să mai merg și la pescuit, m-am mai gândit uneori să mă reapuc de scris, dar... mi s-a părut că nu are niciun rost... Pentru ce, pentru cine să scriu? Pufnind pe nas își ridică repede undița din apă cercetându-i cu o mină nemulțumită cârligul gol, apoi căută altă momeală și după ce o puse în cârlig și aruncă cu putere firul cât mai departe, continuă:

- Înainte mă gândeam că voi lăsa nepoților sau strănepoților, în loc de un album cu fotografii, câteva cărțile despre ceea ce am gândit și-am simțit ca să să afle și ei cum au fost vremurile pe care le-am trăit ... Poate greșesc, dar mereu am crezut că oamenilor le place să-și cunoască rădăcinile, strămoșii. Însă acum... cui? Când mă mai gândesc să mă reapuc de scris, am senzația unui gust leșios pe limbă... Și-apoi, nu știu dacă-ți imaginezi cum arată privirile altora când le dezvălui că te preocupă poezia, sau că scrii. Ceva între ilaritate și compătimire. Râse. Măine, poimăine, nu cred că o să mai →

TANIA NICOLESCU

⁴⁵ Cântec pe muzica lui Nicolae Kirulescu și versuri de Aurel Felea.

treacă prea multă vreme și când vor vedea din întâmplare vreo carte, se vor întreba ce e obiectul cu pricina... Observând privirea mirată a lui Vasile dădu din mână a lehamite și adăugă:

- Nu cu multă vreme în urmă, trecând pe la contabilă să-i las niște acte am fost nevoit să scot din sacoșă – ca să ajung la acte – cărțile pe care le luasem de la bibliotecă. Și, ce crezi? A fost uimită să vadă ca aveam patru- cinci cărți. Nu s-a putut abține să nu mă întrebe... ce fac cu ele! Cred că imaginația mea începe să o ia razna de la o vreme și, așa cum atunci când văd filme istorice cu armatele împlătoșate sub un cer torid, încep să mă întreb ce miasme insuportabile pluteau deasupra câmpului de luptă, căci era tare greu să-ți păstrezi igiena în acele vremuri, tot așa încerc să-mi imaginez cum poate fi viața interioară a cuiva care după ce termină școala nu mai citește nicio carte. Mai ales că cei de genul acesta sunt atât de mulți, încât au devenit specia dominantă și ne place sau nu, se pare că au cotoșit planeta. Societatea asta, așa cum ne oferă o avalanșă de mărfuri contrafăcute - trăiască tehnica – ne oferă generație după generație, tot mai mulți oameni pe care i-aș numi fără ezitare... kinder - eggs.

- Cum adică?

- Sunt goi pe dinăuntru. Mutanți... Baloane de săpun. Doar învelișul e de ei. Spoială și poleială. Numai așa pot defini aceste produse ale zecilor de fabrici de diplome. N-ai auzit până acum de ele? La atâtea produse de unică folosință, iată că s-a patentat și omul de unică sau foarte scurtă folosință. Populația înlocuitoare de acest gen, de care cred că ai auzit și tu de pe vremea răposatului și nu poporul, e mai rentabilă, chiar dacă pe termen scurt... Sper, că nu-mi pot încă imagina cum ar putea arăta lumea dacă pentru sute de ani sau milenii de acum înainte, omenirea care o va locui va fi alcătuită din astfel de specimene, tot mai puțin și mai superficial instruite și educate, dar dependente de o tehnică pe care nu o pot stăpâni. Oameni ce sunt capabil să se mănânce între ei doar pentru a avea dar care... nu sunt. Și nici nu pot fi.

- Cred că ai dreptate. Și mie îmi pare uneori că mase întregi de oameni au fost îndoctrinate cu ideea că esența, valoarea omului, constă în ceea ce are, în posesiile sale și ca

atare, orice activitate care nu slujește scopului de a a-și spori aceste posesii este inutilă. Eficiența supremă în viziunea acestei lumi, este de a pune mâna pe cât mai mult cu o investiție minimă. Și efortul în această direcție este cu atât mai mare cu cât ”dotarea” de la mama natură pare să fie mai... subțirică... Totuși, încă mi se mai întâmplă să mă întreb uneori dacă nu cumva exagerez și dacă nu este doar o impresie a mea, cam sumbră. Și-atunci mă străduiesc să-mi colorez ochelarii cu privesc lumea în roz și să sper... Într-un fel, dacă ar fi să comparăm lumea cu o junglă, trebuie să acceptăm că în junglă este loc pentru mii de specii, care ne plac mai mult sau mai puțin. Și poate că unii ca noi, aparțin doar altei specii decât celor pe care le vedem în jurul nostru mai des, dar nu suntem până la urmă nimic altceva decât tot o formă de viață și poate că ar fi mai bine să ne vedem de arealul nostru în loc să ne irosim vremea contemplându-le pe celelalte, sau strâmbând din nas și înfricoșându-ne la vederea lor... De altfel, dacă stau să mă gândesc, de-a lungul istoriei au existat mereu perioade mai puțin propice artelor și culturii, însă asta nu i-a împiedicat pe cei ce aveau har să și-l respecte și să-l dezvolte. Și dacă au crezut că au avut ceva de spus de lumii, au spus, au scris, au pictat, cu voia sau fără voia ei. Ba chiar în ciuda acestei lumi, de multe ori nedrepte, nu au abandonat. Doar că este nevoie de curaj și așa cum mi-ai spus, de multă, multă răbdare. Știi, mă întrebam uneori dacă ție nu ți-ar prinde bine să frecventezi vreun ceneclu literar ca să mai ai cu cine schimba vreo părere, sau să vezi ce scriu și mai ales cum scriu și alții... Poate că asta te-ar stimula, nu crezi?

- Glumești?! Măi Vasile, tu pe ce planetă trăiești? Cenecluri?! Rara avis... Erau, cândva... când oamenii aveau și generozitatea de a face mentorat. Dar știi, talentul artistic și caracterul nu prea au legătură. Adică să nu te aștepți ca automat, cel care scrie, sau poate că pictează frumos, să fie neapărat și un caracter frumos. Și mai ales să-i sprijine și pe alții. Ce, tu n-ai auzit de invidiile din breslele artistice? Mai degrabă se împung între ei decât să-și fie de real ajutor și să se organizeze în adevărate școli de creație în care să se șlefuiască talentele. Nuuu...nici vorbă. Eventual – pentru că și aici a ajuns să conteze

doar banul - contra unor sume, cei isteți gâdilă orgoliul unora și altora în așa zise ateliere de scriere, laudându-i dacă se încadrează în tiparele agreate de ei, sau măcar în tiparele vremii. Poate crezi că cineva - mă refer la cei consacrați – își pierde cumva timpul ca să citească scrierile unui novice, oricât ar fi el de talentat?! Promite? Și ce dacă! Sau... depinde de ce anume promite. Mi-a spus cineva că unul dintr-un județ din nordul țării, cerea cinci sute de euro pe o recenzie. Modest băiatu’, nu? Așa că... A, da, mai vezi ici și colo câte un site pe care postează câțiva rătăciți, dar și acolo, după o vreme începi să observi că mai toate creațiile încep să semene între ele. Uniformizarea, sau mai degrabă cameleonizarea creației este legea zilei. Și-apoi, de ce ar mai exista vreun interes la unii sau alții – mă refer la mentori sau discipoli, cum frumos mai era pe vremuri - pentru șlefuirea talentului așa cum zici tu, dacă acum, pentru o anume sumă poți deveni imediat membrul vreunei ligi sau al unei uniuni care să ateste calitatea ta de artist, pictor, scriitor... După cum vezi, sistemul piramidal piere, dar nu se predă și reînvie și el pe unde poate. Și poate! Pentru că-i mulțumește și pe unii și pe alții. Adică, unii reușesc astfel să-și facă viața mai confortabilă, ademenindu-i pe cei care nemulțumiți într-un fel sau altul de statusul social pe care au reușit să-l dobândească prin forțe proprii. Celorlalți - care făcând într-un fel ceva similar cu cei ce-și cumpărau un blazon, un titlu nobiliar și încep să-și învârtă cozile prin selectul cerc al așa-zisilor scriitori consacrați - aranjamentul le satisface cel puțin pentru moment narcisismul.

- Chiar așa?! Dar... creația... ea nu contează?

- Ce creație... Am auzit că au apărut edituri care, pentru prețul corect îți vor edita cărțile cu paginile parfumate în aromele dorite. Marcel păru dintr-o dată înveselit.

- Știi și tu că mirosul este foarte important; trezește amintiri și dacă este plăcut, probabil că această plăcere se extinde și asupra obiectului care emană acest miros... Că doar și supermarketurile uzează de stratagema asta ca să stârnească pofta, interesul... Iar la cărți, probabil că parfumul va acoperi mai mult ca sigur mirosul fad, sau uneori... fetid, al conținutului cărții. Și pe de altă parte→

se pare că se revine în forță la ceea ce se numea cultura de partid și de stat. Adică se urmărește să fie acceptați, încurajați, recunoscuți doar cei scriu în maniera convenabilă pentru puternicii zilei. Să nu cumva să se "aducă atingere", adică să fie șifonați unii... alții... să nu cumva să fie transmisă vreo idee nepotrivită... mai ales dacă ea vizează potențaii zilelor, cărora și așa le bâzâie pe căciulă muștele despre ceea ce cu siguranță nu-și doresc să mai audă odată ce s-au pus la patru ace și alea poleite. Trec deceniile peste noi de parc-ar sta pe loc, pentru că uite, s-ar părea că n-a pierit defel apetența pentru odele închinat "măreților conducători"...

- Unde te uiți?! Vezi că trage! Marcel smuci undița și-n lumina soare licări argintul solzilor unui pește cât palma.

- Roșioară – vocea lui Marcel suna ușor dezamăgită. Apoi, întorcându-se spre Vasile ținând încă suspendat de cârlig peștele, i-l arătă râzând:

- Vezi ce stă la baza unei sorți triste? Lăcomia! Nu-i stătea lui mai bine acolo în baltă? Dar de, dacă s-a repezit la tot ce sclipeste...

- Ei, iartă-l și tu și poate că-ți va îndeplini ca-n poveste, trei dorințe.

- Dorințe?... Marcel păru să rămână o clipă nedumerit și apoi, scoțând cârligul din botul peștelui îl aruncă cu ciudă în apă.

- Ce dorințe... Ale mele sunt așa de multe, că mi-ar fi greu să mă hotărâsc. Mă simt ca măgarul lui Buridan. Poate i le voi spune cu altă ocazie, însă acum, pentru că oricum amărâtul ăsta n-ar face nicio sfârâială în tîgaie, poate că ar fi mai bine să acordăm atenție și momeală potrivită celor ce așteaptă pitiți acolo, că i-am speriat probabil cu poveștile noastre. Și-apoi trebuie să mâncăm și noi, nu doar să-i hrănim pe ei, nu?

Și terminând de pus momeala în cârlig, aruncă cu dexteritate firul undiței în apă.

- Da' numai la mâncat te gândești?

- Ce te miri? Nu știi că bunicii și străbunicii mei au trecut cel puțin printr-un război mondial dacă nu prin două și că spectrul foamei, după astfel de evenimente bănuie generațiile care urmează?

- Bine, Fomilă, dacă-i așa, promit să înfricoșez în seara asta spectrala apariție cu fumigațiile unui crap prăjit cu mujdei de usturoi, că se spune, usturoiul alungă fantomele. Și dacă

nu-l prindem, las' că nu mă voi jena să-l cumpăr de la pescărie. Totuși cred că n-ar strica să mai încercăm vreo oră, pentru că doar așa putem fi siguri că va fi proaspăt. Că de când știu, comercianții ăștia sunt în stare să-ți vândă oricând cioara vopsită drept papagal. Așa că ar fi mai bine să ne străduim. Uite, intrândul ăla în stufăriș cred că ar fi mai potrivit... Ai să vezi că dacă mă instalez acolo o să tragă mai bine. Și luându-și într-o mână scăunelul și-n alta undița și cutia cu momeli, se îndreptă spre locul arătat. Nici nu apucă să înainteze câțiva pași și piciorul îi alunecă peste o plasticul unei sticle de plastic strivite și pe jumătate acoperită de vegetație, făcându-l să-și piardă echilibrul. Lăsând să-i scape scăunelul, se sprijini în mână rămasă astfel liberă, ridicând cât mai sus undița.

- Uff! Ai văzut? Era cât pe ce să rămân fără obiectul muncii. Vasile se așeză pe jos punând alături cu grijă undița salvată de la dezastru și începu să-și maseze încheietura mâinii.

- Păi da, ce te miri. Încă nu te-ai convins că la noi, mai peste tot riști să ai nu doar neplăceri dar deseori chiar să-ți pierzi viața din cauza nesimțirii de care dau dovadă.... "bipede", cum spunea ministra aceea, am uitat cum o chema... Și-încă aici, e un loc mai ferit și relativ curat, dar în rest... Nu te-ai săturat să vezi că oriunde întorci privirea, vezi doar gropi, noroaie, munți de gunoaie, construcții kitsch.... Nu degeaba a apărut sintagma "groapa de gunoi a Europei". Poți să spui că nu arată așa? Ce-i cu mâna?

- Nimic grav. Nu mai sunt așa flexibil și căzând ca bolovanul, am pus presiune cam mare pe mână. După cum vezi, am scăpat ieftin și am salvat și undița. Sper să știe să-și arate și ea recunoștința – se spune că și materia nevie are conștiință - și să mă ajute ca măcar acum să am ceva spor la pescuit.

- Așa crezi?

- Hai să facem concurs. Și cine prinde mai puțini, își va compensa nepriceperea sau nenorocul cu un bax de bere. De acord? Și-așa trebuie să merg mâine la control și cine știe ce-i mai dă prin cap doctoriței să-mi prescrie, de nu voi mai putea pune gura nici măcar pe un pahar de bere.

(fragment din romanul *Orbeții*, în lucru)

În lumea unui goeland

În lumea unui goeland
E țipătul o rană;
Captiv în propriul avanpost,
Nu cere de pomană.
Navigator neîntrecut –
Neptun îl strânge-n clește,
Înfruntă dârul al său destin,
Pe față, ostășește.
Transportă-n plisc bucăți de cer,
Cu Gee a la picioare,
În fața lui genuni se sparg,
Chiar și apusul moare;

Albastrul e-n privirea sa
Un cântec fără note.
Bolnav de aventuri, precum
Faimosul Don Quijote,
Și-aruncă zboru-nveșmântat
În fluturi de zăpadă,
Spre un cotlon de paradis –
O nouă escapadă,
Apoi coboară în adânc,
Sub foșnete de sare,
În timp ce ere-ntregi l-au nins
Cu gemete de mare...

Rondelul stelelor ce mor

În poala stelelor ce mor,
E răsăritul o scânteie,
La margine de curcubeie,
Unde apusurile dor.

Tristețea-ncalecă pe nor,
Nemărginirea stă sub cheie;
În poala stelelor ce mor,
E răsăritul o scânteie.

Din fantomaticul decor,
Desprins-s ludice crâmpoie,
În rătăcirea lor de zmeie,
Ce izbăvirea nu o vor.
În poala stelelor ce mor...

CAMELIA ARDELEAN

Ocean întors

Către apusul vieții (priebeiei) pământestii

„Eu ... sunt pământ și cenușă”
(Facerea 18 : 27)

Deși răzbate o oarecare tristețe din cuvintele de mai sus, adevărat este că ele nasc și o bucurie plină de pace care de acolo, din inima spirituală, are puterea să lumineze tot universul – în sensul că... din acest apus pământesc va răsări viața veșnică.

Să urmărim credinței Părintelui Avraam. Numai așa vom reînvia din propria cenușă. Prin credință Părintele Avraam a primit frumusețea Raiului în sânul său.

Mai are de străbătut pe cer cale de o suliță... soarele până să apună. Cam așa se exprima buncii noștri când voiau să spună câtă vreme mai este până la venirea întinericului. Se potrivește această expresie și în cazul oamenilor care se apropie de apusul vieții. Va veni pentru toți clipa când sulița va opri inima fiecăruia dintre noi, omorând astfel patimile. Acolo, în lăcașurile Cerului...când timpul îl va înghiți veșnicia...”ne vom odihni de orice mișcare temporală”, cum învăța părintele Dumitru Stăniloae

E 17 noiembrie 2018. Ziua în care împlinesc 60 de ani de la venirea mea pe pământ. Mă ridic din pat și ochii aleargă obsesiv, ca întotdeauna, să vadă timpul. Ceasul arată ora 5 dimineața.

Mă îndrept către fereastră și ochii văd afară prima zăpadă. Fulgii plutesc prin văzduh purtați de aripile nevăzute ale îngerilor. Puritatea omătului intră cu viteza fulgerului în suflet și într-o fracțiune de secundă mintea aleargă către primii ani ai vieții. Câteva lacrimi se ridică din inimă să umple spațio-temporalitatea celui peste o jumătate de veac ce a trecut așa de repede. Parcă o văd pe mama zbătându-se prin troienele ce acopereau Moldova de altădată. Tare mai era tragică. Chiar prăpăstioasă. Iart-o, o, Doamne și dăruiește-i o colibă modestă în lumina Împărăției Tale.

Și iată că Domnul, la șazeci de ani, îmi dăruiește și mă acoperă cu acest covor alb ce purifică pentru o clipă toate păcatele și răutățile ce le-am făcut în viață.

Respectând proporțiile, trebuie să mărturisesc că zăpada acestei primei zile de iarnă mi-a schimbat (transfigurat) fața sufletului, amintindu-mi de cele petrecute pe muntele Taborului cu Mântuitorul Iisus Hristos. O, Doamne, ridică vălul întinericului

din sufletul meu ca să înțeleagă tainele frumuseții Împărăției Luminii.

Și iarăși, pași mă duc, fără vrerea mea către fereastră, la chemarea fulgilor, care adoma a mii de raze alungă întinericul rece și intră într-un urcuș nevăzut către inima spirituală a omenirii.

Toate acestea alternează cu viteza gândului fiindcă suntem răstigniți pe crucea timpului și oricât am vrea, o părere de rău umbrește starea noastră existențială.

Este în noi o frică ancestrală ce ne ține răstigniți pe crucea vremii, și care ne ține departe de Dumnezeu. Când ne trezim din somn... ideal ar fi ca primul gând să fie adus jertfă Domnului, prin care omul să ceară binecuvântare și să mulțumească pentru lucrarea mântuirii.

De aceea începutul iernii echivalează cu începutul purificării în vederea nașterii și reînvierii noastre și a naturii în lumina primăverii ce așteaptă în zare.

Ninge...și fiecare fulg mijlocește și face potecă de mătase între Cer, Pământ și sufletele noastre. Ne botează omătul în „mormântul” său și ne învie întru cea mai sublimă bucurie.

Sub puritatea ninsorii, aripile credinței fiecăruia ne înalță către Împărăția Domnului.

VALERIU TĂNASĂ

CUVINTELE APROPIE, ÎNDEPĂRTEAZĂ

Cât știu cuvintele să arate dragoste, să uite, pe cât se cade, a-și închide ochii, să țină minte promisiunile stelei ce luminează, să deschidă inima în jurul căreia se țin strânse alte inimi? Ele, cuvintele, pot fi nume de corpuri, spirite, au limbi diferite, imprevizibile îmbinări, radiază în vecinătate ce simt în propriul nucleu, hotărâte sunt odată cu povestitorii să observe admirabila schimbare, să înalțe piscuri, căderi din cer în adâncuri căutate cu măsură.

Nu știm în ce zi vor primi dărnicia, îl vor redescoperi pe Prometeu.

Dacă nu esti dispus să le dai crezare, să-i accepti pe misionarii ce-au făcut averi îți va fi atribuit ție adevăratul lor rol. Priviți dezbaterile publice în care cei cu angajamente speciale acuză populația că nu-i evaluează după obolul adus.

Vorbele au înclinat mult spre mocrisă persistență, parcă nenorocirea ne-ar fi înscrisă în destin, orizontul simțirii prostit din plin, cuvintele ofensatoare au luat primul loc la întrebuințare.

Pe cuvânt de onoare, de-mi aduci dovada adevărului și a dreptății mele,

nu te voi uita, te voi răsplăti, aranja pentru totdeauna, trebuie doar ca în minciunile tale să nu se strecoare nicio fisură, ne-am înțeles ? ...Dar cuvintele îndepărtează, prietenii devin dușmani, cinstea se înclină în fața intereselor, onoarea se rușinează și ea pe cât poate și merge mai departe cu lupta zilnică de a se arăta curată.

„Depinde de ce spui și de ce nu spui, pentru a fi judecat ca fiind stăpânul ori sclavul vorbelor tale”. Care ar putea fi preceptele din care să se desprindă modul de acțiune ? Cugetarea, la prima vedere, îndemnă la protecție și, din păcate, ascunde într-o postură intelectuală alunecarea în lășitate. Reflecția de mai sus are mai multe fațete, între care și pe aceea a recunoașterii responsabilității în fața unei realități pe care ai analizat-o, pe care o cunoști, obligația de a aduce împliniri și nu suferințe. Se acceptă și scuza că nu poți fi întotdeauna stăpânul vorbelor tale. La fel de importantă se arată nevoia de a fi curajos, de a condamna cu toată severitatea nedreptățile, de a lupta pentru cucerirea și apărarea libertății, a formelor sale posibile. Ulterior cuvintele vor arăta cât te-ai apropiat, cât te-ai depărtat de ceea

ce ai învățat că trebuie să faci.

Cât de mult îi alropie pe copii cuvintele, poveștile pe înțelesul lor !

Valoarea propagandei

Propaganda deține o anumită influență asupra conștiinței. când vine vremea scadenței față de drepturile pretinse, promisiunile făcute îi apar : valoarea, eventuala și indoielnică valoare, defectele, interesele meschine, stupiditatea.

Ponegrirea adversarilor este justificată, ca bună ziua, din moment ce le-au fost rezervate terfeliri și prietenilor. Așa se apără obiectivitatea.

Prea le duci într-o latură omule cu propaganda ta, îți aglomerezi mintea și nu are cine o aerisi..!

Ca să fii aproape siguri d-le, doamnă, prietene că ați înțeles bine ceva ar fi cel puțin necesar să fi asistat la discuția despre acel ceva, eveniment, pretenții...

Cuvintele spuse în anumite situații sunt departe de a prezenta realitatea, ele își apără stăpânul, proprietarul..

Ele cuvintele, de atâtea ori povestesc imaginile unor opere de artă, vor să îndind hotarele spiritului, au ambiția de a fi echivalentul zămislirilor.

DANIEL MUREȘAN

Starea prozei

Flirtu cu birtu

Izbuc, pe care săteni îl strigau și Conductel cel Tinerel, pe numele lui de buletin Victorel Crăcănel, era student la sociologie, nu la filosofie, care era „fălfosofie”, cum se colporta în opinia satească. Când era mai mic îi știau numele real, era „a lui Crăcănel”, dar se mutase cu familia la oraș, cu „o măsură, un tasu și o sorsă”, cum îi enumerase lângă o țuică, Pintilie. Acum prin satul natal mai venea doar în vacanțe. Și cum era nepotul subinginerului de foraj Conductel, poreclit așa de Porumbița, de necaz că i-a săpat cu succes puțu lui nea Arbagic, pe care, și pe el, îl numise, după asta, Alambic cu Puțu Mic, în uz a rămas porecla care îi evoca meseria forajistului. Lucru care i-a bucurat pe amândoi, numele oficial, Crăcănel, neplăcându-le deloc, nici unchiului, nici nepotului.

Recent Izbuc venise în sat că știa de mic, și de prin vacanțele trecute, că va întâlni un limbaj pitoresc, mai mereu inedit, deși, gramatical, era un dezastru. Dincolo de aceste considerente, care erau doar cele inițiale, după cum avea să constate, se gândise că limbajul sătenilor și faptele lor erau aproape perfecte pentru lucrarea de dizertație pe care trebuia să o prezinte la teminarea facultății. În plus, dorea să descopere ce schimbare democrația în felul de a fi al sătenilor. Se întreba dacă mai erau ei harnici și ele gospodine, cum îi știa de mic, sau „îi căpiase libertatea din care răul își luase partea”, cum i-a zis unchiului său, Porumbița, după ce a aflat că puțu lui Alambic e funcțional?

Uneori Izbuc, prin ironii, că avea un „talent nativ sătesc” cert, încerca să îi mai tempereze pe localnici la vocabular, la fapte, cum făcuse cu Sile, deși acesta era aproape novice față de ce avea să descopere la alții!

La vreo trei, patru zile, după ce se cazase la unchiu Conductel, a aflat cu mare tristețe, că bătrânul Ghenadie, pentru care avea un mare respect, a murit. S-a dus la bătrân acasă, i-a aprins o lumânare, și, în momentele de reculegere de lângă sicriu, și-a amintit cum moșul îl învățase „băbește”, adică cu o mare înțelepciune satească, să depisteze imediat lunile anului care aveau 31 de

zile și care 30, sfat care i-a fost mereu foarte util când avea de rezolvat o problemă cu mărimea lunilor anului.

Acum stătea lăcrimând lângă înțeleptul bătrân Ghenadie care nici el nu scăpase fără poreclă. Îi zisese „Placă”, evident, după remarca Porumbiței, pentru că, tânăr fiind, și aflat la serviciu la o hidrocentrală, că era un om pregătit, fusese atacat de niște golani cu intenția reușită, de a-l jefui. L-au atacat mișelește, pe la spate, și unu din infractori îl lovise cu un fel de rangă în cap, Ghenadie leșinând pe loc. L-au jefuit, el atunci chiar luase „ticăloasa” lichidare, și l-au lăsat într-o baltă de sânge. A avut noroc că, în foarte scurt timp, l-au găsit câteva femei care treceau pe acolo cu o căruță, și l-au dus la policlinica locală, pentru primul ajutor.

„Și am avut noroc, singura salvare de atunci, era prin anii '70, care deservea vreo 15 sate, era la policlinică, tocmai îmbarcase o gravidă să o ducă la Spitalul Județean. Urgent m-au luat și pe mine și așa m-au salvat, că altfel, la policlinică, primeam primul ultim ajutor. De la Județean m-au trimis la București, la un spital foarte bun, bandajat și încopcat la cap. Specialiștii medicali de acolo au decis că mă fac bine doar dacă îmi pun o placă de argint în locul osului sfărâmat de lovitura golanilor. Așa m-am făcut bine și am revenit la serviciu de la hidrocentrală, dar pe agresori nu i-a prins miliția de atunci”, povestise Ghenadie celor din sat.

Izbuc, care avea vreo 22 de ani, era înalt, uscățiv, brunet cu ochii verzi, s-a uitat la bătrânul care era în sicriu, cu mâinile pe piept, și a remarcat că pe degetul mijlociu avea o mică cicatrice, care era total

nesemnificativă față de operația de la cap. Și, deși era așa anostă, i-a părut brusc rău că nu l-a întrebat de unde e, sperând că o făcuse în atacul mișeilor, dar nu din căzătura pe caldarâm, ci dintr-o lovitură de pumn dată spre agresori. A rămas cu dilema, și, zgaiba fiind pe degetul din mijloc, acolo unde se prind metacarpienele de carpiene, a înțeles că cicatricea e pe osul care corespundea lunii mai. Că așa îl învățase să știe mărimea lunilor anului rapid, doar uitându-se la oasele mîinii, cu pumnul strâns. Ghenadie îi spusese: „Măi puștiule, e foarte simplu, asta și eu știu de la mamare. Strângi pumnul și începi să numeri. Primul os care apare în afară, de la degetul mic, e ianuarie și înseamnă că are 31 de zile. Urmează acolo unde nu e os, luna februarie, apoi iar os, deci martie, cu 31, și așa mai departe. Când ajungi la osul de la arătător e deja iulie, care are 31 de zile, și începi să numeri înapoi, cu luna august tot pe arătător, că are 31 de zile. Așa nu o să mai încurci niciodată numărul de zile ale fiecărei luni”.

Înainte de a pleca a întrebat-o pe soața bătrânului care muncea de zor, cum făcea mai mereu, când e înmormânarea, iar tanti, privindu-l lăcrimând și ea, i-a spus că peste două zile. Deja groparul din sat, tânărul Rimel, cum îl strigau „posesorii de mort”, săpase groapa unde va la capătul cimitirului, unde cumpăraseră un loc cu o vecie ... de șapte ani! Izbuc a plecat în lacrimi dar bombănind în gând pe sătenii că îi spuneau acestei femei cu suflet tare bun, mai rar, e adevărat, madama Șanti. Iar femeia înțeleșese cândva, de la un astfel de răuvorbitor, că îi ziceau așa, pentru că privea cu ochiul stâng ... „mai pe ocolite”.

Bătrâna, cum o auzise și Izbuc încă din copilăria lui, pentru că știa că mai erau unii nesimțiți care râdeau de ochiul ei „întârziat”, și, mai ales, de faptul că era cam corpolentă, adică „cam grăsană, de leneșă ce e”, găsise o explicație prin care, de fapt, râdea de ei: „când eram mică, aveam ochiul ăsta stâng cam leneș, cum mi-a zis un doctor oculist. Pentru că afecțiunea nu a fost tratată la timp ... s-a răspândit în tot corpul! Dar nu de asta sunt cum bărfiți voi, cam grăsană, și cu un ochi care se mișcă mai leneș, ci pentru că mama a vrut să aibă →

DANIEL DRĂGAN

SCRISOARE DESCHISA

Pe banca din orașul nimănu
foi se zbat de vânt pe genunchi,
scriu o scrisoare oricui
mai adună stele în mănunchi.

Parcă timpul ne revarsă dintr-un abis
în altul
ca o cascadă,
rămânând doar muguri de amintiri
și nu- i nimeni să vadă
că nu mai avem ruguri
că nu mai avem nici martiri!
Nu mai ai timp nici aer să respiri,
atât mai știu:
Udăm un pustiul...
cu apa de trandafiri!

Încerc să iau fata morgana, nu ca
îndoiala,
sau ca un viciu' n desert,
sau ca moarte,
ci ca pe o făgăduială
din care- mi iau puterea să meargă
mai departe
Unde? Oriunde. Nu știu.
Găsesc un artificiu

cu chip cioplit de ambiguitate,
brațele le întind atât cât se poate
să înțeleg,
liniștea să o cuprind cu degetele toate,
și pacea în care timpul se prăbușește
întreg.

Iau în pumni un bulgăre de pământ
amestecat cu sânge și lumină,
îl strâng
și- mi amintesc de vârsta senină
când nu aveam un trecut..

Azi în zadar mă frământ
neînțelegând
"înțelepciunea crocodililor
ce plâng devorând"

DRUMURI ȘI ANI

În năruiri de valuri e jertfa foamei
mele
și universu-mi este mereu atât de viu,
dar drumul plecării spre stele și telul
nu- l știu.
În zborul cocorului
și în meandrele râurilor ce curg
înapoi,

văd timpul șotronului
ce- i dăltuit în mine în mii de statui.
Nu pot să îl apăr și nici să mai cred
în albul înghețat al zăpezii,
l- am incrustat cu pulbere de aur
și soarele din crucea amiezii.

Un semn regal în taină văzduhul îmi
trimite,
în cumpăna vieții și a morții
nu- l voi lăsa o clipă- n voia sortii
și n- am să înclin nici una spre cădere
când giulgiul aripilor mi- l ofer
luminii pârguinde în scădere.
Când viscolu-și ascute-nvăpăierea
și crisalida naște o întrebare,
când mi se pare că a căzut cortina,
răspunsu-i: Hai! Ridică- te și mergi!
Nici marea nu a păstrat la Salamina
pe valuri urmele adânci de vergi.

Și când albastre plante carnivore
se ascund în cupele imaculatei cale,
când aripile scoicii au înflorit,
e semn că bobul perlei a pierit
din carnea- i moale!!!

VIORICA ȘUTU

FLIRTU CU BIRTU

→doi gemeni... dar pe timpul
sarcinii s-a răzgândit!

Printre lacrimi, reamintindu-și,
Izbuc a început să zâmbească, dar cât
mai ferit, să nu îl vadă văduva, și a
ieșit pe poartă.

În dreptul ei s-a decis să se ducă
direct la birt, că e sigur că de la
țuicangii de „serviciu pentru viciu” -
evident, expresie tot marca Porumbița
- mai afla câte ceva ce îi va fi util la
lucrarea de dizertație, chiar dacă avea
în buzunar o ciocolată pe care
intenționa să o dăruiască foarte
simpaticei fiice a lui Sile, peltica de
Maricica, adică Zuza, cum deja o
numeau toți din sat. Pe drum
s-a întâlnit chiar cu Porumbița
însoțită de Frosa, care mergeau tot la
birt, să mai stabilească o tranzacție de
țuică cu Maimuț. Le-a salutat
respectuos în timp ce o privea analitic
pe Frosa. Era cert, fata era uluitor de
frumoasă, „bună rău”, cum ar fi zis un
coleg de facultate, dar nu el, care își
respecta mult logodnica, o fată
cuminte, antipodul comportamental al
Frosei.

După vreo câțiva zeci de metri

parcurși spre birt, a înțeles că, în
cazul ei, Dumnezeu a avut grijă să
lucreze în compensație, adică
„dotase” fata și cu o prostie
cutremurătoare. Simpatică era
oricum, chiar accentuat, prin
tâmpeniile pe care le spunea, iar
Izbuc i-a găsit, „nevoit de logică”, o
minimă scuză că era așa de stricată ca
femeie, tocmai din prostia „care îi
bântuie în voie în nevoie! În nevoia ei
de inteligență!” Și s-a mai gândit că e
și ceva psihologic în întâmplările
erotice ale Frosei, care frecvent se
văita de „importență” unor amorezi
de ai ei. Probabil splendoarea Frosei
acționa și ca un inhibitor al
amorezilor, și a decis să analizeze
problema, dacă va avea ocazia.

Pe Porumbița a găsit-o tot
frumoasă, chiar de acum era spre
vârsta pensionării de ar mai fi avut
serviciu. Cândva și ea fusese tot
superbă, nu chiar ca Frosa, dar era
mai bine, că Porumbița chiar avea o
inteligență medie. În asta a văzut tot o
compensație divină, pentru că ea nu
fusesse niciodată pe măsura splendorii
Frosei. Mai făcând câțiva pași alături
de ele, a înțeles mai clar că în acea
splendoare a lunganei chiar e
problema, și e dublă. La prima vedere
îi inhibă și, pe cei mai mulți, Frosa îi

lăsa fără potență, concomitent cu
faptul că îi lasă și fără cuvinte. Aici
începe a doua problemă, tăcerea lor îi
dădea ocazia să vorbească și asta o
condamna la penibil. Instantaneu!

Iar chiar asta i-a zis Porumbița
atunci, pe drum, adică:

„Fă Froso, nu mai zi nimic fără să
te gândești puțin, că intri în penibil”.

Frosa, însă, exact asta nu a făcut, că
a zis dintr-o răsuflare:

„Fă, tanti Porumbițo, dar mie îmi
place asta. Mai ales când intră ăla de
care zici matale”.

Izbuc a zâmbit puțin alarmat că,
dacă țoapele astea două continuă să se
exprime așa, lucrarea lui de dizertație
e condamnată înainte de a o începe. A
remarcat doar că adresarea, des
întâlnită la foarte mulți din sat, care
nu era cu verbul „a zice” ci se
exprima prin „a zăce” nu o foloseau
amândouă, și, general, tinerii. Și-a
amintit tot de înțeleptul Ghenadie
care îi explicase de mult că „mulți
săteni vorbesc așa, mai ales la birt, că
a zis cândva unul bătrân, asta știu de
copil, că trebuie să „zăcem” nu să
„zicem”, pentru că e legătura noastră
rămasă cu niște zâne care au trăit pe
unde e satul nostru, demult, demult...

„A zăce” e ceva zânesc, „a zice” e
ceva de snobi de bibliotecă”!

metafore în palma cerului

prin pletele cerului împletim speranțe
la început de an
pe fiecare fir de argint legănăm vise
în cumințile dorinți

în brațele omului de zăpadă aprindem
lumânări vii
cu fiecare zi alergăm
ș-atunci când înțelegem graba
nu mai putem da timpul înapoi
să strângem în bulgăre tinerii fulgi
ireversibili

indiferenți mergem mai departe
până când vom fi la reverul unui frac
o pată de culoare neagră într-o rotire
universală
pulbere de trecători
uneori bicicuiți de brațele viitorului
amanetat

cu prețul unei vieți se joacă
atemporalul hotar
desenează limita omului
cu lumină și rost în sufletul poetului
agățat de cuvânt în vers
de vers în poem
de scânteie în flacără
de foc în scrum
de iubire
în esență
o rotire

(ne)egal(abil) timp

în iarna memoriei
poetul "hoinar" filozofează în tăcere
albă

la punctul de fugă dintre ani
pictura cuvintelor coboară în spirală
pe urmele pașilor din alt an

pe prispa iernii calde aleargă picuri de
gânduri
cu dorințe reavene în așternutul
primerit
când dragostea vindecă zodiile
flămânde de rost
bun venit

în dimineți albe privește harta unui
prezent
și-l lasă la intrare
pe pragul tocit de atâta uitare
țese uimirea
cu vise de iarnă din amurg

urmează alte zile
alte adieri de vânt într-un dans al
serilor

dintr-un colier de metafore
măine în imperiul pașilor pierduți
neegal
egalabil
timp

harta palmelor

cad fulgii de nea
strecurându-se printre momentele
celeste

bătătoritele seri privesc palmele
noptii
ca pe o hartă dintr-un desen
destin – soartă

ecoul unui timp străpunge dealul
cu lumina albului din iarnă
trecerea pășește ușor
printr-o tăcere hibernală

trăiesc în stânga unei hărți
nerămase-n singurătate
alerg și strâng în brațe timpul prezent
lângă ochii unui superb cer
intimitate

ard lumânările vii
în candela drumului pavat cu vise
frumoase
se răresc fulgii de nea
ca și noi pe la șes
pe la munte – pe la deal
printre șoaapte

te-am găsit în albul firii

mi-am colindat anii în culoarea
timpului topit
m-am tot căutat meleagul liniștit
m-am tot găsit
din când în când în vorbirea fără
sunet

sunt omul bogat de lângă tine
frumosul din gesturi
plinul din iubire

Monseniorul Ghika

alerg răstimpul dintre așteptări
visul dintre seri și dimineți
nesătule trecători

pe prispa vârstelor trăim bucurii
la lumina opaițului din înserări
mângâierile ne cad atente
pe coapse – prezente

nins de sărutul fulgului de nea
te-am găsit acolo departe
pentru a fi aici aproape – iubita mea
între atâtea șoaapte

alb cu verde

priviri și șoaapte
într-un superb dans trăirile noastre
îmbrățișarea trupurilor în acorduri
albastre

taina dezlegată a iubirii din lumescul
dat
îți dăruiește globulețe albe
cu verbul privirii dalbe

fulgul de nea sărută gerul
tandă și pură existență
în gândul zăpezii – aceeași vie
prezență

descuț în apus printre versuri albe
dezbrăcat de trecut
rămân doar mersul fără roata din lut

prețuiesc timpul cu plete lungi
ce joacă dorințe pe tâmpla unei alte
zile
într-o altă minunată iarnă – parcurs
zăpezile

se aud pașii tăi
puterea iubirii și perechea unui ecou
brațele tale – coșul cu alb și verde –
superb cadou

poposesc într-un Crăciun liniștit
te îmbrățișez floare de iris
în viața trăită – nu doar într-un vis

VALERIU NIȚU

A LOCUI ÎNTR-UN SAC

Nu trecuse o săptămână și mai bine de când Sebi decisese să o rupă definitiv cu tot trecutul, considerând că cel mai bun refugiu dintre toate refugiile lumii, ar fi să-și petreacă deocamdată, cât mai multe ore pe zi, stând cu capul într-un sac de rafie. Fiind în prelungirea unui concediu medical, deja prelucrit și el pentru a doua oară, singur în tot apartamentul lor de pe strada *Surfilării*, numărul 13, într-adevăr, simți într-o luni dimineața, după plecarea lui Teni la serviciu, că, dacă el ar sta măcar cinci minute cu capul într-un sac de rafie, s-ar putea deconecta temporar de la toate gândurile negative și de la tot ce e stereotipic în lumea ce-l înconjoară. Zis și făcut. Își băuse pe nerăsuflăte cafeaua și, în loc să stea pe calculator ca de obicei, ore în șir, de-a moaca, căută un sac de rafie și și-l trase pe cap, apoi se așeză liniștit în fotoliul lui preferat din living. În clipele următoare, convenindu-i pe moment noua stare de lucruri, încercă să-și răspundă la unele întrebări vitale. Mai încercă apoi, să discearnă prin țesătura banalului sac, ceva urme de lumină și mai ales vagi contururi ale obiectelor din jur. Să vadă cum ar arăta mescioara din fața lui, văzută prin țesătura sacului, ceașca de cafea de pe mescioară, așezată pe șervețelul de unică folosință, iar șervețelul, la rândul lui, așezat pe farfuriuara ceștii. Toate văzute prin țesătura sacului. Să vadă pe ce anume stă sprijinită mescioara, ca și cum n-ar fi știut de dinainte pe ce. Observă prin țesătură, cu greu, cele patru picioare ale mescioarei. Încercă de asemenea, să discearnă, iar dacă nu, măcar să-și imagineze ce se află dincolo de mescioară, apoi în dreapta mescioarei și în stânga acesteia. Da. Pata luminoasă de dincolo de banala măsuță, obiectul ce se distingea cel mai bine dintre toate, nu putea fi, își zise, decât oglinda de perete. În câteva minute se văzu în situația de a respira mult mai rar și mult mai adânc, aerul puțin încins din sac, ceea ce, în loc să-l impacienteze, îl liniști nemaipomenit de bine. Se simțea în sfârșit, parcă descotorosit de mare parte din balastul lumii din jur, aflată într-o iremediabilă descompunere

Parcă se săturase să mai privească tot ceea ce era în jur, cu ochii liberi. Se săturase ca masa să mai fie masă, de scaune să mai fie niște simple scaune, toate sprijinite în mod desuet, pe câte patru picioare. Pe patru picioare! Se săturase parcă să mai fie asaltat chiar și de banalitatea lumii livingroom-ului. De banalitatea oglinzii și de stereotipica ei calitate de a reflecta lumina ce țâșnea (până când și aceasta?) cel puțin arogant, dinspre fereastră. Se săturase parcă, și de ideea că omul cel de toate zilele, cum era el însuși acum, trebuie să suporte câinește același spațiu închis și aceeași nevoie banală și ea, de ferestre, singura deschidere, formală de altfel, spre în afară. Se săturase de aceleași nevoi umane stereotipice.

Întotdeauna când vorbea cu Teni despre toate astea, de cele mai multe ori stând în pat, când amândorura le plăcea să rămână treji până către miezul nopții povestind câte și mai câte (povestind, li se părea că puneau țara la cale), el îi recomanda ei să încerce a-și schimba modul de a percepe viața, stând cu capul într-un banal sac.

Într-o noapte, pe la orele două, ea își luă inima-n dinți și concretiză în cuvinte tot ceea ce-i bolborosea a necuvânt, în minte:

- Chiar te deranjează, Sebi, dacă masa se sprijină pe patru picioare? Ok. Apucă-te și amputează-i, băiete, unul din picioare. Știi ce? Fă la fel cu tot ce te deranjează. Rupe-le câte un organ. Mutilează-le. Eventual sparge, frate, oglinda, dacă ți se pare că nu e capabilă nici ea să aducă zilei pe care o trăiești, ceva deosebit. Da? Fă ceva. Nu sta așa. Schimbă ceva. Dacă vezi că și fereastră apartamentului ăstuia nu reușește să te determine a depăși rutina zilnică, atunci camuflează-o. Fă abstracție de ea. Am înțeles, printre altele, că în

asemenea momente, nu-ți place nici să ieși în stradă, adică dincolo de masa asta cu patru picioare, dincolo de scaunele astea cu patru picioare fiecare, dincolo de oglinda aceasta fără patru picioare, care nu e în stare să facă altceva decât ce face ea de milenii de când a fost inventată de om și, în fine, dincolo de tot acest spațiu închis, banal și mai ales unsuros.

Atunci el îi răspunse lui Teni nonșalant, cum îi e stilul, că-l deranjează până și închiderea spațiului închis și ea se aștepta ca el să spună că, tot așa, îl deranjează și deschiderea spațiului deschis. Când iese în stradă, îi spuse el lui Teni, îl deranjează tot așa, excesiva deschidere care, într-un punct terminus, la un macronivel, nu e decât tot o închidere. Și asta pentru că plantele din banalul parc, cresc cu aceeași nesimțire ca întotdeauna, consumând ca proastele, bioxidul de carbon expirat de toți puturoșii humanoizi din lumea orașului lor. Și parcul unde te așteaptă aceleași trunchiuri stereotipice în mișcarea lor zilnică. Toate parcă, într-un veșnic du-te-vino cabotic – adevărate jucării în mâna unui copil neastâmpărat. Toate împinse diabolic, parcă de aceleași mișcări, ale unui imens stomac, într-un continuu galop, spre o nesimțită macrodigestie. Și el, Sebi, se vede iarăși și iarăși, obligat să asiste la nesfârșit, la acest întreg joc *de-a mistuirea*, în detrimentul tuturor celor mistuite!

La cele auzite, ea ripostă numaidecât, cum era și de așteptat:

- Bine, atunci consultă și tu un medic. Numai el îți poate spune dacă suferi de depresie sau nu. Numai el știe să-ți recomande ce hapuri să iei, cât să iei sau, evident, să nu iei, dacă nu trebuie să iei.

Chiar că nu se putea să nu găsească Sebi un răspuns și la aceste recomandări ale concubinei lui de o viață:

- Ce poate face un doctor, om și el ca toți oamenii? – zise el - Ce poate face doctorul, expus și el la tot ce sunt eu însumi expus, chiar și la veșnica mistuire, decât să apeleze la cunoștințele învățate în facultate, adică stereotipuri în stereotipuri, și eventual să consulte niște parametri deja perimați, pentru a se încadra în niște biete funcții (iarăși matematică!). Funcții care, în loc să fie→

NICOLAE SUCIU

pentru mine, o deschidere, sunt culmea!, tot o închidere. A! Dacă ar aplica medicul ăsta, un tratament ce n-ar ține neapărat de o banală funcție, asică de un doi ori doi fac patru sau, mă rog, de un cinci ori cinci fac douăzecișicinci, atunci poate că m-ar ajuta. Dar așa, medicul care și el, ar trebui ajutat, m-ar adânci și mai mult în mlaștina aceasta, a banalului care, cum te trezești din pat, miroase pestilențial.

- Ceva trebuie făcut –sună replica lui Teni, ca trapul unui cal fără o potcoavă.

Apoi, tot ea:

- Doar nu ai de gând să stai toată viața cu capul într-un banal sac cu miros de cartofi împuțiți. Ai fi de-a dreptul caraghios, Sebi, zău așa. Îți dai seama ce ilaritate ai produce tu în momentul în care ai ieși din apartament cu sacu-n cap?

- Stai, Teni, să ne înțelegem... – făcu el într-una din următoarele seri.

- Stau, nu plec, Sebi. Să presupunem, bărbate, că tu, cu ajutorul sacului, reușești să ieși din banalul acestei realități dure care ne înconjoară, da? Și iată, te simți mai bine, mai cu poftă de viață, da? De două-trei zile, de când stai cu capu-n sac, te vezi, evident, mai puțin încorsetat, da? Dar nu uita că viața nu se reduce numai la un spațiu ca acesta, prins între patru pereți. Viață nu înseamnă numai *Eu*. Ea mai înseamnă și un *Tu* cu care trebuie să comunici. Viață înseamnă și legătura cu natura...

- Da – răspunse Sebi - Viață înseamnă, desigur, să stai și să fii dădăcit de o femeie, cum stau eu acum. Femeie care face apologia vieții, pentru că eu habar nu am, chipurile, de așa ceva. Închipuiește-ți că eu nu știam că viața înseamnă ieșire, socializare, plimbare, etc. Bravo!”

- Da. Știam, Sebi, că vei sări ca ars. Tu ai impresia că la voi, la firmă, șeful te va primi cu sacul ăsta-n cap? Așa că gândește-te, omule, că stai ce stai așa încă o săptămână, cât ține prelungirea prelungirii concediului medical prelungit deja, cum bine știi, pe ochi frumoși, fiindcă eu am fost cea care m-am prezentat la medic cu ce trebuia să mă prezint. Și când medicul nu-ți va mai putea prelungi prelungirea concediului, va trebui neapărat, ori să te internezi într-un spital, ori să te consulte din nou și, în

cazul ăsta, va trebui să „cotizezi”, nu?

- Și el, medicul, – zise Sebi - să inventeze din nou, un diagnostic care să se încadreze frumusețea în niște banali parametri. Or asta, în loc să mă salveze din curpenișul banalului, mai tare m-ar cufunda...

- Ai mai avea totuși, o șansă, Sebi.

- Nicio șansă, Teni, în afară de a locui într-un sac...

- Pârț! – făcu Teni - A locui într-un sac! Și sacul ăla nu e și el, tot ceva banal? Găsește, domnule, o altă replică...

- Care?

- Omului de azi i se oferă enșpe mii de posibilități. Nu vezi că guvernele *postmoderne* au inventat bunăoară, *camera furiei* în care intri, pe un preț de nimic, și spargi orice obiect găsești acolo? Spargi până și oameni pe post de obiecte casante. *Camera de tortură* a fost inventată tot așa, ca să vezi cât de „liber” e omul în lumea de azi și că supliciile Evului Mediu, aplicate „creștinește” de Inchiziție, n-o să se mai repete niciodată. Să fie obișnuit și cu o *cameră a gazării* în care, deocamdată virtual, jandarmii sunt virtuali, iar gazul lacrimogen e real. Gazul vine pe un orificiu de sub ecran, dar numai în măsura în care te apropii de ecran sau nu te apropii. Un fel de *moară de vânt* soresciană. Unde nu mai adaugi faptul că, după ce omul, în căutarea unor senzații tari, a inventat *body jumping*, a inventat hrănirea, legat la ochi, cu te miri ce miriapode care mai de care mai scârboase, și toate numai ca să nu se trezească la realitate și să nu aibă timp să vadă cât de strâmb e condusă lumea asta? Cât sadism mascat! Ei bine, printre toate astea, la noi, fâlfâie victorioase și pesta

Monseniorul Ghika

porcină, și gripa aviară, și boala vacii nebune, și migrena armăsarului în criză de iepe de rasă...

- Da – scutură Sebi din cap, a senzație de saturație - Te ascult cu atenție mirându-mă cum mai poți bate atâta din gură. Nimic din toate astea nu m-ar tenta, Teni. Să știi că nu simt nevoia să rup sau să sparg. Și nici să-mi imaginez cum aș fi fost torturat dacă aș fi trăit în Evul Mediu, când, imediat după Revoluția Franceză, cu ideile democratice în cap, Lavoisier, marele om de știință, a fost condamnat la moarte prin ghilotinare! Alte timpuri, Teni, aceleași moravuri! Alte mijloace de supliciu, aceiași călăi! Și azi, la fel! Cândva, când un prieten zicea că lumea asta e un imens organ femeiesc nesătul, care, oricât ar mânca, tot flămând ar rămâne, râdeam ca proștii și, drept să-ți spun, îmi plăcea la nebunie comparația „cam agricolă”. Ei bine, azi aș vrea ca lumea să semene cu un organ femeiesc, dar nu mai seamănă cu nimic ce ar putea aparține ordinii universale. Cu nimic.

- Și eu cu ce sunt de vină că, pentru tine, lumea nu mai seamănă cu un organ femeiesc nesătul?

- Evident, tu nu ești de vină, el/ea nu e de vină, noi nu suntem de vină, voi nu sunteți de vină, ei/ele nu sunt de vonă, adică același mod indicativ desuet și timp prezent depășit.

- Și ca să semene lumea asta cu un organ femeiesc, tu ai ales, bine-mersi, calea de a sta cu capul într-un sac, nu? A! Da! Acum am înțeles. Sacul probabil, simbolizează în mintea ta, uterul universal...

- O! Ce frumos sună: „uter universal”! Da. La această oră, se pare că aceasta ar fi singura scăpare: „uterul universal”...

- Și ce câștigi, mă rog, dacă stai cu capul într-un sac-uter univesal?

- Reduc stresul particular, Teni.

Dimineața următoare, când se sculă și ajunge în living, găsi pe fiecare dintre fotolii, câte un schelet uman cu câte un sac tras pe craniu, iar sacii înfășurați cu zeci de metri bandă electromagnetică de casetă audio. La o privire și mai atentă, văzu scris pe unul din saci, Sebi și pe celălalt, Teni. Fugi apoi repede, în dormitor, ca să-l anunțe pe Sebi și, evident, să sune cât mai urgent la poliție, fiindcă gestul însemna înaintea de toate, a spargere de domiciliu.→

- Formidabil! – făcu Sebi afișând pe față o bucurie fără margini, ceea ce pe Teni o cutremură - O treabă ca asta să știi că îmi dă apă la moară, Teni – se grăbi el să adauge.

Zadarnic încerca ea să-i explice ce și cum și că, dacă în noaptea asta se întâmplase ce se întâmplase, într-o altă noapte ar fi posibil chiar să fie uciși amândoi în somn, de respectivul infractor, pentru că Sebi era de părere că așa-zisul infractor ar trebui mai degrabă felicitat, și nu dat pe mâna poliției, și că nimic nu l-ar durea mai mult pe un răufăcător, decât generozitatea victimei lui. Că ar fi ca atunci când victima insistă să-i ascuță călăului, satărul sau să i-l curețe de sângele închegat, acumulat pe parcursul câtorva execuții.

- Teni, – replică Sebi - așa-zisului infractor trebuie să-i mulțumim, pentru că ne-a făcut un serviciu. El ne-a arătat de fapt, adevărul despre noi.

- Cum, Sebi? – se auzi timidă vocea lui Teni.

- Da – vorbi Sebi cât mai convingător - El ne-a arătat adevărata noastră postură. Ne-a arătat postura noastră din veșnicie. Te rog nu mă privi așa. Doar ți-am mai spus și cu altă ocazie că viața aceasta e numai aparență. Repet: în mod trecător noi, muritorii, nu suntem decât schelete capitonate și ambulante, vorba lui Emil Cioran. De-adevăratelea însă, suntem așa cum arată scheletele astea acum.

- Brr! Sebi, cred că ai înnebunit de-a binelea...

- Nebun? – se holbă Sebi - O, da. Ai dreptate, Teni. Dar ține minte că numai dacă ești puțin nebun poți vedea adevărata realitate.

- Da, Sebi? Ei bine, te anunț că eu m-am decis să punem punct pentru totdeauna, relațiilor noastre.

Fiindcă el tăcea cu sacul pe cap, ca de obicei, lenevind în fotoliu, Teni se apucă să-și adune lucrurile într-o geantă. Când fu gata de plecare, se mai opri încă o dată în fața lui Sebi și zise oftând:

- Sebi, nu am idee când și cum ne vom mai vedea vreodată...

Neprimind din sac, niciun răspuns, Teni adăugă:

- Ei bine, cu această ocazie, mai vreau să-ți pun încă o întrebare și gata. Că nu vei renunța la a sta cu capul în sac toată viața o știi prea bine. De asemenea, știu că vei sta și la serviciu așa, bineînțeles, cu

„binecuvântarea” șefului direct, care te va acoperi. În sfârșit, întrebarea mea este următoarea: pe ăla micu al tău, tot așa îl vei crește, Sebi, cu sacu-n cap, ca să poată vedea și el adevărata realitate?

- Nu înțeleg, Teni... – veni din sac o voce aproape dogită – Ce rost mai are întrebarea asta, a ta, dacă noi doi tot așa nu putem avea copii...

- Ești sigur că nu putem avea?...

- Teni, de ani de zile, de când stăm împreună, ne ies într-o veselie, aceleași analize. Adică 0 sarcină. Doar tu știi cât ai încercat să...

- Sebi, trebuie să știi că pruncul tău se află aici, în pântecul meu...

Deodată, sacul de pe capul lui Sebi sări până în tavan și imediat după sac, sări și el murmurând în șoaptă:

- Nu se poate...

Apoi, tot el, pe un ton strident:

- Nu, nu, nu poate fi adevărat!

- Ba da, Sebi. O spune ultimul test pe care l-am repetat, pentru a fi mai sigură. (*Urmă o pauză considerabilă, marcată de emoții fără limite.*) Dar să știi că eu numai așa îți voi aduce pe lume fiul, dacă-l vei învăța și pe el să stea cu capu-n sac.

Sebi, tot mai transfigurat:

- Ha-ha-ha! Îl învăț să stea și în cap, Teni, numai pentru a nu putea vedea așa, *adevărate față* a lumii asteia...

- Hai să te sărut...

- Sebi, vreau să mă ții în brațe...

Și știi cum vreau? Vreau să cumperi un sac mare de tot și să locuim amândoi, măcar o dată-n zi acolo.

Sebi se duse la dulap, scoase de acolo un sac mare de rafie și, întorcându-se spre ea, zise:

- Poftim. Sacul e pregătit, scumpa mea. Mă bucur că, în sfârșit, a venit și clipa mult așteptată...

- Formidabil! – făcu Teni.

- Vino în sac, iubito...

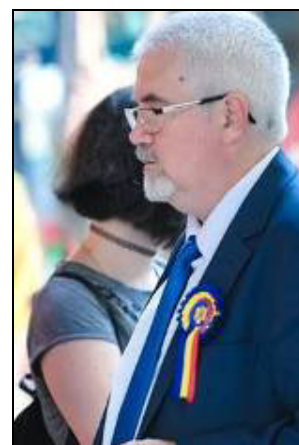
Teni se băgă și ea în sac și nu-și mai putu reține uimirea:

- Totuși, nu credeam că poate fi așa frumos într-un banal sac de rafie.

- Și mai ales când, de aici, lumea nu o mai vezi numai cum vrea ea s-o vezi...- se auzi vocea lui.

- Da - murmură fericită Teni - Contururile obiectelor din jur sunt o feerie curată...

Și zicând acestea, se topiră unul într-altul, ca și în ziua în care se cunoscuseră prima oară.

Nu-ți cer

Nu-ți cer să crezi în ceva anume, îți cer doar să crezi în ceva, altfel, în ceasul de carne ce ești, limbile s-or învălbi anapoda.

Nu-ți cer un orb devotament, ci doar devotament de-a vrea, îți cer să tragi în ceasul doișpe, spuza fierbinte sub oala ta.

Că este bună, că este dreaptă, firul de plumb va compara, lasă zvonuri și privește-nainte, cu cerbicie, numai steaua ta.

E lumea plină de cei ce umblă cu stelele altora prinse abtîr, spoiala dacă crapă-n suprafață, le arată antumul, înecat în sictir.

Trăiesc vieți de tristă beteală, lăsând de-o parte pretenții de zbor, sunt duși de lesa altor voințe, deprinși să tacă și la vorbitor.

Ei nu trăiesc cu toate că trăiesc și la vremea liniei de adunat, fără regăsiri prin propriile vise, culeg doar ceea ce au semănat.

Sunt alții și nu știu de asta, că nimeni nu le spune cine sunt, sunt transparenți de parcă nu-s, în jugul altor vise pe pământ.

Când se lovesc de praguri de sus, finalu-i cu regrete tardive, că limbile de timp din carnea lor, avut-au doar bățai decorative.

RĂZVAN DUCAN

2 ianuarie 2019

TRIOLETUL

Triolețul este o poezie cu formă fixă, într-o oarecare măsură asemănătoare cu rondelul, formată din opt versuri octosilabice, în care se folosesc doar două rime. A doua rimă apare în versurile 2,6 și 8. Primul vers este identic cu al patrulea și cu cel de-al șaptelea. Versul al optulea trebuie să fie identic cu versul al doilea.

Triolețul își are originea în literatura franceză, în epoca Evului Mediu, reapărând apoi, ca exercițiu de virtuozitate formală, la unii clasici, ca La Fontaine, sau mai târziu, la unii parnasieni ca Theodore de Banville. Din poezia franceză, triolețul este adoptat și de alte literaturi occidentale, putând fi semnalat ceva mai frecvent la poeții germani, precum Hagedorn, Goethe, Ruckert, von Platen, Chamisso ș.a.

Suava limbă română,
Limbă de aur și de dor,
Faima,-n veci, să îți rămână!
Suava limbă română,

Tu ne duci pe noi de mână
Spre un tărâm nemuritor
Suavă limbă română,
Limbă de aur și de dor.

Arde viața, o făclie,
Arde până te face scrum,
Pâlpâire aurie.
Arde viața, o făclie,

De aceea poetul scrie.
Unde e, că era acum?
Arde viața, o făclie,
Arde până te face scrum.

Trece clipa cea zvârlugă,
Infinitul vrând să-l prindă,
Tot la trap și tot pe fugă.
Trece clipa cea zvârlugă,

La vecie se înjugă,
Nu-i place starea murindă.
Trece clipa cea zvârlugă,
Infinitul vrea să-l prindă.

Iubirea-i lumină blândă,
E durere aurită,
Fericire și osândă.
Iubirea-i lumină blândă,

Te cumpără să te vândă,
Să te ducă în ispită.
Iubirea-i lumină blândă
E durere aurită.

Sfioasă copilărie,
Ai fost un rai pe când erai.
Anotimp cu feerie!
Sfioasă copilărie,

Miracol, dar și magie
Pe când rulai pe monorai.
Sfioasă copilărie,
Ai fost un rai pe când erai.

Iubito cu trup de boare,
Aș vrea să fiu un Rafael,
Să te scot înger din penel.
Iubito cu trup de boare,

Dulci, îmi faci clipe amare,
Vineri duminică-mi pare.
Iubito cu trup de boare,
Ești o mare sărbătoare.

Nu-i flacăra, dar te arde,
Nu-i ghimpe, dar te înțepă,
Te hăcuiesc halebarde.
Nu-i flacăra, dar te arde,

O-mpărtășesc miliarde,
Nu se stinge-n nicio apă.
Nu-i flacăra, dar te arde,
Nu-i ghimpe, dar te înțepă.

România, România,
În cinstea ta, ridic pahar,
Că ești marea mea mândrie.
România, România,

Fericire, bogăție,
La mulți ani! de Centenar.
România, România,
În cinstea ta, ridic pahar.

Toată lumea bea ce poate,
Poetul soarbe azur pur
Și tinctură de agate.
Toată lumea bea ce poate,

Poetul, eternitate
Și toate stelele din jur.
Toată lumea bea ce poate,
Poetul soarbe azur pur...

Unde ești tu, Ană, Ană?
Nu vezi că se surpă zidul?
Vino și te prefă-n stană!
Unde ești tu, Ană, Ană?

Salvează speța umană,
Că ne-nghite iarăși vidul!
Unde ești tu, Ană, Ană,
Nu vezi că se surpă zidul?

Iubirea ta e talisman,
În paradis terestru, dar,
Probă că n-am trăit în van.
Iubirea ta e talisman

Ce mă salvează la aman,
Al vieții tainic corolar.
Iubirea ta e talisman,
În paradis terestru, dar.

Rupt din coastă de Ipotești,
Pân-la luceafăr s-a urcat,
Să ne-aducă de-acolo vești.
Rupt din coastă de Ipotești,

A urzit cerul cu povești
Și pe pământ le-a scuturat.
Rupt din coastă de Ipotești,
Pân-la luceafăr s-a urcat.

Cu o coroană,-n cap, de spini,
Trece poetul prin lume,
Printre boscheți de mărcini.
Cu o coroană,-n cap, de spini,

Trece poetul printre străini,
Să afle că viața fum e.
Cu o coroană,-n cap, de spini,
Trece poetul prin lume

Un surâs e o magie,
Soare răsărit în noapte,
O dulce minunăție.
Un surâs e o magie,

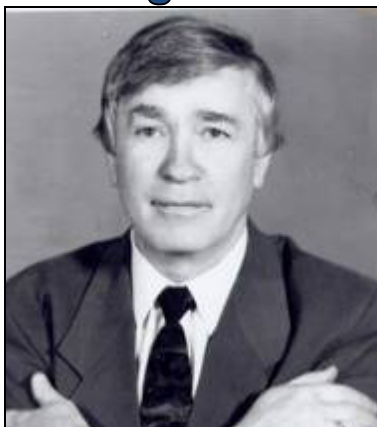
Un crâmpei de poezie
Un altar de visuri coapte.
Un surâs e o magie,
Soare răsărit în noapte.

Viața-punte suspendată
Între două infinituri,
Dată o singură dată.
Viața-punte suspendată,

De întâmplare agățată
Și proptită între mituri.
Viața-punte suspendată
Între două infinituri.

MIHAI MERTICARU

Gheorghe Jurcă

Gheorghe Jurcă se naște în anul 1939, într-o iarnă geroasă: 20 ianuarie, în orașul Abrud. Aici urmează ciclul doi elementar. Dar mai departe, drumul școlii e foarte sinuos, căci tatăl său nu voia ca fiul lui să apuce pe drumul luminos al științei de carte; el avea nevoie de un braț de muncă pentru gospodăria lui: îngrijirea vitelor, arat, semănat, cositul ierbii și strânsul fânului, căratul lemnului etc. Cu complicitatea mamei, fuge într-o noapte la Școala profesională din Zlatna, apoi face cunoștință cu cea mai amară experiență a vieții sale, repartizarea la Uzinele de fum din Copșa Mică, unde, mai mult decât șocat, stă o lună, apoi se întoarce acasă și de aici ia drumul spre Gura Barza, unde se angajează ca lucrător necalificat la uzina de preparare a aurului, unde lucrează timp de patru ani, perioadă în care urmează liceul seral. Urmează Școala de Ziaristică de la Academia "Ștefan Gheorghiu", apoi Facultatea de Filozofie a Universității din București, terminată în 1970. Lucrează vreme de peste 40 de ani ca jurnalist la Deva, apoi la Alba Iulia, de unde se pensionează.

În acest larg răstimp, scrie și literatură. Debutază în revista *Luceafărul*, în 1972, apoi editorial cu volumul *Amurg în pădurea de carpeni*. Are un ritm industriuos de scris și, după revoluție, îi apar peste 50 de volume de versuri, povestiri, teatru, roman, memorii, eseuri, iar cinci dintre acestea sunt premiate de Filiala Alba Iulia – Hunedoara a Uniunii Scriitorilor. E inclus în dicționare, antologii literare la nivel național. Locuiește în Alba Iulia.

- *Stimate domnule Gheorghe Jurcă, ați debutat în 1982, cu proză, în revista Luceafărul. Dacă facem un calcul, ați debutat la 43 de ani. Iar în volum la 48 de ani. Arghezi a debutat la 47 de ani. Dar sunt atâtea debuturi care țin de adolescență, debuturi precoce. E adevărat, destule flăcări mari la tinerețe s-au stins repede, iar altele, la... maturitate au ars mult și continuu. Cum s-a petrecut debutul dvs? De ce doar la 43 de ani?*

- După cum cred că bine știți foarte mulți scriitori dacă nu toți debutează în proză la o vârstă mai târzie. Dacă îmi aduc bine aminte doar Thomas Mann a debutat cu romanul *Casa Buddenbrook* la 25 de ani. E vorba de o excepție. E nevoie de acumulări, de experiență de viață, care se adună treptat în ani și ani. Harul, talentul cu care te naști au nevoie de o perioadă mai lungă de gestație, de maturizare. Dacă scriitura ta nu atinge un anumit prag estetic, nu îndrăznești să bați la poarta unei reviste și mai târziu la o editură. În ce mă privește, am scris de pe băncile liceului, dar am simțit, fără să cer părerea nimănui, că paginile mele n-au magmă, n-au valoare, n-u substanță epică și ca atare le-am vârat în sertar. Pe la vârsta de douăzeci de ani, până la treizeci și ceva, am scris vreo zece mii de pagini de proză pe care le-am lăsat să dospească în sertar. Între timp, deși erau pe atunci la modă cenaclurile literare, eu nu eram un participant activ al acestora: doar o singură dată am fost la unul pe când lucram în primii ani de gazetărie la „Drumul Socialismului”, cotidianul regiunii de partid Hunedoara. Cenaclul se chema „Flacăra Hunedorei”. Și veneau acolo poeți și prozatori consacrați. Am citit și eu o proză, mai degrabă un reportaj poetic, „Fata cu părul de aur”, prin care personalizăm toamna cu bogăția ei de culori, de arome, de miresme, de tot felul de sonuri. Era mai mult o viziune metaforizantă despre anotimpul meu preferat. Între altele fie spus, eu sunt o fire romantică și melancolică. Ce credeți, înșii aia, nu toți, erau teribiliști și excentrici și era unul foarte orgolios pe nume Bălșan, care tot la fiecare frază scoasă din gură zicea că el o să fie primul scriitor român care va lua premiul Nobel. Aiurea, n-a publicat nicăieri o povestire sau o schiță. Îmi aduc aminte că ședința aceea de Cenaclu a fost condusă de prozatorul timișorean, născut la Ocna Mureș, Ion Arieșanu, care a afirmat că reportajul meu are calități, dar că, dacă vreau să aspir la

mai mult, trebuie să citesc mult, să scriu și mai mult. Până la urmă, reportajul a apărut în paginile ziarului la care lucram și s-a bucurat de succes din partea cititorilor. Dar, am ieșit foarte dezamăgit de la acea ședință de cenaclu și la altul n-am mai fost niciodată. Obișnuiam să compar scrierile mele cu cele apărute în revistele literare și-mi ziceam să mai aștept. După vreo cincisprezece ani am scos din sertar cele 10.000 de pagini, pe care le-am citit și apoi le-am aruncat la gheana de gunoi. Mă hotărâsem să renunț la a mai scrie literatură. Dar daimonul creației odată instalat în mine nu mi-a dat pace, m-a tot zgândărit... Credeam într-o vreme că sunt mai mult poet decât prozator. Pe la optsprezece ani, am trimis primul grupaj de poeme la revista *Luceafărul*, unde marele poet Tudor Arghezi care ținea rubrica „Dintre sute de catarge”, mi-a răspuns că sunt semne bune în poeziile mele, ba chiar mi-a publicat o strofă dintr-o poezie.

Debutul literar îl datorez scriitorului albaulian, Gheorghe Suciu, plecat prematur dintre noi, care mi-a cerut să-i dau să citească câteva povestiri. Pe unele mi le-a respins, în sensul că mai trebuie „plivite”, pe altele le-a reținut cu gândul de a le publica în revista *Luceafărul*, unde lucra ca redactor, apoi ca secretar de redacție. Într-o zi, mă trezesc că îmi dă un telefon la redacția *Unirea* din Alba Iulia, unde lucram, după noua organizare administrativ-teritorială a țării, să-i trimit o fotografie, că vrea să mă debuteze. Și în numărul următor, când cumpăr de la chioșcul de ziare revista, văd pe aproape o pagină întreagă povestirea mea „Cu sufletul în palme”, însoțită de un scurt text în care bunul meu prieten îmi gira, ca să zic așa calitățile de prozator. Având atestatul luat, m-am aruncat cu mai multă râvnă pe ogorul literaturii și iată că am ajuns să scriu și să tipăresc peste 60 de cărți. Și sper să nu mă opresc aici, dacă Bunul Dumnezeu îmi va mai îngădui să rămân pe acest pământ al deșertăciunilor.

- *Ce - a fost semnificativ în biografia dumneavoastră neliterară, cum e viața fără să scrii. Ce înseamnă, ce a însemnat scrisul pentru dvs?*

- Cred că cel mai semnificativ aspect din biografia mea a fost spațiul în care am venit la masa vieții: legendara Țară de piatră, un tărâm fabulos, cu o istorie bogată, dar și cinică, ironică cu moții. →

NICOLAE BĂCIUȚ

Sunt mândru până la trufie că m-am născut în această zonă, care i-a dat istoriei pe Cloșca și pe Avram Iancu, cei doi moși de cremene, că aici și-a scris nemuritoarea sa operă Ion Agârbiceanu, autorul celei mai celebre nuvele din istoria literaturii române, *Fefelega*. Vreau să spun că destinul sau ursitoarele mi-au oferit destule greutăți, servituți, momente de amară tristețe, de eșecuri, de lacrimi și bucurii. Până la a deveni gazetar am avut parte de o viață aspră și dură, chiar nemiloasă, cu oameni, chiar și profesori care m-au umilit, desconsiderat, făcându-mă să cad cu gura în țărână, dar fiind fire dârză de moș, m-am ridicat și cu multă tenacitate am mers mai departe. Să semnalez numai faptul că după ce am terminat Școala profesională de metalurgie din Zlatna, deoarece ai mei n-au vrut să mă lase să fac liceul în Abrud, pentru că nu aveau nevoie de un cărturar, ci de un braț de muncă, bun la coasă, la tăiat lemne, la păzitul vitelor, la arat și semănat, am fost repartizat să lucrez la Uzinele de negru fum sau „Uzinele morții” cum au fost ele numite mai târziu, unde am înghițit atâta praf încât mai scuip și acum negru. Numai soarta m-a călăuzit să plec de acolo, cu spaima că va trebui să plătesc cei trei ani de școlarizare și să fug la Gura Barza, la Uzinele de preparare a aurului, unde am îndurat mizerie, foame și multă umilință. Dar aici aveam să urmez liceul seral și apoi să merg la Școala de ziariști de la București și să-mi salvez sănătatea, chiar viața. Viața fără scris e, cum să vă spun, când mai bună, când mai grea, mai amară, așa ca a majorității oamenilor de rând, cu bucurii și necazuri, cu dulce și amar. Dar viața e viață și merită trăită și să ne bucurăm că ne-a dat-o Dumnezeu.

Ce înseamnă scrisul pentru mine? Un exercițiu de respirație, o terapie pentru suflet care mă ajută să înfrunt mai ușor vicisitudinile vieții și să văd partea plină a paharului. Cititul și apoi scrisul mă ajută enorm de mult pentru că prin ele mi-i imaginez pe ceilalți, dacă vreți îmi imaginez chiar și planeta pe care trăiesc. Atunci când scrii, te pui în pielea altuia sau în hainele și pantofii semenilor tăi și asta mă scoate din mine însumi, mă ajută să deschid uși către alte lumi, mă face mai empatic, mai profund, mai analitic. Se spune că cititul este o chestiune de curiozitate care, în cazul meu, s-a transformat într-o necesitate imperioasă de a scrie. Eu nu fac altceva decât să scriu și iar să scriu și

prin asta să-mi bucur inima și sufletul. Curiozitatea e o virtute morală. Scrisul, literatura sunt terapie care te vindecă de angoase, de obsesii, te înalță, te edifică sufletește. Cred cu toată tăria în terapia scrisului. Deci scriu pentru că trebuie să scriu, am de spus ceva. Scriu ca să exist. Nu pot să mă opresc din scris, așa cum nu mă pot opri din respirat, așa cum nu pot să mănânc, să nu beau o cafea sau un pahar de vin bun. Trebuie să scriu și iar să scriu, chiar dacă asta produce în mediul literar local un prilej de clevetire, de bărfă. Treaba lor.

- *Sunt autori care scriu greu, căznit, în timp ce alții aleargă pe foia albă de hârtie. Ce a influențat suflul dvs creativ? Dacă avem în vedere numărul cărților scrise, ați fost și sunteți un autor productiv, industriuos.*

- Gazetăria mi-a înlocuit un ritm susținut, alert la scris. În perioada jurnalismului pe care l-am practicat vreme de peste 40 de ani, am scris enorm de mult cu aceeași lejeritate toate genurile gazetărești: reportajul, ancheta, articolul de analiză, raidul-anchetă, nota critică, însemnările, cronica sportivă. Uneori la un număr de ziar scriam câte zece materiale și asta în circa patru-cinci ore. Nu veneam niciodată cu nimic scris de-acasă. Am ajuns un spărgător de norme, cum se folosea sintagma asta pentru muncitorii din producția materială. Am avut darul de a scrie dintr-o bucată, fără ștersături, fără ciorne pe care le aruncau la coș. Mai nou, după Revoluție, când libertatea de expresie a luat un ritm furibund, am ajuns să dictez la dactilografă, apoi după ce au apărut calculatoarele, direct la computer, frazele curgeau una după alta ca grâul pe scocul morii. Eu mă mir când aud că unii scriitori scriu de câteva ori un roman, ca de pildă Eugen Barbu cu *Groapa* sau Ion Lăncrănjan cu *Cordovanii*, *Suferința urmașilor*. Eu bat direct la mașina de scris, o „Erika”, veche de aproape de cinzeci de ani, și nu fac decât eventuale corecturi de ortografie sau rareori schimb un cuvânt mai potrivit. Într-un an, scriu trei-patru cărți de sute de pagini. De aici și ritmul industriuos în care scriu și-mi apar cărțile. Și încă ceva: nu pot admite ca manuscrisele mele să stea în sertar și nici nu le recitesc pentru a le reface, ci doar pentru a le corecta înainte de a le trimite la tipar.

Plăcerea caznei de care pomeniți în întrebarea Domniei voastre se produce în memorie, cu alte cuvinte, cartea e scrisă în cap și eu o aștern doar pe

hârtie, apăsând tastele mașinii vechi, de acum bune de a fi trimisă la un muzeu. Altfel nu s-ar putea explica numărul mare de cărți pe care le-am scris după revoluție, circa 60. Și când spun lucrul acesta n-o fac cu emfază. Totul e sincer și onest!

- *Ați scris poezie, proză scurtă, roman. Când s-a simțit mai în largul lui scriitorul Gheorghe Jurcă? Care gen vi –l considerați mai confortabil pentru elanurile dv creatoare?*

- Scriu cu o largă deschidere a minții și sufletului orice gen literar, dar nu cu aceleași virtuți literare. În momente de criză sufletească sau elanuri juvenile am scris poezie, dar poezia nu e tărâmul unde mă simt cel mai bine.

Îmi place să abordez proza scurtă, dar pentru că suflul meu epic e ca o mare în vârtoare mă simt cu totul mai confortabil în roman, așa se și explică că majoritatea cărților mele sunt edificii romanești.

Fără să mă considerați un romantic incorigibil, ceea ce sunt într-o mare măsură, îmi place să scriu roman. Dețin o anumită strategie în alegerea personajelor, chiar și a numelor pe care le dau, alternanța planurilor, am grijă de arhitectura cărților, de coborârea în fantastic, în magie, în suprasenzorial, în metafizică.

Scriitorul din mine când se apucă de edificat un roman e aievea unui cal care scapă din țarcul său și dă iama în lanul de trifoi sau a unei sirene pe ntinsul mării sau a amazoanei ce ia în galop țancurile muntelui și de ce nu a unei himere care aleargă prin interstițiile sufletului, a memoriei mele, a fanteziei mai degrabă, de care mă sperii uneori și eu. Pentru că dețin o mare disponibilitate spre ficționalizare chiar și a realității, cultiv cu dragă inimă romanul.

Am câteva romane care atunci după ce le-am scos de la editură și le-am recitat m-au apucat pandaliile, lacrimile, toate melancoliile și angoasele de pe lume. De altfel și marile cărți ale lumii sunt romane scrise de Tolstoi, Dostoievski, Lampedusa, surorile Bronte, Dickens, Margaret Mitchell, Balzac, Marin Preda, Rebreanu, Hemingway, Garcia Marquez și câți alții.

O, dar mai e poezia homerică, franceză, sud-americană, mai e teatrul lui Shakespeare, Becket, Eugen Ionescu, Caragiale. Și cea mai dragă a vieții mele *O mie și una de nopți*, nefericitul exilat la Tomis, Publius Ovidius Naso.

Aurel Podaru

„Într-o marți spre seară, Urcan bătrânul se întoarse acasă mai devreme ca alte dăți. Ca totdeauna, nimeni nu știa de unde vine: din Turda, din Luduș ori de mai departe...”

-Primele rânduri scrise sunt unice. Când și unde ați început să scrieți?

-În liceu, prin clasa a IX-a, dacă nu greșesc, am scris primele poezii. Vreo patru sau cinci, nu mai multe. Le-am citit la cenaclul Pavel Dan din Turda. *Șah și mat* e singurul titlu pe care îl mai țin minte. Și asta, cred, pentru că eu însumi am fost făcut, în doi timpi și trei mișcări, șah - mat! Nu m-au cruțat „colegii”, deși eram chiar la primele mele încercări literare. M-am simțit umilit și, câțiva ani după aceea, n-am mai scris nimic, dar absolut nimic!

-Orice început este fascinant. Ce a păstrat memoria dumneavoastră despre momentul debutului literar și contextul în care acesta s-a produs?

-Ca student (la Agronomie!), eram aproape nelipsit de la cenaclul tinerilor scriitori din Cluj, condus de Ion Cocora, unde participau, printre alții: Radu Mareș, Augustin Buzura, Ioan Alexandru, Romulus Guga, Ana Blandiana, Ioan Alexandru, Gheorghe Pituș, Aurel Dragoș Munteanu (colegul meu de clasă de la liceul din Turda), Matei Gavril. Am citit și eu de două ori la acest cenaclu. Mai întâi am citit o proză în cel mai dulce stil realist socialist! Au vorbit câțiva, mai mult ca să nu zică lumea că pe mine nu mă bagă nimeni în seamă. Rețin însă intervenția lui Radu Mareș: „Bătrâne, nu strica orzul pe găște!” Cu alte cuvinte, nu-ți irosi talentul pe nimicuri. Asta am înțeles eu atunci. A fost cel mai frumos compliment. Și asta mi-a dat curaj să continui.

Debutul însă a venit ceva mai târziu, în 1968. Cu povestirea *Caii*. Pe care am citit-o mai întâi, la cenaclul din Turda, unde înregistrasem, ca elev, un „spectaculos” eșec! De data aceasta, am avut parte numai de elogii, spre bucuria mea. În iarna anului 1968, prin februarie (eram deja profesor la școala de tractoriști din Beclean, după ce schimbasem „plugul în condei și brazda-n călimară”, cum ar zice

poetul), am fost trimis cu un grup de elevi la Uzina Tractorul Brașov, bună ocazie de a trece și pe la redacția revistei „Astra”, unde l-am cunoscut pe poetul Gherghinescu Vania, era secretar de redacție, cred (un om de o bunătate neverosimilă!), căruia i-am încredințat *Caii*, în manuscris. Spre surprinderea mea, povestirea a apărut în numărul 4 (aprilie) al revistei din Brașov. Mamă, ce bucurie! Să vă povestesc? Mai bine nu, să trecem la următoarea întrebare.

-În istoria personală a fiecăruia stăruie chipul părinților. Ce amintiri, vise, imagini legate de mamă sau tată, v-au rămas statornice peste ani?

-Părinții mei au fost țărani din moși-strămoși. Toată viața lor au muncit din greu, ca să-și poată crește cei nouă copii. Și după ce i-au văzut pe toți aranjați la casele lor, au muncit mai departe: în gospodăria agricolă colectivă. Devenită mai târziu cooperativă agricolă de producție. Tot un drac! Eu nu-i știu într-o altă ipostază decât muncind. Tata, de exemplu, nu m-a bătut niciodată, orice-aș fi greșit: „Bucătura ta, îți arăt eu ție!” Astea erau sudalma și amenințarea lui, dar de bătut nu m-a bătut niciodată. Nici măcar cu un deget nu m-a atins. De la mama însă, mai încasam, din când în când, mai mereu, câte o bătaie zdravănă, însă niciodată nu simțeam durerea. Știam că mă bate „pentru binele meu”. Mă bătea, dar mă și iubea. Nimeni nu m-a iubit vreodată așa cum o făcea mama mea, care zilnic îmi oferea câte un exemplu de rară modestie, și asta îmi era de ajuns. Mama mea, cea mai frumoasă amintire a vieții mele!

-Ați putea descrie, în câteva cuvinte, locurile natale în care ați copilărit și în ce măsură se regăsesc acestea în opera Dmv.?

Satul copilăriei mele, cu ulițe pline de praf sau gloduroase, după anotimp, era un sat patriarhal, într-un

fel metaistoric, cum ar spune Octavian Paler. Un sat care trăia mai aproape de metafizică decât de istorie. Trecerea unui automobil pe ulițele satului meu era un eveniment mai spectaculos decât o eclipsă de soare. Nu exista lumină electrică, ziare nu prea veneau în sat și nici radioul nu pătrunsese încă. Veștile nu ajungeau pe calea undelor sau prin intermediul presei scrise. Era un om angajat la primărie, care pleca de-a lungul satului cu toba: pentru a da de știre.

Dar satul copilăriei mele, satul acela de atunci, nu cel de azi, a cărui lumină o port în suflet, nu mai există decât în mine. Sub forma amintirilor mele. În copilăria mea, am păzit oi și vite, împreună cu alți copii, care aveau și ei oile și vitele lor. Când veneau ploii puternice, cu fulgere și cu trăsnete, și ne udam până la piele, ne dezbrăcam de cămăși și stăteam în jurul focului. Dar iernile! Doamne, ce ierni fabuloase mi-au hrănit copilăria! Și când se puneau la noi pe nins, ningeau ca de „sfârșitul lumii”. Pădurea Simeriei era acoperită cu repeziciune de o plapumă albă, văzduhul se întuneca și Dealul Stogurilor pierdea atât de repede de nici un ochi nu-l mai putea desluși. Satul se scufunda tot în acel vârtej orb, nu mai vedeai la doi pași, pierneau casele, arborii, gardurile, chipurile omenești, se auzeau doar glasuri zburând prin acel potop alb. Și neaua cădea mereu... Multe din amintirile acestea se regăsesc în scrierile mele, desigur, căci amintirea satului natal, satul copilăriei mele, a rămas în mine captivă ca o pasăre în sac. O pasăre care se trezește din când în când și bate din aripi...

-Legat de climatul anilor de studii, de colegii și de profesorii pe care i-ați cunoscut (apreciat) la vârsta întrebărilor și a primelor lecturi, care este amintirea ce prevalează asupra celorlalte imagini reținute? Vă invităm să evocați o întâmplare, o întâlnire sau „un personaj” de care vă leagă (sau vă desparte) un episod anume.

În clasele primare am avut parte de trei învățători, cam de același „calibru” toți trei. În gimnaziu, doar trei profesori erau calificați: la română, rusă și matematică.→

**MARIA-DANIELA PĂNĂZAN
MONICA GROȘU**

Matematica nu m-a vrut nici în ruptul capului; rusa nu mă atrăgea pe mine (spre deosebire de profesoară, care venise direct de pe băncile facultății și era foarte frumoasă, dar pe cât de frumoasă, pe atât fragilă, de timidă), iar profesoara de română... o ploieșteancă, sau cam așa ceva, o sudistă, în orice caz, Florica Stănescu, fie-i numele binecuvântat, mi-a rămas pentru toată viața la inimă, deși venise doar în ultimul an. Cred că ei îi dătoz pasivitatea mea pentru literatură. Un început. Abia în liceu (renumitul „Regele Ferdinand” din Turda, azi Colegiul Național „Mihai Viteazul”) am avut șansa unui corp profesoral de elită, cum nu mai întâlnisem până atunci. Îi respectam pe toți, deopotrivă, despre unii am vorbit/scriș, de-a lungul anilor, cu anumite ocazii, iar de data asta voi încerca să evoc figura profesorului Mihai Iosivaș, fost elev al liceului turdean îndată după Marea Unire, coleg de clasă cu Pavel Dan („un alt copil al dălmelor”), originar din Vișoara (Agârbiciu, după numele vechi al satului), lângă Câmpia Turzii. Prin anii '49 - '50, profesorul fusese condamnat de noul regim „democrat-popular” și trimis la Canal, de unde a revenit în școală (mare minune!) pe la mijlocul anilor 50, ca bibliotecar, apoi profesor de limba latină (reintrodusă în programa școlară după ani buni de absență), an în care se revenise și la sistemul clasic de notare a cunoștințelor: de la 1 la 10. Pe cât de „moartă” e această limbă, pe atât de vii erau lecțiile profesorului meu, căci pe lângă scris-citit în limba lui Ovidiu și Vergiliu, el ne învăța și „puțină istorie” a Imperiului Roman, dar și câte ceva despre miturile acestei civilizații. Avea o pregătire solidă, mereu actualizată, deschidere culturală. Era un model, un model greu de urmat și imitat. Trimestrul I (al clasei a X-a) nu prevestea nimic bun pentru mine la limba latină. La teză primisem nota 3, repede urmată de o altă notă de 3, la oral. După un calcul simplu: $3+3:2 = 3$. Adică media 3. Doamne, ce mă fac? Mai erau câteva ore de latină până la sfârșitul trimestrului. Învățam ziua și noaptea, învățam pe rupe! Declinări, conjugări, verbul, adverbul... Toată gramatica limbii latine o știam pe de rost. Măcar media 4 de mi-ar ieși! În ultima oră, când pierdusem orice nădejde, profesorul m-a pofțit în fața

clasei și, fără nici o introducere, m-a luat la întrebări. M-a plimbat prin toată materia acestui obiect de studiu prevăzută pentru trimestrul I: literatură, gramatică, citit, tradus, declinări, conjugări, tot, tot. El întreba, eu răspundeam. Nu știu dacă eu am fost atât de bine pregătit sau profesorul mi-a pus întrebări la care era sigur că voi răspunde corect, dar minunea s-a întâmplat. La finalul acestui „maraton”, profesorul s-a așezat pe scaun, la catedră, a deschis catalogul, a scris ceva acolo, mai întâi cu cerneală albastră, apoi cu cerneală roșie și, în final, a decretat sec: „Media 6”. Nici acum, după mai bine de 60 de ani, parcă nu-mi vine să cred că $3+3:2 = 6$.

-Dacă, printr-un exercițiu de imaginație, ați fi rugat să poposiți într-un loc anume, care să vă definească geografic și spiritual, care ar fi acel loc?

-Locul în care am copilărit, firește: Triteni.

-Ați avut / Aveți vreun profesor preferat / mentor?

-Mentorul meu, incontestabil, a fost Teodor Murășanu, pedagogul nostru în ultima clasă de liceu. Profesor, scriitor, publicist, traducător, conducător de ziare și reviste, un animator cultural de anvergură, înlăturat din școală, în 1948, după 30 de ani sluiți cu devotament și dăruire la catedră, încarcerat, la Aiud, pentru „vina” de a citi și păstra în bibliotecă sa vastă cărți și reviste străine. Avea o ținută vestimentară sobră și elegantă. Un intelectual cu o vastă cultură și de rară modestie. O prezență discretă, ce captiva din prima clipă prin modul lui de a fi, de a se comporta. Zâmbet blând, ușor melancolic, mereu atașat generațiilor tinere. Pentru noi, elevii, era „domnul profesor”, nici din greșală „tovarăș”. A fost inițiatorul și conducătorul cinaclului Pavel Dan (fostul său elev și, mai apoi, colaborator fidel al revistei „Pagini literare”), mentorul spiritual al meu și al multor tineri care-și încercau norocul pe ogorul creației literare. Delicatesța cu care-și exprima opinia și sugestiile față de producțiile prezentate în cinaclu au însemnat tot atâtea motive de prețuire constantă, admirație și respect. Am păstrat legătura și după (mai ales după!) terminarea liceului, în 1959, am corespondat o vreme, până la plecarea sa la cele veșnice, în 1966, când eu mă afluam,

Ion Pop, Vasile Tărățeanu, Aurel Podaru

„la datorie”, pe malul Prutului.

-Ce este literatura?

-Dicționarele formulează câteva „definiții” pentru această vocabulă, mie însă, cel mai mult îmi place „definiția” lui Georges Bataille: „Literatura este redescoperirea copilăriei”. Nimic de adăugat!

-Așa cum s-a dovedit de-a lungul timpului, arenele literare nu sunt întotdeauna liniștite. Ați putea creiona unul din momentele sensibile, dificile, pe care le-ați întâmpinat?

-Am trecut și eu, din păcate, printr-un astfel de moment: „sensibil, dificil”, cum îl numiți dumneavoastră. Eu l-am provocat, recunosc, eu cu mânuța mea. Și mi l-am asumat pe loc, cu consecințe cu tot, un moment pe care l-am depășit foarte greu și-l voi duce toată viața în spate. Să vorbesc acum despre el ar însemna să mai răsucesc o dată cuțitul în rană.

-Aveți un scriitor preferat? Ați avut emoții la prima întâlnire cu acesta?

-Scriitorul meu preferat, dacă vă gândiți la literatura română, este ilustrul meu consătean (și colegul de clasă, în clasele primare, al mamei mele!): Pavel Dan. De la ea am auzit pentru prima oară numele acestui mare prozator, despre care spunea că a fost un om cu școală, căruia, de-atâta învățătură, i s-a stricat capul și a murit de tânăr. Nu l-am cunoscut, din păcate. Cu patru ani înainte de a mă naște eu, el a trecut la cele veșnice (avea 30 de ani neîmpliniți!). Dar am avut, recunosc, mari emoții la prima „întâlnire” cu el. În primii mei ani de studenție, cel mai bun prieten și coleg de clasă din liceu m-a invitat să particip la un curs ținut de Profesorul (cu majusculă!) Ion Vlad, de la Facultatea de Litere, unde era și el, bunul meu prieten, Vasile Vlad (coincidentă de nume), student. Până la urmă, →

am cedat stăruinței sale și m-am dus. Nu știam nici eu, și nici el, despre ce va vorbi Profesorul. Amfiteatrul era neîncăpător, pe Ion Vlad îl vedeam pentru prima oară. Un bărbat tânăr, impunător și sobru, cu o ținută academică. Când a început să vorbească, a amuțit parcă tot amfiteatrul. „Într-o marți spre seară, Urcan bătrânul se întoarse acasă mai degrabă ca altedăți. Ca totdeauna, nimeni nu știa de unde vine: din Turda, din Luduș ori de mai departe...” Așa începe nuvela *Înmormântarea lui Urcan bătrânul*, cu acest citat și-a început Ion Vlad discursul. Cuvântul lui era grav, apăsător, iar rostirea, de o remarcabilă claritate și rigoare. Nuanțată. A vorbit, preț de două ceasuri, despre Urcan bătrânul și despre nevasta lui, Anica, despre feciorul lor, Simion, cu Ludovica lui Pițuș, nora, despre Valer, nepotul, și Ana lui Triloiu, despre popa Tiron... țiganul Rudi... Dumnezeu!, mă gândeam în timp ce vorbea Profesorul și nu-mi venea să cred că-i adevărat... Despre toți aceștia eu auzisem încă din copilărie. Pe unii dintre ei am apucat să-i și cunosc, alții mai trăiau încă, îi întâlneam prin sat, le dădeam binețe... fără să știu cine sunt. Mă foiam pe scaun, îmi frecaam mâinile pe sub bancă, nu mai aveam stare... Aș fi vrut parcă să aflu toată lumea că... *Și eu, domnule Profesor...* Până când n-am mai rezistat și m-a luat gura pe dinainte:

- *Aștia-s consătenii mei, Vasile!* i-am șoptit prietenului meu, dar suficient de tare ca să audă întreaga suflare din amfiteatrul. În momentul acela, toate privirile s-au îndreptat spre mine, Profesorul și-a întrerupt, pentru o clipă, discursul și, după ce m-a „reperat”, cum se zice, și-a îndreptat degetul arătător spre mine și m-a întrebat:

- *Și dumneata ești din Triteni?*

De aici a plecat totul. Întâlnirea mea cu profesorul Ion Vlad a însemnat totodată și întâlnirea cu Pavel Dan, cel supranumit „rapsodul Câmpiei Transilvane”. A doua zi, am dat buzna la Biblioteca Centrală Universitară și am început să-l citesc. Și l-am citit „pe rupte”, ca să zic așa. Apoi, să-l recitesc. Cu fiecare nouă ediție: Punct și de la capăt! După 50 de ani de la acea, providențială, întâlnire, am realizat ediția critică integrală Pavel Dan, *Opere*, în trei

volume (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012). Lucrarea mea de căpătâi, bine primită de critică, răsplătită cu 20 de recenzii și cronici literare semnate de critici recunoscuți pe plan național și publicate în reviste de cel mai înalt prestigiu. Am îngrijit și alte ediții Pavel Dan, în total: 5 din cele 23 existente până în prezent.

-*Cum s-ar defini, în opinia Dmv., literatura de azi și relația ei cu publicul cititor?*

- Imaginați-vă un turn babilonic, în care trăiesc scriitori și cititori laolaltă, fiindcă fără cititori literatura n-ar putea exista, asta e clar, dar e valabilă și „viceversa”, cred eu. Raportul dintre scriitor și cititor este unul de comunicare. Iar comunicarea ideală ar fi atunci când scriitorul se gândește la cititor (atunci când se află în exercițiul funcțiunii), iar cititorul își plăsmuiește în minte imaginea autorului (atunci când citește).

-*Vă implicați în proiecte culturale? Ce așteptări aveți de la viitorul apropiat?*

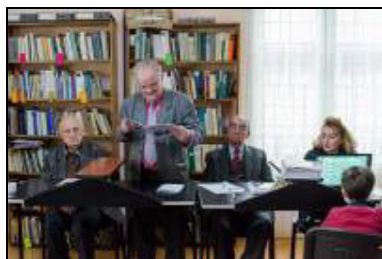
De-a lungul celor 50 de ani de când m-am stabilit la Beclean, am făcut tot timpul câte ceva (ca să mă laud un pic!). Cel puțin, așa cred eu, și așa „grăiesc” și documentele. Am inițiat și am condus mulți ani Cenaclul literar „Grigore Silași”, primul cenaclu, la nivel de oraș, din istoria Becleanului. Vreo cinci sau șase dintre membrii fondatori ai acestui cenaclu sunt, astăzi, membri ai Uniunii Scriitorilor din România; am fost co-fondator și președintele Asociației Culturale Clubul Saeculum Beclean, organizatorul principal al *Colocviilor de la Beclean*, la care participau scriitori, jurnaliști, artiști plastici, alți oameni de cultură din mai toate zonele țării. Cu teme „fierbinți” la ordinea zilei, iar în final a rezultat un volum de peste 500 de pagini: *Cartea colocviilor* (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012), cu toate dezbaterile care au avut loc în cadrul acestei manifestări, repet, de

anvergură națională. Am fost inițiatorul și organizatorul principal al manifestării *Bunavestire Art*, unică în județ, care oferea iubitorilor de arte vizuale, o dată pe an, la praznicul Buna Vestire, expoziții de artă plastică, cu lucrări ale artiștilor plastici profesioniști; co-fondator și președinte al Filialei Beclean a Asociației Culturale Memoria, inițiatorul și organizatorul principal al *Întâlnirilor Clubului Saeculum*, manifestare finalizată și ea într-un volum; co-fondator și președinte al Asociației Culturale Pavel Dan, care organizează *Colocviile Pavel Dan* și editează revista semestrială „Paveldaniști”, al cărei redactor-responsabil sunt (au apărut deja patru numere, iar următorul va fi dedicat exclusiv omagierii celor 110 ani de la nașterea prozatorului și 80 de ani de la trecerea sa în eternitate). De fapt, atât Asociația, cât și revista au, în primul rând, misiunea de a promova opera scriitorului născut la Triteni. Iar de la viitorul apropiat, ca să închei cu răspunsul la această întrebare, nu am mari așteptări, din păcate. Cred însă că va veni și ziua în care Pavel Dan va fi introdus în manualele școlare!

-*Există vreo întrebare la care ați vrea să răspundeți și nu v-a fost adresată? Vă rugăm să dați și răspunsul.*

- Întrebarea mea ar fi următoarea: *Credeți într-o prietenie exemplară între scriitori? Dacă da, vă rog să concretizați.*

- „Cred, Doamne, ajută necredinței mele”, zice Sfânta Scriptură, iar eu vă spun că pe Ion Buzași l-am cunoscut în anii de liceu, într-o tabără școlară din Sohodol, județul Alba. În anul de grație 1957. Sunt peste 60 de ani de-atunci, dacă i-am numărat bine. Să mor eu dacă vă mint! Parcă îl văd și acum recitând poezii de Coșbuc, Goga, Eminescu etc. Strânși, seara, în jurul focului de tabără, îl ascultam cu sufletul la gură. Așa l-am cunoscut pe Ion Buzași. Recitând. Și o făcea într-un chip strălucit. În ciuda vârstei sale de adolescent, avea o voce metalică, amplă, o dicție perfectă, care te făcea să simți adânc fiorul poeziei. De atunci am rămas prieteni. Chiar dacă întâlnirile noastre sunt din ce în ce mai rare (distanța între Blaj și Beclean fiind de peste 200 de kilometri!), bucuria revederii noastre e greu de „prins” în câteva cuvinte.

CĂRĂBUȘI ÎNSÂNGERAȚI

M-am trezit înconjurat de o căldură sufocantă. Florile din livadă își scuturau ultimele petale. Fructe minuscule mijeau pe sub frunze, răspunzând chemării cireșelor de mai, ce așteptau sărutul soarelui să-și îmbujoreze pielea sub care se strângeau sevele și aromele timpurii. E mai, mi-am zis, deschizând larg fereastra. O boare fierbinte năvăli prin geamul camerei. De undeva, din văzduh, se năpusti către mine o gânganie zburătoare.

Zbor de vietate năucită, zbor orb și greoi, lipsit de văz și orientare, lovindu-mă în frunte. A căzut cu un pocnet sec pe hârtia din fața mea. Avea chitina înroșită și labelle greoaie. Mersul îi lăsa o dără sângerie ciudată.

Fruntea mă ustura. Mi-am atins-o cu podul palmei și m-am speriat. O urmă de sânge se întipărise în palma deschisă. M-am repezit la oglindă. Aceeași pată pe frunte. Am deschis robinetul și m-am spălat cu grijă, răcorindu-mă.

N-a mai rămas nimic. Intrigat, am privit din nou coala de hârtie. Cărăbușul nu mai era. Doar urmele de sânge. Am mai apucat să văd cum, ajuns pe marginea pervazului, cărăbușul se prăbuși în afară.

Aerul de mai continua să mă ispitească. Așa că am lăsat în continuare fereastra deschisă. M-am trezit în cameră cu încă două, trei coleoptere. Zburau la fel de năucite și de însângerate. Câteva n-au mai avut puterea sau cheful să iasă din încăpere. S-au oprit în jurul veiozei mele și-au rămas nemișcate.

Mi-am scos lupa și-am început să le privesc. Aceleași chitine însângerate, aceleași lăbuțe năclăite. Scârbit, m-am repezit să închid fereastra. „Aer am vrut, aer am găsit”, mi-am zis, hotărându-mă să ies eu însumi din camera sufocantă.

În grădinița din fața casei, printre stânjeneii înfloriți, simțeam foșgăiala coleopterelor obosite. Nu m-am oprit. Am ieșit în stradă, hotărât să-mi pierd timpul în afara orașului. Am luat un tramvai ce mă ducea până undeva la marginea orașului. De acolo m-am urcat într-un autobuz suburban și am mers până la ștrandul care nu-și deschisese porțile încă. Am coborât și

m-am simțit mai liniștit. Jur împrejur, nici țipenie de om. O liniște totală și deplină. M-am îndepărtat fără nici o țintă, de poarta ștrandului. Era dărămată. Ceea ce fusese cândva o alee, era acum doar un loc prăfos, cu frunze putrezite și bătucite de ploi și de vânt.

Am pătruns fără nici o greutate și m-am trezit în fața singurului bazin pe care-l știam din vremurile caniculare. Era gol. Adică nu. Pe fundul lui, într-o băltoacă roșiatică foșgăiau milioane de cărăbuși. Cohorte imense păreau că-și găsiseră aici sfârșitul. M-am uitat mai cu atenție, și mi-am dat seama că nu toți erau morți. Din când în când, unii încercau să se cațere pe crusta groasă și imobilă a celor nemișcați. O viermuială insolită, un zgomot surd și o vâltoare lentă se desfășura sub privirile mele uluite. Totul părea atât de straniu și de nemilos, încât m-a cuprins teama.

Cum de nu observasem nimic până atunci? Am plecat cu un fior rece, de-a lungul șirei spinării. Ce văzusem mă alarmase peste măsură. Nu mai fusesem martor la o asemenea invazie de coleoptere. Faptul că pe drumul de întoarcere, sub căldura soarelui primăvăratec, nu se mai zăreau nici un fel de zburătoare, mă mai liniști întrucâtva.

Am ajuns acasă destul de târziu. Mi se făcuse foame. După prânz m-am întins, așa cum nu făceam de obicei și am adormit. M-am trezit pe înserat. Am deschis geamul din nou, sperând s-apuc ceva din răcoarea primăvăratecă și m-am trezit iar cu o mulțime de cărăbuși. De parcă ar fi așteptat deschiderea ferestrei, gata de atac. După o clipă de bălbăială, timp în care mi se umpluse camera, am reușit să-nchid fereastra. Auzeam pocnetul celor ce se repeziseră fără noroc, în sticla rezistentă. Pe cei din cameră, am început să-i vănez.

Zburau greoi și neîndemânatec, zburau ca netoții spre veioza aprinsă, căzându-mi în mână. Îi prindeam și-i aruncam în paharul golit de ceai, astupându-l cu farfurioara.

Așa, i-am putut privi atent. Aveau aceeași culoare sângerie și aceeași năclăială. Timpul pierdut cu prinderea lor, m-a făcut să nu-mi dau seama că a coborât întunericul. Am lăsat baltă observațiile asupra cărăbușilor și am ieșit afară cu paharul în mână.

Țineam strâns farfuria care le asigura prizonieratul. Abia când am fost sigur, că orice posibilitate de întoarcere era exclusă, am ridicat-o. M-am așteptat să-și ia zborul imediat. Dar nu. Cu mare greutate s-au lăsat pe caldarâm. Apoi am descoperit puzderie de făpturi mișunând în penumbra serii. Din când în când își luau zborul și se îndreptau greoi, pe sub nasul meu, spre lumina becului din colțul străzii. Becul abia de se mai zărea. S-aruncau orbește spre el. Părea că un blestem picase pe existența acestor făpturi, silindu-le să-și caute un loc în lumina aprinsă. Am încercat să privesc și spre alte lumini, mai îndepărtate, dar mi-a fost imposibil. O pulbere întunecată încețoșase totul. Un nor uriaș invadase orașul, întunecându-l nefiresc. Vecinii ieșiseră pe străzi.

Stăteam și asistam într-o muțenie ciudată, la invazia nefirească și sinistă.

Fiecare pas pe care îndrăzneam să-l facem era un supliciu. Sub tălpi trozneau zeci de trupuri chitinoase, umplându-ne cu o măzgă alunecoasă și perfidă. Am intrat în casă.

Am mai prins câțiva cărăbuși pătrunși odată cu mine pe ușă, și n-am mai avut curiozitatea să-i studiez. I-am dat pradă paharului, punând farfurioara deasupra.

Apoi m-am așezat la geam. Vroiam să văd sfârșitul acestei invazii. Senzația de frică nu mă părăsise. Iar atunci când becul explodă și strada se cufundă în întuneric, frica s-a transformat în groază. Toți cărăbușii s-au îndreptat spre ferestrele luminoase. Undeva, departe în oraș, părea că arde ceva ca un rug uriaș. Prin marea de trupuri în zbor, apucam să zăresc, câte o pală de lumină roșiatică. Apoi n-am mai zărit nimic. Trupurile cărăbușilor adunate la fereastră deveniseră atât de.—

GHEORGHE ANDREI NEAGU

înghesuite încât mă făcure să renunț. Mă săturasem să tot privesc la burțile lor inelare, roșietice, îngălbenindu-mi sticla ferestrei, o sfidare la adresa neputinței mele de a înțelege.

Stăteam în întuneric și mă gândeam la o soluție. Brusc mi-a venit ideea salvatoare. Am apucat o canistră cu benzină, am ieșit pe stradă fără să-mi pese de trupurile strivite sub pantofi, și am vărsat-o pe caldarâm. Apoi i-am dat foc, așteptând. De parcă nu le-ar fi păsat, cărăbușii se repezeau în lumina flăcărilor, alimentându-se cu trupurile lor. Îngrozit, am dat să m-aproprii. Căldura devenise atât de puternică, încât orice apropiere era exclusă.

Chitina ardea pâraind, sub efectul benzinei. Mi-am luat canistra și am fugit. Privind pe fereastră, am văzut cu groază cum focul se întetea. Apoi a început să se prelingă aidoma unei lave incandescente spre rigola stradală.

Flăcările hăpăiau norii de insecte ce se aruncau la pieire. Un miros insuportabil se degaja sufocant. Mi-am dat seama că nu fusesem singura persoană care recursese la acest mijloc de salvare, când alte lumini, de la alte focuri, mai apropiate, se întrezăreau de-a lungul străzii. Ciudat era doar numărul mare de cărăbuși care continuau să se arunce în flăcări.

Primele raze de soare, ne-au găsit pe toți privind la această sinucidere în masă, așteptând cu groază ca focul să se extindă. Soarele a potolit setea de zbor, aruncând lumină deasupra rugurilor întunecate.

Am ieșit din nou afară, privind-ne unii pe alții cu spaimă. Rigolele fumegau sufocant, iar gurile de canal se înfundaseră cu o cenușă solzoasă. Pe fețele unora dintre noi, un zâmbet nefiresc și sui, luase locul mușeniei înspăimântate.

Deodată, din senin, un tunet sauzi deasupra capului. Am tresărit, apoi m-am bucurat. Nori de ploaie sadunau grăbiți. Odată cu primele picături, am părăsit curtea și am intrat la adăpostul locuinței.

M-am întors din nou la pahar și am constatat la prizonierii mei o agitație nefirească. Înceau să evadeze. De parcă le-ar fi dispărut amorțeala din trup. Am lăsat pe unul din ei să iasă și l-am strivit cu cartea pe care o pusesem la îndemână. Câteva urme roșietice de sânge mai rămăseseră pe geam. Ploaia spăla orașul, răcorindu-l.

Starea prozei

La medic

Regula este ca atunci când se află în fața medicului, când are loc discuția din care să se poată coagula anamneza, desigur ne referim la accepțiunea strict medicală a cuvântului, că nu poate fi imaginată anamneza în înțelesul platonian, omul modern nu are ce-și aminti din vreo existență anterioară din cauză că el este sigur că a apărut odată cu nașterea sa, pacientul să fie singur. În cazul unor boli grave, adică una dintre bolile care nu au vindecare, totuși au și acestea specialiști care le tratează, dar dacă nu există leacul, cam sună fals înșiruirea de titluri care le împopoțonează numele acestora, ei, în cazul unor astfel de situații poate fi permisă însoțirea persoanei bolnave până la scaunul pe care va sta și purta dialogul respectiv.

Soțul pacientei a ieșit pentru a aștepta afară consumarea faptului și pentru a afla și vreo concluzie, dacă se poate una care să poarte un licăr de speranță.

Din păcate, a ieșit purtând în auz ecoul unor cuvinte cu care medicul încercase să clarifice cumva situația, acele cuvinte prin care sugera că, de la o anumită vârstă, doamnele nu mai au motive să fie preocupate de aspectul fizic.

Îl considera victima unei erori. N-o fi știind el că, în afară de frumusețea tinereții, cea care este asemeni florilor ce sunt admirate doar până le cad petalele, există o frumusețe a vârstei mature, chiar o frumusețe elevată a senectuții, când ceea ce își simte în interior prevalează și pune în umbră efemerul a cărui admirare este la îndemână oricui.

Că specialiștii în studierea comportamentului feminin vor fi fundamentat niște concluzii este sigur, probabil și ceea ce poate fi considerat ca un sindrom caracteristic premenopauzei, atunci când doamnele se întrec pe sine în a se considera admirate, chiar convinse că toți bărbații le privesc cu jind formele rotunde, asta până când vine și vremea deziluziilor și apoi a amarnicului regret.

Desigur că și la domni apare ceva asemănător, aceștia luptă împotriva evidenței mințind, mințindu-se sau

povestind tot felul de istorioare în care pun la timpul prezent verbe care în mod normal ar trebui să fie la trecut.

Dar toate astea nu aveau nimic comun cu cazul de față, pacienta era scutită de efortul de a părea altfel decât era, ea având acea formă de frumusețe pe care o amplifică iubirea pe care o trăiește și de care se bucură, care o situează deasupra oricărei păreri.

O fi avut îndoieli (cine nu are?) cândva, dar timpul a adus convingerea că este iubită. Poate a început cu momentul în care a simțit, prin întuneric, mâinile lui căutându-i trupul, găsindu-l și întrebând: „ești?” . Nu era o întrebare referitoare la prezent, la situația de moment, era dorința de a se convinge că ei se află în lumea reală și nu într-un vis din care, trezindu-se, să aibă surpriza neplăcută a unei deziluzii. Probabil el s-a convins mai ușor sau mai repede, probabil.

Pe stradă, în frigul sfârșitului de toamnă, trecătorii mergeau grăbiți să ajungă acolo unde se considerau așteptați sau acolo unde să aștepte. Nu există persoane și mai ales personalități congruente, dar uneori sunt cazuri în care se pot întâlni câte doi care să se completeze reciproc, să aibă senzația că sunt împreună din totdeauna și pentru totdeauna, relații în care fiecare îl trăiește și pe celălalt. Nu toți trecătorii au avut această șansă, dar cine vrea poate să creadă, măcar să sper, dacă nu și nu, le rămâne să se resemneze.

Totuși doctorașul care a sugerat că femeile trecute de o anumită vârstă nu ar trebui să se mai gândească la propria frumusețe, că asta înseamnă pentru femei aspectul fizic, se va vindeca, va veni și peste el vremea, vârsta la care vorba refuză să se lase auzită înainte de a fi verificată de minte, când se înțelege mai profund ceea ce nu se vede, dar care sigur există, mai mult chiar, înnobilează ceea ce se percepe vizual.

A ieșit, se pregătise pentru frigul de afară, cu căciulița până pe ochi, cu fularul până la bărbie, dar cu zâmbet calm și resemnat:

– Dă-mi mâna!

În privirea lor nu era mai puțin sentiment decât ar fi fost dacă ar fi avut cu treizeci de ani mai puțin.

IOAN MUGUREL SASU

VREAU SĂ VĂ ARAT

Vreau să vă arat
Oasele mele trandafirii
Care înainte de a le arunca la câini,
La câinii cei buni
Care atunci când vor mușca din ele,
Își vor da seama de căldura
Ce mă pătrunde și-mi desenează
trupul
Binecântat de Preasfințitul
Părinte Gurie
Episcopul Devei și al Hunedoarei,
Sângele ce-mi încolățește oasele
Din care curge glorios sângele meu
Sacrificat de zgomotul lin,
Trecut prin malaxorul sufletului
La vremea când cineva schimbă
anotimpurile,
Când orizontul va fi tăiat în două
Și eu nu uit drumul spre casă.
Arătându-vă vouă culoarea olaselor
mele

MÂINILE OLARULUI

Târziu
Între privire și vis.
Vine clipa de noapte.
El. Olarul.
Și-a ridicat ochii
Grei de aburul sfânt al lutului

A privit ostenit și tăcut
Peste ultimul ulcior
Apoi,
A privit poemul vieții.
Bătrânește și-a împreunat mâinile
De o viață
Fără să le ascundă-n uitare
De-a pururi.
Învăluite de lut.

TATA COSEȘTE GRÂUL VERII

Se înserează.
Intrăm în noapte
Și tata încă cosește grâul verii,
În timp ce mama adună în mâinile ei.
Bătute de vânt și udate de ploi
Mânunchiuri de spice pe care le așează
În snopul din crucile țarinei.
Desculț, prin miriștea ce-mi umilește picioarele
Încep să văd lumina din mine
Și să cred că viața mea
Merge mai departe
Adâncindu-se în hambarul tăcerii
Unde va ajunge grâul cosit de tata.

SCRIU ACEST POEM

Scriu acest poem în casa veche
Și privesc cum trupul se leagă de timp,
În timp ce soarele trudește să
înlătore primejdia
Ziua călătorește pe mai multe
corăbii,
Sufletul meu se umple de noapte,
Privesc cu nesaț întinderile
Pe care nu le pot vedea pe toate de
o dată,
Nici copacul din depărtări, nu-l pot
vedea
Din marginea fugii mele
Văd cum se abate abisul
Vestind împovoratul trup ce vine
spre mine
În grabă. Se apropie lumina.
Pândită de liniștea dinaintea
furtunii.

SEMNE APROPRIATE

Mă apropii de umbra mea ivită
dimineată.
Cu trupul tânăr, ca un mugur de
lumină
La vremea când toamna coboară
iar pe pământ.
Își arată fața adolescența ce arde
în văpăi de soare.
Șipotele dulci despre dragoste se
transformă
În dorul stelelor ajunse în
adâncul departării.,
Unde mă scald în flacăra mea
Și-n liniștea ce trece prin
aproprierea legământului de stele.
Simt peste umăr biciul de iarbă
verde
Și verdele se aude cum vine prin
pădurile tinere.
Stau îngenunchiat în incinta verde.
Peste cenușa timpului cade o ploaie
cu scoici.
Și totul se vindecă în averea
florilor amiezii.,

Peste anumite depărtări se aud
cântece din fluier.
În timp ce inima plânge și uneori
râde.

SUB OCHII MEI.

O să vină iarna
Și o să vedem cum prin ochi.
Curge nămolul ce se acoperă cu
prima zăpadă.
Un șir de îngeri.
Incolonați. cu oasele troznind.
În fața unui drum care nu duce
spre un loc sigur.
Eu încep să sap în acest drum .fără
de sfârșit
Și observ cum trupul meu devine
din ce în ce
Mai mic
Acum. îmi dau seama. cât de singur
pot să fiu
Caut o aripă care să mă ducă mai
departe,
Sfidez deșertul
Aș. vrea să fiu iubit doar de vânt.și
de umbră

URC UNDEVA

Urc undeva.
Deasupra lumii.
Cum urcă umbra fără scară.
Caut șarpele adormit în amiaza
verii
În mijlocul drumului satului meu,
În fiecare clipă, din după amiaza
acestei zile,
M-am gândit cum pot ajunge la tine
Imi pipăi obrazul nebătut
Și mă întreb cum urcă apele.
Până la înălțimea copacilor
Pe dealul uscat
Se aude suieratul nopții
Undeva ,tata sapă o groapă mare
Unde așteaptă să-și depună sufletul

CE-MI VĂD OCHII

Ochii mei văd acele ploi
În care ne jucam în gura uliței
Făcând păsări fără pene, din noroi
Pe care le așezam una lângă alta
Mirându-ne că zborul lor
Intră în bucuria noastră
Inima mea a rămas lângă aeste
păsări
Trăgând speranța că în noaptea
aceasta,
Cuvintele pe care mi le-ai furat
Le-am așezat lângă frumusețea ta
De care am mereu grijă

MIRON ȚIC

Ocean întors

DIALOG ALB NEGRU

Dumnezeule Doamne, Dumnezeule Doamne. Doamne Dumnezeu, Doamne Dumnezeu, Dumnezeule din Ceruri! Încep să-i văd fața cât cuprinde întreaga încăpere în întuneric, dar nu e el. Mi s-a părut. Să-l văd venind, aș mai trăi o viață. O George! Și plâng după părinți; Doamne, Doamne, mamă și tată din ceruri. Lacrimile-mi curg, le simt doar eu în întuneric. Doamni, Doamni, mică și ticule! Sunt gata oricând. Totul e luminos, dar fără a fi aprinsă lumina. Lumina sunt eu.

Se deschide ușa și ea intră râzând și se aruncă în pat. Eu stau respectuos pe scaun. Nu mă pot întinde de când mi-am rupt spatulele. O cunosc, parcă de o viață. Sunt mai multe chipuri în unul. Are în jur de 35 de ani, un neg între sprâncene. E îmbrăcată într-un maieu alb și pantaloni trei sferturi negri și râde. Ea îmi zice că nu poate să mai șadă dincolo. O fi în vizită și s-a refugiat la mine în pat, s-a băgat sub plapumă chicotind. Eu șed și o las în pace. M-a deranjat din dialogul meu cu Dumnezeu.

Nu îți poți pune mintea cu tinerii din ziua de azi. Suntem în contrast și în contratimp, aproape diametral opuși. Îmi par și foarte agresivi. Nu are sâni și nici labe, nu îmi aduc aminte să fi văzut. Cred că sunt orb! Un miros de ouă clocite dă năvală peste meditația mea. O fi având probleme de digestie? Poate că a scăpat niște gaze, mă gândesc. S-a dus tot respectul. Deodată, tipa ridică plapuma cu picioarele și le vântură râzând. Ce neobrăzată! Adică, ție îți arde de joacă, iar eu mor aici. O privesc cu coada ochiului, îmi place!!! Mă așez ușor lângă ea, apoi încep și eu să țopăi; îmi răspunde "Lasă-mă în pace!", zvârcolindu-se cu un aer ștrengăresc, chicotind provocator... Ne încleștăm ca doi vârcolaci, ca doi scorpionii, eu s-o bat, ea să mă iubească și dintr-o dată îmi scap degetele, pipăindu-i părțile intime. Nu îmi aduc aminte să-i fi dat jos pantalonii. Îi place. Mă îmbrățișează languros, mă mângâie. Asta îmi dă curaj și sar din pat. Încep să mă dezbrac pentru acțiune, sunt atât de înfierbântat cum de mult n-am mai fost. Clocotește sângele în mine, sunt extaziat până peste poate

și încep a mă mișca ritmic. După câteva mișcări, simt o durere groaznică de spate. Suport, trec repede peste ea și mă minunez, "cum de sunt îmbrăcat!", gândindu-mă că, parcă dormeam! Ei, dar cui îi pasă? Îmi răspund în gând, că în vis omul, suflătele nu au vârstă și o cuprind cu brațele. E într-adevăr blândă și iubitoare. "Oare unde ai fost până acum?" Mă face să mă simt bine și calm. Îmbrățișată, pe acorduri diafane de muzică cerească începem a dansa baletul mângâierilor, iubire pătimașă, vulcanică, un extaz de energie dăruit de Dumnezeu în creație. "Da, oare așa a creat Dumnezeu Lumea?" Oh, ce plini suntem!, exclam și fierbințele crește cu o intensitate nebună și mă trezesc în lăcomie după aer. Abia mai respir. Pieptul mă apasă. Lupt să nu mă sufoc. Sunt learcă!

O, Doamni, nu mă lăsa! Ce noroc că m-am trezit. Mă ridic pe marginea patului și încerc să iau o înghițitură de apă. Gâtul se închide și mă strângulează, tâmplele mi se umflă și se întunecă încet totul. Mă lovesc cu pumnii în piept și mă ridic în picioare.

Dacă nu fac ceva, mă duc. Dintr-o dată se deschid toți mușchii și mă relaxez, alunecând pe vine în pat. O Doamne! "Cine va crede în mine vor scoate dracii, și dacă vor lua în mână șerpilor, dacă vor bea ceva de moarte, nu-i va vătăma; își vor pune mâinile peste bolnavi și bolnavii se vor însănătoși, apoi Isus s-a înălțat și s-a așezat la dreapta Tatălui." Marcu 16 cu 17,18,19.

S-a făcut ziua. Încă o zi și încă o doză de Lirica! (medicament cu efect hipnagog pentru dureri)

BEN TODICĂ

AM UCIS O SFÂNTĂ...

*-salcia de mine și de femeia mea
sădită s-a uscat și a murit...-*

am prins în brațe trupu-i adormit.
cu stînga-i mângâiam frunzele
albe,
iar cu cea dreaptă - dinspre infinit
ademeneam un imn...florile
dalbe...

și foarte trist priveam spre fruntea
ei;
îngenunchiată ca un miel de, Paște,
a pus să cânte blânzii-i clopoței
din mugurii ce n-au mai vrut
renaște.

nu a zăcut și nu mi-a spus nimic.
doar semne triste-a dat, în
primăvară,
când gemea-n somn ca un bătrân
bunic
și gălbejită...se gătea să moară.

ce să-nțeleg...nimic nu-nțelegeam.
în doi, adesea ne-am scaldat cu
soare,
din susuru-i blajin mă inspiram
și-n versuri o făceam -
nemuritoare.

o mângâiam în palme ca pe-un
prunc.
un nume creștinesc i-am dat -
Maria
și-acum... eu trebuia să o arunc
în fluviul unde-ncepe veșnicia.

am sărutat-o calm...și criminal.
ea se-ndoaia mlădie ca o sfântă.
eu - cunoscutul liric...animal,
o prigoneam în lumi ce nu
cuvântă.

era-ndoită până la pământ.
nu mai avea în vene puls de sânge.
am retezat cu barda grea un sfânt;
știu: salcia se-ndoaie - nu se
frânge...

Iunie - 2018, la Montreal.

GEORGE FILIP

DESPRE FRANCMASONERIE

(V)

Iată cum sună un mesaj al Suveranului Mare Comandor al Riturului Scoțian Antic și Acceptat din România, mesaj publicat în *România masonică* din 28 iulie 1997: «Spre deosebire de majoritatea țărilor unde a existat un conflict între masonerie și Biserică, în România, Biserica Ortodoxă autocefală nu a avut conflicte cu Masoneria și înalte fete bisericești au făcut parte din Francmasonerie, înțelegând idealurile spirituale ale acesteia».⁴⁶ Și la ora actuală, din păcate, mulți prelați ortodocși fac parte din Francmasonerie. Lista acestora este publicată pe *Internet*. În acest sens transcriem de pe *blog.deveghepatriei* din 3 ianuarie 2012 un material intitulat: *Masonii și Biserica*:

«În ultimii ani, un fenomen interesant a marcat viața politico-spirituală românească: o apropiere insidioasă, dar tenace, deși aparent fără un demers programatic, a unor personalități din clerul înalt din Biserica Ortodoxă, de segmente declarat masonice, în speță, de **Masoneria recunoscută oficial**.

Este vorba de Episcopi și Mitropoliți, membri ai Sfântului Sinod, dar și de reprezentanți ai clerului mijlociu. Ca personalități clericale invocate insistent în ultimii ani, și din a căror agendă, relațiile cu Masoneria au devenit un loc comun, îi cităm pe: **IPS Pimen Suceveanul** (Templier și afiliat la Loja „Fiii coloniei lui Traian” din Nordul Moldovei), **IPS Teofan – fost Sinaitul**, azi, Mitropolit al Olteniei (în relație cu Loja „Armonia”, Craiova), **IPS Ambrozie Sinaitul** (vicar patriarhal, Loja „Armonia” Craiova), **IPS Teodosie Tomitanul** (fost Snagoveanul, fost Episcop vicar la Mitropolia Bucureștilor, sub oblăduirea Lojii „Ovidius” Constanta), **IPS Daniel Ciobotea**,

(Mitropolit al Moldovei), **IPS Ion Sălăjeanul** (Episcop de Covasna și Harghita) și **IPS Sofronie (Drincec**, Episcop de Gyula, în relație cu Loji maghiare).

Despre **IPS Vinčențiu Ploieșteanul** păreri sunt radical împărțite, acesta având manifestări antimasonice, intersectate cu întâlniri „de gradul trei” în sânul albastrei familiei Grifofoni. Starețul mănăstirii Putna, **Arhimandrit Melchisedec Velnic**, este, de asemenea, pomenit ca fiind într-o Lojă a „Sfântului Ștefan cel Mare”. După cum se va vedea și din fondul articolului, nu încriminăm fenomenul, ci îl semnalăm ca analiză a mecanismelor ce unesc mult mai strâns decât transpare la abordări superficiale, forța lobby-ului masonic românesc cu influența covârșitoare a instituției Ortodoxiei.

Pentru înțelegerea cât mai apropiată de realitate a mecanismelor fine de deblocare ale relațiilor complexe BOR-Masonerie, trebuie să ne întoarcem la hiatul de putere din BOR, consecutiv datei de 22 decembrie 1989. Între 18 ianuarie și 4 aprilie 1990, Patriarhul Teoctist s-a retras așteptând limpezirea lucrurilor, perioadă în care, puterea în BOR a fost exercitată de o „locotenentă eclezială” compusă din cinci Arhiepiscopi.

Această perioadă, ca orice „interregnum”, a fost folosită din plin: acum au fost numiți, în proceduri de urgență fără precedent, toți Episcopii de care vorbim în ultimii 15 ani.

Întâlniri de curtoazie

De exemplu, **fostul secretar patriarhal Daniel Ciobotea** este uns Episcop Vicar de Timișoara și imediat, în iulie 1990, a devenit Mitropolit al Moldovei, poziție-cheie pentru trambuline ulterioare. Vorbim de o creștere rapidă, contrară uzanțelor ierarhice consolidate. Interesant este amănuntul că, în martie '90, Daniel s-a întâlnit cu **Gabriel Nachmann și Frank Dimant**, de la organizația **Bn'ai Brith Canada** („The action arm of the Jewish community”).

Înainte de aceasta, Daniel Ciubotea a fost membru în Mișcarea pentru reînnoirea BOR, cea care a dat celebrul comunicat „Ora Adevărului”, calitate în care, alături de Bartolomeu Anania și de Dumitru Stăniloae, a stăruit pentru numirea ca Patriarh al României a Arhimandritului Ilie Cleopa de la mănăstirea Sihăstria. Coincidență sau nu, după întâlnirea din martie, Daniel și-a schimbat orientarea și a revenit în „Vestitorul Ortodoxiei” în sprijinul ex-Patriarhului Teoctist, renegându-l, trădându-l de fapt, pe Cleopa, cel care îl hirotonise întru monah.

Daniel s-a revăzut cu reprezentanții **Bn'ai Brith** la **2-3 noiembrie 1993**, prilej cu care i-a condus și la Patriarhul Teoctist. Au existat și alte asemenea întâlniri. **IPS Pimen Suceveanul, înalt membru Templier**, s-a întreținut la 14 martie 1991 cu **Jean-Paul Coteron**, președinte al Fundației Forum Masonic din Elveția.

Tot domnia sa, împreună cu **Teofan Savu (Sinaitul)**, a primit la 8 ianuarie 2003 pe **Philip Green**, director pentru Europa al companiei DHL, membru în Loja Mamă (RSAA). La rândul său, **IPS Teofan Savu**, Mitropolit al Olteniei, a făcut între 26 februarie-3 martie 2005 o vizită oficială în **Regatul Unit** unde a participat la ungerea ca cel de-al 104-lea **Arhiepiscop de Cantenbury, Rowan Douglas Williams**, membru marcant de **rang 33 al Lojii Scoțiene Antice și Acceptate**, prilej cu care s-a întâlnit și cu membrii ai Lojei Mamă.

La întoarcere a declarat că „*vizita se înscrie în contextul internațional al legăturilor promovate de BOR*”.

EUGEN MERA

⁴⁶ EMILIAN M. DOBRESCU, *Mapamond francmasonic*, Colecția Dicționarele Nemira, colecție cordonată de Dana Moroiu, Editura Nemira, 1997, p.53.

Japonia – note de călătorie

(IX)

Macheta templului Ryōan-ji

Ryōan-ji, templul budist zen cu cea mai cunoscută grădină zen din întreaga lume, numit și *Templul Dragonului Liniștit*. Pe lângă grădina obișnuită cu lac a templului, mai vestită este, firește, aceea din piatră și pietriș.

Kyoto, oraș de circa 1.500.000 de locuitori, situat în centrul insulei Honshu, capitala prefecturii Kyoto din regiunea Kansai, parte importantă a zonei metropolitane Kobe-Osaka-Kyoto. A fost, cu o întrerupere la 1180, capitala Japoniei între anii 794-1869 (după care se mută la **Tokyo** în timpul Restaurației Imperiale). Când capitala se mută de la **Nara** în anul 794 în noul oraș **Heian-kyō** „Capitala liniștii și păcii” (viitorul **Kyoto**), începe perioada Heian din istoria Japoniei (794-1185). Dar conducătorii militari ai vremii își aveau împărțite cartierele generale: șogunatul Muromachi la **Kyoto**, șogunatul Kamakura la **Kamakura**, iar șogunatul Tokugawa la **Edo**. **Kyoto** a suferit distrugerii masive în urma Războiului Ōnin (*Ōnin no Ran*, în perioada Muromachi), iscat între un înalt reprezentant al șogunului și un daimyō călugăr, apoi antrenând mai mulți conducători regionali; război care a marcat începutul perioadei Sengoku (*Sengoku Jidai*, circa 1467-1603). Refacerea orașului a trenat până la mijlocul veacului al XVI-lea, când a fost reconstruit de puternicul daimyō războinic, general, samurai și om politic Toyotomi Hideyoshi (17 martie 1537-18 septembrie 1598, în perioada Monoyama). În anul 1994, **Kyoto City** a comemorat cea de-a 1.200-a aniversare. Densitatea de altare șintoiste în număr de 120, temple budiste în număr de 1.050, face din **Kyoto** un spațiu al liniștii, capitală culturală istorică a Japoniei.

Aici a apărut budismul zen japonez, pătruns pe filieră indiană, prin secta lui Bodhidharma, călugăr asiatic chinez budist („barbarul cu ochi albaștri”) din sec. V sau VI care a transmis, în calitatea sa tradițională de

„cel dintâi patriarh chinez”, învățătura budistă *chan* în China, apropiată conceptelor taoiste ale lui Lao-Tze (Laozi sau Lao-Tzu, autorul tratatului *Tao Te Ching* sau *Dao De Jing*, tradus în românește de Dinu Luca, cu titlul *Cartea despre Dao și putere*, București: Humanitas, 1993), învățătură care a ajuns abia în sec. al XII-lea în Estul Japoniei sub numele *zen* – varianta japoneză a budismului *chan*. Cunoscut în Japonia sub numele *Daruma*, acest călugăr legendar este cel care ar fi inițiat antrenamentele călugărilor în mănăstirile Shaolin, ducând la apariția artelor marțiale *Shaolin kungfu*. Urmașii din secta chineză Chan nu l-au mai recunoscut pe Buddha, devenind ate. Tradiția spune că *zen* ar apărut în India, când Gautama Buddha a ținut o floare iar discipolul său Mahākāśyapa a zâmbit, arătând prin acest zâmbet că înțelege esența neexprimată prin cuvinte a lui *dharma*, legea și ordinea cosmică. Pentru japonezi, noutatea *zen* asimilată printr-un proces de acculturare, a însemnat ceva important, pe sufletul lor. Practicile se refereau la *dhyāna* (în sanskrit) sau *jhāna* (în pali), o tehnică de concentrare a spiritului conducând la calm și stăpânire de sine, numită meditație. Zen s-a potrivit clasei războinicilor japonezi: fără zei, cult, nemurirea sufletului: budismul *chan* s-a japonizat în *zen*. Cuvintele rătăcesc spiritul uman așa că se renunță la ele ca la o cale artificială, cu inutile simboluri și imagini. Cercetarea e negată ca o eroare. Prin intuiție și concentrare se ajunge la iluminare. Prin iluminare, la cunoașterea realității, dar și prin trăire în prezent, mai puțin în trecut și viitor. Iluminarea nu sancționează dar păstrează omul în normalitate, fiecare individ putând deveni un *buddha*. Viața religioasă se identifică cu cotidianul, responsabil de sine însuși fiind fiecare. Primordiale sunt altruismul, simplitatea, dragostea de frumos, lipsa dogmei, cele trei „comori” fiind Buddha, Legea și Comunitatea. Credința preferată a samurailor este *zen*. Mod exemplar de viață în perioada Kamakura (1185-1333), având un caracter închis, de

Templul Pavilionului de Aur din Kyoto

castă, s-a răspândit apoi în întreaga societate. Criterii importante în cultura *zen*: *wabi* – liniștea, calmul și *sabi* – discreția, tactul, au generat în estetica japoneză un concept original asupra existenței lumii numit *wabi-sabi*, concentrat pe acceptarea vremelniciei și a imperfecțiunii. Școlile *zen* importante în Japonia sunt: Sōtō, Rinzai și Ōbaku. Buddhismul zen a dus la creșterea nivelului cultural al vieții în **Kyoto**. Acceptarea ordinii stabilite a fertilizat climatul artistic: literatura, artele plastice, teatrele *Kabuki*, *Nō*, cel de păpuși – *Bunraku*. La **Kyoto** apare teatrul *kabuki* la 1603, când Izumo no Okuni, probabil o *miko* (fată călugăriță-șaman a unui templu), începe să interpreteze, să danseze și să cânte într-un stil nou, ce va deveni mai târziu drama-dansată japoneză *kabuki*. Teatrul ritualic *Nō* (cu măști, ca în teatrul antic *gigaku*, este inspirat muzical de dansurile șintoiste *kagura*, liturgia budistă *shōmyō*, melodiile populare de secol X *imayō* și cele de petrecere din veacul al XIII-lea *enkyō*, iar coregrafia de muzică de dans din secolele al VII-lea *bugaki*, al XI-lea *fūryū* și al XII-lea *shirabyōshi*, ajunge în forma de azi în perioada Muromachi, 1333-1568, prin activitatea lui Kan'ami și a fiului său Zeami Motokiyo, sub patronajul clanului Ashikaga), se dezvoltă în vremea când în Europa devenea cunoscut William Shakespeare. Ceremonia ceaiului s-a dezvoltat și practicat cu asiduitate aici, la **Kyoto**. Atitudinea *zen* din arta samurailor a influențat tradițiile *shintō*.

Templul *Kinkaku-ji*, adică *Templul Pavilionului de Aur*, oficial numit *Rokuon-ji*, este un templu budist zen și una din cele mai populare clădiri în Japonia. La început o vilă, numită *Kitayama-dai*, a aparținut puternicului om de stat Saionji Kintsune, iar istoria ei începe la 1397 când este achiziționată de șogunul Ashikaga Yoshimitsu și transformată cu întreg domeniul în complexul *Kinkaku-ji*, iar fiul moștenitor i-a îndeplinit dorința testamentară de a face din construcție un templu *zen*. A suferit mai multe incendieri, una cauzată de un călugăr nebul, întreaga poveste regăsindu-se în cartea lui Yukio Mishima din 1956 intitulată tocmai *Templul Pavilionului de Aur*. Versiunea actuală este rodul restaurării din 1955, are trei etaje (primul nivel – în stil de palat imperial, al doilea – casă de samurai, al treilea – templu *zen*) și o înălțime de 12,5 metri, numele pavilionului venind de la foaia de aur cu care este acoperit.

MIHAI POSADA

Asterisc

Personalitatea individului dependentă de identitatea societății

O constatare, sub raportul dezvoltării prin procesul evolutiv al transformărilor individul are nevoie de suportul reciproc și stabil din partea propriei societăți. În acest proces de reciprocitate anume societatea trebuie să se prezinte ca o adevărată personalitate, în așa mod, contribuind la formarea cât mai calitativă a individului, oferindu-i, în același timp, posibilități reale în dezvoltarea multilaterală și, nemijlocit, de a se regăsi cu demnitate și ușurință prin conținutul identității și personalității. Prin respectivele procese, individul ar urma să fie recunoscut ca figură prioritară a societății, iar societatea, la rândul ei, să-i recunoască personalitatea ca individualitate autentică, oferindu-i constant asistența socială necesară în a se dezvolta prin cele mai civilizate forme. Totodată, existând sub bagheta nenumăratelor structuri instituționale, societatea este obligată să mențină un echilibru plin de respect în relațiile cu diversitatea instituțiilor din subordine și, desigur, cu individul care activează în cadrul acestora. De o semnificație aparte, din diversitatea structurilor instituționale ale societății face parte și unitatea de învățământ-școala, care are rolul primordial în a forma, educa și instrui omul. *Deci, școala atrage în sine atât formarea omului pentru societate, cât și formarea societății pentru om. O altă paralelă, fiind o instituție publică cu proprietate de stat, cât și privată, școala este menită de a avea un loc prioritar în orice societate. Instruirea și educația este segmentul de bază al oricărei unități de învățământ, iar scopul suprem urmează a fi: formarea personalității omului în limite decente pentru personalitatea unei societăți decente.* Astfel, societatea nici într-un caz nu trebuie să existe separat de sistemul de învățământ, deoarece în acest joc al existenței anume sistemul de învățământ este eroul principal al schimbărilor și transformărilor evolutive ce trebuiesc și urmează a fi fundamentate pe identificarea autentică a personalității individului și, nemijlocit, a societății. Anume școala este acel mediu social care contribuie la formarea omului pentru o nouă societate mereu în

schimbare. Prin urmare, activând în numele și întru binele comunității, școala trebuie să fie cât mai eficientă și flexibilă la transformările și necesitățile impuse de către omul în creștere. Evoluția pozitivă a individului în raport cu cerințele epocii contemporane poate fi obținută doar în cazul când școala este privită ca o valoare supremă în sistemul de valori al societății. Numai printr-o cultură adecvată educațională individul se va forma ca personalitate autentică, ulterior, personalitatea acestuia fiind utilă societății. Printr-un proces educațional adecvat individul își poate dobândi și identitatea personală autentică, iar cu respectiva identitate el își poate crea o viață socială decentă pentru un prezent și viitor. Respectiv, prin procesul instruirii (dacă școala este capabilă să ofere individului autonomia și încrederea deplină în sine) individul reușește să-și formeze personalitatea autentică, indiferent de complexitatea în dinamică a realității sociale. Deci, precum omul este componentul vieții sociale, așa și *personalitatea sa* se formează din factori ce se intersectează cu relațiile și dialogul social. Prin dorința de a se perfecționa continuu și în mod corespunzător, omul e acela care menține echilibrul social prin dialog și comunicare, și, totodată, e acela care modifică, la nesfârșit, viața personală și cea socială. Preocupat în permanență de propria existență, individul prin orice acțiune realizată caută să se identifice ca personalitate reală și, în același timp, tinde în limite posibile să promoveze identitatea propriei societăți. Cu această obligație morală, omul deseori cade în dificultate, creându-și probleme serioase de conștiință personală, dar și socială. Astfel, prin sentimentul de responsabilitate morală față de propria societate individul deseori se regăsește în condiții de reflectare a realității obiective. Astfel, prin realitatea obiectivă, care deseori este contradictorie voințelor și tendințelor, individul e indus în situații de dezechilibre și stări de neîncredere în sine și lumea înconjurătoare. În asemenea cazuri, condiția respectivă se produce din interacțiunea fenomenelor cauzate atât în cadrul societății, cât și în cadrul propriei personalități (aspecte foarte specifice actualei societăți basarabene, unde omul nu este motivat și recunoscut în cadrul comunității ca personalitate autentică, respectiv, so-

cietatea fiind în aceleași condiții de ignoranță). În rezultat, procesele respective își pot modifica conținutul, atât cu caracter pozitiv, cât și negativ, însă, iarăși menționăm, totul depinde de mediul social prin care individul își realizează propriile acțiuni și manifestări. Cu cât mediul social este mai mai sănătos, cu atât omul își menține mai bine echilibrul existențial în scopul de a realiza lucruri nobile. Însă când mediul social e orientat mai mult spre negativism, atunci și individul devine dezorientat în acțiuni și își pierde curajul/ capacitatea în a produce acțiuni benefice pentru sine, cât și pentru societate. În asemenea condiții, înțelesul noțiunii de *tendință* în a forma identitatea personală și cea socială își pierde funcția autentică. Contrar acestora, pentru a-și găsi locul potrivit în societate, individul luptă și se întrece mereu cu sine însuși prin noțiunea de *a se regăsi prin tot ceea ce este fundamental în viața socială*. Necesitatea de a se regăsi prin formula de personalitate, cu identitatea respectivă, e acțiunea prin care ființa umană își interpretează rolul său în viața socială, astfel, îmbunătățindu-și permanent aptitudinile, bineînțeles, la dorință.

Pe lângă procesul de instruire și educație din cadrul instituției de învățământ, la formarea personalității individului un rol aparte îl are și procesul de integrare socială. Procesele respective sunt necesare omului pe tot parcursul vieții. Perfecționarea continuă a individului determină imaginea și nivelul de cultură al acestuia în societate, dar, în același timp, stabilește acțiunea prin care respectivul își poate realiza scopul, identificându-se cu propria personalitate. Cât privește procesul de integrare socială este sistemul de socializare prin →

GALINA MARTEA

care omul își satisface necesitățile cotidiene ale existenței, punând, concomitent, accentul pe însușirea valorilor sociale și menținerea echilibrului de interacțiune cu societatea. Corespunzător, prin procesul de integrare socială omul, în mod obișnuit, își supune comportamentul regulilor existente din societate (însă, cu regret în asemenea caz, societatea actuală basarabeană nu poate oferi individului un model adecvat de integrare socială, deoarece regulile existente din societate sunt contradictorii unei dezvoltări decente, iar echilibrul de interacțiune/ cooperare al individului cu societatea este contrar normelor normale de conviețuire. Aici sunt puse accentele pe degradarea socială ce are loc în cadrul societății, iar consecințele negative fiind suprapuse sub raportul dintre *om-societate-clasa dominantă*). Însă, o societate bazată pe valori autentice orientează individul către acele acțiuni și obligații care să respecte și să mențină funcționalitatea pozitivă a sistemului de socializare. La rândul lui, sistemul de socializare, fiind un proces destul de productiv și benefic pentru ființa umană, este acel factor care reglează și dă posibilitate atât individului, cât și societății să-și realizeze obiectivele propuse în condiții respectabile de reciprocitate. Astfel, prin relațiile de socializare omul vine încadrat din primii ani de viață, începând cu familia și mai apoi într-un proces mai avansat cu instituția de învățământ (inițial cu instituția preșcolară, ulterior cu școala, și așa mai departe). Aici omul-copilul se implică într-un proces de cunoaștere pe sine însuși și de cunoaștere a modalităților de a trăi în comunitate. Astfel, omul începe să se recunoască ca personalitate prin propriul comportament și ca personalitate în relațiile cu semenii săi. Nemijlocit, socializarea îl face pe om să accepte și să se readapteze la regulile sociale prin care se manifestă cu propria personalitate. Iar integrarea socială deschide individului porțile pentru a se forma ca individualitate și personalitate completă, astfel, participând cu propriile interese în procesele de cunoaștere și dezvoltare pe sine însuși și, respectiv, a vieții sociale. Procesul de cunoaștere/recunoaștere pe sine însuși și a vieții sociale variază de la o persoană la alta. În acest proces al comunicării

socială omul trebuie să se dezvolte și să se manifeste în acțiuni conform propriilor mijloace de gândire (*desigur, ar fi o eroare dacă omul ar acționa după regulile impuse de semenul său sau precum în cazul societății moldovenești, omul acționează sub influența diverselor orientări politice*). Aceasta este o formă a valorilor sociale autentice care nu impune individul să gândească în mod mecanic doar ca să satisfacă cerințele comune ale societății, însă este necesar doar ca omul să se readapteze la condițiile mediului social respectiv. Este vorba de faptul că existând într-un mediu social omul trebuie să-și obțină propriul model al personalității sale. Totodată, omul, cu individualitatea și personalitatea sa, urmează să conștientizeze care este nivelul de dezvoltare al propriei societăți, care sunt problemele prioritare ce încetinesc progresul sau bunăstarea socială, astfel fiind dator să se implice într-o luptă continuă de modificare și perfecționare a acesteia (credem, respectiva formulare ar fi un exemplu bun și real pentru omul societății moldovenești de azi, pentru societatea moldovenească de azi și de mâine). În existența ființei umane influența pozitivă a mediului social este un proces extrem de important. Formarea corectă și pozitivă a omului depinde în totalitate de nivelul de cultură și de dezvoltare al propriei societăți. Anume societatea este cea parte a valorilor care formează omul și îi dă posibilitate să se recunoască cu demnitate prin acțiunea de a fi o individualitate socială, indiferent de poziția socială pe care o ocupă acesta în societate. În acest proces de formare a omului participă, în mod prioritar, instituția de învățământ ce are la bază totalitatea valorilor spirituale și culturale. Unitatea de învățământ (grădinița, școala) este elementul de bază prin care se dezvoltă și se aprofundează acțiunea de comunicare a individului cu mediul social, în esență, formând și procesul de integrare socială. Relația cu mediul social și cu toți factorii implicați în acest proces (precum comunicarea și informația adecvată) îl completează pe om ca personalitate, astfel implicându-l tot mai mult în relațiile interumane a vieții sociale

Mediul social, bazat pe acțiunea reciprocă dintre individ și societate,

este terenul în care individul se poate identifica și recunoaște ca personalitate. Conform acestor noțiuni de a fi, de a se recunoaște, de a se regăsi, omul prin traiectoria vieții sociale își menține echilibrul existențial, indiferent de factorii ce influențează pozitiv sau negativ dezvoltarea. Însă, factorii negativi sau pozitivi ce pot influența dezvoltarea personalității individului sunt în corelație directă cu *identitatea contextului social*. Sub influența contextului social, individul luptă pentru a dobândi identitatea personală și, desigur, conținutul respectiv pentru a fi recunoscut ca personalitate autentică în societate. În țările civilizate unde sunt respectate drepturile omului și alți factori ce țin de beneficiile omului, atunci dobândirea unei dezvoltări personale sau a unei identități personale în condiții decente este un element care poate fi realizat cu ușurință în parametri de echitate socială. Pe când, în țările unde nu se respectă principiul de drept al omului (un exemplu viu în acest sens este societatea moldovenească de astăzi), atunci alinierea la obținerea unei dezvoltări personale cu identitatea respectivă autentică devine un obstacol pentru individ care, în rezultat, devine și victima acestui proces. Ținând cont de legătura organică dintre individ și societate, putem conștientiza că o relație autentică se bazează pe *principiul de drept care este și echilibrul autentic al identității dintre individ și societate*. Anume prin noțiunea de drept, cu poziția sa verticală, se stabilește relația respectabilă a individului cu societatea, astfel fiind promovată dezvoltarea autentică a identității personale. Fiecare individ al oricărei societăți, indiferent de voința autorităților statale, are dreptul la un sistem deschis al existenței, bazat numai pe principii pozitive. Totodată, și omul în viața socială trebuie să fie deschis la un sistem de obligații și responsabilități personale pe care trebuie să le execute prin relația de respect față de sine și propria societate. Numai în așa mod se formează coexistența unei comunicări și dezvoltări civilizate, având la bază cultura și educația autentică, în așa mod acordându-i individului un anumit statut social cu identitatea adecvată. Respectiv, statutul social →

MAXIME ȘI AFORISME NOI

* Celor nesiguri din născare, un singur imbold: sperați mai mult.
 * Cu banul chibzuit cheltuit, economisești și timp.
 * Dacă n-ai împărțit tot ce-ai petrecut ori ai văzut e ca și cum nu le-ai fi trăit.
 * Pastila-i lucru de neînlocuit. Te-ajută să te calmezi, să te exciți și să te ucizi.
 * Oaia pierdută, de alții e crunt mulsă.
 * Bucuria produsă de respirația tăiată, singura care-ți prelungește din viață.
 * E-n firea lucrurilor ca recolta să fie semănată primăvara și culeasă toamna.
 * Pe măsură ce omul îmbătrânește numărul prietenilor crește dar calitatea lor nu sporește.
 * S-a dovedit că mulți din cei care nu știu să citească se-apucă de scris.
 * Cea mai puternică forță de atracție e a pământului. N-a iertat pe nimeni, niciodată să nu-l bage în groapă.
 * Cum să pună frână activității, când toată viața n-a făcut nimic?
 * Gândește-te în fiecare clipă că viața-i scurtă. Păcat s-o complici până ce-o strici.
 * Menirea șefului egoist. Să-i optureze subalternului orizontul.
 * Ochii învineți văd vrăjmașii din ce în ce mai mici.
 * Unde nu-i sinceritate, de adevăr n-ai parte; nimeni pentru el nu se mai bate.
 * Doar Neamul rămâne veșnic. Liderii au fost și rămân pe veci vremelnici.

* În captivitate primești doar bobârnace; cel subjugat din captivitate nu iese decât îngenunchiat.
 * În zadar încerci abisul croit de soartă să-l treci.
 * Cât timp generația tânără nu realizează, că de inteligența și efortul generațiilor trecute din plin beneficiază, ea cu un milimetru nu progresaază.
 * Nu mă condamnați c-am căzut în păcat. Condamnă-mă că la visuri prea ușor am renunțat.
 * Regretul cade precum o frunză în hău. Se va apleca cineva s-o ia?
 * Floarea recunoștinței repede se ofilește; nu în orice grădină recunoștința crește.
 * Când minciuna-i în declin, adevărul scapă din chingi.
 * Realitățile arată că dacă nu faci un pic din ce-ai promis, te compromiți definitiv.
 * Din experiența istorică românească: să nu uiți că dacă străinu ți s-a urcat pe grumaz, apoi în picioare te calcă.
 * Din începuturile unei geopolitici de mult uitată: *ce-a fost al meu, să revină grabnic acasă.*

* În garanții străine românul orbește a crezut. De aceea mai repede a fost doborât decât și-ar fi închipuit.
 * Cum să înveți din greșeli? Ele nu te-ngroapă, dar nici nu te iartă.
 * Nu uita, zâmbetul e una din ipostazele ce poate ușor trăda trăirea ta.
 * Urât vrei să nu fii? Nu urî.
 * Pe măsură ce-n vârstă înaintez, gândurile despre viață tot mai mult mi se limpezesc.
 * Pășitul constată, că nimicnicia se hrănește și crește din tupeul său, care n-are nici un Dumnezeu.
 * Tupeul și umilința - adversari ireconciliabili.
 * Ura nu naște bunăstare; instinctul nimicitor duce, mai devreme sau mai târziu, la subjugare.
 * Doar înțeleptul se întrebă: cât de mult am irosit din viața ce mi-a fost predestinată?
 * Și-a dorit ca viața să-i fie un vis. N-a intuit că va pleca pe lumea cealaltă fără nimic.
 * Sunt și scriitori condamnați să scrie cărți proaste.
 * Pic cu pic - dar cu sârg - ajungi să faci mult.
 * Doar umilința și credința îți întăresc puțința.
 * A te mira înseamnă a exista.
 * Cine n-are nimic de spus, inconștient - înșiră - prostii.
 * „Școala românească produce tâmpiți” - grăit-a matrozul în Cotroceni proșăit. Cum să urnești un popor din loc, când "conducătorul" acestuia debitează doar minciuni și ineptii?

NICOLAE MĂREȘ

→
 îi va da posibilitate omului de a se recunoaște ca personalitate corespunzătoare în societate, cu drepturi depline în viața privată și publică.

Prin dimensiunea acestor elemente, în consecință, ființa umană se definește în societate ca *personalitate și identitate*.

Dreptul la identitatea personală este un proces natural care demonstrează și caracterizează individualitatea fiecărui om într-o societate.

Prin diversitatea acestei individualități se dezvoltă relația și comunicarea reciprocă dintre indivizi

și societate care, în rezultat, cu toții produc schimbări esențiale în procesul evolutiv al existenței umane. Conținutul schimbărilor sociale se îmbogățește și se perfecționează treptat de-a lungul timpului datorită faptului că omul este în permanentă căutare pentru lucruri noi, cât mai avansate în raport cu cele anterioare. În așa mod, se dezvoltă imaginea societății și a individului, cu accent pe acțiunea de recunoaștere a propriei identități.

Deci, la formarea și recunoașterea personalității individului într-o societate trebuie să participe întreaga comunitate cu toate componentele sale.

Din totalitatea elementelor ce contribuie la formarea individului face parte statul, cu personalul respectiv ce administrează societatea; subdiviziunile statului, cu întreaga rețea de instituții; unitatea de învățământ care este forța principală a societății; și, nu în ultimul rând, ființa umană-omul, cu natura și personalitatea sa.

Existând într-un spațiu social, omul este conținutul care formulează și interpretează viața umană (cu legile sale din care este creată) prin cuvinte, fapte, idei, acțiuni, comportament, sentimente și, concomitent, omul se autoreglează cu diversitatea componentelor promovate de societate.

Argumente pentru pace

în luna februarie

Un mister al sufletelor noastre e dorința de a avea mai mult, mai bine, mai frumos. Folosind acest mister, unii dintre noi au încercat să ne satisfacă această dorință, transformând frumusețea misterului în dorință de cucerire, acaparare, posesiune brutală a avutului aproapelui nostru.

Totuși, oamenii au avut și mulți sfetnici buni ai sufletelor noastre, și atunci când au apărut potrivnicii, cei care ne-au divizat în cele două tabere (cuceritori și cucerțiți), aceștia au îndreptat evenimentele aducătoare de moarte și suferințe către punctul - terminus: pacea.

Articolele din seria **Argumente...** încearcă să surprindă calendarul punctelor - terminus din fiecare lună (pacea, luptele fratricide...) **în scopul observării tuturor asemănărilor și repetițiilor** care au avut loc în timp, nu de multe ori, în aceeași perioadă (lună).

Multe tratate de pace din februarie au fost încheiate cu înțelepciune de sfetnicii păcii, fiind o formă de întraajutorare pentru prevenirea noilor conflicte. Astfel, unele au reușit măcar să întârzie evenimentele tragice și reapariția norilor negri. Dar de multe ori pentru cei "mici", pacea înseamnă sacrificii mari. O altă similitudine pentru tratatele lunii februarie e cei care au trăit în România a fost acceptarea și asumarea acestora.

Tot în luna februarie constatăm și o altă similitudine a tratelor: *punctele - terminus anterioare constituie puncte de dezbatere, raportare și plecare pentru noile tratate: pacea își continuă lucrările...*

În luna februarie se observă și o altă caracteristică comună. Se creează noi nemulțumiri pentru unii dintre participanții sau beneficiarii tratatelor... Dar pentru un timp toți sunt obligați să o respecte...

Pacea are drept scop, de cele mai multe ori, și stabilirea noilor frontiere, sau consfințirea celor vechi... *Dar pacea își creează metode noi...* Se consfințesc frontierele prin acte juridice internaționale, nu prin lupte sângeroase, în secolul nostru. **Pentru luna februarie**, puteți parcurge în scurtul timp liber al dumneavoastră,

în cele ce urmează, câteva dintre **calendarul lucrărilor pentru pace**, în mod succint:

- în 17.02.1411, ca urmare a luptelor pentru succesiunea la tron, Musa, unul dintre fiii sultanului Baiazid, va deveni, cu sprijinul lui Mircea cel Bătrân, sultan.

- În 11.02.1450 se încheiau tratatele de ajutor dintre Iancu de Hunedoara și Bogdan al II-lea. Bogdan al II-lea, domnul Moldovei, emite două acte la Roman, respectiv Suceava, prin care se recunoaște vasal lui Iancu de Hunedoara, făgăduindu-i acestuia prietenie și alianță, fapt care-i va face pe poloni să reacționeze.

- În 24.02.1538 se încheie tratatul de pace de la Oradea, prin care se pune capăt luptelor dintre Ioan Zapolya și Ferdinand de Habsburg pentru stăpânirea Transilvaniei.

- În 17.02.1568 se încheia tratatul de pace dintre austrieci și otomani. Împăratul Maximilian se obliga să nu mai intervină în Transilvania. Era impus prin tratat să nu fortifice granița dinspre Transilvania și să dărâme cetățile construite. Imperiul era obligat să plătească în schimbul păcii un tribut.

- În 02.02.1600 Mihai Viteazul s-a adresat, din Alba Iulia, Papei Clement al VIII-lea, cerându-i ajutor împotriva otomanilor. Domnitorul a fost ultimul mare cruciat al Europei, avea și calitatea de lider prin fapte de arme al ultimei Ligi Sfinte al cărui lider spiritual a fost papa.

- În 16.02.1699 se emite Prima Diplomă Leopoldină (a libertății clerului român unit cu Roma). Completată în 1693, Diploma Leopoldină realizează, în esența ei, garanția necesară obținută de stările principatului pentru păstrarea autonomiei Transilvaniei în cadrul Imperiului Habsburgic, îndeplinind funcția de Constituție a Transilvaniei până în 1867. Diplomele Leopoldine sunt cele două acte emise de împăratul Leopold I, în 1699 și 1701.

- În 24.02.1717 se încheie convenția dintre Ioan Mavrocordat și generalul Sainville. Trupele imperiale evacuează Muntenia, dar păstrează Oltenia. Convenția va fi invocată de austrieci pentru a justifica anexarea Olteniei.

- În 28.02.1785 a avut loc martiriul lui Horea și Cloșca. Căpeteniile Răscoalei sunt urmărite în ascunzi-

șurile lor. Horea și Cloșca sunt prinși la 27.12.1784, iar Crișan la 31.01.1785. Închiși în Cetatea de la Alba Iulia, cei trei conducători sunt supuși unei lungi anchete. Crișan, nerezistând maltrărilor, își pune capăt zilelor, iar Horea și Cloșca sunt frânți cu roata pe platoul "La Furci" din Alba Iulia. Supliciu, de o cruzime nespecifică chiar și acelor timpuri, a încheiat "pacificarea" țăranilor iobagi ardeleni.

- În perioada 13-25.02 – 18-30.03.1856 au avut loc, la Paris, lucrările Congresului de pace, care reprezenta punctul - terminus pentru Războiului Crimeii. Prin tratat s-a înlăturat protectoratul rusesc asupra Moldovei și Țării Românești. Tratatul de pace, semnat de Austria, Franța, Marea Britanie, Prusia, Regatul Sardiniei și Imperiul Otoman, pe de o parte, și Rusia, pe de altă parte, hotăra retrocedarea către Moldova a Deltei Dunării și a sudului Basarabiei (județele Cahul, Bolgrad și Ismail), răpite de Imperiul țarist prin pacea de la București din 1812. Se stabilea cu exactitate și hotarul de la răsărit al Moldovei.

- În 19.02.1878 are loc încheierea Tratatului de Pace de la Sant Stefano, care recunoaște și independența României. Prin Tratatul de Pace de la Sant Stefano se pune capăt Războiului ruso-româno-turc (1877-1878). România, Serbia și Muntenegru nu sunt admise la negocierea și semnarea Tratatului, pe motiv că independența proclamată, - teri, nu pot apărea în calitate de subiect al unui act internațional. Totuși prin Tratat, inclusiv Poarta recunoaște independența României, alături de cea a Serbiei și Muntenegrului, și autonomia Bulgariei. Dobrogea, Delta Dunării și Insula Șerpilor sunt cedate de către Imperiul Otoman, Rusiei care-și stabilește→

Profesor CORINA SIMEANU

Comandante, Memento mori

Din tinda Casei Dinainte în care acostată era corabia părăsită de echipaj (Lazăr Lădariu nu era doar un singur suflet într-un corp ci o întreagă armată!), într-un minut de tainică priveghere, mi-am adus aminte de spiritul falnicului Comandant care trecea prin fiecare port fluturându-și stindardurile idealurilor păcii naționale și literare.

După atâta osteneală la care și-a supus trupul (frumos dar firav de altfel, tipic obârșiei sale curate de țaran român), în decursul anilor bogați în trăire și, cu ajutorul lui Dumnezeu, mulți la număr, brăzdat de cicatricile adunate în glorie după războaiele purtate întru respect și iubire de semeni (cicatrici pe care le purta cu demnitate ca pe niște medalii inestimabile), și-a abandonat veșmintele reci între patru scânduri.

De jur-împrejur, roată, roată, în Hora Spiralei Timpului care-i va recupera pe toți, mai aproape sau mai departe de această ultimă amprentă învelită în tricolor, prieteni. Unii încercau să reconstituie trăsăturile

La biblioteca din Reghin, cu prilejul aniversării a 75 de ani:

Lazăr Lădariu, Nicolae Băciuț, Sorina Bloj, primar ec. Maria Precup, protopop Teodor Beldean, Răzvan Ducan, Florin Bengean

feței dârze a celui care a dovedit că a fost un demn purtător de mustață (bărbat adevărat!) pe al cărui cuvânt neamul lui românesc a putut să se bizuie și a cărui voce pătrunzătoare știa când și unde să ridice tonul impunând adevăr. Alții, alături, invocând faptele de glorie ale Comandantului întru pomenire, înteteau flacăra lumânărilor aprinse. Mult mai mulți, neresemnați de pierderea suferită de cei care, până se va ridica o nouă voce care să-i apere - dintre căpitani care-l însoțeau mereu pe Comandant, cu o lacrimă întârziată la colțul ochilor, îl reciteau și-l scriau...

fiecare în singurătatea propriei pierderi.

În acea stare de *memento mori*, în tinda Casei Dinainte, și eu, am încercat să mi-l readuc în minte pe cel care l-am admirat cu sinceritate pentru toate urmele aurite lăsate în literatură și în istoria poporului nostru de români ardeleni. Am avut onoarea să-l cunosc, să-l citesc, să-l ascult.

Mi-am amintit că l-am avut ca oaspete de nenumărate ori, la casele de cultură și la biblioteca din Reghin, la taberele de creație de la Gledin și de la Idicel (satul său natal), la toate activitățile pe care cu entuziasm le organizam împreună cu Nicolae Băciuț - cel care ne facilita întâlnirile cu dumnealui - deoarece, din ceea ce am observat eu, era căpitanul cel mai apropiat Comandantului.

Mutat în nemurire, Dumnezeu să-l ierte, ca om bun ce a fost, și să-l răsplătească insuflând și altora din puterea expresiei sale eroice în a-și asuma destinul neamului său de români ardeleni din acest spațiu socio-demografic în care neliniștea parcă se întetește.

SORINA BLOJ

→

dreptul de participant la masa tratativelor, și le schimbă cu aliatul său, România, obținând astfel partea de sud a Basarabiei.

- În perioada 27.01 - 9.02.1918 tratatul de pace, semnat la Brest-Litovsk, între Puterile Centrale și Rada Centrală a Ucrainei, prevedea cedarea Bucovinei către Ucraina.

- 01.02.1920 Ion I. C. Brătianu cere, în cuvântarea rostită la Conferința de pace de la Paris, ca acest for să recunoască "de jure" România, în hotare sale, "de facto", câștigate prin luptele alături de Aliați.

- În 09.02.1934 are loc semnarea, la Atena, de către reprezentanții României, Iugoslaviei, Greciei și Turciei a Pactului Înțelegerii Balcanice (cu un protocol și o anexă secretă), care stipula, printre altele, că statele semnatare "își garantează mutual securitatea frontierelor balcanice" și "își iau obligația de a nu întreprinde nicio acțiune politică față de alt stat balcanic nesemnatar al pactului fără avizul mutual prealabil al celorlalți semnatori și de a nu lua nicio obligație față de oricare alt stat

balcanic fără cunoștința prealabilă a celorlalte părți". Inițial a fost concepută ca un pact în cinci, însă Bulgaria a refuzat oferta.

- În 10.02.1947 se semna Tratatul de pace cu Puterile Aliate și Asociate, la Paris. Din delegația României făceau parte Gh. Tătărescu, L. Pătrășcanu, Șt. Voitec și D. Dămăceanu. Acest Tratat accepta faptul că: România a încetat operațiunile militare împotriva Națiunilor Unite la 24 august 1944 și a participat activ la războiul împotriva Germaniei până la victoria din 9 mai. În privința frontierelor, rămăneau cele existente la 1 ianuarie 1941 (acceptând pierderile teritoriale de la acea dată, cu excepția celor dintre România și Ungaria, care redevin cele existente la 1 ianuarie 1938, stabilite anterior și la Conferința de la Paris din 1919).

- În 19.02.1964 România a fost desemnată, împreună cu alte state, să facă parte din Comisia specială a ONU, însărcinată cu elaborarea principiilor de drept internațional referitoare la relațiile prietenești de cooperare între state.

- În zilele 9 și 10 decembrie 1991 Consiliul European de la Maastricht a decis crearea Uniunii Europene în baza Comunității Europene. La data de 7.02.1992, miniștrii de externe și miniștrii de finanțe au semnat "Tratatul de la Maastricht" (intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993).

- În 12.02.2000 a avut loc, la București, reuniunea statelor membre ale Pactului de Stabilitate din Europa de Sud-Est, la nivelul șefilor de state și de guverne, la finele căreia a fost semnată Carta relațiilor de bună vecinătate, stabilitate, securitate și cooperare în Europa de Sud-Est.

- În 03.02.2009 Curtea Internațională de Justiție de la Haga oferă României o suprafață de 9 700 km² din platoul continental al Mării Negre. Verdictul reprezintă punctul - terminus al unei dispute de 40 de ani dintre România și URSS, "moștenită", după destrămarea acestuia, de Ucraina.

Sursele articolului se pot vizualiza pe pagina <https://calendarele.eu/bibliografie/> de pe site-ul aplicație - [Calendare românești](#)

Concertul concertelor - 2019

Maturitatea simplității

Un truism: concertul de Anul Nou de la Viena se trăiește, nu se ascultă! Am trăit, pe 1 ianuarie 2019, magia concertului plin de rafinament și eleganță, dirijat de Christian Thielemann, fost asistent al lui Karajan, o lecție de maturitate a simplității. Chiar dacă am asistat doar la televizor, armoniile au reverberat în adâncurile ființei mele, cu atât mai mult cu cât complexitatea tehnicilor de interpretare și efortul generator al acordurilor se estompaseră în spatele unei naturalețe fascinante a dirijorului. Fără să vreau, gândul îmi alunecase spre Brâncuși. Ducând spre esențe, gesturile lui Thielemann eliminău orice detaliu de prisos, ca în sculpturile brâncușiene. Dacă din priviri poți stăpâni o super-orchestra, de ce să transpiri pe podium? Dacă dintr-o linie poți sugera zborul, de ce să detaliezi penajul măiestrei, în filigran chinezesc?

Un repertoriu atent ales, echilibrat, proaspăt, mai puțin exuberant, pe măsura dirijorului, s-a derulat în rezonanțe somptuoase și bogate. Un program „vienez” și „straussian”, cu valsuri, polci și marșuri, ca de obicei, însă fără mazurci. Dacă polcile au abundat, totuși au fost alese unele mai puțin rapide, care curg aproape de la sine, sub ochii dirijorului și sub bagheta sa „reținută”. În același timp, nu a ezitat să introducă „Im Sturmschritt”, o dinamică replică a „can-can”-ului. Programul de anul acesta a adăugat câteva extrase instrumentale din operele familiei Strauss, familie care dăduse tonul muzicii în capitala austriacă vreme de un secol și jumătate. Doar doi compozitori din afara dinastiei și-au găsit loc în concertul de anul acesta: Carl Michael Ziehrer și Josef Hellmesberger Jr.

Imaginile conexe muzicii, cu „Baletul de stat” din Viena, au adus aerul tineresc al coregrafului vienez de origine rusă, Andrei Kaidanovschi. Totuși, prestația coregrafică a avut parte și de critici, pe motiv că ar fi ieșit prea mult din tiparele baletului clasic, alunecând spre burlesc.

Finalul concertului nu putea fi altul decât Dunărea Albastră și

Marșul Radetzky, cu o sensibilă notă de sobrietate impusă de Thielemann. Am sesizat, totuși, gestul nu foarte austriac, al dirijorului, cu degetul mare ridicat.

Măreția de modă veche a dirijorului nu-l scutește de controverse, alimentate chiar prin recunoașterea sinceră a propriilor limite. Aventurându-se rar în afara repertoriului germano-austriac, el a făcut din sunetul Capelei de Stat din Dresda, al cărei șef este, unul somptuos și bogat, dar și „național”.

Pentru Thielemann, la pupitru, contează muzica și mai puțin gestică. Regăsim naturaletă primului german care conduce concertul de Anul Nou de la Viena. Pentru cei care ar argumenta că șeful de orchestră Carlos Kleiber, care dirijase concertul respectiv în 1989 și 1992, s-a născut în Germania, trebuie amintit că, totuși, el era cetățean austriac.

Din perspectiva mea, Thielemann a evitat în mod voit piesele prea cunoscute, de dragul originalității, atât cât este ea permisă. Pe lângă „Künsterlerleben” (Viață de artist) a lui Johan Strauss fiul, a strecurat și melancolicul „Sphärenklänge” (Muzica sferelor) a fratelui mai mic, Josef. În plus, nu a ieșit la „bis” în afara repertoriului straussian, așa cum o făcuseră mai mulți predecesori, inclusiv Seiji Ozawa în 2002, cu „Dansul diabolic” al lui J. Pepi Hellmesberger, sau Gustavo Dudamel în 2017, cu vigurosul „Marș Nechledil” al lui Franz Lehár.

Anno Domini 2019

Știe cineva de ce am intrat în anul 2019 și nu, să zicem, în 3019? Are vreo legătură cu prenumele dirijorului? Sau al altor dirijori cu prenumele Christian, ca de exemplu: Christian Vásquez, Christian Schumann, Cristian Măcelaru, Christian Baldini, Christian Reif,

Christian Ludwig, Christian Arming, Christian Kluxen, Christian Zacharias, Christian Curnyn, Christian Schulz, Christian Capocaccia, Christian Knapp, Christian Gohmer? Cel mai important din perspectiva mea, Cristian Badea (dați-mi voie să-l scriu după numele de botez, Cristian, în românește, fără h), face istorie pentru România. Oricum, un nume binecuvântat, măcar prin acești maeștri cu har ce ne „hărăzesc” muzica în catedralele sufletului.

Anul 2019 ne amintește un moment din istoria veșniciei, legat de numele Christian, sau românește Cristian.

Pe 1 ianuarie, Anno Domini 2019, am trăit un nou catharsis, o purificare a spiritului prin magia baghetei lui Thielemann. M-am pătruns de armoniile dinastiei Strauss, într-un decor magnific. Avusesem înainte privilegiul să ascult, să văd și să simt muzica Orchestrei Filarmonice din Viena „pe viu” de trei ori la Tokyo, printre care pe 26 septembrie 2014, la Suntory Hall, sub bagheta venezueleanului Gustavo Dudamel, interpretând Rimski-Korsakov și Modest Mussorgski. Sincer să fiu, mi-a plăcut mai mult Dudamel la pupitrul Filarmonicii vieneze, decât Thielemann, poate și datorită repertoriului, sau poate datorită „latinătății” sale în interpretare, dar mai ales prin amplitudinea emoției unui concert live. Pe 7 octombrie 2015, am ascultat aceeași orchestră fără egal, de data aceasta avându-l ca dirijor pe Christoph Eschenbach (tot un fel de Cristian). Un ocean de armonii îmi inunda spiritul, un binecuvântat tsunami muzical în arhipelagul nipon. →

RADU ȘERBAN

Cu numai 3 zile înainte, pe aceeași scenă, Seiji Ozawa fusese omagiat de Eschenbach, la a 80-a aniversare (pe 1 septembrie fusese ziua lui), cu muzică de Beethoven și Bernstein. Același Ozawa dirijase, plin de originalitate, concertul de Anul Nou de la Viena pe 1 ianuarie 2002, fiind primul asiatic în această prestigioasă postură.

„Austrietate”, nu „austeritate”

În rest, cât mai multă „austrietate”, la polul opus „austerității”: repertoriul, florile, imaginile, componența instrumentiștilor, sala, până și urarea „Prosit Neujahr” netradusă în altă limbă, plus evitarea unor „mazurci” care ar fi putut sugera și influențe poloneze. La toate acestea, repetarea imaginilor cu premierul Sebastian Kurz nu m-a lăsat o clipă să-mi închipui că m-aș afla în altă parte decât la Viena. Noroc că l-am văzut de mai multe ori pe Ban Ki-moon, în spatele premierului, pentru a înțelege că în sală se află și străini. Citisem recent cartea lui Haruki Murakami „Pur și simplu despre muzică” așa că l-am căutat cu privirea în sală pe faimosul dirijor Seiji Ozawa, dar fără succes. Totuși, mi-am amintit că a treia limbă folosită de site-ul Orchestrei Filarmonice din Viena, pe lângă germană și engleză, este japoneza.

Christian Thielemann a scris o carte: „My Life with Wagner”. În pofida caracterului ei autobiografic, viața sa personală rămâne o enigmă, doar cu puține episoade mediatizate. Într-un interviu, de exemplu, s-a dovedit surprinzător de conciliant cu PEGIDA (Patrioții Europeni Împotriva Islamizării Occidentului), care se manifestă chiar în fața Operei din Dresda. El opina că germanul de rând ar trebui să înțeleagă preocuparea PEGIDA față de imigrație.

Cineva ar putea considera această opinie cu aranjamentele florale componente ale fastuosului decor, care nu au mai fost aduse din San Remo, ca de obicei, ci de la designeri floriști din Viena. Aproape nimic din afara spațiului austro-german.

Cine poate oferi judecata cea dreaptă, în privința orientării politice a unor mari muzicieni? Orice artist, înainte de toate, este un om, cu personalitatea sa complexă. În anul

1970, fostul președinte al Filarmonicii din Viena, Otto Strasser, a descris un caz deosebit în memoriile sale. Proba pentru intrarea în orchestră se dădea în spatele unui ecran, pentru a nu influența juriul. După un asemenea concurs, la ridicarea ecranului a apărut câștigătorul, un japonez, căruia i s-a refuzat angajarea, pe motiv că fața sa nu se potrivea cu „Polka-Pizzicato” la concertul de Anul Nou.

Mai târziu, în anul 2003, un alt japonez, Yasuto Sugiyama, cântăreț la tubă, la scurt timp după ce l-a fost refuzat Filarmonica din Viena, a fost angajat de „Cleveland Symphony Orchestra”.

Totuși, se impune o remarcă pozitivă despre legătura lui Thielemann cu România, căci melomanii de la noi au avut posibilitatea să-l asculte, cu orchestra lui din Dresda, la ediția din 2015 a Festivalului Internațional „George Enescu”. Dacă am trasa o paralelă cu specificul vienez, Concertul Tradițional de Anul Nou al Orchestrei Simfonice București, sub bagheta lui Nicolae Moldoveanu, continuând tradiția de 6 ani, se zgârcește cu accentele românești, deși avem suficiente compoziții autohtone demne de un asemenea concert.

Mai merită să amintim că Filarmonica din Viena a concertat la București pentru prima dată în anul 1941, la trei ani după ce Hitler anunțase anexarea Austriei. Tot în 1941, Dinu Lipatti susținuse două concerte în aceeași clasică Sală de Aur a Musikverein, sală în care a avut loc și concertul de anul acesta. Un

detaliu picanț pentru români, despre această sală, ar fi, indirect, o piesă muzicală din folclorul Transilvaniei: „Munții noștri aur poartă/ Noi cerșim din poartă-n poartă”. Ar fi interesant de știut din ce parte a fostului Imperiu Austro – Ungar provine aurul abundent ce decorează renumita Sală Musikverein! De fapt, nici polka și mazurca nu sunt atât de austriece pe par în compozițiile straussiene.

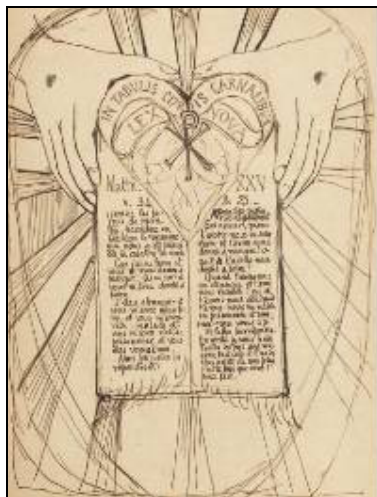
Tot din sfera mai puțin „melomană” și mai anecdotică, aș remarca prezențele tot mai feminine în orchestră, de la flautista Karin Bonelli, prima femeie la un instrument de suflat din această orchestră, al cărei nume italian nu o împiedică să fie austriacă get-beget, și până la româncă Adela Frăsineanu la vioara a doua, situată în dreapta dirijorului, privind dinspre sală. Este, de fapt, singurul interpret român din orchestră și printre puținii ne-austrieci. Dacă precizăm că la vârsta de patru ani ea a părăsit România, cu părinții, o putem considera aproape austriacă. Adela este cu atât mai virtuoaasă, cu cât știm că abia în 1997 prima femeie fusese admisă în orchestră.

Meditație

Fără tendințe sacralizatoare, căci nu ne referim la „Cântarea cântărilor”, totuși, să-i dăm Cezarului ce-i al lui, recunoscând valoarea globală a „concertului concertelor”.

Moment de meditație intimă, indus de virtuțile sentimentale amalgamate cu cele muzicale, schimbarea anilor reverberază prelung, prin energii pozitive, în Musikverein. Intensa trăire extinde dimensiunea temporală a momentului dincolo de orele de concert, în felul acesta apropiindu-se de filosofia poemului scurt japonez, haiku, care consideră Anul Nou drept un al cincilea anotimp.

În mitologia și tradiția niponă, sub influența zodiacului chinezesc, „anul mistrețului” (inoshishi doshi) înseamnă, înainte de toate, curaj. O imensă forță interioară a celor născuți în „anul mistrețului”, 2019, le conferă stăpânire de sine și afecțiune față de cei pe care îi iubesc. Este ceea ce a dovedit Orchestra Filarmonică de la Viena sub bagheta lui Thielemann, alături de mesajul către întregul glob, de pace și speranță, la începutul anului 2019.

Monseniorul Ghika

Vatra veche dialog cu

actorul și profesorul **Paul Chiribută**

„Este o senzație stranie să
călărești un tigru”

(IV)

T. C. : *La câte festivaluri ați participat cu Danaidele? Cum era primit spectacolul de publicul propriu-zis? Faptul că venea din România, care la vremea aceea era o țară proaspăt ieșită din blocul comunist, mai puțin cunoscută din punct de vedere cultural, în unele locuri, conta?*

P. C. : După premiera de la Craiova prima deplasare a fost la Viena în cadrul festivalului internațional. S-a jucat într-o arenă construită special, iar succesul de acolo a transformat speranța noastră într-o certitudine.

Cronicile elogioase, apărute în mai toate marile gazete din capitalele europene, au generat un val de curiozitate, care ne-a deschis larg poarta tuturor marilor festivaluri.

A urmat apoi Amsterdam și bucuria de a cuceri un public foarte exigent, care nu știa aproape nimic despre teatrul românesc. Festivalul de la Avignon, cu notorietatea sa mondială, a certificat spectacolul, valoarea sa nemaiputând fi pusă la îndoială. Domnul Tubon, ministrul culturii din epocă, a reînnoit, după vizionarea spectacolului, invitația adresată lui Silviu Purcărete de a prelua direcția unui teatru în Franța. Nu vreau să exagerez, dar putem considera că **acest spectacol a fost un ambasador excepțional al acelor vremi postcomuniste, pentru descoperirea unei culturi și a unei țări până atunci izolate.** A urmat Germania, Franța încă o dată,

Anglia și în anul următor SUA, la Lincoln Center.

T. C. : *În anul 1997 părăsiți România până în 2008, pentru postul de Profesor, Director Pedagogic la Académie Théâtrale de l'Union Limoges din Franța, Silviu Purcărete având direcția Centrului Dramatic Național Limoges. Din nou aceeași echipă!?*

P. C. : După cum se vede, pentru mine, după revoluție, a început o perioadă în care experiențe de tot felul m-au angrenat într-o existență interesantă, dar aproape de limitele mele fizice. Lucrurile s-au succedat cu o asemenea viteză încât uneori mă mir că am reținut atâtea detalii. Este o senzație stranie să călărești un tigru, dar ceea ce știi sigur este că nu te poți da jos. Plecarea noastră la Limoges a fost la fel de precipitată. În proiectul său artistic pentru Centrul Dramatic, Silviu Purcărete integrase și o școală de teatru în care visa ca limbajul autonom al artei actorului să devină din ce în ce mai structurat, depășind granițele terestre și spirituale. Despre lucrul acesta am aflat abia când proiectul său artistic a fost validat de autoritățile franceze. Eu îmi continuam cariera mea pedagogică, de data aceasta într-un cadru organizat, în Academia de Teatru și Film „I.L.Caragiale”, din București. Îmi aduc aminte că mi-a făcut propunerea de a-l însoți la Limoges după un examen la actorie a grupei mele de anul întâi. Ca de obicei, m-am speriat. Eram într-o perioadă în care trebuia să fiu într-un infort maxim pentru a mă mobiliza. Astfel a început una dintre etapele surprinzătoare ale vieții mele. Plecarea la Limoges a însemnat o răsturnare, cu accente dramatice uneori, a vieților noastre. Am folosit pluralul pentru că această schimbare a inclus-o și pe Ana, care a renunțat la contractul ei la Național și la cariera ei în ascensiune, pentru a mă însoți în Franța. Dacă ar fi să încerc să caracterizez într-o frază acea perioadă, aș spune că a fost ca în povestea în care cineva cu un ochi plângea și cu unul râdea. Mă întorc la povestea Academiei de Teatru din Limoges și la parcursul ei atipic, dar de succes. Académie Théâtrale de l'Union, a fost concepută ca o structură de învățământ integrată unui centru de creație. Propunerea

pedagogică și construcția administrativă a constituit o noutate în peisajul școlilor de teatru din Franța, fiind salutăată și susținută cu entuziasm de Ministerul Culturii francez și de autoritățile regionale și locale. Într-un timp relativ scurt (zece ani!) pentru o școală de teatru, această structură a reușit să se impună prin originalitatea parcursului pedagogic propus cât și prin rezultatele profesionale ale primelor promoții de absolvenți.

La capătul acestei perioade, Académie Théâtrale de l'Union din Limoges a fost selecționată, alături de cele mai prestigioase și de tradiție școli de teatru din Franța, să facă parte din grupul restrâns al unităților de învățământ abilitate să acorde Diploma Națională de Actor.

T. C. : *Așadar, ați construit aici o adevărată școală de teatru. Ce ați folosit din experiența școlii românești? Ce a trebuit să adaptați?*

P. C. : Despre experiența pedagogică de aici merită probabil să vorbim mai mult, dar o vom face cu altă ocazie.

Experiența din A.T.F. m-a învățat că nu întotdeauna noțiunile predate într-o anumită logică a procesului de învățământ vocațional sunt imediat eficiente, ele pot să nu funcționeze nici pe termen mediu.

E nevoie de timp pentru ca „digerarea” lor, combinată cu propria experiență a tânărului artist, să constituie terenul propice revelațiilor.

Condițiile actuale, în care timpul de repetiție s-a redus simțitor, impun un alt parcurs și un alt fel de a gestiona noțiunile de bază. Pe scurt, am aplicat o variantă pedagogică, pe care am numit-o „pedagogie eveniment”, care acordă valori și durate diferite unor momente anume din parcursul formator, care se revelau ca necesare în funcție de evoluția grupului respectiv.

În plus aceste momente erau încredințate unor profesori invitați, pentru ca intervențiile respective să-și amplifice impactul prin noutatea demersului propus.

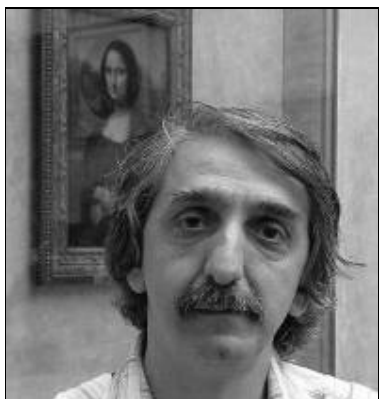
Rezultatul obținut cu primele promoții a fost deosebit de încurajator, iar consecința imediată a constituit-o numărul mare de contracte de angajare câștigate de absolvenții noștri.

TAMARA CONSTANTINESCU

Striptease la Bazin

(Comedie horror sau oroarea de comedie) (XIII)

Scena 8

(Babu, Baba și Potcă)

[Babu și cu Baba vin dinspre spatele scenei cu o cană de apă. Baba îl stropește pe față cu apă pe Potcă.]

Baba – Iacă, își revine... Nu trebuia să îi dai așa tare la țeastă.

Babu – La înghesuială se mai întâmplă, mai ales că atunci nu știam cine e și ce hram poartă. Dar stai liniștită... aștia ca el au capul tare și sunt și tari de cap.

Baba – Lasă acum filosofia de doi bani și vezi că se trezește băiatul...

Potcă (confuz, către Babă) – Coană, dar unde ți-e motocositoarea?

Baba (către Babu) – E dus cu pluta! Ți-am spus eu că l-ai miruit prea tare!... Uite, bate câmpii...

Babu – Vîno-ți în fire, măi băiete, hai că nu te-am pocnit așa tare.

Potcă – Babule, mare noroc ai avut la viața ta!

Babu – De ce, măi?

Potcă – Păi să știi că Baba face la așternut mai mult decât un cămin întreg de studenți! Scoate viața din tine, ce mai!... Dar unde îi sunt voalurile?

Babu – Chiar că e dus cu sorcova!

Baba (didacticist) – Uite, ține minte: noi nu ți-am făcut nimic, ba chiar te dezlegăm, vezi... Iar Babu o

să te încheie chiar și la șliț, ca să poți pleca omeneste.

[Babu se execută, iar Baba taie funiile care îl legau pe Potcă. Odată liber, acesta o zbughește la fugă spre dreapta]

Potcă – Mulțam pentru toate, dar de mormântul Iadei de la Bazin, adică de dincolo de Cimitirul uitat, să nu vă atingeți!!

Baba – Ai înțeles ceva din aiurelile lui ?

Babu – Firește că... nu! Dar, hai, mai bine, să ne strângem repejor tabăra...

Scena 9

(Babu, Baba și Dezmořilă)

[Babu ia pușca pe umăr, iar lansatorul îl pune la loc în coșciug, după care, împreună cu Baba îi așează capacul. În stânga scenei se lasă în liniște maiestuoasă cupola unei parașute.]

(O voce tunătoare dinspre stânga) – Mîinile sus! La prima mișcare trag !

[Cei doi încremenesc. Un luptător cu ochelari de vedere nocturnă vine în zig-zag dinspre stânga spre ei amenințându-i cu o armă automată cu amortizor de sunet.]

Vocea – Cine sunteți și ce căutați aici?

Babu și Baba – Ăăă... Noi... Să vedeți tovarășe... sau

Monseniorul Ghika, Timbru

domnule?!?...

Vocea – Hai, că-mi stați în cale și nu am nevoie de martori incomozi! Repede: lămuriri credibile că altfel trebuie să vă lichidez!

Baba – Da', de ce să ne „lichefieză”, când noi nu facem decât meseria...

Vocea – Aici ?! Acum !? Sunteți ticniți sau lunatici?!

Babu – Păi, nu o să credeți dar noi,... știți,... noi suntem printre ultimii care se mai ocupă de morții care produc moroi atunci când nu le sunt primite sufletele Dincolo...

Vocea (după o lungă pauză în care e evident că se concentrează, oarecum dubitativ) – Voi sunteți... Babu?!?... și... Baba?!?

Baba – Iote, că ne cunoaște numele!

Vocea – Nu numai numele, ci și pe voi!

Babu (dintr-o dată, semeț) – Dar, cine oi fi tu, mă să te tragi de șireturi cu noi?!

[Luptătorul își aruncă arma și ochelarii speciali pentru viziune nocturnă.]

Vocea – Eu sunt, Dezmořilă!!!

[Cei trei se îmbrățișează cu lacrimi în ochi.]

Baba (se prăbușește și, cramponându-se de picioarele lui Dezmořilă, se tânguie de... fericire) – Aoleu, băiatul mamiii!!! Cum ai înviat tu din morți...i... i... i... ?!?

Babu – ...taman aici, în cimitir.

Dezmořilă – Hai, hai, să nu ne pierdem cu firea, chiar dacă - uite - că se mai petrec și minuni.

Baba – Cum să nu te pierzi cu firea, că de ani de zile de când v-ați dus să treceți Dunărea nu mai știm nimic de voi?! Aoleuuuu!... Dar fratele tău geamăn unde esteeee?!?...

Babu – Stați așa, hai să ne lămurim pe îndelete!

CRISTIAN STAMATOIU

Muzica

Despre Folk pur și simplu

A venit iarna și, la o ceașcă de ceai fierbinte, seara, mi se face dor de părți din mine, de părțile rămase captive în amintiri.

Am luat de pe raft o carte pe care, deși am primit-o acum doi ani, prin poștă, de la autoare, cu autograf, nu am răsfoit-o până ieri, dar ieri am citit-o pe nerăsuflăte. Din când în când mă uitam la ea, o luam în mână și-o așezam la loc necutezând s-o deschid, deși stiam că între cei douăzeci de artiști intervievați de Teodora Ionescu, majoritatea dintre ei cunoscuți mie, eram și eu.

Pe Teodora am întâlnit-o prima oară la Teatrul *Ion Creangă* din București, la a II-a ediție a Festivalului Național de Muzică Folk *Om bun*, eveniment organizat de Victor Socaciu, la care eram invitată în recital, în calitate de componentă a grupului folk *Ecou*. Înregistra interviuri și părți din concert pentru emisiunea pe care o realiza împreună cu Sorin Minghiat la Radio Antena Bucureștilor (acum, București FM) - *Folk pur și simplu*.

Nu am plăcut-o din prima. Nici dintr-a doua! Teo era prea directă pentru confortul meu sufletec, prea incisivă, prea dorea să-mi vad în ochii ei toate defectele. Nu-i gustam deloc glumele, nu o înțelegeam, parcă vorbea o altă limbă, despre oameni pe care eu nu-i cunoșteam așa ... și nici nu-mi doream. Avea un *dintre* împotriva unor oameni pe care eu îi prețuiam.

Spre deosebire de ea, eu am încercat să nu arunc nici o privire înspre partea absconșă a celorlalți, desigur, până unii dintre ei și-au dat *arama pe față* și-atunci, am rupt orice relație, fără explicații, definitiv. Dar ea era om de radio...căuta știri! Trăia din știri. Ea era *francă*, spunea ce gândea *verde-n față*, fără protecție... și, spre deosebire de mine, nu renunța definitiv la nicio cunoștință. Erau și persoane care nu o interesau deloc și le ignora ca și când nu ar fi existat în peisaj! Mult prea iute pentru mine... ce mai, noi le zicem *bucureșteni*! Parcă nu-mi dădea timp de gândire, parcă mă zorea permanent. Ea a înțeles asta și, cu o oarecare dificultate, în ceea ce mă privește, a *schimbat placa*. Așa am

reușit să clădim o punte una către cealaltă, să ne cunoaștem ceva mai bine.

Ei bine, așa am descoperit că în ceea ce privește folkul – genul muzical care m-a îmbrățișat și pe mine – Teo era *tobă de carte* ! Știa cântecele tuturor: anul în care au fost create, locul unde au fost cântate în premieră, texte, autori, festivaluri, Cenaclul *Flacăra*... știa tot, despre toți și despre toate. Nu-mi venea să cred că există astfel de oameni care să-și ducă pasiunea (!) atât de departe ca ea. Cu timpul am început să o înțeleg în anumite privințe. Știam că poartă permanent cu ea *munția de război*, poate cineva se va ivi pentru o discuție în contradictoriu ...totuși, cu mine evita să deschidă *fronturi*.

Citindu-i cartea, vă veți convinge de sinceritatea subiectivității sale, uneori mult prea aspră în a analiza o epocă în care Cenaclul *Flacăra* scria istorie, bucura sufletele multor oameni, lansa hituri și promova oameni talentați.

Pe-atunci lucram la casa de cultură și organizam Festivalul de muzică folk *Chitara de argint*. Mi-am dat seama că pentru obiectivitatea jurișării era nevoie și de Teodora Ionescu. Inspirat gând! La toate edițiile următoare (au fost opt) dar și la Festivalul de muzică folk, poezie și chitară clasică *Prima Iubire* (patru ediții), Teo s-a regăsit între membrii juriului. Am invitat-o și la câteva ediții ale Taberei de creație *Muntele vrăjit*, la Lăpușna și la Idicel Pădure. (Domnul Nicolae Băciut a fost parte importantă a organizării și desfășurării acestor complexe întâmplări culturale, și-i mulțumesc

pentru tovărășia sa).)

Cartea despre care fac vorbire a apărut la Editura Editrex în anul 2016, iar pe coperta a IV-a , jovială, Teodora s-a imortalizat pregătită să-și îmbrățișeze nu doar prietenii dar și cititorii, spunându-le parcă: *asa cred eu! Săc!* Pe aceeași copertă, recomandarea reputatului redactor și realizator de emisiuni culturale la Radiodifuziunea Română - Lucia Popescu Moraru: *o cunosc pe Teodora Ionescu de multă vreme, fiind și colege de radio. Știam că este un reporter frenetic, cu abordări la obiect, cu un foarte mare talent la scris. Așa că în anul 2013, ne-a făcut nouă, prietenilor, o surpriză plăcută: apariția volumului de versuri Boala vindecărilor. Am descoperit o ființă plină de sensibilitate și iubire. Iată că, acum, Teodora s-a oprit la o altă dragoste a sa, muzica folk. Teo (pentru prieteni) reunește în această carte nume sonore ale unor cântăreți de folk, invitați la emisiunea ei de la Antena Bucureștilor. Aici s-au simțit foarte bine, au vorbit fără rețineri despre piesele lor, despre succese și insuccese, despre manifestări de gen, festivaluri, concerte în cluburi. Oamnei talentați, unii cu studii muzicale, alții, arhitecți sau iubitori de artă, care merită să le aflați gândurile, părerile, iubirile...*

Datorită Teodorei, cu care împărțea o prietenie veche, am avut și eu bucuria să o cunosc personal pe Lucia Popescu Moraru, fiind invitată chiar la dânsa acasă. Mi-amintesc și acum cât de surprinsă am fost când, pe pereții holului din apartament, m-au întâmpinat o mulțime de caricaturi și fotografii ale maestrului Marin Moraru. Da, Lucia era soția celebrului și îndrăgitei noastre actor, unul dintre preferații mei, iar Teo mi-a făcut o surpriză nesperată.

În cartea sa, Teodora mi-a făcut onoarea să mă așeze în panoplia cantautorilor români de muzică folk considerați de ea a fi demni a le acorda atenție : Zoia Alecu, Nicu Alifantis, Mircea Baniciu, Mircea Florian, Ștefan Hrușcă, Adrian Ivanițchi, Sorin Minghiat, Dinu Olărașu, Evandro Rossetti, Marcela Saftiuc, Victor Socaciu, Doru Stănculescu, Tatiana Stepă, Ilie Stepă, Valeriu Șterian, Horia Șoicanu, Vasile Șeicar, Vali Șerban și Mircea Vintilă.→

SORINA BLOJ

Un maraton din 1979

Deodată mi-am amintit de filmul rusesc *Maratonul de toamnă* regizat de Georgi Danelia în 1979. L-am revăzut : nicio fisură. Nu aluzii la epoca de atunci, nu compromisuri lozincarde, ci doar problemele umane perene, indiferent de vârtejurile istoriei. Joacă Oleg Basilașvili (Andrei), Natalia Gundareva (Nina), Marina Neiolova (Alla), Evgheni Leonov (Vasili) etc.

El, Andrei, lucrează ca traducător la o editură din Leningrad. O ajută la traduceri pe colega depresivă, aleargă mereu, face sport organizat, adică un maraton alături de un prieten. Doar că are viață dublă – o amantă mai tânără, Alla, care suportă tot mai greu obligațiile lui

conjugale. Soția Nina începe să fie derutată de minciunile lui, e stupefiată de plecările lui subite. Andrei trebuie să inventeze, să facă un slalom perfid, să justifice orice întârziere, chiar haina cadou de la Alla, dar Nina o aruncă pe geam, ea a început să înțeleagă ce se petrece, crede că nimeni nu mai are nevoie de ea și coșmarul se conturează.

Filmul e o comedie tristă, mai ales când apare agasantul Vasili, cu propunerile de beție și de plimbări în natură. Totul e ca în viață, naturalețea e la ea acasă, vibrezi la orice secvență și meditezi la ceea ce înseamnă film care atinge corzi sensibile. Știa regizorul multe despre subsolurile sufletelor umane, ca să nu mai vorbim despre finalul realist, adică nu va fi vreo decizie tranșantă, totul va oscila, totul va reîncepe, situațiile sunt cețoase, viața e mereu

imprevizibilă. Mai vedem podurile din Leningrad, telefoane disperate, telefoane rupte, tăceri inopinate, dar viața e prezentă, cu fațetele ei multiple, cu oglinzi înșelătoare, cu izbucniri și mocniri. Totul conține simplitatea aceea magică, greu de obținut în artă. Nimic superfluu sau contrafăcut – o adevărată demonstrație de regie excelent dozată.

ALEXANDRU JURCAN

→După fiecare interviu, autoarea scrie o istorioară legată de personajul interviuat. Florin Silviu Ursulescu, celebrul realizator radio, cel care semnează *Fără titlu* un cuvânt înainte, se întreabă: *ce este Teodora Ionescu față în față cu folkistii ? Un ziarist, un fan, un prieten ? Foarte mult din toate trei. Din interviuri se observă că este fan, știe versuri ale cântecelor, iar la concerte poate intona, strofă după strofă, tot repertoriul recitalurilor, zeci și zeci de cântece. Din discuții se vede că e familiară cu invitații, și ei la fel cu ea. Ca ziarist pune întrebări aparent simple, se face că uită, revine, scoate tot ce trebuie de la interlocutori...dar*

trebuie subliniat un lucru: ea cunoaște (ca și mine) multe părți intime, personale, delicate, ale vieții artiștilor. Ar fi o mină de aur pentru tabloide, dar niciodată nu a încălcat granița sfântă dintre ziaristică și prietenie...avem secrete, destăinuirii și informații din viața și cariera artiștilor, dar totul înaintea pe valurile unei povestiri atractive, cursive, mereu curgătoare.

Da, Teodora, sunt captive părți din mine și în cartea ta...părți care mă dor deși nu am fost rănită ci mângâiată. Interviul cu mine l-ai realizat în 1997 cu completări în 1999. Fotografia atașată în carte era de la tabăra din Idicel Pădure. Am să te citez, acum, în încheiere, cu

ultimele rânduri din povestioarea despre mine: *Aproape de fiecare dată când ne vedeam și prindeam câteva momente libere, ne scoteam caietele cu poeme încă în ciorână și ni le citeam, după care le disecam ca la un cenaclu literar. Asemenea clipe înseamnă Sorina Bloj. De asemenea clipe mi-e dor. De ce te-ai ascuns?*

Acum, că te-ai mutat din iarnă, recent, în zile însorite...pe câmpuri cu verdeață, ai aflat de ce m-am ascuns de câțiva ani de voi și de mine. Totuși, deși nu ne-am plăcut din prima, nici dintr-a doua...constat că mi-ai fost un prieten sincer și...drag. Dumnezeu să te odihnească în pace!

Ocean întors

COASA

Numai bine ce ațipise și auzi ciocănituri ușoare în geam. Se răsuci sub plapumă, tocmai se gândise c-o să se odihnească așa ca la mama acasă, și să-l trezească cineva!! „Asta nu-mi place,, își zise Vlăgea, săltând marginea plăpumii și sprijindu-se într-un cot,,Cine măsă o fi!,, , mormăi apoi înclădată că. avea un singur vecin și nu vorbea cu el din vara aceea când împrumutase coasa.Se ridică și-și căută pe întuneric papucii, apoi găsi comutatorul. Se apropie de

fereaștră, o întredeschise. Acum auzi clar vocea Leonorei. Îl ruga să vină fără tăgadă la ea. Costan al ei se sufoca, cu tot aerul proaspăt pătruns

în încăperea, și dorea să-l vadă pe Vlăgea, să dea mâna cu el după atâția ani de când n-o făcuse, să-i ceară iertare.

Vino vecine.Să nu moară cu sufletul în dușmănie. Uite, ți-am adus și coasa.Avea de gând să ți-o înapoieze. Dar reclamația aceea ...Tu ai făcut-o.Al meu și-a pierdut slujba.

„Nu, nu pot, i se adresă Vlăgea...

„Haide vecine, poate că-l găsim și mort....,

„Bine,bine, spuse târăgănat Vlăgea.Dar să știi c-am să mă mai gândesc pe drum...

DECEBAL ALEXANDRU SEUL

Lumea lui Larco

FEBRUARIE

Cu toții știm destul de bine,
Această lună-i mai aleasă:
Că are zile mai puține,
În schimb e și cea mai geroasă.

SOȚUL VOIAJOR

Tot cu gândul spre soție
Când sosi din drumetie,
Merita o relaxare...
La vecina-i iubitoare.

UNUI ORATOR

Obişnuit să tot vorbească
Muri, și fapta-i nefirească,
Aflând că spre eternitate
O vorbă nu mai poate scoate.

ALERTĂ

Sculați, voi oameni, nu dormiți,
Treziiți-vă, urgent, cu toții,
Mai vigilenți, vă rog, să fiți,
C-au năvălit, de-o vreme, hoții!

REMARCĂ EPIGRAMATICĂ

Confirma-va viitorul,
Când și-or da cu toții seama:
Nu îndrepti nici cu toporul
Cum o face epigrama!

FOSTUL CHEFLIU

Că nu băuse cu măsură,
Golind el cupă după cupă,
Azi de la mână pân' la gură
Golește lingura cu supă.

UNUI SOȚ

A semnat la primărie
Că va ști doar de-o soție,
Dar cu băutura-n gură

A uitat de semnătură.

ÎNTRE COLEGE

Prietenă, e vai de mine,
Că soțu-i dus și nu mai vine,
Eu ce să zic, vecină, dacă
Al meu de-acasă nu mai pleacă!

CRONICĂ DE IARNĂ

E iarnă, anotimp sticlos:
În aer fulgii se răsfăță,
Pe jos e parcă zahăr tos,
Iar pruncii prind bujori pe față.

Din coșuri urcă fumul gros,
Pe soba caldă stă bunica,
E iarnă, anotimp sticlos,
Afară să nu dai pisica!

Stau lemnele sub vatră, jos,
Pe plită sfârâie-o jumară,
Bunicul murmură nervos,
Că-i gata vinul din cămară.

Întregul sat e la iernat,
Iar liniștea-i supărătoare,
Nu vezi pe drum vreun deputat
Din listele electorale.

Doar câte-un leneș e nervos,
Se preocupă, bunăoară,
Cum să mai roadă câte-un „os”
În zilele de primăvară.

Că la surprins nepregătit
Zăpada grea și, bunăoară,
De chin să scape, s-a gândit
Să scrie și pe iarnă, vară!

ÎN FIECARE ZI...

parodie după Romulus Vulpescu

În fiecare zi ne străduim
Să fie masa plină cu bucate,
Și nici o clipă n-o să ne-ndoim
De calitate, doar sunt importate.

Ne invadează tot ce-i refuzat
În Vestul ce se crede fără pată,
Produsul e cu E-uri injectat,
Iar marfa uneori e degradată.

Ne zbatem prin spitale, mai apoi,
Prea păcăliți c-am fost de etichetă,
Că marfa-n loc s-ajungă la gunoi
A fost vândută pe-o rețea secretă.

Ne pomenim învinși de-acest sistem?
Chiar de-i puternic, nu vă fie teamă,
Că noi umor și șapte vieți avem,
De nu mă credeți, spun o epigramă!

De la un clasic citire: EFIM TARLAPAN

(1944-2015)

DIN BASARABIA

La izvoarele cu ape
Dulci ca limba românească,
Cerbii vin să se adape,
Porcii... să se bălăcească!

ASTRONOMICĂ

Carul Mic și Carul Mare
Le-ai pus, Doamne, la loc sfânt,
Sus, pe cer, dar, din eroare,
Ai pus... boii pe pământ!

STATELE

Chișinău și București –
Două state românești,
Ar fi foarte fericite,
De-ar fi... Statele Unite!

DOINĂ NOUĂ...

Vremile nu mă răsfăță:
Astăzi ca și-odinioară,
Într-o țară fără viață
Duc o viață fără țară!

OBEZA

Obeza-i una dintre zâne
În dragoste nelimitată:
Oricât o-mbrățișez rămâne
Și pentru altul o bucată!

Selecție VASILE LARCO

EPIGRAME CRIPTOGRAME

Forțe culte sau oculte?

Știm că-n larma lumii, mută,
Grupul Bilderberg veghează.
Cine-n NOM* mai mult contează:
Cine-apasă? Cine mută?

*NOM - noua ordine mondială.

În legătură cu avertismentul Papei Francisc

Ajunși clerul să-l sufoce
Lupi cafarzi în piei de oi,
Câți, atunci, mult mai atroce,
Umbli liberi printre noi?

Solidaritate cu apelul de Crăciun al Suveranului Pontif

Sanctitatea Voastră,-n toate
Vrem și noi fraternitate.
Nu știm cum cu, din păcate,
Conjurații de-atentate...

Lupul și mioara

Să-i dai sfat să-mpartă chiupul
C-un sărac un bogătan
E la fel ca să rogi lupul
Să-i dea oii ... un ciolan.

Tămbălăul cu „Dacia Sandero”

Tortul de la Deveselu -
Cât să tai de Paște mielul.
Doar bomboana de pe tort
A ajuns la un punct mort.

Aceeași scandaluoasă „Dacia Sandero Stepway 2”

Ieftină și simpatcă,
Pe cât e de mititică,
Pe-atât de mare necazul
Când un unchi schimbă macazul.

Unchiul Sam își retrace trupele din Siria

A venit s-aducă pace,
Dar văzând turcul și rusul
Cum își fac din ochi sagace,
S-a retras, mofluz, intrusul.

Își ia tălpășița și din Afganistan

S-au retras nu numai rușii
Din rezelul cu afganii.
Strânși între ușorii ușii,
O tulesc și-americanii.

A treia putere economică a lumii

Sigur că nu-i chiar o.k.
C-ai trecut pe locul trei,
Dar, dac'-ai să-ți pierzi iar cheia,
Ai putea și-n lume'-a treia.

De pe locul întâi pe trei?

Cucuruzul din Moldova Te trecea pe
treapta-a doua,
Acum China și India Te împing pe
cea de-a treia.

Figurină de paie

Comisar cu morgă mizantropă,
Politruc cu ștaif de mucava,
Vrea să reformeze-o Europă,
Când nu schimbă-un pai din curtea sa.

Tertipuri de-ale unor lideri UE

Geaba se pretind stindard,
Aplicând dublu standard.
Vede orice tolomac:
Una spun și alta fac.

Tratament forțat

Ne punem poalele-n cap
Și ne rățoim rățoi,
Dar Bruxelles-ul esculap
A pus tunurile pe noi.

Arătându-le ciuca în buzunar

Nu că ne-am îmbățoșă,
Însă nu vom adopta
Poza ghiocelului
În fața Bruxelles-ului.

Revendicările „vestelor galbene” către Președinte

Vrem salariile macron,
Pensiile - napoleon,
Prețul la petrol - micron,
Taxele - la tomberon!

Micul Napoleon și „vestele galbene”

Fabricat în eprubete,
Ifose de bos, Macron,
Strâns cu ușa la perete,
Nu i-a mai ajuns ... ozon.

Reacția lui Macron (la observația lui Trump privind motivul nemulțumirilor protestanților)

Vei fi-având, nu zic, dreptate,
Poate,-oi fi greșit și eu,
Dar acum, cu mîța-n spate,
Lasă-mă-n necazul meu.

Părintele națiunii la rampă

Pipăindu-și, groasă, pulpa,
Iese, repede,-n amvon,

Grav, își face mea culpa
Și promite ... un micron.

Note grave

Marianele, solemne,
Au ieșit la bustul gol.
Cine pune pe foc lemne
Să coboare la ... bemol.

Avertismentul protestatarilor francezi

Te-a pilit de-odată grija?
Supliment la leafă: suta?
Nu ne mai jucăm de-a mija:
Ori te cari, ori cazi de-a pluta!

Întrebare către liderii europeni în legătură cu tulburările populare în lanț

Timpul trece, nu ne-ntreabă,
Primăvara dă pe vrană.
Ați uitat de cea arabă?
Ați dori și-o europeană?.

Personalul veteran

De ducesă pus în ... șan
N-a-nvățat nimic regina
Din „Soacra cu trei nurori”.
Poți să ai nu trei, chiar una:
Nici de trai nu-i, nici să mori.

Polițiștii britanici timorați

N-ar fi pus violatorii
Imigranți - toți - la respect
Să nu cadă cumva-n ôrii
Că-i politic incorect.

Delegația română la votarea Pactului pentru migrație

Decât să dai chix cu stînga,
S-o faci boacăna cu dreapta,
Te abții, mai bine (Drînga!)
Și o faci pe înțeleapta...

Până să vină împărăția Ta

Rusul caută pe hartă
Marea-mpărăție-a Ta.
Pune, Doamne, straj la poartă,
Să nu vină să Ți-o ia.

Unde-a pus rusul piciorul...

Cum umbla Ivan Turbincă
Făcînd chef prin iad, tehui,
Pentru rus nu-i caterincă
Crezul că-i și iadu-al lui.

Antibășiștii față-n față cu manevrele rușilor

Nu credeau Marea cea Mare
Că ar fi un lac rusesc.
Sceptici azi, cu ochii-n soare,
Chiar nici ei nu se-ndoiesc.

NICOLAE MATCAȘ

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Multumesc. Constat c-ați călcat cu dreptul și noul an. O publicație patriotică, de profundă elevație culturală, texte interesante și autori valoroși, tematică variată, ținută sobră! Laude!

Nicolae Rotaru

Mulți și buni ani Dv. și revistei!
Admirație pentru promptitudinea semnalării dispariției lui Lazăr Lădăriu, un românist de cea mai aleasă ținută.

Ioan Dănilă

Vă doresc un 2019 cu sănătate și putere de tras căruța culturală, bucurii de pe urma celor mai mici și încă fericiți...

Prin urmare, ne-a părăsit și Lazăr Lădăriu... Un om de excepție. Nu sărea niciodată dincolo de hotarele bunului simț și avea puterea să analizeze repede și sigur orice fel de context, spre a se așeza în el la locul cuvenit. Și, uite că locul lui printre noi se arată a fi fost însemnat... Adevărat că omul îl sfintește... Dumnezeu să-l odihnească...

E.T.

Îmbrățișări, multumesc pentru mesaj. Mi-e imposibil să scriu mai mult decât scriu. Am anunțat că mă retrag, nu mai scot cărți, rămâne să renunț și la colaborările la revistele literare la care am rubrici... Abordez acum blogul la liber, fără să-mi bat capul, nu știu dacă voi avea puterea să-l continui.

Îți rămân dator pentru bunăvoință. Cu cele mai bune urări,

LIS

Felicitări stimate maestre Nicolae Băciuț pentru realizarea în condiții deosebite a revistei *Vatra veche* aferentă lunii *Gerar*, iar acum:

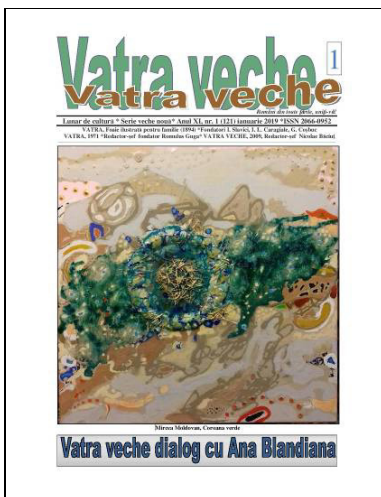
Vedem, privind în calendar,
Că vine luna *Făurar*,
Și-om pune piatră peste piatră
Să făurim o nouă *Vatră* !

VASILE LARCO

Vă multumesc. Număr bogat și interesant.

Salutări cordiale.

Ognean Stamboliev

Stimate domn,

Anul trecut am fost prinsă cu tot felul de activități. Anul acesta îmi doresc să fiu ceva mai activă în publicații, în special la d-voastră. Sunt trecută în caseta de redacție și eu mă simt vinovată că nu vă sprijin cu nimic.

Am scris de curând un poem. Zilele trecute unul asemănător. Trăim zile când aceste gânduri se cer. Nu le-am chemat și nu aș pierde timp să mă chinui să scriu ceva ce nu se mai citește. Ceva care știu bine, este considerat demodat și patetic de cei mai mulți. Totuși, parcă nu-mi vine nici să le ignor, nici să nu le scriu.

Vă trimit poemul. Dacă-l veți considera lipsit de valoare literară, vă rog să nu-l publicați!

Dacă da, am să suport cu stoicism consecințele. Atașez și o fotografie care se potrivește, asta în eventualitatea publicării.

Vă multumesc pentru susținerea de pe facebook. Contează foarte mult să știu că îmi sunteți alături, în timp ce alții s-au detașat total după acțiunile la care am participat cu Calea Neamului. Nu-i un drum ușor, dar e unul asumat cu toate consecințele pe care le văd, le simt, înghit și tac!

Domnul să aibă în pază Neamul Românesc.

Nu știu de ce presimt că vor veni vremuri grele.

Doamne ajută!

Cu prețuire,

Mihaela Aionesei

Multumim. Dumnezeu sa va intareasca multi ani fericiti intru slava limbii si a culturii romane. Cum s- ar putea rasplăti efortul dumneavoastră?

Ina Bercea

prof. C.N. I.L. Caragiale, Ploiești

- La aniversară -

La mulți ani, om cu suflet de poveste!
Timpul care trece, se duce unde?

Orele acelea minunate unde pleacă după ce foșnesc prin noi?

Fără număr, nici adresă, pe ce tărâm din amintire au ales sejur?

Unde se duc anotimpurile, unicele anotimpuri?

Au desenat din memorie culori în obraji

Și s-au dus.

Revedea-le-vom?

G.M.

Te-mbrățișez, cu tot cu amintiri.

Gabriela

Mulțumim, Nicolae! Să fii sănătos, inspirat, dedicat, așa cum te știm și te prețuim!

Lucian Vasiliu,
Junimea-Scriptor

Maestre Nicolae Băciuț, vă rog să primiți mulțumirile mele pentru revista pe care o primesc cu regularitate, mă onorează faptul că sunt în lista de destinatari și sper să fiu și de acum. Vă doresc ca noul an să fie primul di șirul de ani buni și fericiți care vor urma. La mulți ani!

Atașez un text de proză.

Cu tot respectul

Ioan Mugurel Sasu

Vă multumesc mult pentru revistă și sunt bucuros să cunosc atâtea despre viața spiritului românesc din Ardeal. Citind despre apariția la sfârșitul anului trecut, la Editura "Vatra veche" a unei antologii de poezii patriotice românești privind Primul Război Mondial și Marea Unire, v-aș ruga tare mult să comunicați la editură sau autor cum ar putea cineva să obțină respectiva lucrare. Sunt dascăl într-o școală din județul Botoșani și unele poezii de acolo, dacă nu lu am, mi-ar fi cu siguranță de folos.

Cu multă stimă,

Iuliu Popovici

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Toate gândurile bune de Ziua Culturii Naționale
și de Ziua lui Eminescu!

Și felicitări pentru primul număr pe acest an al admirabilei Dumneavoastră reviste „Vatra veche”, căreia îi urez să aibă parte de un an bun!

Cu mulțumiri și o deosebită prețuire,

Stan V. Cristea

Mulțumiri pentru revistă! Sunteți de feliitat! La mulți ani, Maître!

D.S.

În ceea ce mă privește, după cum cred ca v-am spus deja, anul 2018 mi-a adus bucuria de a vedea o colecție de tapiseriile mamei mele, Gabrielei Moga Lazăr intrând în patrimoniul Muzeului Municipal din Iași. Cu această ocazie a avut loc o expoziție de inaugurare, iar tapiseriile mai pot fi încă văzute (căci au rămas expuse și după închiderea expoziției). Acest eveniment a urmat evenimentul din 2017 când a fost dezvelit bustul artei-tei în satul ei natal Sărmașu-Vișinelu.

Dar anul acesta a fost un an special : Centenarul Marii Uniri a României din 1918. Iar în familia noastră am avut chiar un centenar personal. Bunicul nostru, Dumitriu Moga, a fost declarat Cetățean de onoare la Sărmașu pentru că în 1918 a fost unul din reprezentanții satului la Adunarea de la Alba Iulia.

Ce ironie a sorții !!! Căci în martie 1949 la ora 2 noaptea, bunicii noștri fuseseră ridicați de Securitate și duși la Aiud, unde li s-a stabilit domiciliul obligatoriu. Aceasta pentru că aveau 75 ha de teren arabil, deci erau considerați moșieri. Doar mulți ani mai târziu au putut sa meargă la Cluj la copii, dar nu au mai avut dreptul sa pășească în satul lor....

Au suferit pentru că au avut 75 ha de teren arabil, dar moștenitorilor nu li s-a mai restituit decât mult mai puțin (cred ca vreo 25 ha).

Acum bunicul a fost declarat Cetățean de onoare ... dar ce mai contează asta pentru el... Îmi vin lacrimi în ochi când mă gândesc la nedreptatea care i s-a făcut.

În familia tatălui meu, de asemenea se poate vorbi de centenar. Asta deoarece Ioan Lazăr, unchiul meu, a fost în 1918 la Alba Iulia, ba chiar a lăsat o însemnare unde a notat lista participanților din satul lui, Ormindea.

Deci se poate demonstra cu documente, că adunarea de la Alba Iulia a fost un eveniment popular unde au participat foarte mulți țărani, iar nu un eveniment creat de intelectuali, cum afirma domnul Lucian Boia în cartea sa «Primul război mondial». Ar trebui să-i trimit și lui aceste dovezi. De altfel, după apariția cărții (în mai 2015), i-am scris o scrisoare deschisă care a fost publicată în *Revista 22* – vedeți : <http://www.revista22.ro/>

scrisoare-deschisa-domnului-lucian-boia--55713.html

Înaintașii noștri au făcut unirea, dar din păcate, așteptările lor au fost înșelate de către urmași și azi situația României nu e la înălțime, așa cum au visat ei. Să ne rugăm pentru un miracol în 2019 !

Vă urez acum sărbători frumoase, iar în noul an multe realizări și succese !

Cu multă prietenie,

Simina Lazar

Domnule Băciuț

Ce bine să mai hodinim pe „vatra” aceasta sufletească, revista care ne duce și ne aduce peste tot și de peste tot. Să mai vedem ce fac unii și alții, cum pleacă sau vin cei cu condeiul ascuțit sau tocit. Ce bine că locuim în „vatra” sacră a culturii de unde nu mă dau dusă. Prețuire.

Gabriella Costescu

Stimate Domnule Nicolae Băciuț, Bucuria NOULUI AN mi-a parvenit prin acest prim număr al revistei VATRA VECHE, cu contribuții variate și foarte interesante.

AD MULTOS ANNOS! Sănătate, prosperitate și realizări frumoase și în acest an...

Hans Dama

Am primit și am citit cu același interes ca întotdeauna. Mulțumesc! Felicitări!

M.B.B.

Ani mulți revistei îi doresc, Ani mulți domniei voastre, Cu mulțumiri că o primesc Aștept și mai departe.

Mulțumim pentru generozitatea și consecvența de a ne trimite valoroasa dv revistă. La mulți ani de Ziua Culturii Naționale!

Catinca Agache

Dragă Nicolae Băciuț, mulțumesc pentru revistă! Succese și în acest an!

Stefan Damian

Dumnezeu sa-l odihnească pe domnul Lazăr Lădăriu!

Vă mulțumesc pentru revistă!

Vă doresc un An 2019 bun și răbdător! Cu stimă,

Ela Cosma

Felicitări pentru revistă și perseverența într-o muncă atât de cronofagă, dar atât de binefăcătoare pentru mulți!

Mulțumesc pentru publicarea cronicii mele la volumul ”Vitrării din cioburi de realitate”, de editoriale și tablete umoristice semnat de lugojeanul Mircea Anghel.

Confirmarea imediată a primirii și promptitudinea publicării mi-au întărit plăcut constatarea respectului și politeții de gentleman (rare!) în relația redactor/colaborator!

Succes în continuare!

Maria Nițu

O revistă care își păstrează standardele, în continuare! Vă mulțumesc mult de publicare!

Cu stimă și gânduri oneste,

Camelia Ardelean

Mulțumesc pentru poeziile tipărite.

Felicitări pentru premiul primit!

Poezia ta, *Din coasta Evei*, este superbă!

Ținând cont de recomandarea pe care mi-ai făcut-o am început să scriu despre amintirile legate de folclor.... prima, despre cartea Teodorei Ionescu.... (...)

Sorina

Sehr geehrter Herr Baciut, vielen herzlichen Dank.

Ich werde mit Begeisterung lesen.

Einen guten Start in die Woche
Liebe Grüße

Elisabeth Anton

Dragă domnule Nicolae Băciuț,,

Pe alese și binecântate căi vă mai umblă neastâmpărarea spirituală ! RECUNOAȘTEREA /recunoștința se revărsă firesc, neafășat de la cititori/ alias scriitori colaboratori - favoare la care încă mai râvnesc! - , dar și naționalmente: ordinul „Donum Sacrum Unitatis” onorează și vibrează pe cea mai profundă strună, aceea a emulației generațiilor ardelenene pentru identitate și unitate . Vă invidiez cu prietenie sinceră. În plus, s-a întâmplat în Catedrala în →

care familia soțului meu a prestat cu ceva ani în urmă...

2019 să vă fie cel mai bun de până acum! Din Bacău,

Cecilia Moldovan

P.S. - cumnata lui Ioan Moldovan, fost istoric la Arhivele Tg. Mureș cu multi ani, care împărtășea cu multă patimă același patriotism/românism. Pe atunci, (era comunism) și de la el, am avut pentru prima dată - pe viu! - revelația dimensiunii acestei zăbateri identitare a intelectualilor ardeleni (de fapt, o stare existențială,) și pentru configurarea unui modus vivendi într-un topos aglomerat, disputat. De el mi-a amintit Premiul pe care tocmai l-ați primit. Ce necesară e coerența acestor eforturi. S-a văzut la celebrarea 100. Dumnezeu să vă țină sănătos să continuați!

Începe încă un an! E minunat lucru când cei mai în vârstă reușim să ținem pașii cu anii. Nu știu dacă și cu vremurile. Dar trebuie să luăm lucrurile cum sînt, dacă nu le putem schimba.

Odată cu urările mele de început de an, primiți, rogu-vă, și un textuleț pentru revistă.

Încă o dată, urări de sănătate, putere de muncă, bucuria împlinirilor!

Cu tot respectul,

G.M.

Domnule Nicolae Baciut,
Îmi cer scuze, am vrut de mult să va scriu câteva rânduri, dar am avut o perioadă foarte ocupată cu examenele parțiale.

Am fost foarte triști pentru că la ICR Paris marele nostru poet național Mihai Eminescu a fost trecut sub tăcere, nu s-a organizat absolut nimic. Din nou ne-am gândit la DVS și împreună cu soțul meu ne-am întrebat a nu știu câtă oară, de ce nu sunt numiți directori ai acestui ICR de la Paris oameni pasionați, responsabili și adevărați iubitori de cultură?

Aștept cu nerăbdare numărul următor al revistei.

Va dorim sănătate și cele mai frumoase gânduri din partea noastră.

Alexandra Scherer

Frate Nicolae, recunoștință pentru toate. Mă bucur să mă reîntâlnesc în paginile revistei cu compatrioții basarabeni. Record în editarea nr. 1/2019. Așa să va meargă tot anul!

N.M.

Vă mulțumim pentru tot efortul depus astăzi și pentru prezentarea excepțională pe care ați realiza-o, ca de fiecare dată, la Concursul de Poezie de la Blaj, sub ocrotirea geniului eminescian și a unui înger astrist....

Sunteți un om deosebit, drag sufletului meu și vă apreciez pentru întreaga activitate culturală pe care o desfășurați atât în țară, cât și în străinătate, valorificând spiritul astrist și valorile naționale. PS Atașez și rezultatele de la creație

Cu desosebită prețuire,

Claudia

Mulțumim de revistă. Sumarul arată bine, o să citim cu gândul la Mihai Sin. Cele bune să se adune

Bedros Horasangian

Am primit revista Dvs. interesantă și va mulțumesc mult. O voi lectură cu plăcere.

Vavila Popovici

Felicitări pentru conținutul bogat și interesant și pentru poezia DIN COASTA EVEI.

Prof. C. Berbente

La mulți ani cu multe binecuvântări!

Vă mulțumim pentru consecvență! Succes în ceea ce faceți!

Adriana Unteșu

Superbă poezia "Din coasta Evei" de Nicolae Baciut! Excelente articolele ce comemorează operele și poetul Mihai Eminescu!

Daniela Bullas

Multe Mulțumiri dragul meu și un An Nou plin de Sănătate, Succese și Prosperitate!

Cu drag din Germania

Alexander Demmer

FESTIVALUL-CONCURS NAȚIONAL DE LITERATURĂ „ALEXANDRU MACEDONSKI”, EDIȚIA A VI-A

REGULAMENT DE PARTICIPARE

Pentru secțiunea POEZIE:

Concurenții care nu au debutat în volum vor trimite un grupaj de 10 poeme, în 3 exemplare, însoțite de motto, în plic închis, în care se va introduce un alt plic pe care se va scrie motto-ul atașat poemelor, iar în interior se vor scrie, pe coală albă, datele de identitate, telefonul și adresa autorului.

Concurenții care au debutat în volum vor trimite 2 exemplare din ultima carte editată, însoțite de un plic în care sunt menționate, de asemenea, datele de identitate, telefonul și adresa autorului.

Pentru secțiunea PROZĂ:

Concurenții care nu au debutat în volum vor trimite un text de maxim 10 pagini, în 3 exemplare (proză scurtă, fragment de roman), însoțit de motto, în plic închis, în care se va introduce un alt plic pe care se va scrie motto-ul atașat textului, iar în interior se vor scrie, pe coală albă, datele de identitate, telefonul și adresa autorului.

Concurenții care au debutat în volum vor trimite 2 exemplare din ultima carte editată, însoțite de un plic în care sunt menționate, de asemenea, datele de identitate, telefonul și adresa autorului.

Înscrierile pentru concurs se pot face în perioada **1 februarie – 30 aprilie 2019**, data poștei.

Juriul festivalului va fi format din personalități literare din cadrul Asociației Scriitorilor din Oltenia și din cadrul Uniunii Scriitorilor din România. Fiecare membru al juriului va nota independent lucrările, fără a cunoaște opinia celorlalți, iar centralizarea listelor de jurizare și acordarea premiilor se va stabili în urma unei întâlniri a membrilor juriului cu conducerea Asociației Macedonenilor din România.

Lucrările pentru concurs vor fi trimise pe adresa: Asociația Macedonenilor din România, str. Thomas Masarik nr. 29, sector 2, București. Informații suplimentare se pot obține la telefon 021.212.09.23

Plastica

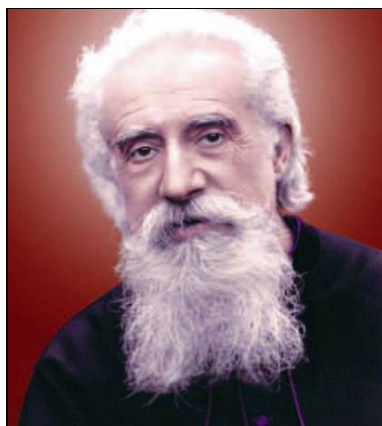
Monseniorul Vladimir Ghika

Numărul revistei e ilustrat cu lucrări ale Monseniorului Vladimir Ghika.

Lucrările au fost expuse în expoziția „Fericitul Vladimir Ghika – În spiritul caritatis”, organizată la Muzeul de Artă al României, de Arhiepiscopia Romano-Catolică București, cuprinzând o selecție a deseneelor și gravurilor lui Vladimir Ghika.

Mulțumim doamnei Anna Maria Orban, curatorul expoziției, care ne-a permis să reproducem desenele realizate de Vladimir Ghika în paginile revistei *Vatra veche*.

Monseniorul Ghika s-a născut în ziua de Crăciun a anului 1873 la

Constantinopol, fiind nepotul ultimului domnitor al Moldovei, principele Grigore V. Ghika Vodă (1849-1856), fiul lui Ioan Ghika (general de divizie, ministru plenipotențiar) și al Alexandrinei

Moret de Blaremburg (descendentă din Henric al IV-lea, regele Franței).

A fost „preot, confesor, director spiritual, conferențiar, om de știință, diplomat, activitatea lui desfășurându-se în toate mediile, de la capete încoronate, șefi de state, politicieni, filozofi, artiști, scriitori, teologi, până la anarhiști, ocultști, homosexuali și prostituate.”

A fost un promotor în multe domenii, activitatea sa a depășind granițele profesionale și spiritul timpului, fiind un adevărat precursor al ecumenismului.

Monseniorul Vladimir Ghika a fost beatificat în 2013, **„semn de speranță că dificultățile, persecutările și problemele înfruntate în numele credinței nu rămân neluate în seamă”**.
(sursa Wikipedia)

La închiderea ediției.

La ICR „Mihai Eminescu”
din Chișinău,

SUB SEMNUL UNITĂȚII DE NEAM

În perioada 23 – 24 ianuarie 2019, Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău în colaborare cu Primăria comunei Gura Galbenei, raionul Cimișlia, Liceul Teoretic „Hyperion” – Gura Galbenei, Asociația Istoricilor din Republica Moldova și Institutul de Istorie al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova au fost organizate manifestări pentru a marca 160 de ani de la Unirea Principatelor Române.

La bustul lui Al. I. Cuza din comuna Gura Galbenei, raionul Cimișlia, s-au depus jerbe de flori și și au vorbit despre semnificația evenimentului: acad. Valeriu Matei, directorul ICR Chișinău, Victor Stîna, primarul comunei Gura Galbenei.

La Liceul Teoretic „Hyperion” din Gura Galbenei, ansamblul artistic al Liceului Teoretic „Hyperion” a susținut un program cultural-artistic și a avut loc o întâlnire a elevilor cu academicianul Valeriu Matei, scriitorul Nicolae Băciut, care a susținut și un recital de poezie, și prof. Constantin Stere, directorul Direcției Județene pentru Cultură Prahova.

Au fost făcute donații de cărți din partea Direcției Județene pentru

Cultură Prahova și a Editurii Vatra veche.

La monumentul lui Alexandru Ioan Cuza din municipiul Chișinău, a avut loc un moment festiv, cu depunere de flori, fiind omagiată personalitatea lui Alexandru Ioan Cuza..

La Academia de Științe a Moldovei, Sala Mică, a avut loc Conferința științifică „Unirea Principatelor Române și problema Basarabiei”.

Au susținut conferințe, între alții, Constantin Stere și Nicolae Băciut.

Instutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău, în parteneriat cu Filarmonica Națională Serghei Lunchievici din Chișinău au organizat un Concert solemn dedicat împlinirii a 160 de ani de la Unirea Principatelor Române, proiect în cadrul programului CENTENAR ,

Programul concertului a cuprins : *Rapsodia română* de Ciprian Porumbescu, *Priveliști moldovenești* de Mihail Jora și *Concert pentru pian și orchestră op.19* de Carmen Petra Basacopol, avându-l ca solist pe renumitul și apreciatul pianist român Viniciu Moroianu, profesor la Universitatea Națională de Muzică București, laureat al concursurilor internaționale : *Guilde française des artistes solistes* (Paris,1979) și *George Enescu* (București,1991).

La pupitrul Orchestrei Simfonice s-a aflat Mihai Agafița, prim-dirijorul acestei prestigioase orchestre.

Panoramic cultural

Sărmașu, „Trecut-au anii!”, Concurs de Interpretare din lirica eminesciană

Sărmașu, Ziua Culturii Naționale

Reghin, Ziua Culturii Naționale

Târgu-Mureș, Concurs „Cuvântul ce exprimă adevărul”

Sighișoara, Reuniunea Culturală „Creneluri sighișorene”

Sighișoara, Ziua Culturii Naționale

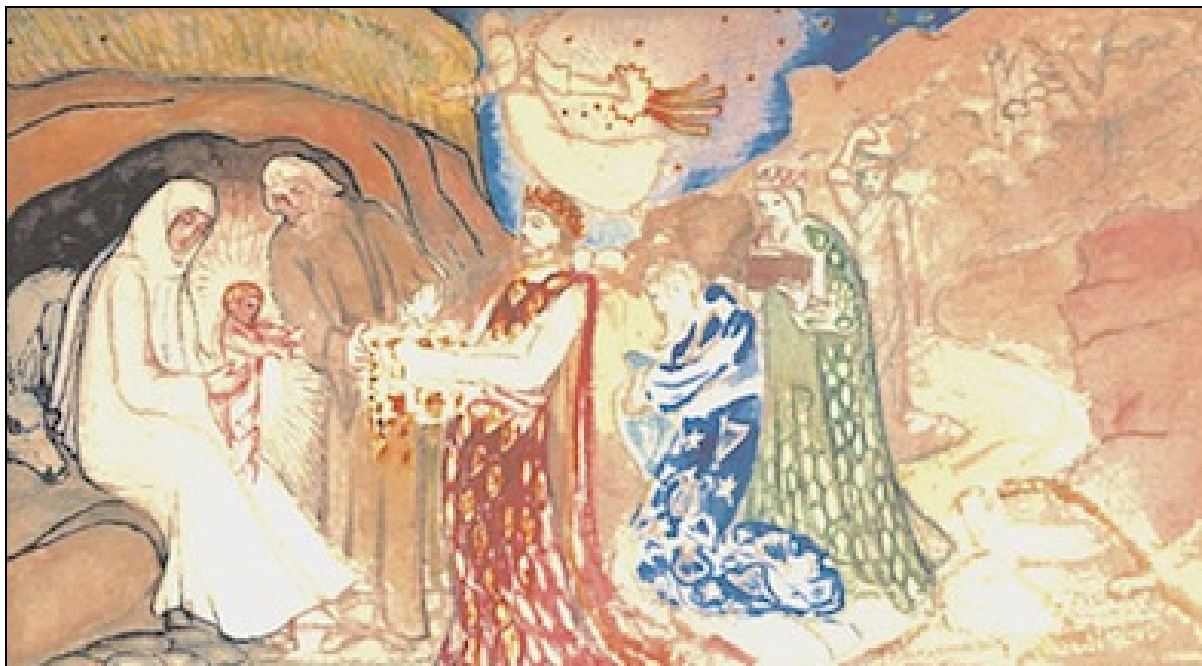

Chișinău, Academia de Științe a Moldovei

Târgu-Mureș, Zilele Colegiului Național „Unirea”

OCHIUL CICLOPULUI

Monseniorul Ghika, Epifanie (acuarelă)

MONSENIORUL VLADIMIR GHICA - CUVINTE

Există oare lucruri mari și lucruri mici, atunci când faci totul din iubire pentru Dumnezeu și numai pentru El?!

Nu-L iubim pe Dumnezeu așa cum se cuvine dacă, iubindu-L, nu știm să-L facem iubit.

Dacă știi să-L pui pe Dumnezeu în tot ceea ce faci, o să-L regăsești în tot ceea ce ți se întâmplă.

Tot ceea ce deformează viața noastră interioară, se poate reduce la felul, mai mult sau mai puțin conștient, în care denaturăm în noi textul din "Tatăl Nostru".

A fi tratat cu ingratitude: unul din felurile - și nu cel mai neînsemnat - de-a semăna cu Dumnezeu.

Dumnezeu parcă ne spune: "Dacă par a nu-ți da nimic, o fac pentru că Eu vreau ca tu să pari a-Mi da ceva."

Directori de onoare

Acad. MIHAI CIMPOI

Acad. ADAM PUSLOJIC

MIHAI BANDAC

Redactor-șef adjunct

GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Cezarina Adamescu, Mihaela Aionesei, Emilia Amariei, Florin Bengean, Diana Dobrița Bilea, Sorina Bloj, Luminița Boboc, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Duncan, Suzana Fântânariu-Baia, Dumitru

Hurubă, Alexandru Jurcan, Vasile Larco, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Ioan Marcoș, Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Suciuc, Titus Suciuc, Gheorghe Sarău, Ilie Șandru, Gabriela Vasiliu

Correspondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Darie Ducan, (Paris), George Filip (Canada), Andrei Fischof (Israel), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dorin Nădrău (SUA), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Aliona Grati, (Chișinău), M. N. Rusu (SUA), Ognean Stamboliev (Bulgaria), Silvia Urdea (SUA).

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Iuliu Maniu nr. 14, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2018 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

